

A U R O R A

HAZAI ALMANACH.

A LAPI TÁ

KISFALUDY KAROLY.

F o l y t a t t a
B A J Z A .

1837.

BUDAK,

A MAGYAR. KIR.
EGYETEMNEL-

ACZELMETSZETJEK.

A' RABLÓ.

Ballada Főrőamartyól a
1836. Aurorában.

A' rabló megleli
Üdvének romjait,
Holt bálvány testeket,
A nőt és fiait.

A sárga fürtöket
Iszap keverte He,
Iszappal éktelen
A szép Hölgy kebele.

S ő ott áll, mint szobor,
Merő fájdalmiban ;
Fájdalma olly rideg,
Es olly Határtalan.

Vadul átnézdclí
A messze levegőt,
De sem tenger, sem ég,
Sem föld nem szánja őt.

Ott eg, mint tört hajó,
A' tenger közepén,
Kit villám gyujta meg
Viharnak éjjelén.

Jámbornak hajban irt
A múlt' emléke ad,
Őt kínok terhelik ,
Es gyilkos öntudat.

JELENESEK

Kisfaludy Karoly Trencsdni
Csák Mátéjából.

I.

CSÁK. ÉS BARÁTI.

CSÁK.

Zoránd !

Tűzd e' fehér zászlót a hegy fölé,
Had lássa messziről minden magyar
Szeplőtelen szabadságunk' jelét,
'S ha lelke ép , alája tér.

II.

OKSZAGGYULES.

TAMÁS

Dicső egek, mit nem mer a' balul
Vezérlett ifjúság!

D o M o s.

Ha napjaim
Számát csekélyled, kardomat vetem
Hozzá, így majd elégled, úgy hiszem.

TOBBEM

Pártütő !

Halált a' sértőnek !

MARGIT.

Megálljatok! — Csak keblemen keresztül
Juthattok életéhez !

IV

ÖMÖDE ÉS HEDVIG

HEDVIG
Kegyelmei, nádor, kegyelmet!

ÖMÖDE
Nem, egy világ' kérése sem engcszlel-meg.

A U R O R A .

A LEGSZEBB ENEK

Dicsó Hunyad' királyfia
Fényes teremben ül,
Vitéz országnagyok lepik
Dús asztalát körül,
És a királyi lak tere
Örömjajos néppel tele.

„Ki fogja felvidíteni e
Győzelmi ünnepet?
Vagy nincs-e lantos itt közel,
Ki zengjen éneket ?“
Alig hogy így szól a' király,
Előtte ím két dálnok áll.

„Gyöngygyei rakott arany szalag
Lesz a lant' dísz jegye,
Mellynek szebben 's szivem szerint
Fog zengni éneke."
'S lantjára hajtva ősz fejét
Az első kezdi énekét:

,Légy üdvöz, oh dicső király,
Királyok' tőköre!
Határtalan legyen neved
'S kegyelmeid' kőre;
Éjszak, kelet, dél és nyagot
Imádjon mint világnagyot.

Tovább zenegne még az agg,
De künn a' nép kiált,
'S belül éljenzaj környezi
Hunyd' dicső fiát;
Ám a' király körültekint
'S a serdülő dalnoknak int:

Üdvözlek áldva titeket,

Derék országnagyok!

Kiknek magas nagy érdemük
Honn és csatán ragyog,
Honn, és midőn csatára száll
Ti véletek nagy a király.

„Derék fiú, tiéd a' díj,
Ragyogjon lantodon,
Mert nem bizelge sima dal
Őszinte ajkidon.
Így a' király s Jog serleget
Köszöntni a' gyűlt népeket.

„Üdvözlöm ön a nemzetet
'S szívembe foglalom,
Javára lenni nem szünend
'Tanácsom és karom,
'S szegény 's nyomott ügy
örfala
Lesz a' királynak udvara'

Hat mélyen a nagy áldomás,
Elfogva szíveket,
Örömkönyük melengetik
A serlegöblöket,
'S ha bár nem üt zajt a' terem,
De forr belül szent érzélem.

'S agg Szécsi szól a bíboros :
„Áldás, uram, reád!
A' nemzet íme néked is
E' nap jutalmat ád,
Te mondái legszebb éneket,
'S díiál nverél hü szíveket." "

NE NÉHEZ.

Angolból.

MidOn az édenből űzött
Ember megállá kiűzőién,
Minden tárgy, mellytől elesett,
Ujítá a sebet szirén.

De messze elköltözve majd
Megszokta a nagy bútehert,
A múltnak szentelt egy sóhajt,
S mánkéban lelt enyhítő szert.

Hasonló sors, melly engem ért,
Rád nem szabad tekintenem ,
Kecsed' ha látom, mindenért
Mit egykor bírtam, sír szemem.

Futásnál nincs egyéb remény,
Melly nyugtomat megmentené;
Ha édenembe nézek én,
Bús szírem vissza vágy belé.

LUKACS MORICZ

P A L Y A K E P .

i.

Vég nélküli, soha meg nem szűnő, tökéletesük lés, 's a' mi ennek következése, min magunk 's felebarátink' boldogságának előmozdítása, azon célok, mellyek emberi létünk' rendeltetésül tűzettek-ki. Gondolkodásunk, érzésünk 's akaratunk szabad, de cselekedetink' sikere sorsnak van alá vetve, 's ezen belső szabadság 's külső kénytelenség közti Összeütközés és barcz, azon fontos jelenetü tünemény életünkben, mellynek bölcs elintézése minden józan élet-philosophia' tárgya.

E' harcchoz jó eleve már nevelés által kell készülnünk. Nagybátyám, ki szüleim kora elhunytával nevelésemet intézé, a' legalaposabb nézetek szerint ügyekezett azt létesíteni. Megvetvén divatban lévő műveltetésünk' félszeg, elkorcsosító irányát, nemzetileg az egész embert — testet és lelket súlyegyenben — a' nagy régiek példájára akará bennem kifejteni ; de, fájdalom, nem igen találhatta módját. Korunk Hellas és

Roma' hősöket nevelő palaestráit nem ismeri, 's nevendékeink, minden tekintet nélkül testi kiművelődésükre, tanuló padokon összegörbedve, iskolák' penészes falai közt, sorvadnak. Mind e' mellett még is a' nyilvános intézeteket járatta velem, mert világnak 's világba akart nevelni; de azért ifjúságomat nem hagyá pusztán, vezető ideálok nélkül, mert nézetei szerint egyes embernek, mint nemzeteknek, külön sajátágaikhoz képest ugyan, de az emberiség' eszméje szerint kell művelődniük.

Részemről ügyekezetet a' legbuzgóbb szorgalommal segítem. A fölébredt tudásvágy en művelődésre indíta, de ábrándozó képzelődésem túl ragada minden korlátokon. Elridegülék, tudós vizsgálatokba merültem, 's elszigetelvén magamat a valódi világtól, képzeletit teremték körüllem, határtalant 's olly korlát nélkülit, mint a gondolat, mint túl csapongó képzelgésem maga. Utóbb a' halhatatlanság' szenvedélye raga'dt-el. Minden nagyot, mit ember elérhet, sajátommá akarék tenni, megmérni vágytam a' tudás' minden mélységeit 's felvívni magamat az élet' legszódítóbb magasságaira, és valóban, heves törekvésimet eleintén csak az akasztotta-meg, hogy hamarjában nem tudám eltökélni, az élet vagy a literatura' pályáján vigyem e ki e halhatatlanftó csodákat. Étkedém a bölcselkedésen, mert eb-

ben minden ismeretünknek végokai fejtegettetnek, 's ha ezen első szándékomnál tovább is megmaradok, magányomban, minden tapasztalás nélkül, kicsapongó képzelődésemmel utóbb olly ideális ticaei rendszert alkotok, melly túlságára 's értbe tétlenségére nézve Fichte, Schelling és Hegel' német szomszédink' idealisticai elméleteikkel bátran mérkezhett volna. Már meglehetősen fel is kapaszkodása e' hősi? aegyptusi sötétséggel körÜl vett felleg-thronjaik felé, midőn a'költés'varázs-tükre 's a' történetírás' hős alakjai szándékomat megakaszták. Jól megfontolva, még is csak nagyobbnak tetszett előttem egy egész nemzet' védpajzsa lenni, egy egész nemzetet dicsőíthetni, boldogíthatni 's aztán — hogy illy nagy nemű élet illendőleg rekesztessék-be — meghalhatni mint Zrínyi, nem ágyban, állatok' módjára, hanem eröm' teljében, kötelességem' véghez vitelében, emberileg, szabadon 's nemzetemtől imádvá —! E' valék tökéelve a' hősi pályára.

Indultom előtt azonban még két tárgy iránt kellett rendelkeznem. Először, szerelmes valék. Szerettem Laurámat, az ábrándozás' legtúlzóbb hevével. Hült keblú olvasó! ne mérd itt ön érzelmeid' egy ábrándozás közt csapongó ifjúéhoz, mert úgy hihetetlen lesz előtted a mit beszélek, in Laurával közelebből nem is barátkoztam, sőt alig beszéltem Csak templomban a' magas kar-

zatról csodáltam arcza' angyal Vonásit, házá-men-
tében messzéről követém lépteit, 's ha kapuján
besuhanván, eltűnt szemeim elől, feltűnénk belső
érzékeim előtt, megdicsőített fényben, felruházva
minden keccsel és tőkéllyel. Ezen első szerel-
mem, mint a' rege' paradicsom-madara, soha port
nem érve ég 's föld között lebegett, 's a' kék le-
vegőből táplálta magát. — Ezen olly gyengéden
olly tisztán imádott lényt most el kelle hagynom!
El! de, úgy hittem, nem örökre, mert lelkem
látá azon napot virradni, mellyen visszatérendek
gyözüdelmi fényben, körüi ragyogva tettem' nagy-
ságától, 's Laura — ezt fogadám-fel magamban —
tcendi fejemre a' diadalmi koszorút.

De merre fordítsam fegyverem ? Ez vala má-
sodik kérdésem Honi történetíróink leginkább
a' törökre lobbanták boszúmat. Hazánknak mű-
szorgalmunk 's kereskedésünk' fölsegélésére, ki-
váltkép' tengerpartra lévén szüksége, legcélirá-
nyosabbnak tartám déli határainkat egész a' Hae-
musig kiterjeszteni, hogy így jobbra balra az ad-
riai fekete tengerre támaszkodván, egyszersmind
a Duna' torkolatát is szabad hajózatúvá tegyem
Mátyás nagy királyunk' ebbeli ejtett politikai hi-
bája e' szerint helyre lett volna hozva, 's e' nagy
teiT úgy felingerlé képzelődésemet, hogy ő ma-
gasságával a' szultánnal is igen keveset gondol-
tam. Mert hogy vezérségre felkapok, 's őt a' Bös-

phoron áthajtom, vagy ha menni késedelmeznék buta népével együtt a Hellespontba vagy Fekete tengerbe fúlasztom, arról legkevésbé sem kételkedtem.

E' dicsó czélok' valósításának csupán egy kis akadály álla ellent, az tudnüllik, hogy — akkoron Napóleon parancsolt Európában 's a török épen szövetségese vala. Azon kezdék aggódni, hogy ezen ember hazám boldogítására kigondolt terveimet hogyan képes gátolni? De a szerencse engem pártolt. Napóleon épen ekkor Moszkva alatt elveszté hadseregét, a fejedelmek fegyverre szólíták ellene népeiket, 's én — meggyőződve, hogy előbb vele kellend végzenem — a szövetséges hatalmak' segédére lelkesülve nyújtám, mint véltem, világ' sorsát eldöntő kardomat.

Hogy véleményem nem csalt, azt a' harc kimeneteléből tudja a' világ. De itt végződik életem' poezisa 's kezdődik prosája.

Minden ábrándozásnak kényszerítő valóság sírja; ennél fogva képzelődésem rózsaszínű fátyolának is a' következő táborozásban szét kellett foszlania. Ha Fichte, a helyett, hogy Berlinben hangos hazafiúi beszédeket tart, egész felekezetével, a' legújabb philosophusokig, Napóleon dörgő csatáiban részt vesz, vele 's a halállal úgy szemközt áll, mint én; ha naponként az élet' minden szükségeivel és nyomoraival úgy

küzd, 's végre nem épen legkellemesben meglepve, küikasztott bőrrel, a' kórház' regényes falai közt találja magát: orromban fogadok — 's az olvasó tudja, hogy egyetlenem — „Tudománytan”a más alakban jelenik-meg, 's követőinek esze ágába sem jó a' világ' valóságát előleg bebizonyítani, vagy azt épen tiszta fogalmakból összerakni akargi. Én legalább azontúl minden képzelgési túlságoktól sokkal mentebb valék, 's a' mit ebbeli kijózanodásomra Napóleon — gyanítólag sürgetőbb foglalatosságai' következésében — elmulasztott, bőven kipótlá azt Bodrogszegi 's Kesselőkői Kesseley vitéz kapitány uram, kinek hatalmas parancsolata alatt alattas tisztségem' éveit töltém. De ezen tárgyamat egy más ellenkező oldalról olly igen fölvilágosító hősömnek egy külön szakaszt kell szentelnem.

II.

A' Késséleyek' nemzetsége hazánk' azon tiszta ajkú magyar nemes falusi családjai közé tartozik, kik birodalmunk' alkotása óta a' nemzet' jó 's balsorsában híven osztoznak. Fegyverszerzette nemesi adományi javakkal bírván, külső jólétük meg vala ugyan alapítva, de a magyar nyelv' 's literatura' árván hagyott ügye miatt belsejük annyira műveletlen maradt, hogy tudatlanságokat szinte olly emlékezet előtti időtől szár-

mazottnak lehet mondani, mint nemesi előjogokat, 's illy körülmények közt nem csodálhatni, hogy közöttük mind azon előítéletek 's hibák divatoztak, mellyek rendszerint a' durvaság' kíséretében járnak.

Nevelésükről keveset vagy semmit' sem mondhatni, mert szoros értelemben a' Kesseleyek nem is neveltettek, mivel neveléshez ismeret 's tudomány kívántatik; hanem a szülék jó vagy rós példája képzé a' szakadó ivadékokat. Szinte így álla a' dolog a' tanulással; hősünk e' tekintetben is hív ivadéka vala elődeinek. Szép külső mellett teste ép 's erős volt, 's ügyes minden mozdulatiban, lelke tűzláng, szóval, hadra termett, mint a' magyar közönségesen, de tanulásra általában nem mutata kedvet; 's midőn e' miatt atyjától korholtatnék, bölcs meggondolással azzal mentegeie magát, hogy ő katona akar lenni, mire az öreg Bodrogszegi 's Kesselőkői Kesseley uram rendszerint elhallgatott, bölcsen átlátván, hogy illy szándék mellett, minden ismeret és tanulás általában szükségtelen.

Hogy az ifjúnak akarata teljesítessek, az e-teredhea utasított, 's itt eleintén a katonai Szabadságot félre értvén, pajtásival garázdálkodni 's palaczkok közt hőst kezde játszani; de miután százada' parancsnokától, ki a' jó rendre 's erkölcsre szemesen ügyelt, eleinte hosszú, utá-

na rövid 's végre utolsó ízigleni vasba veréssel atyailag megintetett volna, eszmélni kezdde 's jobb útra tért, mert heves és durva volt inkább bogysem romlott Szerencsére akkor még annyi műveltség 's feddhetetlen magaviselet a kadétoktól "nem is kivántatott, mint időnkben ; a' közönséges fegyvergyakorlatoknál egyebet nem űztek 's inkább ördíszterre, mint csatapiacra idomítottak, hihetetlen pontossággal, fesszel és számtalan ütleggel. Ezen első - nehézségeken azonban hősünk természeti ügyességével igen könnyen átsurrant, sőt a' nem sokára keletkezett háborúban, magyaros bátor magaviseletéért, zászlótartói tisztséget nyert.

Midőn legelőször ölte-fel tiszti egyenruhát, olly feszeset, hogy alig lihegetett, lánczhardtát! ekkor első tisztnek tartá magát egész Európában. 'S valóban a' város szépei közt találtattak nem kevesen, kik vele e magas hiedelemben osztoztak ; ha örre vezeté csapatját, dugva valának az ablakok 's nem egy szép szem kacsingatott-le feléje szerelmesen. De sóhajtásaik méltánylást nem találhattak, annál, kinek szíve ön személye' 's egyenruhája' szerelmétől csordultig meg vala telve, 's így végre hősünknek a' köz kegyelemből ki kelle esnie, sőt, hiteles bizonyságok szerint, soha sem tehetett valamelly említést érdemlő ismeretségre szert, mert a' szép nem semmit sem

gyűlöl férfiban inkább a' hiúságnál, ön maga előjogai bitorlását szemlélvén benne. Pajtásai közül is leginkább azok csatlakoztak hozzá, kiket hasonló bohóság egyesíthetett vele. Hősünknek minden jelességei külsőkben állván, közelebbi társalkodásban vesztett ugyan, de az keveset állhatott neki; jó külső mindenütt ajánlatos dolog, kivált pedig azon rendben, melly az egész világ szemének ki van téve 's hol a' díszelgés úgy szólván szolgálathoz tartozik. Az ifjúság' műveltség hiányain nem is szoktunk annyira fenn akadni, mivel érettebb kora azoknak kipótlásával kecsegtet, 's így Kesseleynk' híre és neve, alattas tisztsége' idején mindig jó karban álla.

Be ugyancsak változott a' dolog' Bzíne, midőn hosszas Szolgálat után végre kapitányságra juta. Az ifjúság' virági már lehullottak róla, 's a' bíráló szeme, a külsőtől meg nem vesztegetve, hala belsejébe. A' haladó korszellemmel az előjárók' kívánatai is roagasultak. Midőn még a törökkel hadakoztunk, kevés értelmiségre vala szükségünk, mért ellenfelünk mindenben tudatlanabb volt mint mi. Ű. Fridrik már érezte velünk hadtudománya' felsőbbségét, de egész Európával szövetségben ellene, maroknyi országa veszedelemben nem ejthetett. E' körülmények egészen megváltoztak Napóleon feltántéval ; benne a' hadtudomány, úgy szólván, megtestesült,

az újabb hadművészet pedig tető-pontját érte-el, 's „lenni vagy nem lenni” volt a megfejtendő kérdés. Ellene csupán testi és lelki minden erőnk óvhatott, 's ez idő óta, szükségétől kénytetve, egész seregünk elméleti, gyakorlati, hadiskolává vált 's kivált a tábori gyakorlatok jöttének divatba. Izzadt vitéz kapitány uram a' szokatlan munkában, mert neki kelle századát oktatni s vezetnie, 's midőn tömérdek fáradtság után végre észrevehé, hogy ezen ismeretek agyának kopár zaharai pusztájában meg nem fogannának, mérgesen korholá az átkozott újításokat. Egy szerencsétlen szempillantatban reá tökélem magamat neki ezek' múlhatatlan szükségét megmutatni: miképen tudnüllik közönséges fegyvergyakorlatokat csupán a' hadművészet' abc-jenek lehetne nevezni, mivel fontosságokat csak alkalmazások által a' földszín 's támadó, vagy védő had' körülményeire nyerik, valamint a' béták' ismerete senkit tudóssá nem tesz, hanem az olvasás, 's ki ezen első elemeken túl nem haladna, igazságosan csak katonai abc-tanuló' nevével tiszteltethetnék-meg. Kesseley vitéz kapitány uram illy bár mi kímélve előterjesztett, észrevételeimre rendszerint irtóztajtó haragra lobbant, 's tudá—kosságomért papi nem pedig hadi pályára valónak rágalmozott.

Más nemű bajom is volt vele. Hősünk a szellemi örömeket nem igen ismeré, hanem az étel, ital 's a' kéjelem valának gyönyörűségei, 's így idővel megtestesült 's ezt a' lomhaság nyomon követte. Illy körülmények közt nem lehele szolgálatában legszorgalmasabb, legényeit azonban magyarosan ránczban tartá, mert százada' fenyítőmesterének hitte magát. E' mellett, mint a' műveletleneknél közönségesen történni szokott, személyét, a' Bodrogszegi és Kesselőkői urat, hivatalától, ' vitéz kapitánytól, meg nem tudá különböztetni, 's ha büntetett, heveskedve, basák módjára tévé azt, nem azon nyugodt méltósággal, melly a' büntetendővel érezteti, hogy a' törvény, nem pedig az önkény elítélője. A' huszonötökkel soha sem fukarkodott, mivel azt hitte, hogy századának előtte reszketni kell, 's ha én ót tisztí társaimmal figyelmessé tenni bátorzkodtam, miképen ezen úntig gyakorlott reszketés theoriája idővel, szemben az ellenséggel, futás' praxisát fogná maga után vonni, az imént idézett gúnynevet dörgeté fülembé 's a' korholások nem volt vége. ő nem vala rász szivü ,nem ellenséges indulatú irántam, én pedig a' magam részéről az összeütközéseket lehetőségig kerültem: azonban ellenkező individualítások akarattjok ellen is egymáshoz aurlódnak, a' mi kivált nekem

hadnagyának esék keservesen, 's ábrándozást in-
nak szegdelte szárnyait.

Huszonöt évi kapitánykodás után hősünk vég-
re legöregebb leve, 's paszomántos kalapot's lo-
vat vásárla, mert, hogy órnagyságra föllép 's a
tisztikarnak dísze leend, maga erősen hitte, de
szerencsétlenségére kivüle senki. Személyes ügy-
ben nincs vakabb teremtés a hiú képzelgőnél, 's
így történt, hogy Bodrogszegi és Kesselőkői Kes-
scelej vitéz kapitány uram, minden sok bir-
tokcímei' daczára , közönséges helybenhagyás-
sal nyugalmaztatok, midőn épen legélénkebben
álmodozná dicsőséges felmagasultát. Fölbredé-
se rettentő vala szélütéstől féltették 's csupán
gyors érvágás által mentették-meg élete. De e-
zentúl bú sorvasztá égnek földnek panaszlotta
a' rajta elkövetett jogtalanságot, 's alig tölte-e!
nyugalmában, morgás és grand pacience közt, fél
évet, a' guta csakugyan véget rete bajnoki éle-
tének.

Jelen valék temetésén, 's midőn a' hármas
lövés sírja felett eldörgött, gondolkodva mondám-
éi a' sorsomra olly nagy befolyással volt elszen-
derült felett halotti beszédemet. Nyugodjál sí-
rodban rövidlátó, hiú áldozata a' képzelgésnek l
Műveletlenül kagyad magadban a' belső embert,
's midőn tisztséged' leple rólad lehullott, árván,
elhagyatva állál, mint pusztá semmi, e' széles

világon, szellemileg elhalva még élő testtel. Ha a' guta ki nem végez, az unalom úgy is megöl; 's így legjobb vala oda eltakarodnod, hol a' menyei világosság szemünk' síron inneni ködét hihetőleg el fogja széleszteni. — Hamvadaj békével !

Örökre elbúcsúzva véltem magamat Kesscley kapitányomtól, midőn halottas menete után néhány hónappal értésemre esett, hogy az egész Kesseley nemzetség, legnevezetesebb tagja' ekképeni gyászos kidöltére, hangosan felriadván, ezen esetet országszerte, mint azon joggalanság legújabb adatát, kürtölgeté, mi szerint az austriai seregnél a' magyar származatú tiszteket, kapitányságon fölül nem léptetik-elő. E' balvélemény ön magát hazudtolja-meg; azonban, ha mi íjaink közül mindig azokat szánjuk .katonaságra, kik legbutábbak 's másra haszonvehetetlenek, nem kényszerítjük e végre a' főhaditanácsot e mende-monda' valósítására? Vagy tán a' kartiszségeket, sőt tábornagyi tisztségeket is tudatlan Kesseleyekre bízunk ? Hiszen illy módon jelen időnkben, hol csak a' hadtudományi jelesség nyerhet csatákat, visszaveretnének ősi szittyia pusztáinkra, hol kényünk szerint ujonan sátorozhatnánk, míg egy értelmesebb szomszéd onnan is kiszorítana.

Lánglelkő, hadra termett nemzetem! A' katonai hivatás, higyetek szavaimnak, több ismereteket kíván, mint bár melly más. Valósítása-

ra kizárólag sém merő tudomány, Bem pusztá gyakorlati jártasság nem elegendő; tisztben mindkettőnek összehangzólag kell egyesülni, ha a' hadművészi pályának meg akar felelni; felőle lehetetlen meghatározni, teste szükségesebb e hivatalához vagy lelke, belseje e vagy külseje, feje, szíve e vagy lábai? neki műveit embernek 's egyzersmind ügyes katonának kell lenni. Testi erő 's vitézség Európának újabb, művészileg folytatott, háborúiban elégtelenek. Erőre nézve számtalan állat meggyőzi az embert, ő még is mindnyájok felett uralkodik eszével, mert a kiművelt 's ügyesen használt ész legnagyobb hatalom e' világon. Európa földünk' tekéjén a' legkisebb rész, még is hadtudománya' felsőbbségével hatalmaskodik a' többiekben. Ezen művészileg gyakorlott fejedelmi tudomány ótalma alatt virágozik az újabb keresztényvilági műveltség, műszorgalom, kereskedés és jólét-, bátorságba helyezve minden vad népek' pusztító berohanásai, vagy egy új népköltözködés ellen ; 's hiszitek e, hogy a magyarnak is karddal szerzett hazája' jövő fennmaradását 's dicsőségét kivált ezen tudománynak köztünk leendő virágzása fogja, nagy mértékben eszközteni ? —

Kesseley vitéz kapitány uramat eltemetők 's ön történeteimhez térek vissza, 's a' mi előadásom' főczélja, katonai pályám végéhez.

„De az istenért! kérdik itt iszonyú ugrásom-
tói megdöbrent olvasóim, mi sikere lett hát fenn
he'jázó föltételeimnek? Valósultak e? eljutottam e
a vezérségre ? nyertem e csatákat ? “

Uraim! a valódi világ egészen más törvé-
nyek szerint forog, mint azokat egy ábrándozó
ifjú magának képzei. Az akarat ugyan a miénk,
de a' teljesülés azé, ki a' sorsot mindenható ke-
zével igazgatja. Kórházba juttom után fegyver-
nyugvás lön, 's ezt megsebesült lábam helyre-
hozatala után a' béke nyomban követte, melly,
hála az égnek, mai napig nem bomlott-fel. Mi
nehéz pedig illy. körülmények közt vitézkedni,
magát vezéri rangra felvívni 's a' törököt a Bos-
phoron áthajtani, vagy tengerbe fűlasztani, azt
magok kegyesen át fogják látni. Beletelt huszon-
három szolgálati évembe, míg a korlajstrora át-
kozott lépcsőin csak alkapitányi tisztségre juthat-
tam, s most az ég még komorabban kezd fe-
lém borongani. Megsebesült lábam a mindig
sűrűbben és hosszabban űzött tábori gyakorlato-
kat többé nem győzte, a akaratom ellen mara-
dozni kezdék. Az ezredes, ki másként jóaka-
róm vala, jelentő mosollyal tudatá velem, bogy
neki illy számfelötti hátvédre nem volna szüksé-
gé Hiában! Egy lábamon a kettővel haladókat
utói nem érhettem, 's így végre elkerülhetetlenül
a' nyugalmozó biztosság széke elébe kerültem,

melly négyszáz forintnyi nyugpénzzel bocsátott-el. Vérengző szándékaimat így változtatta maga az ég békés, ártalmatlan foglalatosságokká.

Ez utolsó eset azonban komolyabb vala, hogysem szó nélkül hagyhatnám. Minden tiszt legalább is a' főkapitányságot hatszáz forintnyi nyugpénzzel igyekszik elérni, hogy élete' végnapjait bátorságba tegye sanyarúság ellen. Kesselley fegyvertársam még ezt is keveselé, pedig azon kívül Bodroghszegen vagy Kesselőkön is bírt még néhány szilvafát, én pedig, kinek reményei hajdan olly magasan szárnyaltak, 's ki sokkal kiterjedtebb ismereteimnél fogva, jó egészség 's hosszú élet mellett, a' veres nadrágot alkalmazsint el valék nyerhetendő, mint alkapitány, négyszáz forinttal utasítottam haza, 's ba minden bntorommal boldogult bájtársam' valamcllyik istenadta szilvafájára felmászom, a' föld' egész kekségén semmit sem mondhatok sajátomnak. — Nyomorú állapotra jutottam, érzem, 's hogy szánakozás' tárgyává ne váljam, sebesen elbúcsúztam fegyvertársaimtól, utamat hazám felé veendő

Milly változás! Ha máskor útnak indultam, körüiém volt századom, fegyvertársim, csaknem minden, a' mit szerettem 's tisztelők. Mint világ' vendégei vándorlánk-be Európa' messze tartományit, megmaradván szinte azon megszokott viszonyokban 's azért mindenütt otthon, 's ha

ollykor egy kedvesétől elszakadt zászlótartócska komor képet mutatott is, nem remélvén, hogy a' hely határsorompóján átjöhessen, miután illy életveszedelmeztető helyeken néhányszor, legkisebb hajszála' görbülte nélkül, szerencsésen átesett volna, teljes bizodalját nyert Ön magához, 's azon túl biztos szívvvel rakatja pogyászait szekérre. Mind ezeknek most végbucút mondók. Elszakadva századomtól 's fegyvertársaimtól, kikhez élet 's halál között szőtt kötelékek olly tartósan csatoltak, komor képpel, mint világtól elhagyott,' ülék szekerembe; 's a reményeiben olly keservesen csalatkozott, a' hajdani hadvezér, a' török-fulasztó, szégyen és fájdalom között érzé a dicsőség nélkül honja felé zörrenő szekér' átkozott döcögéseit.

Személyes bajaimat kivált nagybátyám' sorsa szaporító, kihez menendő valék. Rövid idő előtt létévé ő is több rendbeli közmegelegedéssel viselt hivatalait, 's most túl hetvenedik évén, kis, haszonkereséssel soha nem szaporodott, sőt többszöri égések által tetemesen alább szállt vagyonszáját kibéreltetvén, szenvedelmes kertész létére, majorjában 's maga ültette nagy hegyalatti kertébe vonult, hol nyugalomban ugyan, de elég szűkén éldegélt. Eltökélém magamban e' valódi nagy ember' méltatlan sorsán legforróbb hála 's szeretet' tettleges jeleivel segíteni.

Unalmas utam nagy sokára véget éré. Szerkes em egy délután behajt szülő városkamba 's azon kérésztől a' majorba: de nagybátyámat nem találtam otthon, mivel hegyalatti kertében a' gyümölcs-szedés napját ünnepié, hová a' városka' előkelőbbjei is hivatalosok valának. Meg nem foghatám, hogy kerekedhetett körülményei közt kedve illy mulatságra ; engem ugyan valami kedvetlenebb alig érhetett. Morogva rakattam-le szerkesemmel s nagybátyám' vén gazdasszonyával pogyászomat 's gyalog indultam a' félórányi távolban lévő kertbe.

Az út' környéke e' regényes tájnak talán leg-tündéribb része; mindenütt, hová a' szem tekint, zöldelő illatos mezők, csörgedező patakok 's buja lombozatú fák bájolják-el látását; nekem ezen kívül minden lépés gyermekkori képeket varázsolt emlékezetembe. Hiában! kedvem nem derült-föl, sőt a' mint az út hegy felé kanyarodék, megfájult lábam egészen elkomoríta. A kert' sövényéhez érvén, hágcsón kelle átmennem, mi lábamnak már magában nem kis feladat lett volna, ha ezen fölől a' kert' belsejét egy hatalmas komondor hangos ugatással nem védné is „Ostrom neki! “ kiálték méreggel, 's egy közel fekvő dorongot ragadván, azzal kivívtam ugyan a bemenetét, de az átkozott állat utamat többé nem állhatván, hátam megé került, 's megfájult,

maradozó lábamat, mint valami elkésett had védet, támadgatá.

A' csösz' közeledő felesége megmentett végre dühétől, 's a' társasághoz utasított, melly a kertet Összejárván, ennek alsó részében, egy ezen tájon híres viza forrásnál, gypágyakra herverészve, beszéd közt mulatozott, jó esetnek! mellett Férfiaknál egyebet nem láttam, mert a' nők, mint vezetóm mondá, későbbben valának az ozsonnával érkézendők. Nagybátyám Sokratesként, szén vedelni esen szeretve a' szóbeli értekezést, szokott fontosságával szónokolt; messzéről már magyar nadrágot, zsinóros posztó mellényt 's felülről német kaputot vevék rajta észre, mint-ha hazafiségunk' képét akarta volna előtüntetni.

A' komondor által elég fenn hangon bejelentve, zajosan fogadtatám a' társaságtól, kivált István és Kornél gyermekkori és iskolai meghitt barátimtól, kik vetekedve siettek fogadásomra, 's kiket viszont láthatni szívből örvendék. Szednem kivált nagybátyámat kérésé. Senkit e' világon nem szerettem 's tiszteltem úgy, mint őt, 's most sok évek' elfolyta után a' legszomorúbb körülmények közt kelle vele találkoznom. De ki újja-le álmélatomat, midőn bús jelenethez készülje, egy vidám, magas hős alakot láték felém közeledni , kinek fejedelmi tartásában párduezos Árpádunk' hódító bajtársai' egyikét véltem szem-

lélni, ha azon magas nyugalom, melly méltóságos arczán eltérőit, 's szemének szelíd aggódatlan tekintete, nem inkább Hellas' valamelyik régi bölcsét gyanított volna velem. Életemben nem láttam valódibb képét azon ősi patriarchának, kik vezérek, törvényhozók 's fejedelmek valának nemzetségeiknél. Csodálkozásomat kivált az neveié, hogy semmi változást nem találhattam rajta: haja még alig szürkült, 's a' felém mosolygó öreg olly meg nem rendült teljes életerőben mutatkozott, mint a' bérezi gránit, melly századok óta változatlanul áll az évek viharáiban.

Megzavarva e' magas jelenettől, fájdalomban zajló szívvel vetém magam karjai közé. „Mint Varró jövök, mondám, vesztett csatával és se reggel vagy inkább mint hajótörést szenvedett, kit a vész meztelenül vet partra,

„Mint Roma Varrót, úgy üdvezlek én viszont — feleie patriarchám a' viszonzlítás' legszentebb örömkönnyei közt, egy engesztelő csókot nyomván homlokomra — köszönve , hogy balsorsod mellett ten magadat tartád-meg nekünk, 's viszsziattól ölelő karjainkba.

leven szót, azért most tőle azonnal erős gyónás alá vétettem, 's én sem mulasztám-el körüimenei iránt tudakozódni. Az adott és vett értesítésekől a' legszembeszökőbb ellentét világlott-ki. Patriarchám szokott aggtalanságával megvallá, hogy független nyugalmas belyezetében, túl a' szenvedelmek' zajló árjain, legjobb egészséggel megáldva, kertje, könyvtára 's barátjai' közepette, körülvéve a tudomány, természet's társas élet' áldásaitól, tökéletes megele'güléssel, életének csaknem változatlan dcröletű szakát éli. Tamási hitetlen képpel hallgatóm a' beszélőt, részemről őszintén megváltván eltiport reményeimet, elesett célomat, szűk nyugpénzemet 's borús kinézetemet a' jövendőbe.

Atyafiak 's barátok közt valánk, 's a' dolog, mint ez közönségesen történni szokott, azonnal köz tanácskozásba vétetett, a' tanácskozást pedig szóvita követé; mert egymás mellett feltűnő szélsőségek harcza erednek 's egymással addig küzdenek, míg ellenkező tulajdonaikat végre kiegyenlítik.

„Mi emberek, mondá nagybátyám, keblünk' véges erejében, csupán belső gondolkodásunkra 's akaratunkra nézve vagyunk szabadok, kívülről pedig a' sors is uralkodik felettünk. Beteljesülnek e kívánatink és reményeink, az nem annyira tőlünk — akaratunktól 's ereinktől — mint száz

esetékes dolgok történetes összetalálkozásától — a szerencsétől — függ ; minél fogva életpályánkon jó előre el kell készülnünk azt nélkülözhetni s mód felett nem siratni, mit a győzhetetlen sors tőlünk megtagad."

„E szerint, felelék, egyenesen Diogen' hor-dójába kellene vonulnunk.

„Illy túlságra nem szükség vetemednünk, de diogeni magas , ön magát megtagadni tudó lélek az életben igen is szükséges. Juttasd eszedbe a macedóniai hősnek a bölccsel összetalálkozását, miképen az megvallá, hogy ha nagy Sándor nem volna, Diogen akarna lenni. Ez életben tudni-illik vagy nagysándori lángésszel, erővel s szerencsével kell a' világ birtokát kivívnunk, vagy diogéni magas lélekkel az egész világot nélkülözni tudnunk. íme a valódi és ideal-világba terjedő munkásságunk végső pontjai! De ti világ emberei minden érdemet és boldogságot csak külső javakba helyeztek, kincs és hatalom után sovárogtok, mivel bennök a boldogság varázskulcsait bírni vélték. De a' boldogság külső javakban nem létezik, hanem ön magunkban, s ezek csak annyira eszközei annak, a mennyire általunk czélszerűen használtatnak."

E tekintetben valóban mindig inkább Nagy Sándorral tartottam. „Hah! — mondám lángra lobbanva, s a törökfúlasztás szelleme ismét meg-

szállá — azon szerencsés, ki a világ birtokát kívívja, mindenhatóságában összevgyűjt minden világi jókat, a boldogság összes eszközeit, és senkitől nem háborgatva, kénye szerint üríti egész fenéki a' kény poharát.

„De az istenítő ital méreggé válik emberi száján. Itéld-meg magad, édes öcsém, egy részről a' világ' birtokának kívánása nem annyira tölünk mint a' szerencsétől függ, s a szerencse a' világot nem minden bohó zsebébe szokta vetni j más részről pedig minél korlátlanabból sóvárgunk a külső javak után, 's minél fékteleőbb velök élésünk, annál szertelenebből terjednek egyszersmind szellemünk határtalan természeté következésében kívánatink és szükségünk, midőn szerencsétlenségünkre éleleti tehetőségünk, ereink s eszközeink ezeknek kielégítőkre megfordult arányban fogynak, s így végre elkerülhetetlenül kifogyasztott élelet-tehetséggel, erővel s erszénnyel, tenger kívánatnak és szükségnek kell szemközt államink, mellyeket ki nem elégíthetvén, az elégiületienség 's életcsömör' örvényébe sályedünk. Nagy Sándor példátlan szerencsével kezére keríté a világ birtokát, Jupiter Ammon' fiává istenült, 's kielégíthetlen hírszomjjal új bódításokat koholván, hihetőleg mint mértékletlenség áldozata, kora virágában szállt emberi sírjába.

„Siralmas sorsa a legnagyobbaknak, a szív’ leglángolóbb vágyainak — kiálték-fel belsőleg megrázkódva — de hát minden törekvésünk kárhozatos e? Halhatatlanság’ vágya nélkül soha sem volt nagy ember; nagy tett csak nagyra vívó szenvedély által valósulhat

„De szenvedelmünk korlátoltassék az észnek nagyobb hatalma által; különben , mint Timur és Dsingischkan, felhalmozott emberkoponyákból építünk magunknak dicsőség’ oszlopát. Halhatatlan lelkünk a’ hatalom szédelő magosságán el nem tántorodva, el nem kapva a kincs s világi gyönyörök csábos örvényétől, tartsa-meg érzéki önző gerjedelmek felett felsőbbségét, védje királyként független önállását, a karakter legmagasabb bélyegét; képes lévén lánghevében egy világ’ uradalmát kivívni, bírjon egyszersmind elég hatalommal az egész világot nélkülözhetni, ha sors vagy kötelesség azt úgy kívánnák

„Nagy isten! — mondám megütözve — ki egyesíthet illy ellenkező tulajdonokat egy kebelben?

„Epén azért, mivel ez legnehezebb, legnagyobb is. Örök dicsőségűek azért Hellas és Roma régi hősei, mivel magas polczaikról nagyobb méltósággal hágtak-le szűk polgári viszonyaikba, mint előbbi köz álláspontokból fényes hivatalaikra; Cincinnatus ekéjéhez, Curius maga főzte ré-

páihoz, Epaminondas a közkatonák sorába. Lealázva magokat, szomorúknak látszottak a külső szín után bíráló nagy csoport előtt, azonban, hogy szíveiket a' magas tett égi magasztja boldogítja, 's világi dicsőséggel borostyánozott homlokaik felett az emberi nagyság csillagkoszorúja fénylett. Hemzseg a' világ a külfény pulya bájaitól, kik ön semmiségökben mind tetre, mind nélkülezésre egyiránt erőtlenek lévén, merő hiú érzésből kapkodnak a méltóság csilláma után, e bérért mindenre megvásárolhatók. Európa még magasabb szellemi köreiben is majd nem egyedül nagyravágyás rabjait mutat, Cromweleket, Napóleonokat, s pirulva állhatunk-meg Amerikával szemközt.

, Jól vagyunk — mondám izzadásig felbévüivé — a férfiúnak legyen annyi ön uralkodása, hogy tisztségétől ugyan válhassék<-meg, mint midőn díszköntösét le szokta vetni, ha az udvarlás ideje elmúlt, mivel a köntös csakugyan nem az ember maga, 's ha az másként tiszteletre méltó szükségtelen magunkat kölcsönözött pávatolakkal felpiperézni, legyenek azok bár mik, hivatalbeli méltóság, örökül bírt vagyon, születési előjog vagy akármi min magunkon kívül, de ha, a mint tisztelt nagybátyám állítja, az egész világ birtoka boldogságunkat nem biztosíthatja, remél-

hetjük e azt Diogen' hordója szűk dongái közt föllelhetni ? ‘

„Diogen a nélkül ezést egész a' sanyarú túlzásig gyakorló, az illendőség' sőt emberi méltóság' megtagadásával, az igazság' arany közép útá pedig közönségesen két túlság között vonúl-el, 's ezen arany közép út itt az eléglet 's mértékletesség' életfilosóphiája, melly arra oktat bennünket, hogy magunkat határtalan vágyak' martalékaúl oda ne engedjük, hanem elégedjünk-meg avval 's éljünk vele mértékletesen, mit a' sors bírunk enged. így nem fogunk keservesen siratni eltiport reményeket, nem teljesült kívánatink nem szűlnék elégületlenséget; 's minthogy éldeleti tehetségünk, erőnk 's erszényünk mindig ép állapotban maradnak, fűszerezve lesz egyszersmind minden élelményünk. A mi pedig leginkább tekintetet érdemel, az, hogy ezen úton szereshető jóllétünk tehetségig független a' sors beavatkozásától, mert csupán belső eitökélésünktől, tehát szabad akaratunktól, függ.^u

, A' boldogító juste milieu ki van találva ! ‘
kiálta-fel István , kalapját feje felett lobogtatva.

Kimondó nagybátyám, 's im befejezhetem állításaimat egy az egészet áttekintő pillanattal, melly nélkül a részleteket úgy is lehetetlen voltaképen méltánylani.

Rendeltetésünk' valósítása végnélküli tökéletesülést igazban, szépben és jóban 's boldogságunk' előmozdításában kíván tölünk. Hogy ezen céljaink létesítbetök, kételkednünk nem lehet, mivel máskép ellenmondás nélkül azokat rendeltetésünknek sem tarthatnék. 'S hogy összehangzó munkásság által valósulhatók , következőleg a' tökéletes ülés' útja egyszersmind a boldogságra vezető, ezt Sokrates, Plató, Aristoteles, a' leglelkesebb nemzet' legnagyobb bölcseivel , állítom.

Meg fogunk győződni ennek igazsága felől, ha fontolóra vesszük, miképen céljaink' elérésére testi 's lelki ereink egyedüli eszközök, következőleg, hogy rendeltetésünk' előmozdítására annál alkalmasbakká kell válnunk, minél tökéletesben fejtjük 's miveljük-ki ezeket. Az ép 's erős testű, felvilágosult fejű, nemes érzésű és gondolkozású ember minden hasonlításon túl ügyesebb élete' fenntartására, 's annak az elemek 's ellenséges indulatú emberek ellen védelmezésére, sőt a' külső javak' 's polgári részvevő segédek' megszerzésére is, mint a' testileg ki nem műveit 's lelkileg tudatlan és gonosz ember, ki tehetetlenségében ön állás nélküli, másokra szoruló, lelki bekében szűkölködő, 's ki van téve a lábba tapodott természettörvény boszújának. Azon nemzet pedig, melly ép, erős, felvilágosodott ha-

zafi polgárokból áll, 's kifejelt értelmességtí mellett ipar által meggazdagult, nem boldogabb 'd bátorságosabb e a maga jólléteben ama' tudatlan, romlott, szegény 's erőtlen népnél, melly minden értelmesebb 's erősebb szomszéd népnek zsákmányává válhatik, 's mellynek ön magában pusztulni kellene, ha azt kiállhatatlan szenvedései végre jobb útra vissza nem térítenék ?

Tagadni azonban nem lehet, hogy a' gondolkodó ember' rendeltetése 's különösen boldogsága' előmozdításában sokkal tekervényesebb úton fáradoz, mint a csupán maga érzeményét követő- köznép. Ez a' birodalom 's egyház gyám sága alatt lévén, 's azoktól kézen vezetettvén, elvont tárgyokról még nem gondolkodik, hanem vak érzeménnyel 's hittel követi születési vallását 's az ősi szokásokat, 's ha végképen el nem nyomatik, vagy rendkívül romlásztó helyzetekben nem nyomorog, szak körében , mindennapi munka mellett, a' műveit világ számtalan szükségait nem ösmerve, természetes épségében azon jóllét' fokát éri-el, mellyet éldelni képes. Boldogsága tehát főkép külső körülményektől függ Nem így a' műveltség' kiszabadult fia, a' gondolkodó ember. s szemlélődik, mert ön maga vezetője akar lenni e földi pályán, 's ön magát függetlenül gondolva és cselekvőleg szándékozik határozni. Neki tehát, hogy aziránt mi, igaz és

jó, számot adhasson magának, elmúlhatlanul nem csak ön lénye törvényeit és céljait, hanem tehetségei határait is ki kell nyomozni, másképp magát gondolkodva 's cselekvőleg törvényszerűen nem volna képes eltökélni, 's önmagával azon nyugalomra 's békére nem léphetne, melly minden jóllét alapja, 's végcélja az egész bölcselkedésnek. Előtte a' szemlélődés zajló tengere, a tévelygés Örvényeivel s hiedelmetlenség sziszegő viperaival, neki hullámaint erős karral át hasítani, az útját álló kígyókat Herkulesként összeszezúzni, túlpartra érni vagy merülni kell. Fölébredvén tudüllik benne a végtelenség alkata, munkássága minden irányban szertelenbe csapkod. Juttassuk eszünkbe ifjúságunk' heves, korlátlan törekvésű napjait! Nemde akkor általános ösmeret után vágyakodtunk ? - Nem törekedtünk e az egész mindenség végokait 's céljait annak végtelen oklagos összeköttetését 's a' dolgok' lényeit is belátni? Véges lények' ismereteik azonban nem terjedhetnek végetlenbe, 's így belatá-
fiunknak minden oldalról megfoghatatlanságban kell végződnie. Már érzékeink sem hatnak a dolgok' lényéig , hanem csak azok' tüneményeiről tudósítanak, eszünk pedig a' mindenség' oklagos összeköttetését nem képes áttekinteni, azon erőket is, mellyek okai a jeleneteknek, nem foghatjuk-fel érzékeinkkel, hanem csak gondol-

hatjuk. Ha tehát mi ezen határinkat félre ismerve, az élet' belső műhelyébe törekszünk tekinteni, ha vakmerő kézzel azon fátyolt merészkedünk levonni, melly a' teremtés' titkait fedi, ha szinte úgy látni és tapasztalni akarjuk a' dolgok' lényeit is, mint azok' tüneményeit, sőt minden belső és külső jelenetek végső elveit, a' halhatatlan lelket és az örök istent: úgy emberi határinkon túllépve, a lehetetlenség országába bolyongunk, 's elcsüggedve kétkedés és hiedelmetlenség' martalékvá válunk.

Gyakorlati irányzatban pedig mi után sovárunk ? Nemde végtelen boldogság után ? boldogság után, melly ne legyen semmi hiány, mellynek soha se szakadjon vége. Illy szertelenséget véges keblünk el nem tör 's nem is képes használni, mert szerinte e' nap alatti világban a múltandóságnak és sorsnak enyészni, 's nekünk végteleneknek mindentudókká 's mindenhatókká kellene válnunk. Azonban minden ember egy bizonyos helyzetben születik, tehetségei' saját mértékével, és a' sorsnak urává nem lehet; minden, bennünk és kívülünk, korlátok közé van szorítva, mellyeket ha nem ügyekszünk ismerni, nincs lelki vagy testi tulajdon, nincs helyzet, melly bennünket boldogtalanokká ne tehetne; mert így senki a' maga ereje, esze, külső javai 's szerencséje' mértékével meg nem elégedhetik. Szük-

sége mondanom, hogy ezen út elégületlenségre, 's a maga végső túlságában vagy öngyilkolásra, vagy lióhérpadra vezet?

'S ímelmondám, mit az emberész rendelkezésünk 's boldogságunk' valósítása felől mondhat. Csalhatatlan útnak 's tökéletes boldogságra vezetőnek nem hisztelek azt, mert csalhatatlanság 's tökély nem létezik a' nap alatt. Mindnyájan sorsnak vagyunk alávetve 's csapásit erős lélekkel kell túrnunk. Mit is tehetnénk ennél jobbat, ha csak a' világból ki nem akarunk költözni. Feladatunk ennél fogva itt nem lehetett más mint annak meghatározása , mitévők legyünk, hogy min magunkat boldogtalanokká ne tegyük, hanem boldogságra méltókká, mert így békében és nyugalomban min magunkkal, a' méltatlan sorsot, is könnyebben fogjuk törni. A' bölcs általában fogva minden dolgot jobb oldaláról tekint. Gyönyört és fájdalmat az állatok is szinte úgy érznek, mint mi, de nem örömet és nem bánat is, mert fogalmok nincsen. A' fájdalmat ugyan ki nem kerülhetjük, de igen a' bánat, ha tüstént valamihez fogunk, a' mi elejét veheti, 's tárgya' emlékezetét lelkünkéből elszélesztheti. Az okos és becsületes ember még a' roszkedvűséget is kerül, hogy benne szokássá ne váljék, és vidámság' elvéből is , Ki legyen és lehet vidám , ha ű nem az?

IV.

„Punctum, satis! — mondám füstölgő üs-
tökkel, sapkámot a gyeppamlagra vetve — szót
se többé e' teoriáról, Én emberül kiállóm a
leczkézést az egész tisztas közönség előtt, de
most valóban hasznát is akarom tapasztalni 's azt
helyzetemre alkalmazni

„Mindenek előtt új hivatásomra 's munkára
van szükségem, mert munka nélkül nem tökéle-
tesülhetünk 's jóllétünket sem mozdíthatjuk elő,
mint hiábavaló útczakoptató pedig en magamnak
's a' világnak nem akarnék terhére lenni

„Vedd ifjúságod' első tanulmányit újonan
elő — felele patriarchám — az élet' realismusa
eddig, tudom, philosophiai idealismusodat meg-
orvosolta, a' hadtudományban is, nem kétlem,
előmeneteleket tevéi. Mit ifjúságunkban tanul-
tunk, férfikorunkban tapasztaltunk és kivizsgál-
unk, öreg korunkban a' világgal kell közölnünk,
másként az ismeretek' országa ezen ideák' kerin-
gése nélkül nem gyarapolhat

„Tehát íróttolat vegyek kezembe ? kérdem
álmélkodva.

„'S miért ime? — viszonzá ő. — A' legna-
gyobb emberek életpályájok' végén írókká lette-
nek; 's nem víhatsz e ezen új hivatásodban—
folytató beszédét mosolyogva — újonan 's . több

valószínűséggel a sikerre nézve, halhatatlanság után ? Mert a literatura' respublicájában mindenki egyenlő születésű, itt méltóság, pénz, címzetek, nem állják útadat, 's haladásodat 's irányodat egyedül személyes tehetség és érdem fogja meghatározni

Haboztam, de végre makacsságom István és Kornél barátimat is ellenem zúdítja.

„Fogadd-el a' tudós parókát — monda dévajkodva István — magyar olvasó társaságunkba úgy is fel vagy már véve, senioratusunk' könyvtára tárva áll számodra, 's nőm hálóköntőssel és sapkákkal szándékozik kedveskedni

„Illy adakozások — folytatá kötődve Kornél részemről is bőkezűséget vonnak magok után. En mindenek felett attól tartok, hogy ideál-világoddá fölemelkedvén, ezen maroknyi porról, melyet mi közönséges halandók testnek nevezünk, igen is elfelejtkezhetnél, a mi téged tudós szobamunkáid mellett Hippokrates vagy Hahnemann tanítványinak körmei közé juttathatna; minek eltávoztatására, mivel a szükséges mozgást egészséges két lábon nem teheted, majorotok' kertje szorgalmas művelésére hámoromban egy jó alkalmat kapát szándékozom számodra készíttetni '

, Bőkezűségték ma valóban korlátot nem ismer; de csak ide vele; négyszáz forintnyi nyög-

pénzem mellett úgy is burgonyámat enkezemmel kell természetnem.

„Ez iránt nyugodt lehetsz — szolt nagybátyám. — Ki számítaná pénzbeli szükségét egyedül bevételek szerint? hiszen ezt kiadásaink bevételeinkhöz mért aránya határozza. Egy milliót évenként semmivel sem nehezebb elkölteni, mint négyszáz forintot, a mit némelly bírói zár alatt tengődő nagyaink példája eléggé bizonyít; midőn ellenben közvitézeitek közt, mint egykor ten magadtól haliám, itt ott egy találkozik, ki napi négy krajczárjából egy kis pénzecskét tud megtakarítani. Valljon nem gazdagabb e ez amazoknál, midőn szükségei felett pénze van, mellyben amazok elég keservesen szükölködnek? Mi ugyan, szeretett öcsém, mértékletességi philosophiánk mellett, a pénzt nem fogjuk kihányani, 's midőn a' tisztaság' pompájánál más fényt nem üzünk, bevételeinkkel alkalmasint beérve, jóllétünkben hiányt talán nem szenvedünk

„A' mennyire tudnüllik ezt élemedett korunk 's az én sánta lábam engedik.

„Ez utóbbi, úgy hiszem, egy kis nemzeti büszkeséggel fogod eltúrni; korod pedig még számba nem jöhet. Jaj azon embernek, ki az öt érzékek' világánál mást nem ismer, az öregségében érzékiségétől elhagyatva, sivatag magányban fog nyomorogni, ifjúsága visszaidézhetetlen

napjai után sóhajtozva. A valódi műveit ember örömei ellenben nem olly könnyen kimeríthetők ; midőn az érzéki világban enyésznek, emelkednek a szellemiben. Mintegy lebilincseztve testiségünk' nyommasztó rablánczaitól, szellemszárnyain röpöl-fel lelkünk a szép, jó 's igaz' verőfényes magasságaira, 's ott, túl a' világ'zaján 's balgatagságin, zavartalan békében éldeli a' szellem' bervadatlan örömeit.“

V.

Itt hangos ebugatás vete véget értekezésünknek. Nagynéném a' nőekkel megérkezett, körülvéve számos kosaraktól, melyekből a legízesebb lepények párologtak. Vallatás alá vétettem újonan, mert bőbeszédű nagynénémtől senki sem menekedbetett könnyen, nekem pedig most ugyancsak kijutott, mert az egész tisztos atyátság' nevezetes történeteit, egész harmadízigen, per extensum, ki kellett hallgatnom. De végre asztalterítés végett csakugyan eltávozott a' nyaraidba, követve, segítség végett, a' nőszemélyek' egy részétől.

Patriarchám a nők fogadása alatt új életre derűit. „A' szeretet — monda vigan — édent alkot az ember körüi, 's a' természet vajmi kevés-sel megelégszik. Egykét jó barát, egy barátné...

igen — úgymond felém fordulva — emlékezel e még Laurára ?“

Ezen kérdés a' legnagyobb álraélatba hozott. Mit akart vele? Meg nem foghatám indító okát, célját. , A' történet — felelék lehető részvétlenséggel— kissé régi, tán nem is igaz már.

„Bah! — viszonzá kifakadó kaczaj jal — a' szerelem egész életünkön át kísértget, csak alakjai változnak.“

Hátam megett a bokrok zörrentek-meg. István , — ki írja-le csodálkozásomat ? — bohó hajlongások közt Laurát életnagyságban vezeté e-lömbe.

Életemben nem érzém így magamat meglepetve. Az asszony mintegy harmincz évü vala, de a' kor épen nem szedett-le róla minden hajdani kecseket, 's azon müveit udvariság, mellyel fogadott, 's nyelvünk' különös bájú gördülete ajkairól, nem tudom mi varázssal haták-meg szívemet. Sebesen fölemelkedém fogadására; de tudja isten, nagybátyám' változó alakú szerelem-theoriájába merülve e, vagy mivel hirtclenkedtem, sánta lábamra hágtam, 's testem annyira elvesztő az egyensúlyt, hogy fogódzás végett akaratom ellen is Laurát kellett megölelnem, mellyet ő, ijedtében 's rajtam segíteni akarva, viszonzott. „A' hazavénült katonák támogató kezekre szorulnak“, mondám megkövetve, karjai közt,

's erőm 's akaratom egyensúlyom' helyreállítására egészen elhagyának. „Erre baráti kezek is hasonvehetők — vága bele István, hatalmasan lábaimra állítván. —Lánczhordtát! ti katonák meg sánta lábbal is mint hódítók lép tek-fel

Nagynéném jelenté az ozsonnát. Bemenénk a nyaralóba 's én Laura mellett foglaltam helyet A' talány végre megfejtődött Laura — ki álmodta volna ezt? — Bodrogszegi és Kesselőkői Kesseley vitéz kapitány uram' öcöséhez ment férjhez, és most ennek halála után jószágát kibérelvén, szüléi házába tért vissza. Kapitány sógora nyugalmaztatván, jószágát ennek ajánlá igazgatásúí, de ő nem hajlott az ajánlásra. A' boldogtalanI hiszen társaságában Methusalem' korát érhetne volna el.

Nagybátyám az ozsonna közt kifogyhatatlan vígsággal éleszté az egész kört. Végezetül óriási nagyságú dinnyék tétettek az asztalra, 's csodálva haliamj hogy azokat István házi kertében termesztí. „Az ipar — mond ő — csodákat tehet; néhány év előtt még azt sem akaránk hinni, hogy nálunk dohány teremhessen, most pedig majd leghíresebb az egész hazában

, E tárgyakra nézve — mondám — különösen kikérem oktatásodat, máskép a Kornél barátom ígérte kapát nem használhatom

„Bravó! — kiálta-fel patriarchám — már látom jó útban vagy, illy kis szenvedelmek valósítása rendkívül sok érdeket ad az életnek.”

Ozsonnánk alig végződött, ’s ím muzsika zendült-meg. Nébányan a társaságból vevék-elő hegedűiket. Az asztal félre húzatott ’s én Laura’ oldalánál vígan néztem a’ keriugó párokat.

Utóbb magyar táncz perdült ’s azt harsány taps követte. Nagybátyám, a közvivalom nem kis öregbítésére nemzeti ünnepiséggel nagynémet vezeté-elő. Eszembe juta , hogy ezen mulatságot Sokrates is, teste’ mozgékonyága ’s jó kedve’ fenntartására, kedveie ’s még öregségében is gyakorló. Mind e mellett még is hűledeztern, midőn észrehevém, hogy a hetvenöt éves bajnok a’ tánczban egy tactot sem veszte. Harsogott a’ taps és az éljen. ’S én, elkapva a’ köz vivalom’ örvényétől, magam is megragadám Laura kezét ’s másfél lábommal úgy eljárám a’ nemzetit, szinte ropogott belé a’ szoba.

VI.

Azóta patriarchám’ tanácslatai valósulnak. Majorjának háza ’s kerte tudóskodásom’ ’s dinnye és dohánytermesztő munkásságom’ színhc~lyei. Független helyzetemben, életphilosophiám ’s célirányos munkásságom mellett, nagybátyám’, Laura, István és Kornél’ társaságában az örök

ifjúság napjait élem. — Minap patriarchám szobámba jöve, kérdezvén, fogtam e már valamibe? Egy csekélység kész, viszonzám. —: Csodáld

„Tanácsosnak tartám minapi értekezésünket nyugpénzes fegyvertársaim’ számára, kik meleg kályha ’s leves mellett ásítózva halálíg unják magokat, egész pontossággal leírni, ’s ha nagybátyám nem ellenzi “

„Bizvást sajtó alá vele , mosolyga helybenhagyólag.

Követem tanácsát, ’s a tisztelt olvasó tudja, hogy azt ígéretemen fölül teljesítém, szolgálati üdömből is hozzá mellékelve némelly adatokat. Haza vénült katonának úgy sem marad más hátra elmúlt pályája’ emlékezeténél, ’s olly csodálatra méltó dologé, ha nevezetes történetcskéinkkel együtt néha min magunkat is emlegetjük? Megérdemeljük azért azon halhatatlan gúnyt es kacaját, mellyel a’ társaságokban ’s a’ színpadokról liszteltetünk ? Egész világ küzd a’ szólásszabadságáért , ’s mi harcz’ fiai elhagyjuk e magunkat nyomatni ? Franciaországban, hol a társasági szokások a’ legpontosabban megtartatnak , nyugpénzes fegyvertársaink elnémíttatnak ugyan az életben, de azért annál hangosabban szólamlanak-fel holtok után. A’ nagy sereg’ más világra költözött hősei, császárokkal együtt, eláraszták Európát memoirjaikkal. Ott már egy

zászlótartócska sem dől sírjába a' nélkül, hogy nevezetes életének ezen emlékkövét fel ne állítaná. Egyedfil mi maradjunke bátra? Barátim , az idők változtak. Már ihi is valahára tanulni kezdjük tolláinkat is forгатni, mint hajdan fegyvereinket, 's ba ti, szeretett hazámBai, könnyörületlen társasági szabályaitokban megátalkodtok , ezután drága pénzen fizettetjük-meg veletek azt, mit eddig ingyen sem akartatok hallani.

SZONTAGH GUSZTÁV

A ' FALUSI KIS LEÁNY PESTEN.

Jaj de szép az a' Pest, istenem de szép,
'S benne mülyen úri, milly szelíd a nép!
Össze vissza jártam utat útfelet,
De szemem nyugonni nem talált helyet.
Ablak ablakon van bárom négy soron,
Olly magas falunkban nincsen a' torony.
A sok utcza tömve, mint a méheraj,
Jobbra balra fényes gyöngy, ezüst, arany.
'S mintha búcsú lenne késein 's korán ,
Czifra ott a' férfi, asszony és leány.
Ám csudálni méltó mindenek fölött,
Hogy kevély alig van annyi úr között.
Mert kosárka almát vittem árúba,
'S feltakarva szépen ültem kapuba,
Ott hogy üldögéltem én szegény leány ,
Szépen néze minden átmenő reám.
És sokan, de hogy mért, nem tudom biz' én,
Visszaforduiának többször is felém.
'S három könyves úrfi , más is körbe vett,
Egyik kérdi tólem: „Húgom, mi neved?
És a' másik kérdi: „Hol lakói babám?
És a harmadik mond: „Lelkem, nézz reám."

Én meg elpirultam, oh de hogy is nem?
És csak úgy susogva mondtam-meg nevem .
Hányával kel almám, meg se kérdezek,
Ám ha annyi lett is volna, megvevék.
'S mennyi furcsa szépet kelle hallanom!
Azt úgy elbeszélni, oh dehogy tudom.
„Hozsz e még be almát ? itt ülsz akkor is ? ”
Kérdezőnek, isten tudja hányszor is.

Jaj de szép az a Pest, istenem de szép,
'S benne műlyen úri, 's nem kevély a' nép!
A' hogy áldogáltam útcza' szegletén,
Nagy sietve jött egy szálás úr feléin.
Rajta volt ezüstös szép kalap 's ruha,
Gazdag úr lehet, de még se' katona.
Állni czifra hintón láttam ollyat én,
Bajsza jól kikenve, barna mint a szén.
„Ejnye gyöngyöm adta, kis magyar leány,
Nem szeretsz e engem ? én szeretlek ám.”
Így köszönte szépen, és tán ismere,
Mert úgy híva, hogy csak menjek-el vele.
Nem lehet feleltem, 's kérdező miért?
„Mert anyámtól meg van tiltva, hát azért.”
„Bé ne menj, leányom, ez volt a' szóvá,
Bár akárki hína, házba sehova.
„Kis szivem, tehát csak nem jössz-el velem?”
Monda, 's megszorító kétszer a' kezem',

'S búsan ott hagyott az útca' szegletén,
Ám de mit tegyek, ha tiltja a' szülém?
Jaj ha megharagszik az az úr reám,
Mit miveljek akkor ? mert hatalmas ám.
Egy kosárka almát béviszek megint,
Es ha majd anyám a régi módra int,
Szépen kérem őtet, hogy legyen szabad
Felkeresnem azt a' szép ruhás urat.
'S hogy haragja szűnjön, csókolok kezét,
'S néki nyújtom által a legszebbeket,
És ígérem, hogy azt nem teszem soha,
'S félni nem fogok, mert ő nem katona.

Cz....

TYNN'CHOS.

C'ór'ógbol.

Phrasybulost holtan hozták titanába a vérten,
Mely sehet ejte hetet rajta az argosi kar;
'S mind elül. A veres tetemet máglyára
helyezvén,
Tynnichos, atyja, imígy szóla felelte az ősz :
„Sírjanak a' gyávák; én, téged gyermek, a sírba
Könnyeden teszek — Sparta' fiát 's fiamat.

'Szt. K Ács.

Itt ez új sir szép virágagy,
Benne Halvány rózsá fekszik ;
Rózsá! sir utánad a föld,
És az ég Örül 's dicsekszik.

A Halálnak jégszívében
Forró , lángzó indulat gyűlt,
'S fölragadta gyászölére
Egy éltet, de hány szívet dúlt

AH ! egykor Hüves paláknál
Nyájasan karöltve lilénk,
'S egymásnak Híven örülve
Boldog érzetünknek élénk.

A patak folytatta útját,
O regéket énekelve,
'S a 'Himes part' szűz virága
Nem mozdult, reá figyelve.

'S szókefűrtü angyalarczod'
Biztos Hü keblemre hajira,
A 'patak' tükrébe néztél
'S így susogtál, fclsohajtva ,,

„Szép az élet, szép, de múltó,
A sír ránk borúi hívatlan;
Ah, miért múltó ez élet,
E' kéj mért nem halhatatlan ? '

En mosolygók 's nem hívóm ezt
Édes álmám' mámorába',
'S szép jelennek élve, rogytam
Sejtő lányka karába.

O jól sejté! új tavasz jön,
Uj virággal dús ölében ;
'S halvány ifjú fű a parton ,
Hallgat — 's könny remeg szemében.

IOTH LORINC .

HAJDAN ÉS MOST.

Majdan erény vala élni hazának 's halni hazaérti
Élni hazában most, halva hazának, elég.

SZENVKY,

NYILATKOZÁS

„Szönj kívéssé zengeni
Harczi viadalt,
Vedd elé kis lantodat,
'S mondj szerelmi dalt.

Ezt sugallta a leány,
'S csendes éjeken
Ablakához elmenék
Zengni énekem'.

Andalogva sirt a' dal
Hold' sugáriuál,
'S dijamul hajúit felém
Gyöngé rózsaszál.

a' gyöngé rózsaszál
Szépen ápolóm,
Rajta függé nappalom ,
Rajta éjszakám.

Es örökös éjszakán,
Örök nappalon
Hókéz adta díjvirág
Volt magánydalom.

Am a' rózsza tájai
El vir ultanak,
'S új dalokra tú- pauasz-
Tárgyat adtattak.

Es midőn nyugodt a' lány
CseNdes éjeken ,
Ablakához elmeitek
Zengni énekem .

Olly epedve sírt dalom
Hold' sugárinál,
Ah de dijamul megint
Hőn csak rózsaszál.

Szép a' rózsza 's a virág-
Rendben ő király,
Szíve mellé tűzdeli
Icu és leány;

E növénytől fout füzér
Űanlot ékesít:
Am szerelmi dálnokot
Díjj magasb hevít.

Kék szemekből villanó
Játszi pillanat,
Rózsarcz 's ajak! szívem
Értetek dagad ;

'S lángoló leánykebel,
Melly viszont szeret,
Bírja visszaadni csak
Feldúlt meunyemet.

'S míg kegyébe nem fogad,
Cseudes éjeken
Erié nyugdel és eped
Lantom , énekem.

fm lebát nem zenghetek
Harczi viadalt ,
Csak negédes szép leányt,
Csak szerelmi dali.

C z ,

A 'SZERELEM' DALNOKAIHOZ.

Meddig

 danoitok gyava szereimeket,
'S a bokrostló kelyhek' arany nedét,
Mádnak vitézi, s a kökényszem'
Bája után epedő poéták ?

Szeretni hölgyet a magyar úgy is ért,
'S lenyögni karján munkabíró korát,
'S a' hattynhalmok domboráról
A' haza kínja felett mosolygui.

És tudja gondját borba fül asz la ni
Vitéz Mibálnak csábjai nélkül is,
Es mámorában eldudolni ,

,vita nec est nisi nostra in ora! "

De hont szeretni! — Oh magyar ! A haza
Szerelme borbán 's vénusi kéj között
VelSt vesztett csontjainknak
Leljen e hát temetőt ürében '

Szárnyat dalomnak, szent *haza*, és tüzel!
Hogy istenít légyen az érdemest
S a renyhe álmok szúnyadójt,
Mint boszúló Nemesis, riasztó.

SZEKACS.

HUNYADI JANOS.

Hogy rémulve futott Maisomét Nándornak alóla, —
A megment várncp isteneié Hunyadit.
„Keljetek édeseim — mond, fel az égre mutatván
A harcz volt csak enyém, győzelem isteneméi”

UZUCZOK.

A VOLGYI HAZ,

Zöldelő ' igei - középen
Kis házacska áll ,
Fris palakcsa' tiszta pariján
Füzek' árnyinál.

Forró vágyaim szünellen
Vonzanak felé,
Mert sóvár szívem rokonját
Benne föllege'.

Szüzek a' kristály patakcsa'
Omlodésci,
Meg szüzebbek tiszta keble'
Hu érzései.

Völgy' öle'n emlény-seregnek
Híszltek kelleme ;
Kékebb nálok égi lánykám .
Artatlan szeme.

Hü galamb áll a tetőre,
Tündöklő fehér,
Lánykáméval hü szerelme
'S fénye föl nem ér.

Fulmuere hangat a voigy,
’S zengzctcn mi báj!
Ali! ezüstebb hang, a’ mellyel
Zeng kis rózsaszáj.
’S még szebb volna a’ derült ég,
’S a’ táj’ kellezne,
’S a’ dal, hogyha oldalamnál
Lánykám lengene.
Ah! százszor jobban imádnám
A’ természetet,
O ha hintne szép szemével
Arra életei.
Dús házacska! drága kincsed
Vonja lelkemct,
Tárd-ki ajtód ’s szent öledbe
Végy-föl engémet!
Es felejtem a virágot,
A zengő tetőt,
’S hí galamb’ szelíd szerelmét,
Látva őt , csak őt!

ROMAN ES NEM-ROMAN.

ELOSZU.

Félek, hogy a' kezdet mindjárt ásítást idéz olvasóm inkább mosolyogni szerető ajkaira, mert előre elijed, hogy az unalmas folytatás még tán a jövő évi Aurorában követke zendik. S megvallom , ez igazságos aggodalmát bár kinek is méltánylanom kell. Messze is fekszik a dolog természetétől, az igaz, egy illy munkácskát — melly inkább haszontalan írka mint munka névvel nevez hetendő — tűzok-röppenésként keringő 'előszóval kezdeni: azonban ez egyszer bocsánatot írói vétkemért! mélyebb vizsgálatra átláthatja kiki, hogy a szokatlan cím magyarázatot kíván, 's ez egyedüli célja előszavamnak. Szokatlan címmel pedig élni akartam *először*, mert ez idők szerint nagyon divatozik élő családokban is új meg új 's szokatlan névvel keresztelni a' szülötteket ; *másodszor*, mert így e'megbocsátható hiúság több olvasóval kecsegtet. 'S ha egy anyának bűnül nem vétetik a' vágy, hogy minél több szem

akadna-meg leánykáján; mért volna egy szegény tan ez nálunk ide a' legillőbb epitheton) írótól természet-elleni az óhajtás, minél többektől olvastatni? — Most a dolgra!

Románt és nem-románt akartam ez évi Aurorának néhány lapjaira iktatni; az az, románt akartam írni, melly még se lenne román. E' terv főzése alatt már több pipám kiégett, 's füstével versent szállong? fejemből egy gondolat a' másik után, de céljt nem érek, véghez nem juthaték. Andalgásimból e' busító tudományt vévém: való nem díszük a' nap alatt 's én románomat román nélkül be nem végezhetem. Hősömben bíztam, ő valólag fulliatá pályáját; de mit ér a' futás, ha céljt nem ér az ember? — Hősöm' megházásításának szüksége perczenként hatalmasban kele-föl tervem ellen, csak azért is, hogy a' már-már lábra kapdozó gonosz nöte-lenkedésnek íTáskámmal én is fáklyát ne gyújtsak, melly tisztelettel a szelíd nőnem iránt mélyen érzem magamat lekötelezve. Ezen kívül, előbbi elvemhez híven, a' magyar példabeszéd „kinek a' pap, kinek a' papné“ reményienem hagyd, hogy románomban is kinek a' hős, kinek a' hősné tetszendik, 's így ismét több olvasóra számolhatok. — A' házásítás hát már elkerülhetetlen, 's mivel ez leány nélkül meg nem eshetik, íme romántalan tervemnek román fele is ké-

szén áll. Hiszen — teljes engedelmet reményi-
vé őszinteségemért — minden leány egyegy élő
román, még pedig, az eredetiségnek édes ma-
gunkról szólok! ez igen terméketlen szakában,
többnyire szedett-vedettKotzebue's Lafontain si-
ralmas mintái után készült. Azonban ez korán-
sem a' tisztelt nem' Libája, a mai veszedelmes
korszellemé az, melly szerencsére ölyl tág bak-
kal van ellátva, hogy minden vádat magunkról
bele rakhatunk, 's így könnyen gond nélkül fut-
hatunk a kocsi után. Hiszen mindennapi példa,
hogy a' komoly eredetiség olvasatlan, színeinken
játszatlan hever, míg a' romános másolatok örök-
ké kézen forognak. Már pedig egy leányka, ha
épen kézen, színen nem forog is, hogy egy
boldogító karra fűzhesse 's a' lehető vidor szín-
ben — de festék nélkül — láttassa magát, e' tö-
rekvés igen igazságos, célérésre az eszköz en-
gedhető, 's így ő, valamint soha semmiben, úgy
ebben sem vétkes. — Ezekből látható, miként
rövid elbeszélésemnek egyik része román,“ mási-
ka nem-román leend; azonban ezt én sehol meg
nem jelelem, olvasóm' határtalan tetszésére biz-
va ott látni románt, hol ő 's nem a' hol én aka-
rom.

'S most, mint nagy útra induló, szives bú-
csút intve kíséromnek, tovább mennék, de újra
előttünk áll a'

BEVEZETÉS.

Ezt nem csupán azért gondolám előrebocsátani, mert az előszóval már bizonyos irói rendszerbe leveredtem; de mivel bárom kalandor utast, kik nagyon fáradtak 's járatlanok, a' szó' teljes értelmében *be kell vezetnem* Füredre az érczes kúthoz, testük' fáradságát újítani, keblük' hevét mérsékelni. Ők itt egészen üsmeretlenek, egyszerű úti küntüsükből nem tetszik más ki vándor mesterlegénynél; hogy hát rangjokhoz méltó fogadást várhassanak, mind a' füredi társaság, mind a' nagyon tisztelt olvasótól, előre kell bocsátanom — megjegyezve, hogy a' történet helye Magyarország — hogy egyike ezeknek, az a fakó, vászon köntösű, szalmakalapban, egészséges izzadt poros képpel, gróf ám ! 's a' két más kék gunyjú barátja, nemes ! 's ha ez nem volnának is, de becsületes magyar karakter 's magas érzelmek hevítik keblöket; hogy aztán, mint mondám, illő tisztelettel fogadtassanak!

De most hát már igazán többé nem tréfálva 's időt hasztalanul nem pazarolva, kezdjünk a' dologhoz!

1.

— két leány jó két parányi edény.

Csongor es Tünde.

Epén kelt a' nap! Oh milly tág mező volna ez egy költői tolinak, leírni miként lövelli első

arany sugarait a világ köz fáklója borongó be-
gyek mögül! De én ehhez nem érlek, 's hősöm
is letiltott minden regényeskedésről ott, hol ő je-
lenik-meg. Aztán, ha jól felvesszük, ma és Fü-
reden is csak úgy kelt ám fel az a jó nap, mint
máskor 's bár hol; azért csak egyszerűen legyen
mondva: a' nap fölkel, de a fürdő társaság még
aludt, csak három kalandorunk ülé körüi a' ku-
tat 's ivá annak vérhígító cseppjeit, elmélkedve
magok közt sokféle dolgokról. Két éve már,
hogy ők külföldön utaznak, Angol-, Francia- 's
Németországokban, melly sükerrel? még nem
tudjuk; külföldi külsejökön nem látszott, tehát
szellemeikkel rakodtan tértek-meg, mi abból még
inkább gyanítható, mert gyalog jártak, hogy fi-
gyelmöket semmi el ne kerülje, 's ki gyalog
jár, holmi haszontalanságokat csakugyan nem szed-
fől, hogy szabadabban járhasson. Most honunk-
nak is még ösmeretlen tájait egy úttal bejárni
kivánván, így jutottak ma hajnalban, hús éji
utazás után, Füredre. Bámulák a' természet'bö-
kezűségét egész Balaton' mentében; de kivált Fü-
reden fenndobogott a' szív mellökben az elmel-
lözött honnak szépségén. , Hátha volna még eh-
hez a' mi nincs, teszem, egy kis szorgalom! mond
az egyik. „Hátha a' sétahelyek tisztábbak, Bécs-
ből, Pestről, Debreczenből ide gözkocsik alá ké-
szült vasutak volnának szól a' másik. „,Hátha

a' nagy Balaton, mellynek dicsősege, mint he-
nyeségben elbizott testnek, úgy is csak széles
ségben áll, lecsapoltatva, mint vízkóros lias, lég
főlebb egy karcsú folyammá változhatnék só-
hajt a harmadik. Hátha a' Duna — hátha a híd

— hátha - hátha — ! De így a' hátkák-

ból ki nem fogynánk soha, azért, illy haszonta
lanságokkal nem vesződve, folytassuk tovább ro-
mánunkat , különben is épen egypár balatoni nym-
pha közég a' kúthoz, s ezek most a' komoly
eszméletek közt, mint sokat ígérő tarka szivár-
vány, tűnnek-föl.

A' deli Z baronesse, a' '6 évű kis Szeren-
ka 's szobaleánya, valának a tündérek, kik reg-
gelenként ez időtájban legelsők szoktak a' kút-
nál megjelenni. Szercnka, egy vidám életteljes
gyermekded leányka, egy sok reménnyel feslő
kedves bimbó , csillaga vala az idei fürdő-társasá-
ságnak , mellynek jövő-menő planétái és üstökő-
sei hódolónak ugyan egész erejükből kellemei-
nekj de őt, bár türhetetlenkedő szívűt már, még
mindig korlátolák azon családi viszonyok, mel-
lyek grófi házzal az övékét szoros kapcsolat-
ban tarták; annyival inkább , mert mindkét
részről egy boldog frigynek valának elébe menen-
dők, melly Szercnkát maholnap az ifjú gróf-
fal fogná örökösen összekötni. — Azonban , hogy
a' kúttól messze ne távozzunk 's vele mi is né-

mi összeköttetésbe jőünk, szükség tudnunk, hogy ezen Szerenkának szánt vőlegény bárom kalandorunknak egyike. Azért a' kis baronesse, rajok bukkanván, nem csak látszólag, mint szokás, de ugyancsak megdöbbsent, a' poros képben némelly ösmerős vonásoktól lepetve-meg. A' hirtelen hörpentett víz torkán rősz útra szaladt, fojtó köhögés fogá-el mellét, hogy szobaleányába kapaszkodva alig tudott nagy zavarödásában a' kúttól távozni. Az ifjú grófnak csak némi fogalma maradt-fől a gyermek Szerenka felől eszméletében, s a nem-látás óta kész leánnyá fejlett alakban most hirtelen nem is gyanítva semmit, nyugodt maradt. Nem így a kis baronesse! Öt a' gyúlékony phantasia tulságokra ragadá szokásaként. A viszonzlátás' romános érzelmeivel könyvekből már ösmerős lévén, nyugtalan leve, határozatlan : kimenjen e a nyilvános sétahelyre, vagy bevárja szállásán a' bizonyosan legelső kopogóban mátkáját. Az utolsó mellett maradt, 's divatujságokkal, zsebkönyvekkel, hímző rázával, mint bástyával körülvéve, túlságig piperés kis magát, várta, és már két hosszú óráig híjában várta a' boldog kopogtatást.

II.

Fei ora aüg teit, az ajton kopognak

Barátság es szerelem.

Tizenegy óra múlt már 's daczos kis szépünk meg mindig várakozásban, 's pedig mind csak haszontalan várakozásban, ült ablakában. Kétkedni kezdte utóbb, tán nem is az ő grófja volt, kit a kútnál látott, hiszen két év múltán az elösmérés nem volna épen olly csoda, kivált korunknak az effélékben általában igen is feledékeny szakában, mellyben múltról nem sokat aggodva 's a' jövőt sors' kezébe bízva, leginkább csak tűnő jelenének szeret élni az okos. De ez már hallatlan boszúság! a' vendégek' névsorát meghozató 's a' ma érkezettek közt grófját is följegyezve találó. 'S ki ne méltánylaná most az igazságos boszút, mit kedves baronessünkben a' türelmetlen szívecske forrala? — Nekem azonban kötelességem hősömnnek fogni pártját, ki a' vendégneveket szinte átnézte, de egy nagynénjével lévén itt Szerenka, neve hibázott a' sorból.

Végre csakugyan kopogás, 's a' szép váró' keblében erre viszhangúl kettős szívdobbanás. Könyvet és rámát kapván , határozatlanul, mellyiken lepossék-meg inkább, szólni felejtett Szerenka , 's a' künn engedelemre váró nem meré benyitni az ajtót. Szerenka ismét kétkedett, tán

csak az átsuhant szél okozta a' neszt, midőn a' másodszori kopogást is tüstént hallható, 'a most félve, feszült figyelemmel viszonzá ő is: „Szabadi “

III.

VILMA. *kedvetlenül* Menjünk !

Fátyol titkai

Az ajtó nyílt, Szerenka' képe tűz és jég, li-liom és rózsza , szeme homály és világ, lát és nem lát, és mind e' mellett új boszúságára az ajtón nem a' rég várt vendég, nem a' gyanított mátká, igen is mindennapi ösmerős alak — hadnagy ' bukkant-be. Kedvetlenül vonult a kis boszús rakott asztala mellé, hideg egykedvűsége, néma komolysága nem kevésbé rettentvén vissza a' szerény tisztet, mint sok reményű írót á' visszakapott előfizetési üres lap. — Kezdé végre:

„Nagysád ez éjjel bizonyosan roszúl aludt ?“

„Igen.“

„Az éji zene háborítható? “

„Maglehet.“

A' hadnagy elijedt, mert az 6 műve volt.

„Főfájása van tán ? “ folytató.

„Ollyan formán.“

Néhány percnyi szünet.

„Ma jó darab adatikszinészeinktől — a' Csalódások.“

„'S ezek jók?“

„Legalább színen — mulatságost
, Igen, mert életben, valónak, igen kelle-
. metlen.

Ismét szönet.

„Mára sok új vendég érkezett.

, De semmi ösmerös ?

„Még nem tudom — nem voltam a' séta he-
lyen “

Uj kopogás az ajtón, uj remény Szerenkánk keblében. Vággyal ugrék-föl, de, fájdalom, kedvetlenül üle vissza, mert a' mankós örnagy S úr sántikált-be, rokon és kedves házibarát, kit Szerenka tisztelt ugyan mindig, de most —ki vegye rász névén ? — szokott nyájassággal nem fogadható.

„A tatárban is — kezdé nyers hangon az öreg — egész társaság már a sétahelyen 's húgom , ti itt méléztok ?

, Nem, kedves bácsi, mi nem mélézünk , é-
lénk beszédben valónk — nemde?

A hadnagy igent sohajta kelleetlenül.

„Nem illenék mára alkalmi darabul: össze-
zörrenés és békülés ? ” enyelge a' víg öreg.

Néma hallgatás, melly nagybácsit csak crő-
sité hitében.

A' néni is bejött már sétálásra készülten —
menni akarnak, de Szerenka vonakodik.

„O nagysága beteg" mond kiméire a' hadnagy.

„A' tatárban is! tán orvosul akarna maradni hadnagy úr? szól az őrnagy.

„Nehezen tölthetném-be e' boldog helyet! “ sóhajt a' hadnagy.

„Hisz' én megyek, nekem semmi bajom — mond kedvetlenül Szerenka — menjünk! 'S indultak. Nagy bácsi fejét csóválta, a' hadnagy búsan leeresztette, Szerenka daczosan megrázta azt, mi illy formát jelentett: már most késő, ha jó sem kell! 'S erős föltétellel a' hadnaggal 's mindig csak a hadnaggal mulatni, 's egy forró vággyal, vajha ezt a gróf meglátná, füződék a' derülőnek karjára, míg nagybácsi 's néni lassan utánok ballagának.

IV.

Eltönt szép álmom, éj ttorúlt szivemre!Kovacsóozy

A' kút körüi egy csoport férfi tűnt mindjárt Szerenka' szemébe, kik között a' reggeli három utast, legalább egyikét bizonyosan, most már csinos társalkodási öltözetben sejté-meg. . Ez éles szemügy hadnagyunknak épen nem lehet kedvelő; de ő, ön javára, kellemes társnéja' kellemeibe mélyebben volt merülve, hogysem ezt észrevehette volna. Kétszer haladtak már el a' csoport mellett, és Szerenka hadnagyának egy szavát sem értette, szeme és füle a' csoport' köze-

pere tapadva, 's annak még is, marczongló kínjára, legkisebb figyelmet mind eddig magára nem vonva. Senki sem képzelheti a kis baronesse illy rövid idő alatt milly nagy, milly hosszú elégtelenséggel hagyá magát czipeltetni a' deli hőstől, 's csak így fizet a' világ e' faradságért szégynt csak egy újni figyelmével sem jutalmazd. Tovább nem tűrhető már, 's kénytelen leve a' hadnagyot figyelmeztetni a' körülvelt grófra. „Ah Gyula ! Gyula! “ felkiált ez, kedves barátjára ösmerve az idegen grófban, 's Szerenka karjáról olly Hiedelemmel, millyct egy magasabb társalkodási kör kívánhata 's meglepő öröme engedhető, lefűződvn, annak ölelésére rohant. Most már biztosan Ilivé Szerenka, hogy grófja a' hadnaggyal tüstént hódolatára siet, 's ha igen, legyen felejtve az eddigi, még helyrehozhatja hibáját. De azok, egymással foglalatoskodva, felejtkezénc a várakozó szépről, ki miután a mankós örnagytól beéreték, örökre lemondva az érzéketlen mátkáról, helyette boszúsan ennek egyik mankójába fogódzkodók. Ki a' kőszívű, ki szenvedő baroncssünk' kínjain meg ne illetődött volna ? ő olly vidor álmokból, olly kedves életre ébredt ma reggel, 's a' dél gyász felette, az est meg tan zivatart is hoz fölibe! — Én magam szánom sor-sát 's nincs szivem hozzá, őt tovább is e' kinpályán hurczoltatni, hadd lépegessen ő csend-

sen haza, a' nap úgy is forró és szíve is forró,
e' két forróság közt hamar elolvadna, pedig ro-
mánomnak még nincs vége, 's addig nagy szük-
ségem van reá.

V.

ZSIGMONDI Köszöntlek, ékes hölgy!
bocsáss-meg az
Eltévedeltnek, hogy későn 's talán
Illetlenül Is érkezett!

Bujdosók.

Ki ül az árnyékos szobában, mint egy elzár-
kózva a' világtól, melly nyájas tekintetere méltat-
lan? Ki az, ki, elhányva minden ékességet, bút
ölte magára mátkaköntösűi? Ki az, ki érdektel-
enl hagyja maga előtt a zajos élet édes pilla-
natit' elrobogni, menyeeiken függve leikével,
föl vágyva a' rász földről, föl, hol égiekkel roko-
nuljon, kik jobbak, érzékenyebbek a' gonosz em-
bernél, a csalfa világ' sárból alakúit töredékeny
fiánál?! Tán csak a' kis daczos baronesse, tán
a' hívtelen, szívtelen és mindentelen mátkáról
véggép lemondó Szerenka? És ő volt. — 'S bár
férfiúi méltóságunkon alól látszik a más gondo-
lati után leskelődni, ez egyszer hódoljunk e' kis
méltatlanságnak, nem lesz épen érdektelen egy
szív-haragos szépnek monológját, ha csak töre-
dékekben is, kihallgatni. „Nem! leány sem vol-
nék , meg sem érdemleném az lenni — így kialta-

föl, hajfürtéit tükör előtt simítgatva — ha ez esetben a' kőszívűt nem játszánám ! Játszani ? oh én valót akarok, én nem játszom! Már jöhet, de én neki honn nem leszek; körüi hízeleghet, és én az időjárásról elmélkedem; térdre hullhat előttem, de engem meg nem lágyít. Boszút, boszút, boszút! — Ah!“ fölsikolt most, mert, öve körüi motozva , hegyes tőbe futott kis ujjá ijedtében, melly, a' grófi mátká' csendes bejöttével, boszújának 'sJüdeg lemondásának 's szét szórt rendetlen mindenének közepette meglepé.

„Kedves Szerenka! — így kezdé biztos hangon , minden tétovázás nélkül, a' gróf, — 's az illy rögtön bevágás többnyire használ — kedves Szerenka ! ösmeri e mátkáját? “

A' jövés, a' szólítás, és minden, olly váratlan volt a' lelki tusák közt ingó kis baronessnek, hogy , előbbi boszújáról felejtkezve, eszébe sem jutott, hogy most honn nem kellene lennie, 's zavarodtában olly kedves pirulással tekintte a' deli grófra, hogy az elbájolva, némán, egy titkos belső ösztönből hajolt a' drága kis kacsó felé, hódoló csókját rányomni. „Bocsásson-meg nagysád, hogy illy későn 's tán illetlenül is jövök! “ tévé még utána. Szerenka nem szólhatott, de a' rendetlen asztalt 's a' tükörben féligmeddig hasonló kis magát megpillantva, mélyebben pirúlt-el 's egy ajtóra mutatva az engedékeny grófnak, tud-

tára adta, hogy egy kissé magán szeretne lenni. A' gróf meghajtva magát, bement, 's Szerenka háromszor ment föl-alá a' szobában, a' nélkül, hogy szörnyű meglepetésében valamit gondolt volna. De igazán az a' gróf is előbb nem tudott jöni, olly regényes helyzetben, olly csinos pipereben várátva, 's épen most kellett illy rendetlenségben , illy rász kedvében hősnénket meglepnie ! — Végre csakugyan'gondolt valamit, és csengetett, mire a' bejött sobaleányra hívva a rendetlenséget, nénjéhc szuhant, a' tervről, melly romános kis fejében villant, őt értesítendő.

VI.

Bámulok meg' Bámulok.

Szám csekély a' bámulásnak.

Csongor és Tünde,

Nagynéni nevetve mindenben megegyezett 's főlvállaló a' szerepet, mellyre a' kis furfangos baronesse őt rimánkodva kérte. A' gróf bebo csáttaték, 's Szerenka bizonyos megfoghatatlansággal , mintha kissé feszes erőltetés , vagy csupa mesterkedésből történt volna, mondá idegen hangon : „Őn méltánylani fogja, reményiem, egy szerény leány' viseletét, ki idegen látogatót csak mamája' körében szokott elfogadni." A gróf bámult meg' bámult, jobban felnyitó szemeit és ismét bámult, azonban előtte még is Szerenka,

mátkája állt, bár a' dámát, ki anyjának volt bemutatva, *nem ösmeré*.

„Instálom, én gróf T vagyok, 's nagysád szerelmes mátkám s mondá több bizonyossággal mint kétkedéssel. Szerenka mosolygott 's tettezett eszmélettel szól anyjához: „Bizonyosan Bükkösről álmodik a' gróf.

„Igen igen ! Erősen örvendek e' szerencsének, 's nem hiszem, hogy nagysád szüléink' jóváhagyását nem helyeslené.

, En két hét múlva esküvőmet akarom tartani

„De, kérem, tudtom nélkül csak nem? először csak azért sem

„Köszönje a' vak történetnek, melly most véletlen bennünket összehozott, így minden esetre vendégeim közé számlálom.

„Instálom, *először* nem vak történet, mert én jól látok; *másodszor* nem véletlen, mert én erősen akartam jöni; *harmadszor*

, Nem ingerlem tovább — mond hangos kacagás után a' kis baronesse — a gróf tévedésben van. Bükkösen Szerenka unoka testvérem , ki, tudom, hogy önnek mátkája, A' felette nagy hasonlatosság, melly köztünk van, oka e ' tévedésnek, melly gyakran már másokon is megtörtént. Mert mi, anyára legyen a' bizonyosság , mondhatnám , hajszálig hasonlítunk egymás-

hoz. Kor, természet, kölidom, mások' bizonyosága szerint, ugyan az rajtunk; csak hogy ő kissé szentesebb, én vidorabb, ki, ha kedves mátkáját körömben tudná, féltő fohászokkal pihegne érte szelíd keble

„Instálom, ez *először* egy kis önhittség, *másodszor* ” a vidor baronesse nem hagyta több szóhoz jöni.

, Ha önhittség e, majd megmutatja a jövő, 's ha nekem tetszeni fog ön, megmutatom, hogy még hállómba kerítem

„Illy hállóban fogva lenni szép szerencse ugyan, de szerencsevadászt is illet csak. Nekem Z Szerenka mátkám 's erős feltételem, őt nőül vennem, nem ingatag nád keblemben

, Minden férfi így beszél, de még is a' nád néha nem csak inog, de el is törik keblében. Megvallom, csaknem kedvem jött fogadni önnel, hogy én még elcsábítom

„Instálom, ez nem lehet, mert *először* én, mivel e' zavar támadt, még ma indulok Bükkösre mátkámhoz; *másodszor* erősen.... ”

, De vissza fog jöni, mert ellenség nélkül nincs győzelem, kísértet nélkül nincs erény.

„Igen, csak a' megfoghatatlanság megértéséért is, ígérem

, És hogy Szerenkához tőlem egy levelet megvár míg azt megírom?

„Becsület-szavamra, addig nem indulok! “ —

Evvel a' látogatásnak vége lön, 's a gróf zavart fővel, Szerenka új tervével távozonak. A' gróf még ez éjjel akart indulni, de a' baronesse rosszúl lett 's kéreté szobaleánya által, várna reggelig, mert okvetetlen levelet fog írni. A' gróft becsületszava köté 's akarátja ellen reggelig várnia kellett a' levél után, melyet megkapván ismét a' szobaleánytól, útnak indult Bükkös felé.

VII.

— Eg' menyasszonya,
A' földiétől vond-el szivedet,
'S fordítsd az égre, mellyhez esküvél!
f érndsz.

Szép őszi nap volt, 's a' bükkösi kastély' angol kertje uraságival díszlék, kik mint örömnepen seregiének ma össze egyik lúgosában gyümölcsös asztal körüi. A' két öreg, a' házi kisasszony 's egy gárda-tiszt, tevék a' nyájas kisdéd társaságot, nem épen nyugodt egykedvű lielyezetben ; mintha még valakit várnának, feszült vizsga pillantatokkal 's egy némellyik közülök dobogó szívvel! 'S ím a' csavargó úton bukácsol csakugyan egy poros idegen, ki kocsi-járól csak most szálla-le 's megtudva az uraságok' hollétét, az inas' keféjét nem várva, tűrhetlenül indult keresésökre. A' fogadtatásban

hangos szíves üdvözet, titkos gyenge pirulás zaj 's néma szívdobogás vegyülének, 's a' barátságos lugas vendégei T gróffal, kit tegnap Füreden látánk, szaporodónak. Köztük az utazás előtti két évvel Ígért mátká, szemérmesen lesütött szemekkel, 's grófunk' romántalan eszmélete megfoghatatlan dolgokat láta. A' tegnapi vidor Szerenka' hasonképe, de csak földön 's égen mulató szemekkel ült mellette hidegen, szemérmes pirulással feelve igent és nemet. A' tűzzel villogó tiszt gyanús szomszéd, a' mátká részvétlen, a' szülék titokteljes mosolygással, a' gróf ezt egészen ellenkezőleg várta.

„Most jut eszembe, instálom , én nagysádnak egy levelet hoztam “ kezdé a' gróf, hogy közelebb férhessen a' leányhoz.

„Ugyan? tán csak a' sz. Orsolya- szüektől Pozsonyból ? kérdé ahíthatos buzgalommal Szerenka.

„Instálom, *először:* hogy' jöttem volna én azokhoz ? *másodszor:* mi köze nagysádnak is hozzájuk ? “ ‘

„Csak úgy vélém, Pozsonyon átjöttében ; mert két évig nálok laktam.

A' gróf mutatá a' levelet 's kérdé ösmerné e az írást?

„Vagy úgy ! már tudom s a' csintalan Szerenka ... 's evvel tovább állt, hogy magán olvashassa a' levelet.

A' gróf egészen elbűvölve érzé magát. Az öregek mosolygák, hogy ők magok sem foghatják-meg leányokban e' változást. „Az az erősen szent apácza nevelés ! “ mormold bajszába harapva a' gróf, 's Szerenka után ment, hogy magával szólhasson, mert minden romántalansága mellett is erősen elbájold a két év óta kész hajadonná serdült kis szent.

„Szerenka! — így szólítá őt nyájasan a' mélyen levélolvasásba merültet — Szerenka í ne játszunk szembekötősdit, én valót kívánok...”

„Valót? de hol lelhető az? síron innét? Túl, halandó, emelkedjél a poron túl, 's látni fogod az örök hazát, 's hallani a szentek hymnusait, kik egyedül örvendhetik létök valóját. Mit í ne't látsz, az üres hab 's tünde buborék, elérésre ingerel, 's midőn megfogtad, kezekben elsemmisül ! ‘

A' gróf majd sóbálvánnyá vált.

„Igen de, instálom, *először*: mi még innét vagyunk; *másodszor*: min szüléink' egyezéséből nekem jegyesem

„Én, ég' menyasszonya, sírnak szentelém magam', hogy megváltómé lehessen, földi frigy engem le nem köt soha. Hagyjon-el a' gróf, délesti ahítatoskodásom' órája közég.

„Instálom, csak ez egyet még: mit ír Szerenka ? “

„Árulója legyek? Ő sok szépet ír, de hijábavalóságokat, mert ő csupán föld' gyermeke. Gondolja csak a gróf, ön neki megtetszett!”

„S ez hijábavalóság volna ? “

„Ő csaknem szerelmes egy látásra. Mit ítél felőle a' gróf ?

„Én ? — ő — szép gyermek, de fölötte könnyelműnek látszik, soha sem tudnám szeretni.— De., instálom, igen messze megyünk a' tárgytól, — hogy áll mátkásságunk ? “

„Ez iránt, úgy hiszem, eléggé kinyilatkoztatám már magamat; sajnálom, ha nemért, még inkább, ha csalt reményei borút idéznek jó kedvére. Ez egyet kérem, szeresse a' füredi Szerenkát, rokonomat.... ‘

„Instálom, ez nem lehet, *először*. •mert mi már mátkák vagyunk ; *másodszor*....“ de a' hamis szent már tovább állt a' második ok' hallása elől, 's grófunk előtt maga, Szerenka, és minden egy erősen bonyolódott rejtvény lett. „Mind hijában! én őt elveszem csak azért is, mert nem akarja ; utóbb enyémnek kell lennie ! “ ez erős határozattal a' szülékhez ment. Itt sem nyert azonban több vigasztalást szegény. Ők javallnák, örvidenék, de leányok darab óta úgy megváltozott, semmire sem mehetnek vele — ez volt az üres válasz, 's vőlegényünk meg nem fogható mért? Ezért föltételétől el nem állt, est-

ve kinyilatkoztatá Szerenkának magának, hogy 6 minden esetre egyszerű természeti román tálán úton nőül veendi, ha most vár is még.

A' vissza-útra még ma kiadá parancsát, úti— társival Füreden ismét egyesülendő. Szerenkától a hozott levélre választ kért, 's azt reggel, a' báronesse' későn kelte miatt várva, kapván-ki, 's az este -vett búcsúval megelégedve, a nélkül hogy Szerenkát még egyszer látni, furcsa gondolatok közt visszahajtata Füredre.

VIII.

Füredvíz szaporán és füvek!

Ludas Matyi.

Pczsgett a' köz sétahely Füreden alkonyodtakor a sok vendégtől. Szerenka, a' rnankós őrnagy 's kedvence hadnagy is ott voltak éldelni a' húsúit lég kellemeit, melly egy hirtelen kelt zápor után olly kedvesen lengett a' nyugodni készülő Balaton' hullámiról. Egy könnyű útas kocsi most állt-meg épen a' kút' irányában, Szerenka szíve megdobbant 's nem híjában; a' gróf ugrék-ki abból Bükkösről visszaértében. Választ bizonyosan hozott, 's ő olly szembeötlőn volt ma a' sétahelyen, bizonyosan első, kinél kézcsókolását teendi ő — a' kis bárón ess e ' Hiú remény !

lennék-meg illy porosán társaságban ? “ kecsgető magát Szerenka, ’s Gyula csakugyan köntöst váltva jött, de félre egy fa alá ült ’s egész kényelemmel rántott csirkével lakozott. Többet nem láthatott Szerenka. Lafontain egészen más-ként írja a’ szerelmes mátká’ megjöttét. Aztán szerelem , és rántott csirke! hol van szív, melly e’ kint elviselhesse, kivált — mert, a’ mint ki-vehető vala, a’ gróf igen igen jó izűen evett. — Szerenka főfájást, szédülést, gyomor-görcsöt ’s isten tudja még mit nem, kapott egyszerre, úgy hogy szobájába kelle mennie, ’s jó hogy az a’ kis átmenő zápor volt, legalább az orvos annak ro-vására írhatott egy rakás melegítő theat ’s egy messzelyni izzasztó keveréket. Gyula a’ fa alatt ebből mitsem tudva, kedvére végzé ozsonnáját , most már a’ báronecssnél követségét végzendő. Azonban hogy egészen rász hírbe ne keveredjék kalandorunk, illő lesz mentségül felhozni, hogy ő Bükkösről sietve, délen keresztül, sehol meg nem állva jött Füredre, következőleg ehés volt, ’s úgy vélte, *először:* e’ jó tartással magának tar-tozott *másodszor:* gondolá, hogy így a baroncsse előtt is jobb színben léphet-föl — ’s ki ne igazolná okoskodását ? Most hát sietett csak-ugyan Szerenkához, mélán andalogva múltakon , ’s összehasonlítgatva a’ két Szerenkát eszméleté-
ben. ’S ím az ajtóban egy sötét alakba ütközik,

ki, zsebébe fordult szemekkel, hova néhány pénzdarabot kísért, előre nem látott, 's ilyenkor az ember, természetesen, hamar botlik.

„Engedelmet instálok ! “ „ Megbocsásson ! “ hangzék egyszerre urainktól. Gyula elhalad figyelmetlenül , de a' másik fenntartja :

„ Megengedjen nagysád, a' baronesse nyugodni kíván — ő beteg.

„Beteg ? úgy alkalmatlan volnék, inkább nem megyek — mond visszafordulva a' gróf.

„Őt szegényt veszedelem kerülgeti. A prodromákból ítélve, nervosától lehet félni, ez pedig mostanában epidemice grassál nálunk, camphor és moschus, és valeriana, és arnica....

„No de, instálom, a' baronesse ezekre tán még nem szorult ? “ keidé némi megütközéssel a gróf.

„Minden a' bcállandó crisistül függ, 's ezt ma fél hatra várom. Egy jóllevő izzadás még mindent helyre hozhat, de, ha holnap fölkelhet is, a' veszedelem azért nagy volt 's csak Hippokratés' isteni tudománya adhat új életet.. .

„De csak reményihetünk ?

„ Mint mondám, minden a' beadandó crisistül függ. Magamat ajánlom , annyira el vagyok foglalva, hogy pillantatim is számolva vágynak 's evvel a' pseudo Aeskuláp eltűnt a' fák között , besuhaíván a' — kávéházba.

IX.

Én ezen rejtező, sötét homályba burkolt betegségnek
mivolt
tát, fekvését, okait, sejtem ugyan; de valódi tulajdo-
nit 's annak gátló szereit meghatározni nem tudom ,
en-
nek rövid következése ez : tessék bevenni!

Barátság és Szerelem.

Szerenka szegény, mint látók, beteg volt, betegnek kellett lennie, mert orvosra szorult, 's csak az hibázott még egész veszedelméből, hogy a rendelt szereket be nem vette. Ugyan miért is tette volna ezt? neki csak az fájt, hogy Gyula rántott csirkét evett, mielőtt nála tisztelkedék. Lám milly hatással van reánk néha az, hogy más eszik! — Ezeket így tudva, nem félhetjük betegünket sem nervosától, sem camplior és moschustól, hisz' alig lépett-ki orvosa, ő mást gondolt, 's bár fel nem vévé nyoszolyáját, de járt, és gondolkodott, mint beszélhessen a' gróffal, mert vágyott tudni, milly hatással volt rá Szerenka, a' bükkösi szent? Vagy ő, vagy az, egyiknek tetszeni kellett neki, pedig mindegy bár mellyik, csak a gróf figyelmét magára vonhatta legyen.

Tovább nem várhatott, inast küldte, ki tudná-meg, nem hozotté neki a' gróf levelet Bükkösről? Ez hallván, hogy a' baronesse fenn van,

maga kiránt valahára udvarolni, és tüstént; úgy hogy Szerenka ismét nem úgy találtatott, mint ohajthatá, hisz' alig volt ideje veszedelmes nyavalyájából fölgyógyulni. Pongyola köntös , bús méla kép — félhele hogy ismét elvétik a' kívánt hatást.

„Nagysád beteg volt?“

„Igen — egy his meghülés — már semmi bajom —“

Ugyan de azon orvos urak is miért állnak mindjárt nervosával és moschussal elő? gondola Gyula, míg, helyet fogván, a'hozott válasz felől kérdeztetik.

„Itt a' levél 's Szerenka' csókjai.“ Ő elpi-
rult, a' levelet végig futá 's mesterkélte fohás-
szal félre tevén, mintha most megeröltette volna
a képén derülő vidorságot, kérdé : hogy tetszik
unokatestvére ?

„Ha Gábor angyal volnék — felel tréfásan
Gyula — talán könnyebben megegyezhettünk
vol-

na ; illy földi alakban nem bájolhatám-el az ég-
be vágyót, és nekem sem lehet ínyemre olly sötét alak.

„Mit? önnek hát sem derűit, sem borűit...? “

„Instálom, magát érti nagysád az elsön ?

Szerenka elijedt az elhibázott kérdésen, hogy
szinte elsápúlt bele, de milly szerencsés Perez-

ben! Most jött ismét az orvos 's ő folyvást beteg lehetett.

„Az isteifért! hogy merete nagysád elhagyni tudtom nélkül az ágyat ?“ így támadá-meg őt jó szívűleg, illő autoritással, Aeskulápunk.

, A' tliea után jobban érzem magam ' felelt a' beteg.

Az nem tesz semmit, és ha még kétszer jobban érezné is magát nagysád, a' crisis előtt meg nem gyógyulhat. Ezt én mondom, sok évi tapasztalásim után. Így jönnek aztán a' sok veszedelmes recidivák, 's a' beteg elhal a szegény orvos' rovására, pedig bizony nem fősvénykedünk az egészség' konyhájából a' legdrágább szerek' megrendelésével. 'S most mint vagyunk? “

A' beteg egyet sóhajt, az orvos ütér után nyúl, Gyula egy távolabb ablakban Bükkös felé méléz.

„Hogy' van a' feje ?

, Zavart. ‘

„Hm hm ! a' pulsus febricitál, ezt mind az a' boldogtalan fölkelés — — hm hm ‘ hát étvágya ? “

„Most semmi sem kell.’

„Eped e nagysád ? “

, Nem mondhatnám.’

„Erez e hőséget vagy borzongást ? “

, Igen — úgy néha — felváltva.’

„Ahán! itt a' bökkenő, végre rájöttünk! Itt az úgy nevezett náthahideggel lesz dolgunk, mint már gyanítám, a mi okos kézben, jó magatartással ugyan nem veszedelmes; de elősmerve, gondatlanul, kivált könnyelmű hamar fölkelés által, utóbb az életet is kockáztatja. Mert vagy a tüdőkre száll 's ott veszedelmes gyúladást csinál, mellynek következése ismét szomorú, ha csak piócák vagy érvágás által jókor elejét nem vesszük; vagy más oldalról támadva-meg a' romlott testet, 's az ideg rendszert confundálva, utóbb nervosába megy által, 's ekkor camphor és moschus....“

, Nem rendel valamit orvos ur? — szól közbe türelmetlenül, elúnva a hosszú okoskodást betegünk — egészen elijeszt

„Hm hm! — ismét úter után nyúl — a pulsus egyre febricitál, egymást váltó hőség és borzongás; ennek következése: tessék bevenni! írószerért könyörgök!“

Szerenka kelni akart, de az orvos nem engedé. Gyula szolgálatkészen ugrik az íróasztalhoz, egy mély pillantatot vet fiókjába, valamit igazít benn, papirost, tintát, pennát tesz az orvos elé, maga meg kalapot véve, nem tartóztatja tovább magát 's felkaczag:

„Doctor úr, ajánlom a' beteget, 's nagysád iparkodjék minél előbb felgyógyulni, mert Sze-

renkát én minden esetre nőül vennem 's esküvőm nagysád' jelenléte nélkül meg nem eslictik. Addig is magamat ajánlom! e v e l kisuliant a' szobából.

, Mi történt itt? — felszólal az orvos, megporozva bosszú recipéjét — nagysádnak ismét paroxismusa közéig — 's ijedve nyúl keze után — vagy tán a' crisis? 's fejszóvalva tapintja literét.

Szerenka lehajtá fejét, de ki nem adá lelét. Az orvos még egy tapaszt írt a porokhoz, s inast lármázva-eló, ki tüstént gyógyszerárba fusson, magát 's a bevételt ajánlá, 's elment.

A' beteg baroncsc kőről élénk lett a' zsi-bongás, ő háromszor el akart ájulni, de nem tudott, ez még inkább betegíté. Reggelre a' megijedt fél consiliumot emlegetett, 's kiki kétes pil-lantatokat vetett a' következő éj sötétjébe.

X.

Könny Ömlc szeméből, . . . midőn olly sói veszély
illán édes

Ki meg nem únt még kalandozni, legyen szíves grófunkat velünk haza Erdélybe kísérni. — Egy tisztos öreg atya 's egy kedves testvér vá-
rak honn vándorunkat, ki most már minden ka-
landozás nélkül, hő vágyaktól üzetve, röpiült a

rég látottak' ölelésére. — „Fiam! bátyám! apám ! húgom! “ valának a lepletlen öröm' egyes kitörései az első Hantátokban, 's Gyula' szíve mélyen megrázatva édes érzelmektől, valólag érzé, mi az édes hon, mi a' mieink' köre? „Hozott isten, fiam — kezdé ünnepélyesen az öreg gróf — őseid' lakába vissza! Használd utazási tapasztalatodat üdvösen, élj a honnak és az emberiségnek." , Hát Szerenkát láttad e? ' kérdé Adél grófnő , a' kedves testvér, hamis mosollyal és még száz más kérdést is tőn, hogy alig tudott Gyula mindenikre felelni, 's egypár nap kelle, míg egészen megérték 's minden érdekesről tudósíták egymást. Az öreg gróf 's Gyula' terve is volt most, valami közhivatalba lépni előbb, míg a felette kívánt házasságra nézve komolyabb lépést tennének ; mind e' mellett illőnek láták a' Z házat Gyula' szerencsés megérkeztéről 's a' már előbb kicsinált házassági egyezésről Szerenkával előlegesen értesíteni. Különben minden más háttározottabb nyilatkozás nélkül. Mihez képest egy czélszerő levél, a' jónak 's illőnek vélteket magában foglaló, indult Bükkös felé.

XI.

Ok égető kín,
Oh gyötirelem,
Viszonláng
nélkül
A' szerelem !

Bajza.

Egy év múlt, 's Szerenka' türelme végére jutott. No de nem is csoda ! Egy hosszú év alatt semmi, semmi tudósítás a' kedvestől, a' mátkától ; e' szívpokolról csak annak lehet valódi fogalma, ki illy kétségbe ejtő epochát, a nélkül hogy Dunába ugrott volna, átélhetett. Még csak egyet várt, — a' kérő levelet, hogy egy boszúval tölt kosárral büntesse a' negédest aztán — aztán örömmel száll sírjába, vagy, ha a' koczka épen úgy fordúlna, egy más' boldogítóbb karjaiba. Utolsó szükségre a' hadnagyot még mindig hállójában fogva lartá. Utolsó reménye volt a' temető, ebben egy kis kápolna, ebben egy öreg udvari káplán, 's ha a' dolog végsőre jutna, hús lépéssel más világban lehet, a' szerelem' boldog világában, hol minden földi bút eltemet az őt zárandó, nem sírbolt ugyan, hanem két hévvel ölelő kar. Egy titkos esküvés, egy imádságra, harangozáskor vett jámbor papi áldás, az egyszerű oltár előtt — s a' gróf legbüszkébb reményei közt lesz meggyalázva, megsemmisítve! Azért csak boszút és boszút! mi lehet édesebb , mint

a' lélek' illy nemű szomját elolthatni! Csak a' levél, a' kérő-levél jőne már egyszer; de ez nem jött, egy kínos év lefolytával sem jött.

XII.

ZAGONY. LeánysziV titka nem nyilik,
Talán megérjük a' mi most halad.

Kincskeresők.

Ez alatt Gyula csendes nyugodt szívvel ugyan, de erősen készül 's közelgete nagy céljához. Hálakönnyes szemekkel vált-meg az apai háztól 's szállt új fészkébe, most már közhivatalban, önállású férfiú, egy virágzó polgári pálya' kezdetén, magas érzelmektől dagadva keble, két imádott tárgyért: honért és mátkájáért. — Épen Íróasztalánál jegyezgeté a' legközelebbi postán indulandó kérő-levél' egyszerű, de tiszta forró ömlengéssel folyó sorait, a' mint inasa egy levéllel háborító kedves foglalatosságát. Már élre vala vetendő azt, halasztva a' feltörést, míg magáéval kész lesz; de Bükköst pillanta-meg a' cím felett, 's ez kíváncsivá tévé. A levél ' hadnagy barátjától vala, röviden, de nyomosán írva, mint következik: „Kedves barátom! Szerenka, volt mátkád, úgy akarta a' sors, hogy enyém legyen. Megvallom, leginkább hideg kesedelmed juttatott engem e szerencse' birtokába, de még is tökéletesen boldognak érzem magamat,

illy angyalt nem sokára magaménak mondhatni. Egybekelésünk egy hónap múlva fog itt helyben történni. Ezeket kedves mátkám' nevében kötelességemnek tartottam előre tudtadra adni, hogy akár utazási, akár más nemű elŐleges készületektől megmentselek — barátod ' .“ — Elég találkoznék , ki illy levél' olvasására, minden további gondolkodás nélkül, pisztolyt ragadott volna, magát illy mennykŐsapás elŐl a' túlvilágra illanással biztosítandó — a' leghidegebb vérű is legalább nyomban kocsira ül vala, éjjel nappal Bükkös felé repülő , hogy a' kárhozatot hozó hónap' vége elŐtt még személyesen tegyen próbát a' daczos mátkánál ; 's hősünk mind ezt nem teve, sőt teljes lelki nyugalommal összehajtva a' levelet, hidegvérrel folytatá a' magáét, melly más nap meg is indult a' kitűzött czél felé.

XIII.

Leányok vegyetek peidai!

Szerenka a' tudva lévő levelet végpróbául íratá a' hadnaggyal, 's ha még erre sem mozdul a' mátká, úgy — úgy boszút áll a' kőszívűn 's mint gyanítani lehet, a' hadnagy' zászlója alá esküszik. A' hadnagy eleinte meg nem foghatá a' dolgot, utóbb mind inkább való színt kezüének öltetni hiú reményei, 's kivált a' mankós őrnagy, ki nem is álmodá mint lehessen Szerenkának, ke-

gyenczén a'hadnagyon kívül, mást szeretnie, bátorságot, tüzet, reményt ada éledező vitézünknek, ki most már, kivált a levél írása óta, el is kezdé egész készülettel az ostromot. — Gyulától a kérés-levél megjött, de ez, a' nap adatából ítélve, a hadnagy levele előtt vala írva, s így nem sokára szükségképen kelle egy másiknak, sőt nem levélnek, de magának a féltés s veszteség kínjaitól üzött mátkának jönie. Azonban egyik sem jött, holott a'levélben írt hónap vége közelített. A hadnagy reményei mind inkább magas lángokra lobbadoztak, a mankós Örnagy diadalát kürtőié szerencsés jóslatának; mind ez pedig a' ház falai közt meg nem maradt, s köz hírré válék a' környékben Szerenkának hadnaggyal egy hét múlva összekelése. — Most kellene ecset, romános kis baronesünk lelki állapotját méltóan és híven festő de félek, hogy lúdtoll ezt tenni nem képes, homályos árnyékolat mind az, mit írni e tárgyról lehet. Ő megvetve attól, ki szinte három év óta szülei megegyezésből mátkája, kit gonosz hidegségéért még inkább vágyik birni, s most az ön cseléből főzött hállóban fogva, köz tudomás szerint könnyelműségből, boszti - vágyból mátkája annak, kiről nem is álmodott, ki maga sem tudja voltaképen, mint jött e' birtokhoz — ezt leány-fővel túl élni nem lehet; szerencse, hogy

van, ki ennyi zavarból, illy mólyen sőlyedező Örvényből, bár mi úton is, kimentheti. Szegény Szerenka! neki a' hadnagy, kit soha sem törhetett, szerencse ha elveszi. — Leányok, vegyetek példát!

XIV.

Csald, a ki csalui akart!

Kazinczy.

Midőn már a zavar fő pontra jutott, midőn senki sem tudta, mit szüend a rejtélyes holnap, egyik nászhoz, másik gyászhoz készült, a' szülék nem tudták ki lesz vejük, a menyasszony maga sem, kinek fog holnap örök hitet esküdni midőn minden kétségbe habozott, sejtett, találgatott, 's csak a' mankós őrnagy szívá biztosan tömérdek pipáját, örülve terve sikerültén, mert már fennyen emlegeté, hogy egész dolog az ő műve! — e titok-teljes bizonytalanságok' közepette járt-be egy nagy utas hintó, 's a mint a babtól's portól fedett lovakról Ítélni lehe, nem a szomszédságból. Szerenka mintegy akartalan, titkos ösztöntől izgatva, fut az ablakhoz, 's elhalaványúl 's a' hadnagy' keblére omlik, mert az utas Gyula gróf volt Erdélyből, 's vele egy szép ifjú nő. Szerenka mint mozdulatlan fehér szobor állt az ablaknál, midőn a' vendégek bejöttek, 's „Van szerencsém kedves hitvesemet be-

mutatni “ többet Gyulától nem hallott, érzéki el-
zsbibadtak ’s most igazán csak füredi orvosunk
hibázott, hogy camphor és moschus nem kelle.
Halálcsend lepé a vendég-termet, ’s miután
Gyula az öregekkel titkon szólt volna, terjedt
csak ismét egy kis élet. Szerenka ismét erős
küzdésbe jött magával, apáczává legyen e, vagy
férjhez menjen ? de az elsővel csak a’ büszke
gróP győzelmét koszorúzná, a másikkal legalább
megmutathatja, mint nélkülözheti azt, kit negé-
de, kit hidegvére neki meghódolni nem enge-
dett. Egy gondolat villant-meg agyában. Neki
a’ hadnagyot még ma, egypár óra múlva, mint
férjét kell bemutatni Gyulának , a’ temetői kápol-
na, a’ titkos összeesküvés, újra román-képek-
ben tündeztek-föl eszméletében, ’s a’ hadnagyot
titkon erről értesíté. Az egy órai meggondolást
kért, ’s ez alatt Szerenka az előkészületeket meg-
tevő titkon, egyedüli biztosává az őrnagyot te-
vén , ki kapva kapott az alkalmon, hűgát hadna-
gyával minélelőbb összeadatva látni, mert kü-
lönben is Gyulának megjelente, bár feleségestŐl
jött, neki sehogy sem tetszett. E’végre az öreg
udvari káplánt titkon értesíté a’ dologról; ez a-
latt bealkonyodott; a’ hadnagy, egyezés szerint ,
már a kápolnában várta a’ tisztes nászt, melly
egy kis sétálás’ ürügye alatt, a’ kedvező homály-
ban szerencsésen el is érte a’ szent helyet. Ho-

mályosan pislogtak az egyszerű oltár' vékony
gyer-

tyái, 's ahíthatos buzgalommal rezgett-el fölöttük
a jámbor papi áldás. Szerenka megrezzent az
életet határozó igennél, de győzött a' megsértett
lcányi hiúság, 's az örök szövetség, teljes kivá-
nata szerint, elég románosan megkötetett. Most
vissza indulának a kastélyba, szóitalan mindenik,
csak az Öreg örnagy úr emlegeté, mint ösmerte ő
legjobban Szerenkát 's jósolta-meg leendő férjét.

A' vendégterem ki volt.már világítva, dobo-
gó szívvel nyitá ajtót Szerenka új férje' karján ,
s a diadal hang, mellyel azt a' társaságnak 's
kivált Gyulának bemutatni akará, elhala ajkain,
's e' lassú szó: „Itt férjem! “ alig hallatható ma-
gát a' zajos vendégek közt. „'S ez legdrágább hi-
tesem “ szól egy férfias hang mellette — az ösme-
rös hang Szerenkát fölrezzenti, rátekint, elsi-
koltja magát, nyakába ugrik, 's ez a' hadnagy'
formaruhájába öltözött — Gyula volt. Hogyan?
mikép? ki? mi? hangzék minden felől a' bámu-
lás' minden jeleivel, 's Gyula bemutató ál-nejét
Adél grófnét, testvérét. „A'ki engem csal, ne-
kem sem véték azt csalni — mond, kegyyel mo-
solyogva az éledő Szercnkára. — Nekem Füreden
elárult mindent az asztalfiókban látott levél, melly
gyanúmat, hogy . egy kéz' írása, 's hogy a' két
Szerenka is csak egy, megvalósító. Vissza gon-
dolva, hogy mindenütt kellett a'levélre várnom ,

természetessé lett, hogy éjjel helyet válthatott Szerenka, 's Füreden és Bükkösön is mutathatta magát. A' többi magából értődik. A mai esküvés' tervét ' hadnagy barátomtól tudám-meg, ki előbbi jogomat 's szerelmemet tudván Szerenkához, barátilag átengedő helyét 's ruháját, 's hogy nőmnek se lehessen panasza, legalább az esküvő romános volt, 's e' jelenés szinte drámai.“

„Éljen, éljen!“ hangzék mindenfelől a' teremben, csak őrnagy úr nem érté a' dolgot, neki még egyszer el kelle mondani azt, 's még akkor sem akará hinni, hogy Szerenka nem az ő hadnagyát szereti. Mi azonban jobban ösmerve a' leány-szíveket, szerencsét mondunk a boldog frigyre, e' tanulsággal válva-meg a' kedves pártól : milly veszedelmes zavart szülhetnek rotuános eszmék tapasztalatlan szívekben ! Azért félre minden káros képzelgéssel — éljen a való !

KOVACS PÁL.

N E P D A L O K .

I. CSENDES MALOM.

Hova lett az én galambom,
Hogy sehhol nem találhatom ?
Nincs aratás , hogy aratna ,
Nincs szüret, hogy ott mulatna.

Betekintek kis kertéhe ,
De csak nyomát veszem észbe ,
Gyepfi mellett egy rózsafa,
Legszebb ága leszakasztva.

Hova leltél édes babám ,
Gyöngyharmatot gyűjtesz talán ?
De hisz a nap délfelé jár,
A harmatot felilta már-

Faluvégen selyem mező ,
Selyem mezon kerek erdő ,
Kerek erdön híves patak ,
Ott kereslek, szép gyöngyalak.

De jaj sem a' selyem mező,
Sem a' sűrű kerek ordó,
Nem tud rólad a' hős patak ,
Ijova tűntél, oh gyöngyalak !

Egy malom van itt nem messze
De annak sincs semmi nesze.
Talán fekszik a molnárja ,
Szerelem a' nyavalyája.

Nyavalyája ha szerelem ,
Egy kenyéren van úgy velem ;
Szegény molnár, csendes malom
Deli rájok ért az unalom !

Befordulok , ha tán beteg ,
Jaj de szívem majd megreped ,
Piros rózsa a' kalapján ,
'S karjai közt piheu babám !

Babám voltál, de már nem az.
Nem kell nekem leány ravasz ,
Igen lisztes lett az orcád.
Csalfa lelek, isten hozzád !

U. KIS NAGY KÖR.

Mikor picziny voltam,
Piczinyke kis leány,
Ölébe felkapott
'S csókolgatott anyám.

„Szerelmes kis szívem ,
Szerezsek e bábot ,
Piros czipőt, ruhát ,
Hajadba virágot ?

Kell e fehér kalács ,
Kell mezes csemege ?
Cselédem , madaram .
Te lelkem , mindene.“

Napközben gyakran így
Kérdezgetett anyám ,
'S én mosolygva csüggtem
Altalólek nyakán.

De hogy nagyra nőtem ,
Máskép beszél hozzám s
„Ke kacsingass, lányom,
A' legények után.

Nem jó e'nekelni
Világi dalokat,
Koszorút ne kötözz,
Mert időt lopogat."

Oh mert nem maradtam
Örökre kis leány,
Talán akkor néha
így is szólna anyám :

„Szerelmem , kis szivem ,
Hozzak e szép legényt ?
Mondjak e szerelmes
Éneket és regét ?

Kell e zöld koszorú
Szerelőd' számára ?
Cselédem, madaram ,
Te lelkem' drágája."

Hej mert dal, koszorú ,
És szerető nélkül
Ollyan a' leány, mint
A fa zöld ág nélkül.

II- INKABB LEÁNY, MIN I MADARKA.

Szeretem én a' madárkát,
De még jobban a' leánykát;
A' madarka el-elrepül ,
De a' leány ölembe ül.

Kis madárral bálni nehéz ,
Félve simogatja a kéz ,
De a' leányt megölelem
Még sem éri veszedelem.

A madarka bár mint szeret,
Csak csicsereg, csak csipeget,
De a' leány mellém simul
'S mézet szívat ajakirul.

Hej de a kis madarka hív,
Párja után nyögdelve sír,
A leányszív pedig liamis,
Ha még tízannyi volna is.

IV. ÁRVA LEÁNY

Elsárgul a levél

Az őszi derektól,
Hervadoz a' leány
Fojrró szerelemtől.

Megnyugszik a' levél
Fája' árnyékában,
De a' 'szegény leány
Eped önmagában.

Eped, fohászkodik,
'S néma keservébe
Könnyeit elrejt
Reszkető kezébe.

Buja eioi tuma,
Jaj de hogyan , 's hova ?
Pattog műiden nyomán
A' kemény mostoha.

Förgeteg után lesz
Kedves a' verőfény,
Ne hagyjon-el, árva
Galambom, a' remény.

Szerellem lclkemet,
Mint az üdvösségét,
De od' adom érted,
'S kiváltalak tced.

Vagy világgá megyek,
Vagy elhalok érted,
Vagy piros véremmel
Földet festek érted.

V. SZERELEM⁷ BETEGE.

A szép magyar legény beteg,
Bántja a szerelcmlüvcg,
Vetett ágya bükfalevcl,
S magán kívül ő így beszél :

„En ültettem a' rózsafát,
Más szedi-le a bimbaját,
En szerettem egy szép barnát,
'S más éli vele világát.

Piros almát szakasztottam,
'S barna galambomnak adtam.
Ő az almát törbe rakta,
Barna legényt fogott rajta.

Barna legény barna lányhoz ,
Nem illenek, ok egymáshoz ;
Nézz babám , én szőke vagyok ,
Épen hozzád illő vagyok.

A' szép legény nagyon beteg.
Gyötri a' szerelemhideg,
Ki gyógyítja-meg a szegényt,
A sinlődő magyar legényt?

A' német lány kényes igen ,
S szíve magyartól idegen ,
A' tót leány szelíd lenne,
De csak nehéz bízni benne.

Erzékeny a magyar szíve,
Ha látja, hogy szenved híve;
Szegény magyar legény baján
Nem segíthet csak magyar lány.

VI. ARANYHALASZ.

Mint a tőkör innepnapon,
Simán ragyog a Balaton,
Füredi fi halász benne,
Barna leányt keres benne.

A vízben áll reggel, estve ,
Aranyhorgát mélyre vetve,
Selyem szála, rózsá nyele,
Még sem fogbal leányt vele.

Barna leány hova lettél,
Talán a' verembe estél ?
Nem estem én a verembe,
Mással estem szerelembé.

Isten adta -kis barnája ,
Mért vetettem horgot rája !
Aranyhalra vetem-ki hát,
'S kapok érte szőke leányt.

Barna leány csak vad alma ,
De a' szőke szelíd alma,
Mennél több csók esik rája ,
Annál mosolygóbb a szája.

Tüzes szemek, mosolygó száj ,
Kár a szívért, melly értök fáj.
Mert a' szem is, mert a száj is,
Mihelyt lányé, bizony hamis.

Cseresuyeszín piros ajak ,
Csókjaid be megcsaltanak,
Hűségzavad , mellyet adál,
Ingadékonyabb a nádnál.

Megálmodtam én azt régen,
Hogy leányhoz bízni szégyen ,
He álomra nem hajlottam,
'S bűnömért im meglakoltam.

De félre bú, félre panasz !
Lesz talán egy, ki nem ravasz,
Reménységgel fel nem hagyok ,
Mert hiszen még legény vagyok.

VIII. LEGÉNYNEK NE HIGY.

Jár a' leány virágos zöld mezőben,
Fehér kendő lobog picziny kezében;
Barna legény, bej ne indulj ulána,
Bánatvirág virágozik nyomába'.

Fehér kendő a szerelem' zászlója,
Nem a világ, állj-meg, rózsám, egy szóra;
Hús a' berek, patak csörög az alján,
Gyere oda, búslakodó kis leány.

Gyolcs az fingom, piros kötő van rajta,
Nézd csak, rózsám, felbomlott a' galandja,
Jöszte ide, kösd-mcg szépen bokorra,
Nem kívánom ingyen, tedd-meg csókomra.

Barna legény, nem mek én a berekbe,
Galandbokrót sem kötök az üngödre,
Egyszer tettem 's átkozott volt az óra.
Mellyben veled megállottam egy szóra.

Cz,

A Z UTOLSO OREBITA.

I.

Szendrő' táján, 1784diki october' egyik derült napján, kele-át a Dunán egy jancsár-csapat, 's alig jutott a' magyar partra, sebtlen ügetve nyargalt a mocsáros róna felé. Miután lassanként a' török lovak' dobogása elhangzott, 's csak távol sötétlő lovakok' árnyai tünedeztek az éjszaki láthatár felől, egy másik hajó érkezett a parthoz., mellyből tizenkét fegyveres lovas lépeki öltözetök szerbiai katonákat gyaníttata. Rövid tanakodás után két csapatra oszlának, egyik éjszakra vévé útját, másik a' Dunapart mentében nyugotnak tartott.

Az elláthatlan szélességű folyam fölségesen hömpölyge, 's alig észrevehetőleg emelkedék-föl a' homokos part. Beljebb silány fő földte azt,

Némi csekély párt. Egy Csehországban a königgratz i kerületben Hohenbruck mellett fekvő hegyet, mellyen összegyülekezek, Orebnak, 's ön tagjait orebitáknak nevezték.

melly lépcsőnként tömöttebben 's bujábban sarjadzék, 's végre sűrű bozóttá válván, mélyebb távolban tömérdek- nádassá képződött.

„Meg kell őt találnunk e' vidékben — mond a' csapat' vezére, ki most a' zöld part' széléhez szágulda, — ott azon hely, hol őt ma reggel a halász szárazra tévé. Nehezen merészlett alkonyodás előtt a' nádasból kimozdulni.”

, Én csak azt hiszem, Jvornik uram — szólt az alattvalók' egyike, — a' menekvő már előnyomult a' Temes' partjához, hol a' mocsárok, bokrok és szigetek ezer rejtekkel kínálkoznak.

„Annál jobb — viszonzá a' vezér — a' folyam' mélysége átgázolást, szélessége átúszást nem enged, 's csolnakot azon laktalan mocsárvidékben nem lelhetni. Kezünkre jut!”

„Igen, kezünkre jut— mond egy másik föl-szólaló — ha csak Badina' völgye felé nem vette útját, hol az utána siető jancsárok' kardja nem sokára utói éri.

„Hadd száguldjanak azok a' bőszi forranczok, reá nem találnak; elbiztokban még most is a' magyarok fegyverei közt nyargalásznak. Azonban gyorsan fogjunk a' kutatáshoz. Talpra legények! Brusnik, te a' part' mentében vezesd a' lovakat a' Temes' torkolatáig, mindnyájan ott jövendünk Össze alkonyat előtt. Széledjetekek-e! most a' nádasba, sólyom-szemekkel vizslatatok.

Ki reá vagy nyomára akad, fújja-meg sípját; tört vagy buzogányt csak utolsó szükse'gben használjatok. Rajta, induljunk! “

A' vezér parancsa tüstént teljesítetett; kevés pillanat alatt az egész csapat eltűnt, 's a nádnak távoli susogása lürdeté a' különböző irányokat, mellyekre Ivornik 's társai vonultak.

Hanyatlott már a' nap 's még sem hallatszék az elszéledt harczosoktól a' várva várt síp-hang. Ivornik a' sűrű nádasnak közepét már meghaladta; boszankodni is kezdte, 's kedvetlenségében közébe vágott a' töredékeny növénynek, melly növekedő sűrűséggel gátlá lépéseit. Egyszerre, midőn kardjával néhány marok nádat keresztül vágna, szemei egy csaknem kerekded szabad nyílásra lövelltek.

Meglehetős szélességű víz-ér rohana-ki az átelleni nádfalból, a'térnek közepéig csörgedezve, 's egy csendes kanyarodás után, ismét rejtőkébe visszatért, egy, körábelől húsz lépésnyi, szigetet képezvén.

Magas kákával, melly e' szigetekcskében buján tenyészett, félig takarva feküdt ott egyharczos alak. Meglepési lármát ütött Ivornik; a' termet gyenge szendergésből látszott hirtelen fölserkeneni; egy halvány arcz, mellyből sötét hős szemek lángolóan. A' szerb hirtelen megfuvá sípját; a' harczos pedig fölegyenesedvén, kihúzta a' fe-

nyezető szeles pallost. E' mozdulás közben vál-
láról lefolyt a köpönyeg , és mellén káprázólag
ragyoga a gazdag lánczon függő arany kereszt.
Vállai körül a haj sötét hullámokban habozott,
ajkait szakáll árnyazá-be, 's feketeségével a' szen-
vedő arczat' halaványságát kitünőbbé tette.

A' mély tiszteletet gerjesztő alak első tekin-
tetére meghökkenve vonult néhány lépésre vissza
a'szerb, hanem gyorsan magához térve nyilsebes-
séggel szökéit a keskeny vízen a' szigetre, 's
csaknem ugyanazon pillanatban ellenének pallo-
sát erős marokkal megragadva kiáltá; „Foglyom
vagy!”

„Tágulj, pór lélek “ kiáltá a'nemes liarczós,
és sebes mozdulással kapja-ki ellenének kezéből
kardját, mellynek finom éle mélyen vágott an-
nak tenyerébe 's majdnem hüvelykétől fosztá-
nieg. Nagy dühvei kapá-ki balkezével a' szerb
övedzőjéből a' gyilkot, 's míg a' lovag két kézzel
emelintené pallosát, amaz ellene hajította a' kes-
keny hegyes vasat de ugyan azon perczen a'
lovag' pallosa keresztül vágá sisakját 's fejét egész
homlokáig ha3ítá. A' szerb vad bödüléssel roha-
na hanyatt a' csermelybe, a' véres fő lebukott a'
vízbe,'s a'halálnak tompa hangjait mormoláben-
ne, mellyek véres buborékokban emelkedének a
víz fölszinérc.

A' győztes bajosan húzá-ki a' jobb vállába mélyen hatott 's kezének minden mozdulatát gátoló gyilkot. Épen vizet akara meríteni a' zavaros patakából sisakjával, sebének kimosása végett, midőn a' nádasban susogást sejt, 's belőle üldözőinek közellétét gyanítja. Főlegyenesedvén tehát , magára veszi köpönyegét, 's ellenkező irányban siet a' nádasba.

A' sebhednek minden lépése nehéz és fájdalmas leve, vére folyván, a' sárga nádon csapát hagyja maga után. Alig vánszorodván a' nádasban száz lépésnyire, ijesztő lármát hall maga után, mellyből gyanítja, hogy üldözői azon helyre értek, hol társok' vére a' habokat festé. Ekkor a' harczosnak lelkében egy élénk határozat támad. Kettőztette lépteit, bármint ellenző is sebei de alig tett ötven lépést, ugyan azon ösvényen visszajött, kezét erősen nyomván sebére , hogy csepp vér se árulja-el útját. Ekkor ellenkező irányban néhány nádszálat vigyázva félrehajtott, 's e' nyíláson lassan átcsúszott.

Alig halada egy nyillövetnyire, emberi szózat' nesze közelíte hozzá, 's élénk ropogás támad a' nádasban. Mozdulatlan álla a' bajnok, mert az első lépés, a' legkisebb csördülés, elárulta volna üldözőinek. Már a' nádon keresztül piroslott a' szerbek' köpönyege, kik boszút lihegve nyomozák a' menekvő' ösvényét. Látá

ő a' vad óriás alakokat mellette igen közel elsu-
hanni elsőjök örömjongva követő az új tapo-
dott nád-úton a véres nyomot, 's követői fe-
nyezetődve, kardot lebegtetve, mentek vezetőjök'
nyomdokán. Midőn közölök az utolsó is eltűnt
az üldözöttnek szemei elől, ez halkán a' sűrű
vadonba nyomult, hol a veszély új erőt kölcsö-
nözvén ellankadt tagjainak, gyorsan félrehajtotta
az ellene merevedő nádat, 's jó negyed óráig
küzdött a nádtenger' hullámival.

Végre minden erejéből kifogyva, fájdalmas
fohásszal rógyott-le. Hal álcsend uralkodék kö-
rűié , érzékéi eltompultak, 's az ájulás' szen-
dére bocsátkozék lelkére.

A nemes harezosnak eszméletlen állapotja
több óráig tartott 5 mert mire a' sebnék égő fáj-
dalma magához hagyná térni, már egészen beal-
konyodott. Ott feküdt ő a' vadonnak sötét mé-
lyében ; a' nád' magas csúcsai boltozódtak össze
felette, gátolva tőle a' kék égnek látását; csak ,
néha legyinte a' szellő, körösköről borzasztó sü-
völtést támasztva. A' mély csendben a' farkasok
távol ordítása és rókák' csiholása hallatszott; 's
néha alig néhány lépésnyire robogtak-el mellette
e' kóbor vadak, mellyek martalék után léledez-
ve, tanyájokat elhagyók, 's a' n'ádas' sötét töm-
kelegében szerteszét bolyongónak.

„Barátim, tudom, kérdezni fogjátok, váljon hol estem-el; keresni fogjátok síromat és teteimeimet — sohajta a megsebhedt vitéz. — Ah! s ime én itt elhagyatva mulok-ki. Ekkor hevesen nyilai a fájdalom sebén keresztül, hirtelen reá csapja hideg kezét, s a mellén fekvő keresztet érinté. Erre egy vallásos érzés fntá-el egész lényét. „Nem! — kiált ő — nem vagyok én még elhagyatva; te, öröklétű, közel vagy hozzám! te vagy szabadító, ha bár minden remény kihalt volna is az emberi kebelből “ s buzgón nyomta jéghideg ajkaihoz a keresztet, fölemelkedék s a vadonban, olly késő éjszakán, bátorodott néhány lépést tenni.

A szenvedő leikébe erőt csepegtete a szent vallás, s szívébe reményt az éji ég világának fénye. A térnek eredt s körül néze, ha látna c valahol szállásadó hajlékot. A holdnak ezüst fátyola árnyéktalan vonódott-el a végtelen felületen kelet és éjszak feléj nyugoton ezer kigyóadásokban a Dunába siető Temesnek tükör színe csillámlott.

Ezen tájnak tartott az üldözött, remélve, hogy nem sokára valamely elrejtett halászkunyhóra találand. Beburkoló magát köpönyegébe, mert az octoberi csípős levegő, melly a sűrű nádasban kevésbbé vala érezhető, egészen keresztül járá lankadt tagjait. Egyszerre maga után

sebes lódobogást hall; körülnéz 's egy feléje sebesen vágató lovagot pillanta-meg. Harczosunk' jobbja önként nyúlt a' pallos után, de azt hüvelyéből kihúzni nem volt ereje.

„Hát nem jössz te ki többé? gyengeségemet szégyenled e, öreg társ ? ! “ mormolá keserű mosollyal. A' lovas azonban elérte őt, és szélességgel háromszor nyargaló körűi mindig szűkebb körben. A' fáradt harczos összetett karokkal álla a' sebes kanyarodások' közép-pontján, 's a' lovasnak minden mozdulatit nyugott szemmel kíséré.

II.

Jóllehet tisztán fénylett 's minden tárgyat világosan kitüntetett a' hold, még sem vehette ki a harczosnak szeme új ellenének alakját, mert szőrös kucsma vala mélyen lenyomva ábrázatjá's fekete mente fedezé a' többi termetet. Azonban karát hirtelen fölemeld az 's fenyegetőzők a' markában lévő bottal, mellynek végén hosszú, hegyes kampóvá visszagörbült, vas csákány fénylett. Mentéje hátra kanyarult 's egy karcsú magyar ifjú alak tűnt szembe. Öltözete igen egyszerű volt; mellének felső részét rövid ing takará, az alsó tárva állott a' lég' viszontagságinak. Sebesen pergeté kezében a' súlyos csákányt, mintha nehézségét akarná próbálni.

„Kivagy? harsoga nyersen a' fenyegető suhancz' szava.

„Hunyadi János, az ország' kormányzója! vala a' harczosnak tompa felelete, ki ezzel félre csapá köpönyege szárnyait.

Mint villámtól sújtott hökkent vissza az ifjú magyar, és mozdulatlan mereszkedett a fenséges hősré ; sőt maga a ló látszott ülőjének merevültében osztozni, mert a' hirtelen visszarántás által mintegy erősen lekötve mozdulatlan állott.

Erőtlen 's lassan ereszkedék-le a suhancz' kara, s néhány perez múlva a' leghevesb indulat váltá-fől az előbbi kábulást; mert süvegét hirtelen lekapván fejéről, a nyeregből egyszerre lepattant, 's a' hősnek lábaihoz borúit.

„Bocsánat! — mondá rezgő hangon, melly gyermekesnek inkább mint férüasnak tetszett — bocsánat, fenséges uram 's parancsnokom! az ellenség itt Zalámból.... gondolnám, hogy.... “
, Fiam! — vága szavába a' hadfő — a' veszélyteli idő menti hirtelenkedésedet ; kelj-fől, megbocsátok Az ifjoncz alázatosan megcsókolván köpönyege' szegélyét, föláll 's mondja; „Uram, ha tetszik lovamra fölülni, ez nem olly szép, mint a' te fő.lékített méned, mindazáltal engedékeny, tartós, 's rőptében a fecskét is eléri.“

, Ajánlatodat köszönettel fogadom , mond Hunyadi, 's a nyerítő szürkéhez közeledett. Az

ifjú nyeregbe emeli őt, 's aggódó szemmel veszi észre a' bősnek sebét 's tagjainak szertelen bágyadságát. „Hova parancsolod, fenséges uram, hogy vezesselek,” mondd, megfogván a' fékszárat. „A' bátorság 's nyugalom' helyére, lön a' válasz Hunyaditól, ki bú 's fájdalom-nyomta fejét mellére hajtotta.

Az ifjú hallgatva vezeté a' lovat, melly mintegy tudni látszék, milly drága terhet visz azért szelíden 's halkkal nyomd a' harmatos főbe rugalmas lépteit.

Így haladt Hunyadi jó egy óráig a' rónán, mellyről távolabb délnek a mérhetlen nádözön látszott. Végre a' fájdalmas andalgásba merőit hősnek valamely víz' közellétét árulá-el a' nedves nyugoti szél ; — fölveti szemeit, 's csekély távolságban a' cserje és sűrő facsoportok közül kicsilllogó folyamnak tükrét pillantá-meg. „Hova vezetsz, legény?” kérdé tumpa hangon. „Oda, hol bátorság 's nyugalom van, apámnak, az öreg vak Tornáknak kunyhójába.” „Messze van még?” „Amott, uram, hol a' a' Temes' medre elvész a homályban; ott régi fűzfák állanak, mellyekre apám' kunyhója dől. Az utasok nem sokára elértek az árnyas bokrokhoz, mellyek a' Temes' partját környezik. A' kalauz éjszának vevén útját, fáradságosan törtetett kérésztől az alacsony hárszton.

Az agg fűzek szeles árnyat rétének a folyamra, a reres törzsökök bámulandó alakban hajlottak a' víz párkányára, 's az ágak a' hullamba merültek. Néma csend üle a' sűrű ágakon, csak néha néha robbant-fel fészkből egy holló az idegenek' közeledésére, 's az ágak közt rőpdősve cikázott, míg ismét el szén dered tét a' mély csend jelenté. — Egyszerre egy lantnak hangja hallatszott a' távolból átlebbenni. Hunyadi főieszmélve kiáltá : „Mi az ? “

„Szegény vak apám' lantja felele lassudan az ifjú, kinek hangjában némi gyermekded érzékenyítő vala. Andalító szelid melódia hangzott-át hozzájok, mintha az elmúlt idő' sírjából szellemi idvezléssel húzná-vissza az örökre elenyészett órákat; néha néha magasb reszkető hang merült közbe, mintha a fájdalom' nyögését 's könnyek' omlását utánozná.

Az alatt elértek az utasok egy nagy fűzfák-tól alakított homályos körbe. „Czélnál vagyunk, fenségés uram, — monda az ifjoncz, 's lesegíté a' nemes harczost lováról ; — várj csak egy pillantatig,“ folytató, 's a' cserje' homályába sietett. Erre nem sokára a' levelek közt mécs sugár tündöklött keresztül, 's az ifjú kalauz, világitó nádfáklyát tartván kezében, széthajtja az ágakat 's int a hadfőnek, ki teljes bizodalommal követé a' vezetőt.

Egypár lépés 's átlépett a kunyhó' küszöbén, mellynek bemenetelét rejtélyesen fődözék a gallyak. A' tér közepén, a padolat' völgy elegeben, izzó szenek valának, 's nádkévék heverének köröskörűi ülésül azoknak, kik a' mérséketi meleget akarák éldelni. A' hátszínben a' nádhalmazt fődő juhbőrön ült egy ósz, ki az útasok' beléptekor letette kezéből a' lantot 's lassan emelkedék-fől nyughelyéről. Szeme' világa kialudva lévén, fénytelen szemhártyái élet nélkül mereszkedének a' fáklya' világára. Fölső ajkait Ősz bajusz borította, melly a' ránczos arczokon lenyúlva álláról mellére csüggő ezüst szakáiéval egyesült.

„János, te a' nyomor' kunyhójába vendéget hozsz — monda komoran az Ősz, — ki ő? mi végből jön?”

, Apám, egy nemes vitéz, neve... . a' fenéges vendégnek intése a' további szólástól gátlá az ifjoncot; azonban fia' beszédének folytatására az ósz feszülten látszék figyelni.

„Hm! miért ballgatál-el, fiam, olly hirtelen?” folytatá az öreg tudakozólag.

, Bocsáss-meg, apám, segedelmet kell nyújtanom a' nemes vendégnek, meg van sebesítve Ezen szavak után a' kunyhó' falára tűzte fáklyáját 's a' harczoshoz közeledett, ki fáradtan egy kéve nádra ereszkedék. Ennek válláról a' köpö-

nyezetlevcívén, sebé vizsgáld , 's miután néhány gyógyfüvet reá tett 's ugyanazt gondosan bekötötte volna, a' kunyhóból eltávozott.

„Meg van sebesítve ? ” mormold magában az öreg, és ismét nyughelyére bocsátkozék. Mély csend uralkodott a' kunyhóban, mialatt az öreg lantjának egyes komor hangjait halkán csalá-ki. Utoljára félbeszakasztván a' csendet, kérdi : „Uram , nemde te magyar vagy ? ”

„Az vagyok, lön a' tompa felelet.

Ekkor belép János, 's fölszeletelt dinnyét 's csekély fekete kenyeret tön a' vendég' eleibe: „Egyél, drága úr— mondd — mind ez, a' mivel neked szegénységünk szolgálhat.”

A' harcosnak hálás pillanata esett az adóra, 's kíváncsilag verte-el éhét, mert már két nap óta semmi étel sem üdíté fáradt testét. Kevés szünet után, a' félbeszakasztott beszéd' fonalát mintegy megragadva, mondd az ősz: „A' török csatából jösz úgy e, 's a nagy Hunyadi alatt küzdöttél ? ”

Egy mély sóhajtás volt felelete a' hadfőnek.

„Te sóhajtasz? — Tudom én, hogy a' nagy hős vezette csatába a' hon' fiait ; tehát tartok tőle, nehogy sóhajtásod a' magyarok megveretését sejtse.”

„A' rigómezei csata elveszett.

„Elveszett ‘ — kiált meghökkenve az ősz —
liah! ’s hát Hunyadi.... ?

„Szerteszét bolyong, üldözve, elhagyatva!
„Hogyan, üldözve ? — szól tüzesen az ősz,
és szilajon ugrott-fel nyughelyéről — az, ki a’
hitetlenek seregeit olly gyakran tönkre tette, a’
kereszténység védfala s ótalma, üldözve? ’ Az
öreg ekkor némelly harsány kiáltástól, melly a
kunyhót kerítő cserjéből liatolt-be, félbeszakasz-
taték.

Ezen perczben hideg szélvihar csapott-be a’
kunyhó üregén, ’s a’ fáklyának lobogó lángját
lenyomta. A keskeny ablaknyílást fődöző lepel
föllebbent, s egy vad marcsona ábrázat véreng-
zőleg vicsorgott-be. Azonban nem sokára a le-
pel leereszkedik, s a’ fáklya újra vígan lobogott.

III.

Fölkelt az ifjú, csákányt ragadott, s kérdő
tekintete a’ hadfőre villant, ki feszült figyelem-
mel hallgató a még most is beharsogó kiáltást.
„Eredj, fiam, — mond végre a’ főharczos —
nyisd-meg a magamként halál elől szaladó, á-
polgatás és enyhüléséit csengő szerencsétlennek
vendégszerető kunyhódat. A kormányzó pa-
rancsát teljesíteni elhagyá a kalibát Tornák fia.
Néhány pillanat után hallatszott az ifjoncz’ kiál-

tása: „Ki van itt ? “ ’s levés szünet után hangzott a külföldi ajkú válasz.

, Uram, nem magyar az j idegen ’s tán egy nyomorék, ki elárultatásodra törekszik’ mond az öreg Tornák. „Attól ne tarts — válaszolá Hunyadi, — ismeretes előttem e hang; nem áruló az! “ Ezzel elhagyá ülését a liad ő ’s a kalibának homáJyosb szögletébe vonúla.

, Ha téged , drága úr, semmi veszély sem fenyeget, megnyugszom rám nézve ugyan semmi ve-

szély nincs, mert a’ halál nekem olly vendég, kit több évek óta várva várok.’ E’ szavak után lassú fájdalmas accordban pendíté-meg lantját, mintha panaszhangok által akarná végszabadultát kiesdekleni a’ haláltól. Fölnyílik az ajtó ’s belép a’ Tornák’ fiától vezetett harcos. Magas, széles vállú volt az, kinek megsebesített lecsüggő fejét vitézöv’ maradványa fogá körül ; sebhelyekkel teli arczát sűrű, már őszbe csavarult szakáll borítá, egy rövid széles pallos függge kardszóján, ’s csipőjét fejr széles öv környezé. Súlyos buzogányára támaszkodék, mellyből számtalan vashegyek merevedének-ki.

A’ kunyhóba léptekor sebe’ fájdalmát feledni látszék az idegen, mert feje főlegyenesült, vad

zordon árcvonalai kiderültek, ’s mélyen beesett szemei örömsugarat lövelltek. „Hála isten’ — szól végre csendes külföldi hangon — itt nyu-

galmat lelenclek. Ezen hangok nyájasan 's engesztelőig hangzanak ; az árulás és öldöklés nem tanyáz itt.“ Ezzel az öreg harczos, nehogy a ' lantost háborgassa, csendesen telepedik a ' tűz melletti nádkévére, és szemeit Tornákra függeszti , ki a ' hangok ' tömkelegében bolyongva, a húrokból bámulandó ábrándos változásokat csala-ki.

„Ezen hangokat régen, hah! már ugyan régen nem hallottam — mormoló az idegen. — Igen,

amott éjszakra, szülőföldemen, — ott — ott-
Félre az álmokkal, hisz', öreg, nincs már neked hazád! “ hozzá veté fél ha lkán, 's tenyerével végig simítva ábrázatát, farkas-éhhel fogyasztá-el az ifjú által elébe tett étket.

, Ki vagy, idegen ? — kérdé hosszú várat után Tornák, félretevén a lantot — szólásod nem mutat magyarra

„Az nem vagyok — válaszolá tompán az ide-

gen. — Ha ismerni akarsz, nézz ide! “ folytatá, 's leoldja az alatt csípejéről vitézővét, és szétbontván a ' benne rejtezett fejr szőnyeget, az ezen kitűnő helynek veres jelére mutat.

, Szemeim régen megszűntek a ' lélek ' követei lenni ; szólj, mit akarsz nekem mutatni ?

„Azt, hogy én azok közül vágyok, kik nagy Ínségből jöttek, és ruháikat vérben mosták 's tisztogatták ! “ monda mély komolysággal a ' harczos,

's övét gondosan összetevén, csípőjére tekergeté.

„Nem értelek, szólj világosan, melly ország szült ? ‘

„Tolt hazám ‘ áldott szép ország, korösköről hegyláncczal kerítve, mellyhez ellen nem féle ; és ez országban nagy tetteket vitték véghez társaim, nagy ütközeteket vittak, ’s az ellenek’ seregét megsemmisítették! Engem ezen ország száműzött! “ Lassan emelkedék-föl a kelyhes, szemei tündökleni kezdének, és növekedő lelkesüléssel : „Idv a tábori és orebi atyafiaknak ‘ — úgymond, — kik a haza’ virányin estek-el, mert negyedfél nap múlva visszajöve istentől beléjök az életszesz; lábaikra állván, nagy rém ülés lépé-meg mind azokat, kik őket láták. Egy erős szózat harsogott az égből ’s mondá: Jertek-föl! ’s egy felhőben emelkedének az égbe! En pedig, ’s több ezer sorsosim, elhurczoltattunk az ellen’ földére, ott az idegenek’ asszonyai-, gyermekei-, vetései- ’s csordáiért kelle küzdénünk, vérünkkel áztatnunk a csatatért, és jutalmunk’s czélunk egyedül a minket tábori ’s orebi seregeinkkel egyesítendő halál vala! Minden orebita sorsosim az örök Sionban ünnepek a viszonzlátás napját, csak én — én maradtam hátra egyedül! “

„Hogyhogy?—megszólal a’ homályos zugból
előlépő Hunyadi — hát vitéz társaid mind elvesztek ? ‘

Egy két pillanatig mordan nyugodtak a'cseh'

szemei a' kormányzó' termetén, azután fejét csóválván monda: „Vezér, nem ismerted társaimat; harczoltak azok mint kelyhes atyafiak, soha sem futamodtak ők meg !”

„Ismersz engem?” kérdé Hunyadi megütözve.

„Hogy ne ismernélek, vezér! hős arczod a' kelyhesnek örvedetes; mert te engedted-meg neki az úr vacsorájával szokásai szerint élhetni, 's a csatazajban kitűzni a' kehely lobogóját; — vedd köszönetem', elhunyt sorsosim' nevében.”

„Beszéld-el azon bajnokok' sorsát, kik futásomat olly hősileg földözék.”

Tűnődve merenge az öreg Orebita néhány pillanatig, az alatt keresztbe vetett karokkal álla előtte Hunyadi; az ifjoncz feszült várakozással függeszté szemeit az ősz harezosra, 's maga a vak pásztor is fölkel, és remegő léptekkel közeledett az elbeszélőhöz.

„Vezér! seregeid a' bősözlöt törököknek föl-muló ereje ellen hősileg küzdöttek, két nap és egy éjjel; felölök e' bizonyítványt teszi olly harczos , ki negyven év óta számtalan csatákban forgott. Árulás támada, — azonban, elhagyván lobogódat, az oláhok Amurát csatasorával egyesültek, és kicsikarták tőled a' győzödelmet. Te parancsot adál a' cseheknek, midőn a' csatának

másod napi estéjen szaladtál a tábor maradékával, hogy vitéz ellenállással fődözzék hátravonulásodat. Mi alkonyodáskor előnyomulánk a szekér-sáncczal, és honi szokásunk szerint bekerítők magunkat. A mint ezt teljesítettük, sorsosim a kocsi-erősség közepén lobogó kehely zászlójához

gyülekezének össze, s az őket hajdan otthon fényes győzödelemre buzdító csatadalt éneklék. E közben tompán zúgotfc-át a távolból a ’ török tábor dulongása. Alig hajnallott, előrohan Amurát csordájával; háromszor támad-meg bennünket, s ugyan annyiszor szórják-el lőszerünk egymástól csoportjait. Dél volt már, kétezer sorsosimból csak fele álla fegyverben a ’ sánchnál, a ’ többiek nagyobb részint a ’ halál hideg karjain vonaglottak. Ekkor Amurát elővezeté a ’ gyalogságot, körölrakatá a ’ szekér-várt ágyúkkal, melyek irtóztatólag dúltak sorsosink sorai közt. Kiütöttünk ’s az ásiái sereget megszalasztottuk; százanként hullá az buzgányaink alatt. Hanyatlott a nap, a tomboló ellenseregek védfalaink körül táboroztak. Az éh, szomj és sebek lan- kasztotta kelyhesek’ csapatkája eltökélé, hogy még

ez éjjel az örök Sionba költözendik, hol előre ment társaik örök dicsőségben laknak. És úgy lett. Megcsókolván a kehely lobogóját ’s megszorítván egymás kezét, kinyitottuk a szekér-sán- czot, melyet az ellen megszakasztani hiába to-

rekvék, 's ;Hosanna énekléssel hagyók-el a védő szekér-kerítést. Vad ordítással fogada benünket az ellen; nem sokára a' fenyegetődő ellenséges tömeg körülözönlé a' csekély csapatot, 's életet megvetve kezdődött a nagyobb erő elleni borzasztó csata, 's íme fejemet találván az ellenes kard, sorsosim' tetemei közé rogytam."

„Sötét éj 's mély csend uralkodók körölem, midőn a' halál-szenderből felocsódtam; csak lassú halál hörgés 's tompa nyögés hatott-ki a' holt testek' halmaiból. Fölállottam; homályosan fény-

lett az éj' ködéből a hold a' csatatérre. Tábori és orebi elszenderült sorsosimat láttam, kihúzám hüvelyéből a mellembé mártandó pалlost, nehogy

egyedül magam híjával legyenek azok, mikor az öröklét' csarnokába költöznek. Ekkor a' szekér-várra pillanték, melly még előbbi erős helyét megtartó, 's fölötte látám a' vallás' piros kelyhével lobogni a' fehér zászlót Belsőmben megszólamlott a' szellem : , Utolsó orebita harczos! mentsd-meg a vallás' jelét a' gúny- 's gyalázattól ! ' És követvén a' szózatot, a testeken 's vérpatakon keresztül , a' szekér-várhoz mentem, melly, mint valamely iszonyú koporsó, mozdulatlan és sír-cscndüleg nyugodott. Reszkető kezekkel vettem-le a lobogót, összegöngyölgetvén derekamra kötém, azután búcsút vevén sorsosim' hideg tetemítől, letérdelve lassan imádkozám :

, Boldogok, kik az úrban múlnak-ki, szenvedéseik után kinyugosszák magokat; cselekedeteik fogják Őket követni.' ' Igen ők eltakarítlan nyugosznak az idegen földön, bírok 's tetteik örökre elenyésznek; bonjoknak egy dala, egy hangja sem magasztalja őket, 's a jövendő nemzedék rólok soha meg nem emlékezik! "

Az ősz orebitának rezgő szava elállott, imádkozólag emelé-föl kezeit, 's barázdás arczán nagy könnyek peregtek-le. Síri csend uralkodék a' kunyhóban , míg kis szünet után heves ütések durrogtak az ajtón 's az recsegve nyílt-föl.

IV.

A' szélesen kitárt ajtón egy vad termet rohant-be, — a' megölt Ivornik társainak egyike. Megdőbbent a' szerb, mert észrevevé, hogy varakozásánál számosb a gyülekezet. Egy másik vicsorgó alak, magasan lebegtetett gyilokkal, a küszöbön állapodott-meg. „Ki innen ! ” kiált az első, 's elszaladt. Ugyan ezen pillanatban a' másik öldöklést lihegő társa a' gyilkot az Összegyülelés' körébe hajítá; — suhogva röppent az öldöklő aczél, 's erősen átdöfle a vak öreg' mellét. A' szörnyedés rikoltása követé a' tettet, de a' gyilkos és társa ugyan azon perczen tönktek-el.

„Mennyei atya! “ rezgett a haldokló’ ajkán, ki hörögve hajola előre, és az orebita’ mellére ereszkedik. Ez karain tartotta az igen megsebesedett, míg szilaj fájdalmában az ijjoncz haldokló atyja’ lábait kulcsolta. Hunyadi ön veszedelmét feledvén, mélyen meghatva nézett a csoportozatra. Azután a’ vak még egyszer fölemelkedett, merevedő kezeit imádságra kucsolni igyekezett, ’s hörögve rebegé utoljára: „Atyám....! mennyei.... atyám! “ fáradtan nyíltak ’s záródtak ajkai, de mozgásokat semmi hang sem kísérte, ’s rövid idő alatt megszakadt lélekzete.

Az elhunyt öreget lantja mellé fekteté nyomorult fekhelyére az orebita, ’s kezéit tördelve lépett-félre tőle. Az ifjú a’ vértől elöntött testre borult, ’s fájdalmai hangos élénk sírásra fakaszták. Hunyadi a sebet megnézte, ’s meggyőződött, hogy a’ gyilok mélyen hatván a’ szívébe, minden mentő szert sikeretlenné tett. Sójajtva fordúlt-el a’ holttesttől, és saját veszélyteli helyzetéről aggódva, szemei az ősz orebitát keresték, de ez már nem volt a’ kunyhóban.

Lement már a’ hold, és szürkült a’ reggel; kémlelve bujkált az orebita a’ homályos füzeserjén keresztül, melly Tornák’ kunyhójától a’ folyam’ partjáig húzódott. Egyszerre, a’ mint a’ sötét sűrűből kilépe, egy lángnak fénye ütközék szemeibe, ’s a’ víz’ szélén fényesen lobogó tűz

mellett tanyázó liat vad alakot pillanta-meg. Vigyázva vonult vissza a harczos, és íme közelében egy éles füttyentés harsant; a csapat fölugrott 's közönséges fülhasító füttyel felelt a' jeladásra. Erre nem sokára a' cserjéből előugrott az a' szerb, ki kevéssel előbb Tornák' kunyhójába első nyomúla, 's társainak örömjajongva jelenté, hogy ő a' menekvő' tartózkodását fölfödözte. Vadul tombolva forgatták kardjaikat a vérszomjas társak 's indulásra készültek. Az orebita, kinek minden figyelme a' fenyegető csapatra volt függesztve, egyszerre egy kéznek hatalmas markolatát érzé nyakán, 's hirtelen egy gyilok hatott oldalába. Sebes fordulat mentette-meg a' gyakorlott küzdőt a' szerbnek körmeiből, ki az öldöklő vasat Tornák' mellébe lökte. Erre az orebita iszonyú gyorsasággal csapta súlyos buzogányát fejéhez, úgy hogy a' hatalmas csapat azonnal követné a' szájából tóduló vérpatak. A súlyosan megcsapatott hörögve görbült a' földre, 's az orebita tompa hangon kiáltá: „Idd-ki, álnok kölöncz, az isten' boszúpoharát, melly részedre töltetett! “ Erre saját sebé vizsgálván, észrevette, hogy a' szerb' aczéla a' csipejét környező zászlónak vastag redőjébe nyomult, 's az által annak öldöklő hatása meghiusítatott.

Az alatt a kunyhó' küszöbén tüzes vagdalkozás keletkezett. A' pandúrok' vad csoportja, a' kor-

mányzó' tartózkodását fölfedező társ által vezetve, a pásztor-lak' bejárása körül irtóztató ordítással zajonga. Kardjaik borzasztólag csattogtak a széles palloson, mellyel a' berohanok' vágásait Hunyadi fölfogá; ki sebének égő fájdalmát feledvén, a' kunyhó' falához támaszkodva erősen forgatá aczélját; még Tornák' fia is, boszú'hevétől buzdítva, pásztori fegyverét hatalmasan pergeté.

Magasan forgatott buzogánnyal jöve-elő a' bozó.tból az orebita is, 'és erős csapással a' szerbek' egyikét földre teríté. Bámulás és rémülés fogá-el a' csapatot ezen óriási harcos' láttára, ki már fenyegetődve álla a' kormányzó' oldalánál 's új csatára emelé a' rettentő hussita-fegyvert 's összezúzá az ellenség' legmerészebbikének karját. Ekkor a meglepetés által új erőre kapván a' támadók, dühösen ordítva, kettőztetett bátorsággal rohantak Hunyadira 's védelmezőire.

„Fuss, vezér, fuss! — kiált az orebita — engedj egyedül küzdenem a gonoszság' fiaival ; hadd oltalmaznom életedet és szabadságodat, míg bírom karomat 's lelkem e' töredékeny porházból fölemelkedik az örök Sión kapujához! “

„Küzdjünk együtt, vitéz társ, — viszonzá Hunyadi — megszalasztjuk e gyávákat ‘

„Így tesszük tönkre az örök boszúló nevében az Amalekiták táborát! — Derék ifjú, erősen 's bátran forgatod fegyveredet “ mond a

kelyhes, midőn észrevenné, hogy az ifjú fejszéje csattanva éré egy szerbnek fejét; de csaknem azon perczben bénította-meg az ifjú pásztor jobb-ját egy csapás, és másik homlokát érte, annyira, hogy ájulva rogyott a földre. „Isten hozád , bajnok vér! “ kiáltá az orebita, míg Hunyadi a gyilkos' mellébe dőfé pallosát. Ekkor egy véres alak toborkált-ki a' fűz-cserjéből, vígan lobogó fagallyat lebegtetve kezében. Az orebita buzogánya által a' sűrűben leütött 's a' csatától kipihenő álnok szerb vala ez, ki kábulásából felocsúdván, társainak tanyahelyéről pokolbeli szándékkal hozzá-elő a tüzes üszköt, 's a kunyhó mögé tünt-el a' küzdők elöl. Ekkor a' hussiták' vad csatadalát kezdé honi nyelven énekelni az orebita, 's mintha a' dálnak minden hangja ébresztette volna erejét 's bátorságát, egyre rettentőbben dühöngött buzogánya a' támadók közt, kik közül már csak hárman valának küzdhetők. A' kormányzó 's küzdőtársa részére hajolt már a győzelem: de a' kunyhó' nyílásából fúlasztó füstfelleg tódult-ki ; a lelkesült harcos hangját egyszerre elnyomta a' rekkenő melegség, 's míg a' sötét füstgomoly áthúzódott a csatáren , az ősz orebitának sebekkel teli mellébe mélyen merült a gyilkosok' egyikének aczéla.

Előbb hogysem a beburkoló füsttömeg' első kábító hatásától magához jött volna Hunyadi,

megkötötték kezeit a' ravasz szerbek, 's Magyarország' kormányzója üldözőinek hatalmába esett.

„Foglyotok vagyok — mond Hunyadi, midőn

a' pandúrok mélyebben vezették a cserjébe — igen is uratokhoz, a' hiteszgete kényúrhoz akartok vezetni; hanem szabadítsátok-meg a' sebhedt ifjút, mentsétek-meg a' vitéz hatalmas harczost, bizonynal gazdag váltság-díj jutand érettök , mint-

ha testvéreim 's rokonim volnának “ A' szerbek egyike, pénz' szomjától izgatva, a' füstulám közé rohanván, néhány pillanat múlva előhozza a roegsebhedt ifjút, ki mély léleketetvéve, a kormányzó' karjain veté-fől szemeit. Ekkor hirtelen a' kunyhónak minden részén kiütött a' láng ; a' száraz nád, mellyből a' falak állottak, mintegy fáklya-tábor, magasan lobogott, 's a' tűz-ár ropogva hömpölygött a' tető fölött, úgy hogy az egész tető tűz-kúp gyanánt égne a' magasban. Az égő laknak küszöbén heverve tűnt szembe az orebita, ki vitézövét 's a' kehely' lobogóját magasan tartá-fől megmervült kezében.

„Ott van ő ! ereszetek , bocsássatok hozzá ! “ kiált Hunyadi, 's a' harczos' szabadítására akart rohanni de az érzéketlen pandúrok fogcsikorgatva tartóztaták erősen a' megkötözöttet. A' harmadik szerb most másodszer nyomult a füstön keresztül oda, hol az orebi hős feküdt; 's már meg is kapá a' lebegő zászlót: de egyet vonag-

ött a' kelyhes' keze, 's lassan fölemelkedvén a' sápadt oriásalak, fenyegetve emelinté a' hatalmas buzogányt. Meghökkenve vonult-vissza a' szerb, az orebita ingadozott 's fél térdre rogyott. A' lobogóba belé kapott a láng, mellynek ropogása közben a' kelyhes éneket danolván, mondá: „A kehely' lobogója nem jutott a' becstelen ellen' kezére..., az orebi utolsó harezosnak diadalküzdésében semmített az meg, mint tiszta égő-áldozat! ... Idvezek legyetek tábori 's orebi sorsosim...! idvezek ..! “ Ekkor a' kunyhónak tüzes gerendája a szerencsétlen ábrándozónak ősz

fejére zuhant, 's kevés pillanat alatt az utolsó orebita, és a' kehely lobogója, a' tüzes omladványok közt találák sírjokat.

Mi történt továbbá Hunyadival, mint me-nekvék ő ki a' szerb kényúr' hatalmából, hazánk' történeteiből elégge ismeretes.

PINTER ENDRE.

K O N T

Oh Dráva, bús folyam, miért
Zúgnak hullámaid?
Oh tölgyes rengeteg, mitől
Recsegnek szálaid?

Reátok bosszúból az ég'
Haragja szállt-e le?
Vagy a gyászos sötét elem
Buvában nyögdel-e?

Akár haragra gyúlt az ég,
Vagy gyász e' fürgeteg,
De sorsa szőmyú 's rengető,
Kinek fején lebeg.

'S a' tölgyesben ki ál amott
Az isten' éjjelén,
Czikázva a villámlobok
Nagy pajzsa' czimerén?

Magasra kel fején fölül
A' hosszu dárdszál,
'S mezéből oldva, kebele
Viharnak tártan áll.

A' törhetetlen lelkű Kont
Fölött üvölt az ég ;
Apród ja van csak véle, és
A' hősi büszkeség.

'S a' mint a' tölgy csikorgva zúg
'S a' záporár szakad,
Panaszra bús apródja nagy
Kesergve elfakad:

„Uram , vitéz ! nem látod e
Az égnek ostorát,
Hogy e vadonba bujdosál,
Elhagyva a hazát.

Bitangnak adtad mindened',
Árvák fiad, nejed;
Békét vadászsz, 's nincsen tanyád,
Hová lehajtsd fejed'."

De Kont, merülve gondjai'
Sötét ködében, áll;
Csak néha pajzsa rezgedez
Az éj villáimnál.

„Uram, vitéz! a sors’ kemény
Súlyát nem retted,
Melly ím fejedre háborít
Fagyasztó felleget?”

Silányra vásott testeden
A’ fényes öltözet,
Jobbágyid’ legszegénye ha
Visel honn illy mézét."

De Kont, merülve gondjai’
Sötét ködében, áll;
Csak nyers kezében néha meg-
szorul a dárdaszál.

„Uram, vitéz! nagy istenem’
Nevére kérdelek,
ínség, nyomor küzd ellened,
Meddig daczolsz velek?”

Napod borult álmotlan,
Virrasztód éjedet,
’S fáradtan ejti-el nyilad
Naponnan étkedet."

Így szól az apród ’s arcza bús
Könyükbe olvad-el,
Mert mélyen elmerült ura
A’ szóra nem figyel.

Csak hogyha dörren a vihar
'S villáma fényt lövel,
Sóhajtva lassan feldagad
Az elbusúlt kebel.

'S buvában mint merüiten áll
A' büszke lelkű Kont,
Előtte nagy dörögve a
Czikázó láng leront.

Bús lelke most eszmélve néz,
'S a vész' sugárinál
Kémligetö tekintete
Kitárt mellén megáll,
És ott ragad figyelme, rá
Szakadnak könnyei
'S kiált: „Tekints alá reám,
Tekints-le, mennyei!

Lövelj még 's e' sebekre sújtsd
A' szörnyű lángözönt,
Hazámért vettem, ez pedig
Reájok mérget önt.

Az átkok' átka rontsa-el
Örökre lelkemet,
Ha én honomban csehkegyért
Alázom térdemet! “

De tompa hanggal a' vihar
Nyűgöt féld vonul,
Mosolyg a hold, 's Kont elbusúl
Kimondhatatlanul.

„Oh nem teremte hát az ég
E' mellre mennykövet?
Fiú ! jövel, takard-be már
Az átkos sebhelyet '

'S midőn odább odább vonul
A' vész 's dörögve ront,
Buvába sfilyed-el megint
A' büszke lelkű Kont.

UZUCZOR.

E M B E R 's EMBEREK.

Kérded, az Embereket mért szoktam futni? — Az
embert
Olly igazán szivclem mint nem az *embereket*.

SZEKACS.

A HOLDHOZ.

Jó hold , ki héken szenveded
Kéretni sápadt képedet,
Kihez boldog , boldogtalan
Sóhajtva járul untalan :
Hallgass meg egyszer engem is,
Nagy tisztelődöt — igen is !
Csak, hogy még nem volt alkalom
Ezt így szemedbe mondanom;
Vagy jobban szólva, még soha
Rád nem szorultam úgy mint ma. —
Kérlek tehát, ha majd leszállsz,
Holott fejrlik ama' ház :
Tekints be kisded ablakán,
Megette ül egy barna lány.
Talán épen most vetkezik
A' gyöngyöm ! 's rám emlékezik ,
Vagy mint ím szinte magam is
Még asztalnál ül a' hamis»
És csintalansággal tele
Kezében nyugszik szép feje.
Igen tehát! ha majd benépsz ,
Ajkán, melly édes mint a' mez ,
Nevemben egy szűz csókot hagyj
— Egy csókot adni nem olly nagy —
'S mondd, hogy, ha már úgy is szeret ,
Szeressen inkább engemet,

Hisz' az miébe sem kerül
'S engem mulatna vég ne'köl.
'S ha mér szeretni fog talán,
Mondd, hogy szeressen igazán ;
Mert az már még sem illenék,
Ha végre szarvat öltének.
Mondjad, hogy én öt szeretem ,
Míg el nem hagy lélekzetem,
'S hogy, ah ! ha szíve meg nem szán,
Még szent Mibál visz el lován.
Mondd, hogy forró szerelmemért
Nyújtson szerelme méltó bért.
Mondd, hogy ne légyen változó,
'S hűségi eske puszta szó !
Mosolygasz , csintalan sugár !
Bolond beszédek , úgy-e bár ?
Alig ha úgy nem fész ; no hát,
Jó hold komám, csendes jó éjszakát!

HOLLÓ.

Z A G Y V A .

NinCS színház , sem ügyes színjászó, nemzeti mondják.
Színház a haza, színt játszik a zagyva lakos.

A' SZEGENY ANYA.

K innal szült fialtat szomorúságodra neveltél,
ínségben nőttek nagyra könyűid alatt.
'S a' szükség őket szanaszét ragadozta; hanyatló
Napjaidat nem volt, a ki derítse, közel,
És idegen kezek ápolván sírodba leteltek,
Annyi szülőttid közt megsiratatlan anyát.
Oh! végetlennek kell lenni az üdvnek egekben,
Hogy kielégítsen földi keserveidért!

VÖRÖSMARTY.

NEMZETI ERO.

Igy nyelvvel nem erős a hon, szólt egykoron István.
Örvendj, bús magyarom, szép honod így legerősb.

NAGY IGWACZ.

VERHOVINA. TÜNDÉR REGE

I.

Hazánk' éjkeleleti részén zárnak-el a' Kárpát' bérezel egy vidéket a' többi világtól ; ezen vidék , ha jól emlékezünk, Marmaros és Ung vármegyékbe terjed, és ma Verhovinának neveztetik. Bérezem felhók nyugszanak, 's míg ormaikat hó világítja, alsóbb oldalait sőrfi, vastag fenyőerdők borítják. A sziklákról patakok zúgnak-le 's a völgyet mormogva futják keresztül, 's míg ott fenn a havasi rózsát öntözik, lenn a' kék nefelejts szí partjaikon éltető nedvet j szóval Yerhovina egy hegyi tájék minden regényességével bír.

Csaba és Aladár, Etele' fiai, világvívó apjok' halála után meghasonlának, testvéri harc lett a meghasonlás' következése, 's tizenöt napig tartó csatában emészté ön magát a' roppant hunn hatalom, míg végre számtalan meghódított népek, fellázadván a' villongó testvérek ellen, elszag-

gaták a temény télén birodalmat raellyet csak Etele lelke volt képes alkotni és összetartani.

A saját fegyvereik által gyengített hunnok most támadó alattvalóiktól is pusztítottak, s az előbb olly hatalmas nemzet bajnokilag szerzett hazájában száműzött lett. Csaba marade'k népével kénytelen volt elhagyni a Tisza' gazdag partjait, 's a' Volgánál Ásiában üté-föl lakását, erősfüt maradékait boszúra buzdítandó. Aladár pedig a testvér csatában esett-el.

Talabor, egy fényes születésű, de még fényesebb tulajdonságú hunn ifjú, ki már magának a világduló Etelének is kedvence vala, Aladár pártján viaskodott, és serege végromlásából, kétségbeesett küzdés után, megmente egy csapatot, mellyel jó szerencsére, s talán csak az ön megtartás ösztönét követve, vonta magát vissza. A'Verhovinába érkezett, midőn megtudta, hogy Csaba ezen tájakon költözik Ásiába. A szerencsétlen ifjú nem csak idegen ellenségét félheté; neki saját nemzetének a' másik párttal tartó részétől is rettegni kellett, mert ezeket a viszonos gyűlölség még dühösebbekké tette. Hogy tehát Talabor minden ellenségeitől ment legyen, elhatározó magában az elzárt 's alig néhány pásztoroktól lakott Verhovinát elfoglalni. Hamar sátorok fejériének a patakok' hosszában, 's a fáradt paripák a buja növésű fűben legelve nyörék

vissza előbbi tűzőket, magosabban pedig tehén és juh-nyájak sziklák között keresték az eledelt, mellyet a' Tisza' kövér partjain olly bőségben találtak. A' sátorok' nyílásainál itt-ott egy szép hunn leány üldögélt, 's tüzes fekete¹ szemeinek sugarát a bú' nedves felhői boríták; rezegve folyó hangon emelkedők néha énekők, 's mély szomorúsággal inkább olvadni látszék telkeikből, mint hangzani ajkaikról. Mindnyájan a' haza' vesztét panasziák; de ez kedvese bajnoki halálát is siratta, amaz pedig könnyezve csókolá árva fiacskáját elesett apja helyett. A' férfiak vad boszús pillanattal jártak dolgaik után, sokan az ormok' magosán, kardjaikra dőlve, fájdalmas haraggal tekintének azon boldog síkságok felé, mellyeket atyáik hősileg vittak-ki, 's ők, villogásaik miatt, talán örökre elvesztettek.

Talabor sátorába rejtezve mélyedt-el bujában, melly annál inkább gyötörte őt, minél ragyogóbb bajnoki pályát remélhetett az elveszett hazában; mert fiatal tűzében csak Etele' diadalmainak folytatására gondolt, 's örök uralkodásban álmodá a' hunnokat minden hódított népek felett; 's most a' legnagyobb csapás ébresztő őt komor valóra, 's a' szerencsétlenség annál inkább megfosftá reményeitől, minél inkább áldozott boldog állapotában azoknak. Vissza akart erőszakkal rohanni az elhagyott hazába, bár tudá,

hogy diadalma lehetetlen, de legalább ott kívánt veszni, hol született, 's halálig dühösen harczolva a' boszú' édes művében adni-ki lelkét; de népe nem így gondolkodék, ők a' vándor keletnek még hű gyermekei, egy haza' elvesztését, ha még képesek valának mást kívánni, nem tárták olly sajnós esetnek, 's háborúkra inkább zsákmány mint dicsőség ingerlék őket, 's most , bár boszú lángolt leikökbén meggyőzőik ellen , a szerencsétlenség elnyomá bátorságokat; hagyományból tudák, hogy a' Volga és Kaspium tenger' partjain, honnan atyáikat a diadalmas Balamér vezette-ki, épen olly kövér legelők, olly sík rónaságok terülnek, mint a' Tisza' és Duna folytában, oda kívánkoztak vissza, 's míg Csaba' népe továbbhúzódnék, addig elég volt lakoknak Verhovina szók vidéke, melly a' világ és talán saját szégyenkedésök elől rejté az eltiportakat.

Az ifjú vezér nem soká türheté e' kénytelen nyugalmat sátorában, annak szűk levegője saját bújával vegyülni látszott, 's minden lehellettel neveié szomorúságát Talabor' dagadó keblének ; főlugi ék az oroszlánbórról, melly a' zöld pázsitra terítve nyughelyéül szolgált, elhagyá a' sá-
tort, el a' tábort, 's a' bércekre kanyaruló ösvényre bízván magát, elszaggatott szikladarabok 's egy cserjén által a' fenyűerdő szélére ért. A barnazöld sötétbe nézett az ifjú, 's úgy tetszett,

mintha a' vastag homályban saját érzelmeinek színét találná, mintha ezen' erdő' lombjai testvéreileg hajolnának mély gyásza felé. Belépett tehát ; az addig eléggé járt ösvény' majd egészen eltűnt, csak itt-ott mutatván jeleit, hogy valaha emberi nyomok mentek keresztül rajta; messze lehajtó ágak gyakran gátiák az utat, 's még nem haladhatott messzire, midőn már a pagonyból semmi oldalról sem volt kilátás, de érzeteibe mélyedten észre sem vévé ezt Talabor folyvást tovább nyomult elő, míg a' bajos út annyira elfárasztá, hogy a kinyugvást szükségesnek érezte. Széllel tekintte tehát, s maga előtt egy roppant nagyságú fenyút pillanta-meg, melly a többiektől elkülönözve állott, de a' körúté lévő szabad helyet töménytelen ágaival árnyazá-be, csak egy részén engedé lombjai ritkasága áttörni a' nap sugárait, 's az esti harmat éltető nyirkait, de ezek azért épen azon egy helyre látszának minden erejüket fordítani, s a szűk tért minden nemű havasi fűvek, keskeny és apró levelekkel , a legélénkebb tavaszi zöldbe, mint egy bársony szőnyegbe szöve, boríták. Köztök számtalan galambbegy sárgult, s itt-ott a bér-ezi nem kora kikeletben elkésett ibolya szerényen hajolt az élénken és legszebb idejében viruló lengenye előtt, mint egy szemérmes leányka süti-le kék szemeit. Mindnyájok felett, majd-

nem az óriási fenyő' törzsökéből növe, királyné-
ként díszlett egy havasi rózsza, 's alig érezhető
szelecske csókolta-le illatát.

Talabor' érzelmei egészen átváltoztak, mi-
dön e varázshelyre lépett ; ő, kinek az imént
még az egész lét csak bújában élt, egy lágy,
majdnem gyermeki, örömet tapasztalt keblében
ébredezni, 's a halandó érzékeknek alig ösmer-
hető szellő, melly a' havasi rózsában játszott, 's
lengenyék' hosszú levelein mászkáló fényes bo-
gárka' szende dongása , bájos énekké váltak,
melly nem füleibe, hanem leikébe zengett. Le-
vető magát a pázsitra, fejét a' havasi rózsza mel-
lé a fa' mohlepte törzsére támasztván, 's ím a
puha mohban egy lábnyomot vett észre, kisdet
és könnyöt, millyet csak egy a föld felett
ellebegő tündér hagyhat, 's kevés magosságnyira
egy lángoló szív vala a fa' kérgébe metszve; a'
mohon nyughatott hát a' szép metszőné' gyengéd
lába, míg kezei a' szív kivésésévcł foglalatoskod-
tak. Eleinte azt vélte Talabor, hogy ön népének
leányai közül egyiknek műve legyen azon szív;
de mellyik jött volna közülök illy mélyen az
erdőbe, 's a' szívnek már több napok előtt kel-
lett vésetnie, a hunnok pedig csak tegnap tele-
pedtek-le a vidéken. Tovább vizsgálódók az if-
jú: 's a'pázsitnak egy lenyomott része egy gyön-
géd bizonyosan hölgyalak' körvázlatát mutatá;

ide szokott tehát a' szép vésőné nyugodni. Ha előbb egy eddig idegen érzet simult Talabor keblébe, az ottan most egészen úrrá lett; boldogtalannak érzé magát a' világon, de már nem csupán azért, mert hontalan vala benne ; érzé, hogy hiával van egy lénynek, ki megosztván bűjút, édesítené és szelídebb érzelmeket varázslana keblébe, s boldogtalansága bár hasonlóan gyöt-rő, de nem vala többé olly vad. Betöltve kíváná a fölfedezett nyughelyt, oda azon édes terhet , mellynek fekvése alatt inkább összesimultak a' fővek, mint lenyomódtak, alatta még zöldebben virítva.

Ezen érzelmek lassanként annyira elfoglalók az ifjú lelkét, hogy előbbi hatalmas indulatát felejtve, lelke egészen más tájakba látszaték ragdatni, s mintha az álom korlátlan világában képzelődése nagyobb szabadságot óhajtana, szendén elszunnyadt. Álmai homályosak voltak, de édesek. Egy lyányalak tündéri bájban lebegett előtte, de mindig csak el nem érhető távolban tekintheté azt. Végre fölébredt, de ébredése álmanak csak egy édesebb folytatása látszék lenni ; mert az álom bájos alakja előtte ült, ugyan azon helyen, hová őt előbb képzelődése szerette volna teremteni.

Néma bámulással tekintte körül Talabor, a' gyönyörű leányka mosolygva pillanta rá, mint

nyugvásának angyala. A' lengenyék, az ibolyák, sőt a havasi rózsza virágai is , le valának tépve , a tündér belölök koszorút font, és saját éjfélszinű hajának selyem szálaival épen most köté össze.

„Gyönyörű leányka! embcvanyának vagy e gyermeke, vagy tündér, millyet regéink festenek ?“ kérdé, bámulásából valamennyire föleszmélve, Talabor.

„Szép ifjú, én ezen erdei magány leánya vagyok; —oh régen várlak már tégedet! feleli a természet legtisztább és legszelídebb őszinteségében a lyányka.

„Régen vártál ? hát Ősmersz engemet, menyeyi alak ?“^c kérdé nevededő bámulással az ifjú.

„ Ne csodálkozzál, — mondá a lyányka, a már kész koszorút ölébe téve — még ez életben nem láttuk egymást, de álmaimban szüntelen előttem volt alakod, mintegy ragyogó ködhomályból integetve felém, s ilyenkor egy magas férfiú jelent-meg, s mondá: hagyjam-el atyámat 's erdei magányunkat, s menjek keresni téged a Tisza' partjaira, 's ott kebleden fogok boldoggá lenni. De ilyenkor egy nyájas hölgy anyai szeretettel hajlott felém, s inte: maradjak magányos lakomban , s ha a' szerelem' tavasza eljő, annak kéjei is fölvirulandanak.

„Isteni lányka! — kiálta-föl Talabor — nekem is, csak az imént, megjelentéi álmomban, de szebb a valóság álmom’ merész képeinél. — Engem az ég vezérelt ide, ki bennünket egymásért ’s egymásnak teremtett. Oda hajolt a’ remegő lánykához, gyengéden átkarolá őt, lehelletők összevegyült, szív szíven dobogott, ajkaik mintegy öntudat nélkül érintek egymást, ’s az első csók’ csattanása tündér-dallá vált lelkeikben.

„Lásd, kedvesem! — mondá a’ lányka, ki az új örömet egy új édes játéknak tekinté tapasztalatlan szívével — míg te aludtál, én érted munkálódtam; letéptem kedves nyughelyem virágait ’s ezen koszorút fontam belő lök, mellyet most kalpagodra tűzök, ha rátekintesz, gondolj mindég Irmára, ki téged soha sem felejt-el.’ ’S beszéde közben Talabor’ kalpagára tözé a’ koszorút ’s egy közel zöldclő túskebokor’ töviseivel erősíté-meg.

„Irmám! lelkem Irmám! sohajtá magas örömében Talabor, ’s keményen szorítá kebléhez a’ lánykát ’s ajkai homlokára forradtak. — Több pillanat folyhatott-el, míg elmerüléséből az ifjú fölébredvén, tekintete egy férfin akadt-meg, ki a’ szabad hely’ széléről meglepetve inkább mint haragosan néze reá jök. Arczának redői, haja és szakállá’ szürkésége öreg korra mutattak; de

ez nyilván nem az évek , hanem bú és szere neseletlenségtől származott.

„Ki vagy te, tisztos férőú! " kérdé Talabor; de mielőtt az idegen felelhetne, már Irma föluggrott, az öreg nyakába borult, s örömtől rezgő hangon kezdé beszélni, 's természeti ártatlansága még pirulást sem mutata arczain.

„Atyám! édes jó atyám! lásd megjött az a szép ifjú, kiről én olly sokszor szoktam álmodni, itt van ő itt van ő. Ah! édes jó atyám, csak most örülök még én igazán, csak most vagyok egészen boldog, — már örökre itt maradjunk, ő és te és én.“

„Nem, gyermekem, az még nem lehet — mondá szelíd hangon atyja. — Talabor, én régen ösmerlek: felsőbb hatalom választott téged Irmám jegyesévé. — De menj, Irma, neked még kedvesednél lenni nem szabad, rövid ideig várj, 's aztán örökre együtt lehetek, de most menj lakunkba."

„Édes jó atyám....! ' könyörge Irma.

„Tiszteld atyád akaratát, én csak javadat kívánom, és most menj." *Végső* szavát feddőleg ejté az öreg, Irma távozni akart, de léptei haboztak , 's most tapasztalá először éltében, hogy atyjának engedni néha nehéz is lehet. „Menj, édes gyermekem — folytatá 'szelidebben az öreg — én addig Talaborral csak a' te javadról fogok

beszélni." 'S Irma ment; de eddig olly könnyű léptei megnehezültek, minduntalan visszatekin- te, míg az erdő' sűrűsége elrejtő kedvesét.

II.

„Talabor ! — kezdő az öreg beszédét, miután Irma eltávozott — hallottad valaha hírét Dalmának?"

„Dalmának! —felelé az ifjú — ki olly híres és kedves vezére volt a' világvívó Etelének ? hogy ne hallottam volna ? ő, számtalan vitéz tettei után, a nélkül hogy tudatnék hová, eltűnt az övéi közül

„Úgy van — folytató az öreg — azon Dalma én vagyok. Halljad boldogtalan történetemet: egykor sorsom egy tündérrel hozott össze, szépsége elhájolt, 's ő a' halhatatlan lény is vonaték a' halandó ifjú felé; találkozásunk szerelemmé olvadt, havakat, éveket töltöttünk együtt, az ember- és a' tündér-világtól elválva, itt e' magányos tájékon , mellyet nóm' hatalma egy örökös tavaszban viruló vidékké változtatott; én az emberek', kedvesem a' tündérek' köréből ragadta-ki magát, 's csupán szerelmünkben boldogok, nem vágytunk hozzájuk. Senki sem tudta sokáig hollétünket, és addig boldogok is valánk ; de Elma, ez volt hölgyem neve, már ösmerkedésünk előtt egy hatalmas, de gyűlölt tündérnek

volt eljegyezve, ez végre fölfedezé rejthelyünket, 's iszonyú zivatarként csapott reánk; csupán a' szerelem volt életünk' ótalmazója; de az erőszakos bűbajos' haragját egészen elkerülni lehetetlen volt. Elma büntetésül, mivel a'tündérnek adott szavát megtörte, elragadtaték tólem, 's azóta a' tündérhon' gyönyörűségeiben egy örömtelen életet él, csak álmainkban jelenik-meg, vigasztalni engemet és óni gyermekét. Én pedig és Irma, akkor csak egy éves gyermek, ezen magányban valánk kénytelenek maradni, egy szomorú végzés'következésében. Irmának halandó lányként kell felnőni, tudatlanságban magasabb származása felől, 's reá nézve még ez vala a' balsors' határozása: ha tizenhatodik éve előtt egy ifjúba fog szeretni, szerelme a' földi szenvedély' minden bajainak ki leszén téve, 's ha hótelen lesz első kedveséhez, én és Elma örökre el leszünk szakadva, és mind magát, mind azokat, kik szépségének hódoltak, szomorú vég várja. De ellenben, ha az első szerelemnél próbák után is hű marad, úgy boldog lesz kedvesével, 's én ismét ifjodva, egy új boldogabb életet fogok élni Elmám' kebelén.

„Zivatar között görgött a' sors' változhatlan szava völgyünkbe; Elma 's a' bűbajos eltűntek, 's a' tájékon csak az örök tavasz maradt-meg, mint az előbbi boldogság' emlékezete. Azonban

annyira ment még is a tündérek kegyelme, hogy a vidék zárva jön minden halandó előtt, ki a szellemvilággal szövetségben vagy rokonságban nincs. így, Talabor, te vagy az első idegen, ki tizenöt év óta magányunkba jössz, 's te is csupán azért, mivel ősnéd egy hatalmas tündér volt. 'S még csak három nap folyjon-el szerencsésen, Irma betölti tizenhatodik esztendejét, és a varázs, mely rémként lebeg szerelme felett, el lesz oszolva. Most tehát tudod állapotunkat, azért távozzál, mert a' végzés azt is akarja, hogy idegen férfi magányos lakunkba ne nyomuljon. El kell válnod még három napra Irmától, 's aztán örökre az övé vagy. Magam fogom ót táborodba vezetni, 's boldogul térünk vissza a' bakui sivatagokra őseink' lakába."

„És szerelmem' első pillanatja elválás legyen?”⁴ kérdé kitörő fájdalommal Talabor.

„A' sors úgy akarja; de csak három napig. Addig is nézz azon koszorúra, melyet Irma adott, míg az élénken virulni fog, a lyányka hű hozzád, és boldogságod is virul, de ha az hervadni kezd, boldogságod is hervad, és Irma hőtelen."

‘ Irma hűtelen! — vága Dalma' beszédébe Talabor — 's lehetne e ő, az ártatlanság' képe, hűtelen? "

„Ő még három napig csak gyenge halandó leány, egy ollyannak hiúsága pedig gyakran csak játékká teszi a szerelmet 's egy sóhajtássá a hőséget , mellyet a' szellő mindenfelé vihet. De őrzeni fogom kincsedet, 's reményiem, három nap múlva ismét tisztán fog kebleden ragyogni. Most azonban én Irmához megyek, távozz te is 's várd békén a' rövid időt. Élj boldogul, — 's utánam ne jőj ! “

„Végtelen az nekem! sohajtá Talabor, de az öreg már eltűnt. Fonó csókokkal hinté-el a' fába metszett szívet, 's úgy érzé, mintha az melegülni és dobogni kezdene lángoló ajkai alatt. Késő alkonyig mulatott szerelmébe mélyedve a' kedves helyen, 's csak a' homály kényszeríté őt a távozásra. Alig lépett-ki a' fenyő által árnyazott szabad helyről, 's már számos kürt riada fülébe, mellynek hangja a' tündéri hely' csendébe nem hathata, 's hamar őt kereső embereire akadt, kik a' nem várt ellenség' közeledését jelenték. Talabor sietett a' táborba, 's megtudá, hogy délről egy sereg nyomóit elő, melly azonban meglehetősen távolságban a bérezek' tövében táborni ütött, alkalmasint az éjszakát ott töltendő. A' hunnok ezen kellemetlen tudósítás miatt fegyverben tölték az éjt, de az ellenség nem rautatkozék. Hajnal felé kémekeket küldé Talabor, kik nem sokára egy fogollyal tértek vissza, ki-

nek szénfekete színe nyilván vallá nemzetségét. Kérdőre vétették az idegen 's' tőle következők tudatának-ki.

III.

Daraghán, hatalmas szerecsen király, messze hazájában meghallá Etele' királynak híret, 's teménytelen dicsvágya föltámadt ellene. Sereget gyűjtött, 's tömérdek kincseivel határtalan tengereken hajózott által, megküzdeni a' világhódító hunn királlyal. Mire megérkezék, már vége vala a' példátlan nagyságú hunn birodalomnak, kiküzdve Csaba és Aladár' halálcsatájok, 's a' lázadt népek a' meghalt nagy király' bíborát rongyokra szaggatók, mintha nehéz volna száz nemzetnek azon teher, mellyet évekig egy ember viselt. A kevély szerecsen király megveté harczolni azok ellen, kik, mint ebek, marakodtak a' véletlen talált koncz felett, 's a' földet ostromozó nemzet elköltöző maradványai után nyomult.

Utóban megtudó Daraghán, hogy a'hunnok' egy része Verhovina' vidékén telepedék-le, ezek ellen fordító erejének egy részét, míg a' másik Csabát nyomozta. Ezen had tehát , mellyet Daraghan személyesen vezérelt, vala az ellenség, melly a' hunnokhoz olly közel táborba szállt.

Talabor készén álla , de ege'sz nap hiúban várakozók, sőt este felé a' szerecsen liad őt ki-kerülve tovább vonult.

IV.

Asztragor vala neve azon hatalmas bűbájosnak , ki Elmát nőül kívánta venni. Azóta minden módon törekedék boszút állani megvettctéseért, de a vigyázó Elma meggátoló gonosz terveit, 's gondosan őrzé a' szent magányt, melly kedveseit rejté a világ előtt. Most, midőn Daraghan megjelent, volt legkellőbb alkalom a' boszúra. A szerecsen király' elei hatalmas bűbájosok valának, 's maga elég mélyen avatva fekezte mesterségükbe, tehát a varázsvölgy előtte nyíltan állott, 's ő egy heves szenvedélyes férfi, bizonyosan fölverendő Veszen annak üdvét, ha a bele rejtett tündéri szépségről valamit hallani fog. Asztragor tehát megjelenék a szerecsenek' táborában, és fölfedé Irma' szépségét és lakát a' király előtt; ez, a' nélkül is tudván, hogy a hunnok ha futnának, Csaba után küldött csapataba fognának ütközni, tovább nyomult, a' bűbájos' tanácsára, seregével, egy része felé a' hegységnek, melly közelebb esett Dalma magányos völgyéhez, és hadát megszállítván , Asztragor kíséretében a' leírt tájék felé indult. Midőn a' tündérkor'határhoz értek, Asztragor, kinek be-

lépni a sors által tiltva volt, megállóit, és Daraghan egyedül ment tovább.

Dalma és leánya egy barlangban laktak, melyet Elma' tündéri hatalma és szerelme, minden kényelemmel ellátott. Fölüle egy patak zúga-le, 's alól egy szikla-mederbe gyűlvén, hegyitavacs-kát képeze, mellynek habozó kristályvizét számtalan csillogó halak élénkíték, míg hullámain a' körül magasló fényük' árnyékai reszkettek. Ezen tő partján állott Irma, épen visszatérve azon helyről, hol tegnap Talaborral találkozók 's ma hiában várt reá. Itt pillantá-meg őt Daraghán, 's újságvágya, melyet Asztragor' leírása keblében fölingerelt, hirtelen a' legvadabb lángoló szerelemmé vált. A bámulástól mintegy dermedten állott egyikét pillanatig, aztán viharként rohant a' lyányka felé, erőszakosan átkaroló 's el akará hurczolni a' segítségért sikoltót.

Dalma a' barlangból leánya' kiáltására elő-rohant, de haszontalan volt megmentésére minden törekvés, mert.a' szerencsen' súlyos és ifjú erőben dús kara hamar legyőzé a természetlenül elaggott hunnt. Daraghánnak egy buzogány csapására ájultan rogya-le Dalma, a király pedig rohanva sietett szép zsákmányával, ki hasonlóképen ájultan dőlt vállára, 's minden baj nélkül ért-el táborába, előbb a tündérvölgy' hatá-

rain egyesülvén a' vad kárörömre lobbant Asztragorral.

V.

Talabor epesztő boldog álomban töltő a' napot, előtte kalpaga, 's szemei a' mindig élénken viruló koszorún függöttek ; így az egész nap 's a' következő éj elfolyt. Ejtszaka, midőn a' sátor' homálya látni nem engedé, tapintással akart meggyőződni a' füzér virulása felől, 's inidőn ezt a' hajnal' első sugára még egész eleven díszében világítá, elragadtatva nyomta szívéhez , ajkaihoz, lecsókolva a virágokon tündöklő harmatot.

A hunnok folyvást készen állának a' csatára , Talabor megvizsgálta seregeit ; de az ellenség nem mutatá magát, 's a' koszorú Talabor' fején a' nyári nap' egész hevének kitevé, még inkább virulni látszék, midőn egyszerre egy forró fojtó szél zuga éjszakketről, melly, mint volkán lánglehellete, szédítőn és kábítóan lepé-
raeg az ifjút, míg emberei semmit sem éreztek; a kalpagot leveté Talabor' fejről 's lábaihoz csapá; hirtelen fölemelő azt a' hunn vezér, de vele örök kínokat emelt leikébe, mert, hajh! a' koszorú' virágai hervadva zsugorodtak össze, 's a száraz tövisek élénk zöldben kezdők leveleiket hajtani, mint a' kürtött rény helyén buján szó-
kott csirázni a gonosz.

Szót nem leit az ifjú' fájdalma, nem bírt az kiömleni, mert benn inkább háborogtak szenvedélyei, sugártalan éjbe borítva boldogságát, mintsem ideje lehetett volna érzéseit, mellyeknek mindenike egy fájdalom' tengere volt, beszédbe foglalni. Némán rohant az erdő felé, és serege csodálkozva nézett utána, 's mire többen föleszmélve követték, már sebes futásában tovább haladt, mintsem elérhették volna, 's hamar eltűnt az erdő' homályában.

Boldogsága' helyére érkezék Talabor ; de milly kietlen vala az mostan í Még csak a fa zöldellt, alatta a' hant veresbarnává aszott, a' moh elcserepesült, 's a' szív végig vala hasogatva. Tovább rohant az ifjú azon táj felé, merre első összejövetelekor Irma 's az öreg eltávoztak; de a' tündéri hon' előbbi gyengéd illatokat lehelő légköre tikkasztó és lélekszorító lett, mint elzárt hegyiüregekben szokott lenni, hová frísítő szellők nem hatnak. Végre azon tájra érkezett, hol Dalma' barlangja feküdt, az öreg a' tó' partján ült, annak vizével mosva fejének veszedelmes sebét.

„Jó öreg, Etele' lelkére, Etele' istenére kérek, szólj, mi történt Irmával? ” riada-föl Talabor.

, Keresd őt a' szerencsenek táborában , és hagyj engemet meghalni, ' volt töredezett válasza az öregnek.

„A ’szerecsenek’ táborában ? hogy’, miként?⁴
 , Ne kérdezd — viszonzó Dalma; — menj seregedhez, támadd-meg az ellenséget, és ha Irmát elragadtad kezéből, talán még könyörül szerencsétlenségünkön a ’tündérek’ hatalma.⁴

„Élj hát boldogul, öreg! engem mint diadal-
mast, vagy soha sem látsz! “ kiáltá magánkívül Talabor, ’s rohant tábora felé. Az erdőben hamar embereire akadt. Ez alatt új kémek tértek vissza, kik megtudák a ’szerecsenek’ állását; föltáiuadt tehát egész hadával Talabor, ’s mint bézezi zivatar huzódék ormokon le, ormokon föl, kardja’ villámaiban és nyila’ menyköveiben pusztítást hordva az ellenségre, ki boldogságát tiporta.

VI.

Daraghánnak, táborába érvén, első gondja vala Irmát ijedéséből kigyógyítani, mi nem sokára meg is történt, de helyébe a’ lyányka utá-
lata és megvetése rablója iránt, egész mértékben lépett. Hiába pazarlá Daraghán beszédének minden hatalmát, minden csábító műfogásait, fényes Ígéreteit, utálat és megvetéssel jutalmazá mindezt a’ lyányka. Már nyájassága’ sikeréről kétségbe esve, ’s készen kényszerítő eszközökhöz nyúlni, aggódék a’ szerecsen király, midőn ezt észrevévén társa Asztragar, a’ hatalmas bűbajos, ki jól tudá, milly nagy nyereség

volna részére, ha Irma önkényt lenne hotelen, tanácsával iparkodék őt segíteni.

„Roszúl ösmered a nőnemet, kedves Dara-ghánom — mondá Asztragor — gyakran megveti a

legderejobb férfi szerelmét, de soha vagy csak igen ritkán áll ellent, ha hiúsága fölingereltetik. Mutasd neki egész királyi fényedet, borítsd-el gyöngyökkel, drága szövetekkel, állítsd gyémánttól, aranytól ragyogó királyszékedre, vétesd körül rabszolgákkal, kik mélyen hízelegve magasztalják méltóságát; varázs hatalmunk tüntesse leikébe mind az országokat, népeket és kincseket, mellyeken mint királynéd uralkodni fog; 's nem kellene női lélekkel birnia, nem egy föld szülő ttnéje szenvedélyével, hogy tovább is makacskodjék.”

, Jól van, Asztragor — felelé a fekete király; — segíts tehát te is, kifejtem egész pompájában fölségemet, hogy hatalmam és kincseim víják-ki azt, mit személyem megnyerni képes nem vala.’

Úgy lett. A legdrágább öltönyök adattak Irmának, dúsan ruházott rabnök öltöztetéék őt a' határtalan ékességbe, s bámulva tekinté a leány a még soha sem látott pompát testére simulva új fénnel ragyogni szépségén, mellyet csak most kezde ösmerni, a' rabnök magasztalásai által tétetvén figyelmessé.

Nem sokára Daraghán is megjelenik 's alázatos viselettel vezeti Irmát a tündöklő trónra. A' sátor' kárpitjai föl vonattak, 's az egész szerecsen had ragyogó fegyverkezet' és díszes öltözetekben terjedett-el szemeik előtt, a' nap ezer meg ezer mellvason és sisakon tündöklött vissza, mellyek arannyal és ezüsttel elöntve vakíták a' szemet; a' reggeli szél tarka lobogó toliakkal játszott, 's a' délczeg paripák alig zabolázható tűzzel állanak, minden szablyavillanáskor rohanásra készülve.

Rabszolgák terhesen megrakott tevékkel közeledtek , 's arcaikra borulva drága ajándékokat rakának Irma' lábaihoz, mellyek mind számára hozattak, 's még többek és szebbek fognak hozatni, ha ő Daraghánnak neje, királynéja leend.

„Édes szép Irmám! — monda a' mennyire vadsága engedé, szelid hangon a' szerecsen király — fogadd-el mind , mint szerelmem' jelét, mert nélküled ennyi hatalom, ennyi kincs mellett is boldogtalan leszek '

Irma, ki először életében tapasztalá a' világ pompáját, alig érté a király' szavait, lelke egy sugárává látszott lenni az előtte elterülő fénynek , annyira elmerült abban nem szólott ugyan, de nyájas örömmel pillanta Daraghánra. A' búbajos a' jelen pillantatot sokkal kedvezőbbnek vélé, mintsem tanácsosnak larthatta volna a'

gyenge lyányka' szív-vivásán tágítani. Jelt ada a' királynak, 's varázs-vevseje legott távol földeket teremte-elő. Szerecsenország terölt-ki forró egének egész pompájában, számtalan roppant városok arany kúpjaikkal csalák magokra a' nap' sugárait, a' folyamok' fővenye aranytól tündöklött, 's a' tenger gyöngyöket hányt partjaira, a' hegyek' belsei megnyíltak, 's gyémántok, rubinok, smaragdok és számtalan más nemes kövek, egy határtalan fénné olvadva, tündöklő napvilággá tevék homályát. A pálmák alatt ösmeretlen bájú virágok illatoztak, míg széles levélkoronájokon, madarak ringaták magokat, fényes tarkaságú tolláikat a napon ragyogtatva.

Töménytelen nép tolongott zúgva és pezsegeve az útakon és útczákon végig, 's mindnyájan két képnek, mint fejedelmőknek, mély alázatossággal hódoltak ; a két kép pedig Irmát és Daraghánt ábrázoló.

„Akarsz e mind ennek urnéja, királynéja lenni ?“ kérdé a' szerecsen Irmát.

Irma ismét nem felelt, de imádója' kérdése egy eddig ösmeretlen vágyat gerjeszte szívében ; Ó látá a' földi hatalom' földi méltóság' fényét, 's érzé, milly nehéz lenne azokat tovább nélkülöznie szívet ugyan semmi sem voná a' szerecsen felé , de lelkét elragadta az uralkodás' hiú szomja, 's hajlandó vala egyesölni azzal, ki ne-

ki ezt adhatá, sőt ajánlá is A'sok ragyogó újságtól elfogódott lelkében Talabor emlékezete nem bomályosult-el ugyan, de csupa ártatlanság és tapasztatlanságból nem tudá milly bünt követ-el, ba kezét másnak nyújtaná, szíve jóságában fogalma sem volt a hibáról, s nem is képzelheté , hogy hotelen leend kedveséhez , lia egy hatalmas ország királynéja lesz,- s így, gyenge fejét az elébe varázslott .felség egészen elkábítván , képtelen lön további védelemre.

„Egy szóval mondd csak, akarsz e királyném lenni? s ennél még tízszerre nagyobb pompával vezetlek országomba “ ismétlé kéréseit Daraghán.

Irma még habozott, de éltében először elpirulva tekintte egy futó pillanattal a királyra.

„Nyújtsd ide szép jobbotat, te már királyném vagy,“ mondá a szerezsen s megragadá Irma kezét, s a lányka nem voná azt vissza.— „Tiszteljétek az új királynét !“ kiáltá Daraghán, 's harsány örömríadás rázá-meg a levegőt, s Irma, — a'boldogtalan Irma — királynénak hagyá magát üdvezleni.

„Hagyjátok az ellent, mi haza térünk! “ kiálta a boldog Daraghán, 's indítá seregeit. A sátorok hamar fölszedeltek, 's az egész had úton volt ; a király Irma oldalán, ki a hosszú fényes sorokon tetszőleg légelteté szemeit.

Daraghán öröme nem vala sokáig zavartalan, mert csak hamar jelenté előserege a' hunnok ijesztő közelítését.

„Jól van! — kiáltá a' vad szerecsen — niég diadal is koszorúzza királynémat, az ifjoncz Talabor feje díszítse királyi lakomat.

Talabor? én Őt szeretem, ne bántsd őt, királyom! riada-föl elmer üléséből Irma.

„Ösmersz engemet ? — szóla mély, majdnem

fenyegető hangon Asztragor, 's a' lyányka hüledezve függeszté rája szemeit. — Már késő megtérned, hotelen levél első kedvesedhez, 's a' sors azt határozó, hogy ez életben őt többé át ne karold.

Irma megösmeré azon férfiút, ki őt álmaiban távozásra inté, 's remegve kezdé hinni szavainak. Csak most gondola szerelme egész erejével Talaborra, 's gyanító, milly rettenetesen véte első hajlandósága ellen, nem mere többé Daraghánra pillantani, félt, 's nem tudó mitől; reszketett, és nem tudá miért, és szinte könnyebben érzé magát, midőn a' szerecsen király, rövid bucsúvétel után, a nélkül hogy a történeteket rendelései közben észrevenné, elvágatott.

A' hun nők már lerohantak a' bérczol dalról, mell vől a' szerecseneket .megpillantok, elöltök

vitéség, szerelem és boszú tüzeben is lángolva Talabor.

„Föl, bajtársim! — kiáltá Ő — ezen idegen fajzat Etele ellen fente vasát; de mutassuk-meg, hogy végső romlásunkban is elég erősek vagyunk őket összetiporni. Csak hunn győzhette-meg a' hunnt!”

A' csata rövid volt, a felbőszült hunnok' szakadó hatalma hamar fölbontá a szerecsenek' rendéit. Talabor' szablyáját a' halál látszék köszörülni, 's Daraghán, minden erőlködése mellett, kevés idő alatt halva látá serege' nagyobb részét, mert a' hegyi szűk vidéken kevés út lévén a futásra, sűrű áldozatai lettek a' hunn szablyáknak. Asztragor és a király' bőbájait pedig tönkre tévé Elma' vigyázása.

Látván a' szerecsen népe' végveszedelmét, Irmához vágatott, nyergébe emelé a' reszkető leányt, és iramlott vele, csak néhány embere kíséretében, az üldözők előtt. De Talabor szemmel tartá a' rablót 's nyomban üldözé.

Felettök pedig két felhő kavargóit; az első sötét fekete, mintha az ég minden villámain vad keblében hordaná; a' másik világos és ragyogó, mint szép hajnalokon fényleni szokott. Az első homályt akart a futó szerecsen után borítani, de a' másik' sugárai fölvilágosítók az üldözőnek az útát. Végre, mintegy kifáradva sikertelen

munkájában, 's belőle gúnykaczajjal harsogott Asz-

tragor' szava: „Hiúban törekszel utánam; leányod hűtelen 's a' végzés szerint elveszett.

„Nem, nem; — feleLé a ragyogó felhőből Elma — imádságomra könyörá lett a sors istene , halljad végzését!

'S magosán felették zuga egy dörgő szózat : „Asztragor ! csak azon folyamig terjed hatalmad , 's túl rajta ment lesz Irma kedvese' karjaiban , mert természetfeletti módon csábítatók-el hűségét.

„Köszönöm az intést! — harsogó Asztragor' gúnyszava — használni fogom a' rövid időt ; “ 's lezúgott a földre , az újra éledő örömbé merült El mától észre sem vétetve.

VII.

Több órákig futott az üzetett 's utána az üző, midőn egy hegyi folyam gátlá útjokat. Daraghán' társai már mind elvesztek, maga a király pedig habozás nélkül veté magát kedves terhével a' folyamba. Talabor utána, 's már a' folyam' közepén kardját emelé, hogy fejét hasít-hassa a rablónak, midőn egyik a' parton maradt emberei közül egy nyilat röpíte a' szerezsen király után, gátlani annak szabadulását; a' nyil halálosan csapott Daraghán' lovába , a' mén elvesztő tartását 's a feldagadt folyam' árjaitól el-

ragadtatok: Irma 's a szerescsen a' habokba tűntek Talabor' szemei elől. Örülten úsztatá fáradt paripáját utánok az ifjú, 's vigyázatlanul azon örvénybe jutott, mellyben kedvesét kanyargatá a' földuzzadt folyó; lesodrák nyergéből a' kavargó hullámok, 's kevés perczek múlva ismét fölvető őt — de halva és holt kedvesét keményen átszorítva. Asztrager, ki egy hunn' alakjában vette a' nyilast rá, hogy Daraghán után lőjön , mérges hahotával rohant-el a' folyam felett 's eltűnt. — Elma, kedveseit siratva, vonult egy tündén magányba,-hol a' sors őt Dalma' haláláig fogva tartá. — Dalma egyedül maradt a' tájon ; sebéből valamennyire felüdölvén, a' sereg után ment, 's a' hunnoktól megtudá leánya' szerencsétlenségét. A' hunnok, vezérok veszte után, Ásiába költöztek, de ő eltemető kedvesei' fölta-
lált testeit, 's még sok évekig volt bús remete sírjoknál, míg a' halál megmenté fájdalmaitól. A' folyamot pedig, mellybe a' szerelmesek vesztek, az eltakarodó hunnok szerencsétlen vezérok után nevezték, 's máig is *Talabor* nevét viseli ' Marmaros' ezen folyama.

Daraghán halála' perczen elátkozó minden hatalmát és kincseit, 's a' föld tüstént megnyílt tábora alatt 's elnyelé a' teménytelen gazdagságot; némelly terhelt tevői már a' hunnok' hatalmában valának, ezek mintegy dühödten szakasz-

ták-el magokat vezetőiktől, 's utól-érhetetlenül ira-
modtak szét a' vidéken, 's messze szórák-el a
gyémántokat, mellyekkel rakva valának. De eze-
ket is eléré urok' átka, mert elvesztve eredeti
fényöket és keménységeiket, azon kristály forma
kövekké változtak, mellyeket ma marmarosi gyé-
mántoknak nevezünk.

VIII.

Ez a' verkovinai tündér-monda. — A' ki-
vők azt teszik kozzá, hogy azon marmarosi leány
emelketi-fől a' szerecsen király'minden földalat-
ti kincseit, ki egyetlen kedvesét mindig és kí-
ven szerette. De a' kincs még mindig Verhovi-
na mélyében fekszik; természetes következés té-
kát, ka a' mondának kinni akarunk, hogy még
Marmarosban hű szerető leány annyi századok
óta nem volt, — de nem is lehet csodálni, mert
Marmaros nem költemény, leányhűség pedig csak
költeményekben találhatik. Ha illy hű leány
találkoznék, és szerelmi boldogságában a' kin-
csekre sem vágyna, a' monda szerint a' mar-
marosi gyémántok tüstént visszanyernék előbbi
fényöket és keménységüket, innen kiki átlát-
hatja, milly hasznot és dicsőséget árasztana ha-
zánkra egy' marmarosi híven szerető lányka.

GAAT..

REMETE PETER.

A' pogányok ellen harczba menni
'S Jeruzsálem' városát bevenni,
Nagy keresztes tábort öszvehajla
Péter, 's hadnagyul parancsla rajta.
Ö ugyan mint szent magány' lakója
A' gonosztól jó magát megója,
'S tiszteletben áll, a' merre fordul:
Ám de zagyva népe fosztogat 's dúl.
Így közelget a' magyar hazához,
'S jötte' híre eljut a királyhoz.
Kálmán ottan útra útfelekre
Küldi őrhadát a véghelyekré.
Péter, ezt gyanítva már előre,
Futtatott néhányat kémlelőre,
'S mert ezek sokáig elmaradtak,
Monda: „Oh az istentől rugottak
Míntha látnám, merre 's mit miveinek,
Bár fogadjak, a' csapszékben ülnek.”
'S szóla leLkeikre hathatóul
A' hadaknak, ő is kémnek indul.
'S a' mint megy 's tekintget erre arra,
Hátra és előre, jobbra balra,

Sűrű felleg gömbölyög felije,
Oly sötétén , mint az éjek' éje.
Tompá és ijesztő mormogása,
Szemvakító közbe villanása.
A zarándok hadnagy szín után néz,
Míg el fog vonulni a dühös vész;
'S villogás közt lát egy tanyaházat,
Neki tartja hát a' zablaszárat,
Rúgja lassú nyergesét sarokkal.
De számár a' mén, 's csak móddal okkal
Boldogulni véle, mert alig van
Épség benne fültől talpaiglan.
Mínthogy a' vidékek' bárgyú népe
Szőr-serényét emlékül kitepte.
Még is már a' tanyaszínbén álla ,
tiogy szakadni kezd a' zápor' árja.
Itt czoborlioz kötvén paripáját,
'S rendbe ránczigálva szőrruháját,
Befordul a' konyha' gádorába,
'S megvonúlva öl a' sut' zugába.

Benn az őrlak pezsg vitéz Baktól,
Hetyke, csintalan magyar hadaktól.
Áll boros hordó az asztal' ormán ,
Csapra ütve, 's nincsen gége híján ;
Fris czipók, szép domborúra kelve ,
Mint a' serdülő leányka' keble,
És a' sültekek szinte illatoznak,
A' vitéz végörök így lakoznak.

Pörg a koczka, harsog a toborzó ,
Közbe közbe hallik csintalan szó.
Fürge lányok sűrgnek a karéjban,
Csókot osztva nyilván és titokban.
Péter látta ezt a ' sut' zugából,
'S mélyeket sobajta oldalából
„Ejnye, ez bizony nagyon hamis nép,
Már ez még is, istenemre, nem szép!“
Mind ezt gondolá csak úgy magában,
'S megvonulva ült szívbánatában.
De egy becsipett ujoncz vitézke
Megtékintve őt, elébe lépe:
„Hej, atyus, mit búsul itt kegyelmed ?
Jobb bizony mi vélünk tartson egyet.
Rút idő fuj ottkűn a' világban,
Annál szebb van itt az őrtanyában.
Kell e szép menyecske' főzte sülte ?
Fris czipó, pogány bor, Buszt' szűrötte ? “
'S egy nagy öblű kancsót fog kezébe,
'S ráköszönti jó szokás' fejébe.
Vérszemet kap erre a' zarándok,
,En e' borhoz, úgymond, nem nyulandok,
Mert gyalázatos kéz' nyújtóványa,
Mellyben koczka fõrg, és bűn' leánya.
Szégyen az tetõled 's társaidnak,
Hadfenyítékbõl hogy úgy kirúgnak,
'S mintha isten, ég, pokol se' volna,
Lelketekre épen semmi gond ma.

'S mülyen kardotoknak markolatja?
Egynek sincsen olvasója rajta.
Szégyen, mondom, és örök gyalázat,
így befertőztetni ezt a' házat!
Kérlek üdvötkre, földre, égre,
Szálljatok már lelketekbe végre.'

Eleinte a' szidott vitézek
Csak bámulva összevissza néznek;
Ám de látván, mint forr a' zarándok,
'S hogy nem tréfa, a' mit szór reájok,
Egy méregbe jó 's asztalra rá csap:
,,Mit papol nekünk az, a' ki nem pap ? “
, Ó, kiált egy másik, garabonczás !
,,Garabonczás, zúgnak, ő nem is más!
A' szélvész egyszerre tért-be véle,
Csak ki a szabadba, csak ki véle!
,Hátha kém ő a' keresztadakból?
Szól megint más szörnyű tág torokból.
,,Ágra véle, hogy ha kém! kiált egy.
Ám de több kiáltja : , Arra nem megy,
Mert kereszt van tűzve vállhegyére,
Ennek harcban folyhat még a vére.
,,Ej de hosszan és sokat kotollok —
Szól a csap megöl egy régi bajnok,
Simogatva hosszú túske-bajszát —
Vessétek-ki már az istenadtát!
'S míg az ember jobbra balra pillant,
Péter laptaként szabadba villant.

Most siet magát a színbe húzni,
Mert a' záporokárban retteg úszni,
Jaj, de onnan is legott kiözik,
'S a szamait utána ösztökézik,
Mert a délczeg kényes orrú mének
Hortyogának tőle, 's tüsszögének.

Húll azonban a' zegernyezápor,
Mit miveljen már az árva jámbor?
Kámzsáját felrántja tar fejére,
'S menni készül zápor' ellenére.
De bár rúgja, csípi a' szamaikat,
Házelőn túl nem megy egy tapodtát,
'S bár hogyan kiáltoz: hő ne, hő ne ,
Húzza őt a' csepegőbe méné,
'S összeázik minden teste lelke,
Hogy facsarni hétszer meglehetne.
A' zarándok mind ezt töri békén,
'S mintha otthon ülne szikiaszékén,
Elmerül ahító gondolatba,
Néha néz csak fel 's ki a' szabadba.
Míg a' zápor elvonúl sokára,
'S felvidulva kél a' nap'sugara.
Ekkor a' szűk ablakon beszólal:
„Isten áldjon égi földi jóval
Bennetek', kívánom, ám ha nézek
Tettetekre, ti magyar vitézek,
Tartok tőle, fán fant ra juttok,
Hogy ha majd csatákban lészen últok

'S mülyen öllel most nekem ti mertek,
Olyan öllel mérnek vissza néktek."
ígyen szólva és imádva istent
A' zarándok lassan lépve elment.
A vitézek nézték és nevettek,
Végszavát de még is szívre vették.
íme horvát földre nem sokára
Jó sebes parancsok indulásra.
Folyton áznak menve 's visszatérve,
Emlékeztén, Péter mit igére.
Majd a' tengerparti normanokra
Tábort járnak a pogány kunokra,
'ő mindenütt a' zápor' árja verte,
Jött megint eszökbe a' remete,
'S szájról szájra terjedett a híre,
Mit miveitek őrtanyába' véle.
Sót maiglan a' magyar hadaknál
Péter' régi híre 's átka fenn áll.
Mert a' hányszor utazásban áznak,
Módja vége sincs az átkozásnak.

Cz.

ESDEKLÉS

GÖRÖGBEN

Nem kérem Charidam , ő Zeus' néz teke merül-cl,
'S nektár-töltő fog icani az isten egén.
'S így Őt nem kérem ; ki botor, Hogy a' mennyek'
urával
Kezden győzelmért a' szerelembé' csatát?
Azt az egyet kérem : ha Olympra menend-fel a'
gyermek,
Lábvizül a' földről könnyeimet vigye-el.
Lángjaim emléket; szemeimnek nézetet adjon
Édeset és nedvest 's csókokat ajkairól ;
Többi legyen Zeuszé, mint ülik; oh de ba hagyná.
Mint ízlelném még egyszer ez ambróziát!

AZ URACS

A bakon ül az uracs , lovait tuttatja vitezül,
Elhiszi most az okos, hogy hivatásai köcsis.

SZEXVEV

VISZONLÁTÁS

Édes arome, vagy újra látalak,
Kit sohajtva kért szívem,
Boldog gyermekéveim virányit!
Vélem andalgó hívem.

Kit, ha lenge képzet égi szárnyán
Szchb világba úsztam-át,
Ügy imádtam, mint unalmas éltem'
Hajnalát s őrangyalát..

Távol égbe álmodózva néztem
'S angyalarczod tűnt elém ,
Es egy édes fájdalom sugara
Villámként csapott belem.

Kap lehúuyt 's a' rózsás esti égen
Képed égi pírját láttam én,
Láttam azt mosolygón intve lengni
Éji mennybolt barna szőnyegén.

'S újra virradt, újult fénysugárban
Fürde daltól zengő bérezorom,
Es nekem, későn , korán 's örökké
Csak te voltál hajnalcsillagom.

A patakra elmerengve néztem
8 benne arczod' látta hfi szemem ,
Es irigylem a boldog baboknak
Hogy körfü ölelnek, édcnem !

Es ba dördült 's villogott az égbolt ,
Nézelék az égi harcz közé,
A villám csak emléked löve rám,
'S a' ború csak éltem' tükrözc.

Ugy van! újra látlak és Olellek,
Ujra szívom csókjaid
'S földi lét batárin túl emelnek
Lángözönlő ajkaid!

10TH LORIWCZ.

H AJN A L I É J .

Ballag a' várba ncbéz napszámát végzeni a' pór.
,Ily késön e, paraszt ? ráriad a' boszuz úr;
, Bérezi lakom' falain rég fénylik az ébredező nap.'
,,Elhiszem, ámde alant éjjeli kod van , uram!"

SZEKACS.

EGY EB SIRJARA.

Angolból, Byron után.

Ember' gógös fia ha földbe tér,
Kit érdem nem díszít, csak ősi vér;
Béres művész' márvány keserve kél,
'S az elhunytól dús hamvveder regél,
Nem azt, mi volt, beszélvén sírköve.
Hanem minek kellett volt lennie.
'S az eb, életben mint leghűbb barát,
Őszinte szívvel kedvelvén urát,
Kit bátran véd, örömmel üdvezel,
Csak érte munkál, küzd , él, és lehel,
Ha meghal, elfelejtve érdemét,
Mennyből kizárjuk jámbor szellemét.
'S te, emberféreg! dórén azt mered
Remélni, hogy külön menny jut neked
Órányi lét' hitvány bérlője , kit
Rabság gyaláz, vagy önkény elvadít!
Lehellő portömeg, mellyet közel
Ki ösmer , undorodva fordul-el!
Szerelmed csáb , barátságod hamis ,
Szavad hazug, álnok mosolyod is,
Valód silány, csak a név ékesít,
De bármelley állat is megszégyenít,
Ballagj tovább ! ne nézd e' sírkövet,

Nem ollyat rojt, kit gyászolhat
szived. Itt nyugszanak
barátom' hamvai, Csak egy
volt 's őt is már e' kő fedí.

BUDAPESTI HÍD.

Álló híd köti össze Budával Pestet.
Örüljünk !
Annyi ezer közt majd átmehet a'
magyar is.

A FÖSVÉNY

Görögből.

A' fősvény Aulos csecsemőjét vízbe fulasztá,
Felszámítván milly sokba kerül, ha megél.

SZEKAUS.

A' KÜLFOLDIEK.

VÍGJÁTÉK. KÉT FELVONÁSBAN

SZEMELYEK.

SZILVÁSI, tanácsos. BODOR KÁLMÁN, huszár kapitány.
ILKA, leánya. NÁNI, szohaleány Szilvási ta-
JULCSA, testvére leánya. CHARLES, szakács nácsosnál.
GEDEY LAJOS. JEAN, Gedey Lajos inasa.

ELSO FELVONAS.

Szilvási tanácsos mezei laka, henne nyári terem.

SZILVÁSI, ILKA, JÜLCSA És NÁNI.

SZILVÁSI. Egy szót se többet, lányok! Te, Ilka, lady Amelia vagy, angol telivér születés; te, Náni! miss Nancy név alatt szinte angolné de néma érted-e? néma mint a bal, mert félek feleségeseidtól. Hiszen külföld nyújtja az utolsó szalagocskáig ruházatokat, soknak közületek csak a levegője magyar, 's egypár napig, jó célból, nem birn átok külföldiek lenni?

ILKA. Igen, atyám, de olly férfinak vetni cselt, ki vőlegényemnek van szánva....

SZILV. Tréfa, nem egyéb; számba sem jöhet több szokott cselek között, mellyekkel férfi-nemünk hállóztatik.

ILKA. 'S érdemél-e illy fáradságot egy férfi, ki a' külföld mellett mellőzni bírja hazáját?

JULCSA. És bennünk, majd férjül is, bocsáthatatlan hibának nézendi, hogy nem tengeren túl születünk.

SZILV. Jól jártok; ez egytől nem fogja látni több nem kevés hibáitokat. Lajosban, mint hiteles tudósításokból tudom, a külföldiség csak ifjúi éretlenség, nem szívnek elhajlása, és így orvosolható. Hazáját még nem ismerhető, mert csak egypár hónap előtt téré magyarországi jószágaiba, gyermekkorát ezredes atyjával Lengyel és Olaszországokban tölté, utóbbi pár éveit pedig Francia és Angolországokban. így nem csoda, hogy az utóbb látott és ismert nemzeteket korának szép színeivel tekintse; hiszen ismertem urakat, kik rendesen azon könyvnek véleményével tartottak, mellyet utóljára olvastak. Ezredes barátom, nyugalomra lépven, tegnap érkezék velünk szomszéd falujába, 's ma átküldi hozzánk Lajos fiát, háztüzet látni menyasszonyánál, kit mi apák, mint forró barátok, szántunk volt neki. Vele küldi Bodor Kálmán huszár ka-

pitányt is, ezrede' egyik jeles tisztjét és Lajos' barátját....

JULCSA. Fialat-e a' kapitány, édes bácsim ?

SZILV. Majd elhozza az anya-könyvi kivonatot, ha szükség lesz rá.

NÁNI. Kétséggkívül csinos huszár fog lovagolni utánok.

SZILV. Kinek a néma szobaleány csak inteni fogja a' jó reggelt.

NÁNI. Jól van J tudom megérti intésemet, ha a' váczy néma intézetben nem tanult is.

SZILV. Jól vigyétek szerepeiteket, leányok, azt megmondom, tervemet el ne rontsátok. A' két család több házassággal rokonult már, 's a' szomszéd birtokoknak egyesülni kell. Különben, ha vonakodtok, egyről egyig mind klastromba adlak benneteket 's vége!

JULCSA. Oh úgy inkább tíz férfit szedünk rá.

SZILV. Nem teszték vele újságot.

NÁNI. Én inkább örökre néma leszek.

SZILV. Meg is köszönné férjed. — Most lássatok a' reggeli után, mert vitézink minden órán itt teremnek, el

ILKA, JULCSA, NÁNI.

ILKA. Hidd-el, Julcsám, ha ez atyai szélynem volna, mellynek hódolnom kell, nincs férfi, kiért illyesmit megtenni képes lennék.

JULCSA. Nagy árt szabtál egy kis tréfának, Ilkám. Te komolyabban veszed a' dolgot, mint kellene.

ILKA. Mert e' játékban csak veszthetek, 's csak én veszthetek. Ha nem tetszem vőlegény úrnak, atyámon esik csapás, ki hónapok óta előszeretettel aggatá tervét össze. Ha tetszem, csak az angolnét fogja becsülni bennem, és minden esetre mit nyerek egy külföld' majmában? Sok tiszteletes gyengédségei vannak a' társaságos embernek; de köztök alig tiszteletesb valamelyik, mint a' hon' szeretete.

JULCSA. Sok kedves vágyai vannak a' társaságos lyánykának, de köztök alig kedvesebb valamelyik, mint ki egy fiatal, szép és gazdag férj után eseng szívében. Az illyet magunk' és haza' számára megtéríteni édes foglalatosság. A' fiatalság, tudod, könnyen hajlik, elhajlik 's visszahajlik, mint kora, kéje, tapasztalása változik. A' mai ifjú verset, kritikát ír minden magyar folyó iratba, később nem is olvas magyarul • ifjonta útazik, vadász, lovagol, zajlik, később a' kályha mellett lesz czímjében vitézlő j elébb, arany szabadságát féltve, repked szívével, szerelmével, gúnyolja a' házasságot, később kopott szívvel megházasodik még is, 's ő koldúl hűséget. Megládd, hősünk is rövid időn magyar falujába te-

meti magát, 's karjaid közt feledni fogja a' külföldet minden szépeivel együtt.

ILKA. Reménynek szép, de igen kétes ; és minthogy te olly jó bizodalommal vagy, legtanácsosabb fogna lenni, neked engednem vőlegényemet által. Úgy is, ki tudja, tréfánkból mi üthet ki ? Te az én csekély személyemet fogod játszani.

JULCSA. De csak a magam csekélyebb személyével. Illy bobó magyar lányka hogy bírna tetszeni a' komoly angol ízlésűnek!

ILKA. Igaz, a' magyar huszár kapitánynak lesz kivetve a horog.

JULCSA. Csak azt tudnók: nem valami éltes mentor-e ? vagy tán épen összevagdalt invalidus ? Báljainkból emlékezem nyájas és jó tánczos kadétokra 's néhány hadnagyocskákra is ; de kapitányra alig egy-kettőre. Ezek olly lisztesen feszes állásban szemlélték -volt, mint enyelegtek amazok velünk, mintha néhány tudós társaságnak lettek volna tagjai.

NÁNI. Melly tisztos feszes állásokból, a' mennyire tudom, gyakran egy kis mosolygás is kiveszi őket; ámbár én inkábbára csak a' Fourir-Schülzeiken tevegeték próbákat. Csak azt tudnók: két szolgát hoznak-e a vendég uraságok magokkal, hogy a szerint intézhetném szerepemet.

JULCSA. Szeretném tudni, mi különbséggel vihetnéd némaságotat, ha két legényt hoznának is.

NÁNI. Oh, szintúgy nagy a' néma szerepek' különbsége is. Például: ha huszárt hoz a' kapitány , az előtt olly jeleket mutatok, mintha fél-nék a' fegyveres legénytől. Természetesen ő bátorítgalni fog, én pedig lassanként bátorodni. Ha fűrge inast hoz jövendő urunk, ez előtt még fűrgebb eszőnek kell mutatkoznom, 's egy kis rá-tartással bizonyítnom felsőbbségemet iránta, hogy szerencsének vegye majd fokkonkénti leereszkedéseimet. Igaz, hogy a nyelvnek, mellyben, dicsekedcs nélkül szólva, egy kissé erős vagyok, leköttese kínos dolog, melly sok fortélyomat elveszi.

JULCSA. Ki hinne illy forgottságot magyar szobalyányban! beillenél francziának.

NÁNI. Oh mióta annyit forgunk az úrfiak körül, haladunk mi magyar szobalyányok is valamit az idő' szellemével.

ILKA. Most, Julcsa, lássunk toilettünkhöz. Ebben, úgy hiszem, nem maradtunk messze a külföldtől.

JULCSA. Úgy van, a piperében minden nemzet leánya egy hangon pendől, legfelebb is octávája egymásnak. Te, Náni, addig láss a' regeli' elintézéséhez.

NÁNI. Tudom, a' külföldi uraságoknak hitvány thea; a' cselédségről majd magam gondoskodom. Ilka , Julcsa el .

NÁNI maga.

Be kínosan jut mai időben férjhez a szegény fejrényp! Ilka kisasszony szép, gazdag, és még is milly fortélyt nem kell elővennünk, hogy főköttő alá hozhassuk. Kivált az én szerepem kiállhatatlan. En néma! ki, mint mondják, még álmomban is beszélek, én angolné! ki soha életben egyet sem láttam. Annyit még is halottam felőle, hogy komoly mint egy professor leánya, és hogy férfi-kalapot visel. Ez utóbbi nem is épen a' legrosszabb divat. Mindjárt fel is próbálom a számomra rendeltet feltesz egy kalapot a azt tükörből Megélvén fején, több nemű. komoly testtartásban és bókolásban gyakorolja magát .

NÁNI És JEAN.

JEAN betekint az ajtón, s tánczolva, danolva bejő .

Venez béllé bergere

Ma chère Janneton

Flon, flon, la rira dondaine,

Flon , flon , la rira dón dón.

Ah chère Mamsell bon jour ! ölelni akarja .

NÁNI szemére húzván a kalapot, komolyan elinti magától .

JEAN. Que diable! Van nekem szerencse, ház gyönyörűséges szobalyány megtisztelni ?

NÁNI meghajtja magát s igent int .

JEAN. Oh úgy miénk vagyunk. En valet de

chambre — De melyik nyelven mondjak, anyalka, hogy szeretek magát ?

NÁNI. Ismét elinti magától 's elfordul tőle .

JEAN. Úgy-e? tehát anyalka néma van?

NÁNI. elfelejtkezve . Igen is.

JEAN. Ha-ha-ha! néma szegényke! tán csókolni Sem tudja! csókolni akarván, felnyomja kalapját .

NÁNI. ráismerve . Jancsi!

JEAN. hátra lép, 's ráismervén terjesztett karokkal .

Nánikám! Mi a' guta? valóságos testesült Nánikám! Hát mióta vagy néma, szent János-bogarkám ?

NÁNI. Mióta angol miss vagyok. Hát te mióta beszélsz olly nagy urasan rosziúl magyarul?

JEAN. Mióta maître Jean, valet de chambre lettem Gedey Lajos ö nagyságánál.

NÁNI. Hiszen, mint emlékezem, nem tudtál francziáú!

JEAN. Most sem tudok, anyalkám, néhány szón és ama'dalon kivől egyebet, miket gróf Vízaknai franczia szakácsától lestem-el. Ugyan Ő tőle tanulám-el a' Tokaji bon tont is , mint uram nevezzi, az az, hogy megértsd, a' párisi inasok' egyes fogásaikat, 's ezek segítenek-be mostani uram jó szolgálatjába.

NÁNI. Oh szaporán, hadd halljak belőlök, Jancsikám! szeretek hallani a' párisi szép inasokról.

JEAN. Dehogy? látom a régi maradtál. Halld tehát és értsd. Fő adag egy magam forma mi-veit inasban a gorombaság, hogy minden, ki ál-talunk urunkhoz közelíteni kíván, felérhesse és-szel , vagy ha fel nem érné, kényszeríttessék fel-érni , hogy csak az ajándékok és borraivalók azon egyetlen gyenge oldalunk, mellyen hozzánk já-rulni 's velünk boldogulni lehet. Ezt a' lokaji bon tont ugyan alkalmasint elleste már néhány tisztviselő is hazánkban, mert a' meliyik ajándék-ra vár, rendesen olly goromba, mint a' fenyítő ház pokrócza. — A' másik fő adag a szelesség, 's ez, tudod nálam nem igen hibázott soha ...

NÁNI. Oh a mi szelességedet illeti, arról hiteles tanúbizonytságot tehetek. Ez hajtott-el a' gróf Hegylaki háztól is, hol naponként törtél va-lamit, 's végre a' grófné' öl-ehét taposád agyon.

JEAN. De szelességem , szép rózsám, még sem tarthatá-ki a versenyt gyors kerekű nyelvecskéd-del. Tudod, mint kelle búcsúznod Hegylakiék-tól neked is, minthogy füvel fával tudatád, hogy az öreg gróf szemet vete reád. Azért is igen csodálkozám az imént némaságon ; mert a' gróf-né, ha nem csalatkozom, szó-pitiének nevezett volt. —

NÁNI. Merő irigységből, hogy a' gróf leeresz-kező vala hozzám. — De ugyan meghitványkoz-tál elválásunk óta, Jancsikám !

JEAN. Merő epedésből utánad. Csend uralkodott azóta füleimben, és üresség elhagyott szívemben. Rajtad ellenkezőt tapasztalok, mint ha neki teltél volna.

NÁNI. Szélcsendben azóta árva szívem sajkája nem hánykódott. Különbén is felhagyva a' férfiak álnokságával, jól ettem, jól ittam, s jól aludtam.

JEAN. Charmant Csakhogy ismét feltaláltuk egymást, gerliczém! Használjuk a sorsnak intéseit. Most már férj és feleség leendünk úgy-e zengő madárkám?

NÁNI. Ám legyen, mihelyt uraságaink egybekelnek ; ámbár neheztelnem illenék a' nótárius' leányáért Hegylakón —

JEAN. Én nagylelkűiege hallgatok gróf Hegylaki ő nagyságáról —

NÁNI. Helyesen! Mire valók is volnának idő előtt a' szemrehányások? majd ráérünk azokra házassági unalmainkban —

JEAN, Superbe! megcsókollak ezen szépfranczÍa Ötletért! megcsókolja.

NÁNI. Imhol az egyik lokaji fő adag, a szélesség. — De szóljunk már uraságainkról; mert nekem a tanácsos azt ígérte, hogy leánya lakodalmával együtt tartja-ki az enyémet, is.

JEAN. Úgy-e? E szerint határozott vőlegénynek is kell már lenni?

NÁNI. Oh nem — koránt sem — csak Károly, özvegy szakácsunk bohóskodott —

JEAN. Ej, ej, kedves csizikém! 's te nem bohóskodtál ?

NÁNI. De igen, egy kicsit, tréfából, hogy azt a' mord embert néha felvidítsam, és hogy a tanácsos ő nagysága nekem a' kiházasítást megígérje. Meg is Ígérte, mihelyt kisasszonyunk Lajos úrfival egybe kel' —

JEAN. Örök adósod lesz, mert mi szárazon vízen sokat utazottak nem igen szeretjük a' magyar kisasszonyokat.

NÁNI. Talán, hogy nem örömet hallgatják az utazottak hazugságait?

JEAN. Oh e' részben nem panaszkodhatunk; hanem mivel, mint uram mondja, a' magyar kisasszonyokról ritkán tudhatni, melyik nemzethez tartoznak, 's innen bajos elhatároznunk biztosan, milly alakban cpnversáljunk velek. Angolul öltözködnek , francziául esznek, németül beszélnek és tánczolnak, magyar levegőt szívnak, 's értenek magyarul is, de csak a' cseléd végett.

NÁNI. Úgy-e ? ez lehet tehát az oka, hogy nekünk szobalyányoknak az újabb időben többecske jut az úrfiak' mulattatásából.

JEAN, Azt kikérem magamnak most és utóljára! Emlékezem gróf Hegylaki —

NÁNI. Hagyd-eli Lajos úrfi tán csak nem keres illy kárpoztásokat?

JEAN. Azt Ő tudja,- én nem hiszek az illy ifjú uracskáknak, kivált ha angolnának adod-ki magadat, kiket különösen kedvel. Tán csak tennéd is le azt a kalapot, pintyőkém, átkozott pajzánon áll fejedem.

NÁNI. Nem ; ma egész nap angolné vagyok , ez pedig kalapot hordoz.

JEAN. Szegény ország! nem szokol-e hozzá asszonykorodra is? mert az efféle ragadvány hamar elterjed a' szép nemen. — De hát miért kell ma angolnének lenned, madárkám ?

NÁNI. Az titok, pedig imént is fecsegéssel vádoltál; hallgatással bizonyítom-be, hogy rágal-masztál.

JEAN. Helyes; de a mi mások előtt ejtve fecsegés, köztünk frigyeselek között bizudalom, érted-e, csízikém?

NÁNI. Te menj hát jó példával elő a' bizudalomban. ird-le nekem az uratokat.

JEAN. Ez terhes feladat, Nánikám, miután egy úr sem szokott nagy lenni inasa előtt. Azonban kedvedért megpróbálom még is. Mi , mint fiatalok és gazdagok, egy kissé bohók és szelesek vagyunk, de szánakozók is és jótevők. A francia és angol földet különösen szeretjük; de szeretjük magyar hazánkból is a jövedelmet, a'

miskolczi és rimaszombati kenyeret, és a' jó somlyai bort; egyébbel pedig nem igen vagyunk megelégedve. Most még csak én vagyok udvarunkban a' francia és a' szakács de nem sokára angol lovászt kapunk, hogy futtathassunk a newmarketi angol gyepen, mert a' pesti gyepe nem eléggé selyem nekünk; azután, ha tóletek szép módjával megválhatunk, keresünk egy angol ladyt, vagy francia marquisnét, s megházasodunk.

NÁNI. Ej, ej, ragadt-e reád valami ezen utazási kórságból, Jancsikám ?

JEAN. Nem sok; mert hazámból **nem** valék szerencsés kihaladhatni. Egy ízben Szakolczáig voltam szélmalmot látni, másban Komáromig, hol bámulással szemléltem azon szüzet, melly a' férjfiáknak figét mulat.

NÁNI. Figét mutat ? Ezt alig hihetem, Jancsikám.

JEAN. Igen, de a' szűz kőből van, érzéketlen kőből, Nánikám. — Mondom, tovább nem voltam; mind e mellett is kegyes vala uram, kinél, az igaz, nem régen vagyok, elhinni, hogy Strasburgban francziának születtem, honnan gyermekségemben kerültem a magyar földre; mert, ha bár felejtém is már a francia nyelvet, mellyet soha sem tudtam, de szelességem csakugyan kezesség vala előtte, hogy a Rajnán túl

születtem. — Halljam már a' te szép bizodalma-dat is, gerleparom.

NÁNI. Az én leírásom kurta, csakhogy ellen-darabja a' tiédnek. Mi fiatalok egy kissé komoly szabásúak vagyunk; becsüljük a francia és angol földet, de a magyart lelkünk-ből szeretjük és ha töletek szépszerivel megválhatunk, egy szinte lelkes magyar gavallért szemelünk-ki magunknak férj , ki is, minthogy szépek is vagyunk 's van is mit aprítnunk a' tejbe, úgy hisszük, soká hi-bázni nem fog.

JEAN. Úgy-e? megválni kívántok tőlünk? mi-re való tehát angolkodástok ?

NÁNI. Atyusunk tűzzel vassal rajta van az egybekelésen. Innen ma... De nem szólok, mert ismét fecsegőnek hiszesz —

JEAN. Dehogy hiszlek, tubám, hiszen régen tudlak —

NÁNI. ím a'másik lokaji fő adag, a'gorom-baság. Nem is szólnék máskép, mint merő bi-zodalomból. Ilka kisasszonyunk ma angol lady leend, az ő személyét pedig urunk' testvérjének leánya, a pajkos Juliska kisasszony viendi, 's majd csak nem egyedül ő magyar az egész ház-nál, a' tanácsossal együtt.

JEAN. Értem a' cselt, 's ezt, mint hű szol-gához illik, azonnal meg kell vinnem az uram-nak —

NÁNI. Úgy-e? hogy mindkettőnket kicsapjanak a szolgálatból; mert úgy ön is azonnal kifecsegem, hogy Nagy-Szalontán születél.

JEAN. Ne aggódjál semmit, a francia inas nem igen szokta elrontani a komédiát, kivált ha saját haszna forog kérdésben. — Most már jer, jelents-be uraságnál; előre jövök meghozni jó reggelét uraságnak, ki mindjárt itt terem a kapitánnyal.

NÁNI. Jancsikám, még nem is szóltál nekem a kapitányról.

JEAN. Semmi közöd vele. Vadász, lovagol, pipázik, szitkozódik, tréfás, boviális, egy szóval, jó kedvű magyar úr; ámbár az új magyarokat nem igen szíveli.

NÁNI. A' cigányokat, Jancsikám?

JEAN. Dehogy! azokat, kik farkát metszik a' magyar szónak, és csak úgy találgatnunk kell mit akarnak mondani.

NÁNI. Ha ha ha! Juliska kisasszony pedig, igen ért ehhez a nyelvhez, mert sokat olvas. Eleget morog a tanácsos is az új szók ellen. Azt mondja: bár pusztá szöllejére kapna olly sok újtókat, mint mennyi a szegény magyar nyelvnek állt neki.

JEAN. Most az urasághoz! miután tudni illik egy kis reggelivel megvendéglettel volna. —

NÁNI. A' rajnántúli gyomornak kétségkívül herbathé, vagy ritka leveske fog kelteni ?

JEAN. Nem, szép stigliczem! gyomrom valóságos nagy-szalontai maradt, melly jó makkos szalonnát kíván, 's olly papramorgót mellé, hogy egy fertály óráig ne bírjak fütytteni utána.

NÁNI. így van az ; ezek az elégedetlen utazott uracskák, hamar békédnek a' magyar föld' áldásainál.

JEAN. **Úgy van, a magyar lyányka melletti átkaroltan el.**

GEDEY ÉS A' KAPITÁNY.

GEDEY. Szilvási' mezei laka szebb ízlésA mint véltem. Nagy ablakok ! már látom kedvelni kezdjük a' világosodást.

KAP. Haladunk, barátom, haladunk. Hát a' tegnapi ebéd JRákosy kamarásnál? ettél-e hasonlót a' londoni lordmayornál ?

GEDEY. Oh az asztaloknál hősök vagyunk. A ' zöldnél sokat vitatkozunk, a' fehérnél bámulásig eszünk. Már korán hajnalban jó étvágyat kíván nálunk minden szembe-találkozó az ebédhez, délután a' vacsorához az újságok rakvák fényes vendéglések' hírével, hogy a' szegény legény' száját, gyomrát szinte elfutja a' kívánság; és ha szabadban vigadni akarunk, görbéd utánunk a' cselédség az enni- innivalóval.

KAP. Tüzes villám! úgy is illik; bőségnek jelensége ez, barátom! csicsókás, burgonyás országban csak szép szavakkal 's lég felébb szírpantat tobákkal vendégelgetnek. A' katona tudna erről szólani!

GEDEY. Igaz, igaz, bőségünk van 's ebbe föladunk! Ez az oka, hogy szellemiség helyett igen anyagosak vagyunk.

KAP. Anyagosak ? tán anyásak, akarád mondani. Sokszor nem értelek, Lajos barátom; vagy felejtet a' külföldön nyelvünket, vagy tán téged is megfogott a nyelv-újítás' mászlaga.

GEDEY. Anyagosak vagyunk, Kálmán barátom, 's épen te adád a' magyarázatot szavamra. Ládd-e, nyelvében és literatúrájában még is csak haladt valamit a' magyar; de te nem olvasod az újabb elmeszüleményeket, és így járatlan vagy ezen szép haladásban — mert anyagos magyar vagy.

KAP. Anyagos ? én anyagos ? Tüzes mennykő ! jó hogy nem értem ezt a' botor szót, és hogy barátok vagyunk. —

GEDEY. Ne neheztelj, Kálmán ! kölcsönös legyen türelmünk. Lám én békén hallgatlak, midőn kifakadásaimat honom hibái ellen kárhoztatod ; közbe közbe szítok is pattan-ki pörgc baszszod alól —

KAP. Más az, atyafi! Te keresed hazádban

a hibát, 's tetszel magadnak, hogy fellele'd azt 's éles vagy. Pedig csak kell tartoznunk valahova : gyermek az atyai házhoz, férfi a hazájához. Te elhánytad ugyan szemüvegeidet, de még magad szemével látni nem bírsz. A' külföldet kevésbé ismered, hazádat még kevésbé; a magyart néhány ismerősöd után ítéled, a magyar leány pedig előtted....

GEDEY. Hidd-el, Kálmán, igen kevésbé szellemi , igen anyagos.

KAP. Tüzes , ropogós.... megint anyagos ? Csak tudnám ki faragta ezt az átkozott szót! De elébb engemet vádolál, hogy nem olvasok. Próbáltam én olvasgatni, Lajos pajtás , az újabb könyveket is, kővágói munkával őrlöttem-le bennem egyikét lapot; de féltem, hogy emésztetlenségben halok-el, 's letettem őket. Bár ne tudjak hozzá, Lajosom, de félek tőle, hogy ez a' ti új literatúrátok épen olyan, mint rősz vas kályháink, mellyek elébb gőzösek , mint melegedhetnénk mellettük. De vigye patvar a' nyelvcsigázókat, csak a' magyar lányokakat ne gyalázd, azt megmondom , különben régi lovagok' módjára, lándsát kardot mérek veled.

GEDEY. Szépek, jók, jó sütők, jó főzők, ha úgy akarod, édes lovagom; de ne tagadd, hogy az a lelkes, az a szellemi valami nagy részben hibázik nálok.

KAP. Szellemi ? ezt a' szót megint valami kóborló diák koholta. Jó hogy gömbölyfi a világ, különben sok bohó oldal-bordáit törné szegleteiben össze!

GEDEY. Úgy értem, barátom, szépeink nem igen állják-ki a' hasonlítást a' francia és angol szépekkel. Nem értenek a' sentiment des convenances-hoz, nem ismerik a' fashionable Hiedelmeket.

KAP. Hiedelmeket? bizonyosan az illéseket érted. **Oh** tudom én, mi ez a' társasági **ügy** nevezett miveit köröknél ; röviden: fenn nem akadni a természet illésein, de bönnek tekinteni legkisebb megsértését is a társalkodásiaknak.

GEDEY. Tettünk már magyar házaknál néhány látogatást, szólj, barátom, mint folyt mulatozásunk szépeinkkel! Dél előtt Bohó Misi és Csörgő sapka felett kritizálgattunk együtt, vagy én hilettem-el velek, hogy Páris alatt a veres tenger foly 's benne mamelukok az első színjátások ; délután az időjárásról tettünk megjegyzéseket, 's vacsora felett azon bálók dicsértettek élénken, mellyekben a' házi kisasszony práchtig mulatta magát, minthogy néhány tánczfordulatban ő is tipegett.

KAP. Krimiai tatár! ne bántsd a' magyar lányt, egy közöle anyád volt! Tán másként van ez a külföldön? Tán nem tudom, milly fe-

szes az angolné' társalkodása, 's milly szerfelett szabad a' francziáé; hogy nálok is Salonok, soirées, carnevalok, théátrek azon tárgyak, mik korai a társalkodási tón forog? 'S aztán ha másként volna is ez hazádban, tisztelő türelmet mutass iránta! Szeresse a' franczia a' maga Champs

Eliséés-jét , az angol a' maga Hydepark-ját, a' magyar pedig, barátom Lajos, ha egyebet nem talál — a maga faluja' tornyát Érted-e ?

GEDEY. No no, ne heveskedjél, hiszen nem tagadom, hogy magyar szépeink erényesek —

KAP. Erényesek? Nem értem. Az a'kín veletek új magyarokkal, hogy az ember soha sem tudja, nyelvetek, toliatok botlik-e, vagy akarva szóltok, írtok roszúl.

GEDEY. Dicsérem, pajtás, a magyar nőket.

KAP. Úgy is illik, kivált minden órán házassulandónak. Itt a' házi kisasszony, mint halálám, testesült angyal.

GEDEY. Ha ha ha ! testesült! megengedem , á l'ordinaire. De házassághoz épen semmi kedvem. Csak valld-meg, barátom, vaskos magyar egy ötlet vala apáinktól, ismeretlen leányt ismeretlen ifjúval kötni öszvé csak azért, hogy egy pár falu határa egy tagban maradjon, és mivel az apák barátok együtt!

KAP. A mint veszed, óhajtásnak bizony nem vaskos. Úgy hiszem, vaskosabb méltatlanság fog

na lenni, előre kárhozhatni a' nem látott menyasszonyt.

GEDEY. Már ebben igazad van. Látásig tehát felfüggesztem Ítéletemet; de azután jó kívánságokkal itt hagyjuk nem sikerűit ipánk urunk' tisztességes házáat, a mint találtuk. — De im jőni látom az egész háznépet.

SZILVÁSI, ILKA, JULCSA, ÉS AZ

ELŐBBIEK.

SZILV. Isten hozott, öcsém ! Isten hozta kapitány urat! bemutatva Julcsát Ilka leányom, Ilkát lady Amelia, egy angol hajós kapitánynak, ifjúságom barátjának leánya.

GEDEY. Angol ? Szerencsés találkozás!

SZILV. Igen is angol, de ki még gyermek korában árván maradván, öt év óta lakja hazánkat, 's nyelvünkkel, szokásainkkal annyira megbarátkozott, hogy nem értő előtt akar magyar lánynak adhatnám-ki. Sokkal tartozom ezen kisasszonykának, mert mondhatom háztartásomat egészen helyre hozta. Nevezetesen meggyőzött a felől, hogy a' magyar nem igen való szolgának, innen a' szakácsom francia, szobaleányom, lovászaim angolok, a' majorosom schweitzzi születés ; de azért udvaromban más nyelvnek a magyaron kívül hangzani nem szabad ; ez már az én szeszélyem.

KAP. felre Szeszélye? ezt nem értem.

GEDEY. Örvendek, szép lady, liogy hazám illy kincset bír szomszédságomban, Sajnálám, ha e' szegény honban epedés bántaná szép honja felé.

ILKA. Honomat, mint tanácsos úr mondá, még gyermekéveimben hagyám-el; és így ez csak mintegy homályos ködben lebeg emlékezetem előtt.

KAP. Valóban Angliának ködös a levegője.

GEDEY. Emberek teszik a' hazát, 's a mi-veltségnek azon óriási haladása, a' szorgalomnak sokszoros kényelmei, a' társalkodás' gyengédsége —

ILKA. Oh ezen utóbbit itt is feltaláltam. Ilka barátsága, és azon vidor kedv, melly a' magyar házi köröket eleveníti, kedves ellentételek igen is komoly társalkodási tónunkkal.

JULCSA. A magyar lányka, míg nem szerelmes, szívesen kaczag, 's minthogy csekélységem épen illy esetben van, a' búsongást nem igen ismerem ; a' lady pedig kegyes barátságból szinte mosolyra nyitni szócskáját ; mert az angolnák kaczagásig ritkán haladnak. Ez különöncségikhez tartozik.

GEDEY. Úgy van!

KAP. Különcség? ez a' szó, még illy szép szócskából ejtve is megcsendíti fületem.

JULCSA. Oh az újabb írok igen szeretik ezt a 'különczséget. Kapitány úr hihető csak a régi mellett marad?

KAP. Igen is, kisasszonykám, a' szép nemet kivéve; ez, mint az uborka, addig jó, míg meg nem érik.

GEDEY. Ez magyar elmésség vala, nem-e, misstress Amelia?

ILKA. Fogadok bár kivel, kapitány úr ezt nem fogná mondani érett asszonyságok előtt.

KAP. Kétségkívül nem.

GEDEY félre Sailvásihoz . Kész fogadni ez angol vonás benne.

SZILV. szinte félre . Nincs különben. Naponként fogad valakivel, borús időben, hogy ki fog sütni a nap napos időben pedig esőre fogad.

GEDÉY. Hát a' magyar ifjak mint tetszenek a ladynek?

ILKA. A legjobban! egyedül az ellenök minden kifogásom, hogy keveset lovagolnak, és midőn egymást idvezlik, férfias kézszorítás helyett csókolódnak.

GEDEY. Bravissimo! ez a nemesebb angol szokás ellen van. félre Szilvásihoz Azt mondá, legjobban tetszenek neki a magyar ifjak. Hogy kitetszik az angolné! az angol nyelv igen szereti a superlativust.

SZILV. szinte félre . Sokszor is hozott már ez-

zel tévedésbe ; mert ha feje fájt, azt mondá: legroszabbúi van.

KAP. Julcsihoz . Csak még több hibát ne találhassunk magyar Itjainkban ! úgy-e kisasszonykám?

JULCSA. Oh én találok bár mennyit! Nevezetesen, hogy állhatatlanok, és a' szerelemben igen ármányosak.

KAP. Ármányosak? ez új nők lehet az ifjaknak ; mert bizony nem értem,

JULCSA. Magát *a* bönt tán értik katona urak. Azt értem, cselszövók a szerelemben.

KAP. Szövök? a takács-mesterséget sem értem. Látom, leczkéket kell vennem saját szülőte nyelvemben. Illy szép ajkak után tán boldogulnék —

JULCSA. Tanítványom válogatná — addig is ajánlanám az újabb magyar literatura olvasásátj úgy sem fogna unalmas lenni katona uraknak többnyire harczból áll.

KAP. Illy szép ajánlásra megpróbálkozom még egyszer, ha a magyar nyelvet egészen elfelejtem is mellette.

GEDEY. Bár lehetnék is boldog, néha lady Ameliával gyakorolhatnom magamat az angol kiejtésben !

ILKA. Nem nyerne velem Gedey úr, miután honomtóli hosszas távollétem miatt kiejtésem

nem igen tiszta; de különben is különös szeszélyeim közé tartozik, azon országnak szólni nyelvét, mellynek levegőjét szívom.

GEDEY félre Szüvisilio . Ez ismét angol vonás benne, angol cosmopolitismus.

SZILV. szinte félre . Melly annyira ment nála, hogy szobaleányt is némát hozatott Angliából magának, csak hogy szólni ne kelljen vele 's még is honbelije szolgálja. — De, lányok, ideje rendeléseket tennünk kedves vendégeink' illő fogadásához hogy aztán reggelihez ülhessünk. Rövid viszonzlátásig , uraim el a' lányokkal .

GEDEY ÉS A' KAPITÁNY.

KAP. Lajos barátom, százszor boldog vagy ! Cseh kőre számoltál 's a' legbecsesebb gyémánt jutand birtokodba. Ilkád testestől angyal! Azok a' pajzán ártatlansággal villogó szemek, az a' szerelem tréfáira nyílt szácska, azok az eleven de még is szíves magyar arcz-vonások —

GEDEY. Magyarok? igen is! elevenek, szívesek, pajzánok, villogók — a' mint akarod, barátom; de vesd hozzá Amelia bájait, mellyekhez hasonlókat magában Angliában sem láték! Oh az angolné egészen más teremtmény! Az a' nyájassággal vegyült komolyság ; az az erő és határozottság minden szavában , mozdulatában ;

azok a' lelkes sajtáságok ; az a' lelket jelentő valami ; az a' szellemi —

KAP. Mord fergeteg! ismét szellemi ? Olvasam-meg csak az új magyar literaturát, magam kezdek harczot ezen szó ellen. Amelia csinos szép angolné lehetősem nem nagy lábú , sem nem veres hajú, mint rendszeren az angol szépek lenni szoktak de feszes, de van valami követelő benne, mellyből feleségemben már előre sejtem jövő asszonyomat pedig, pajtás Lajos, úgy érzem, az asszonynak ollyannak kell lenni a' maga házi körében, mint óra a szobában, melly jár, mutatja az órát, nem ügyelve arra, nézi-e rajta valaki vagy senki sem a haladt időt.

GEDEY. Magyarországbán igen is, hol urának nevezi férjét az asszony. De miveit Angliában, barátom, az asszonyok férjeikkel hason-jogúak.

KAP. Dörgő villám! nincs-e példa, hogy az angol eladta feleségét?

GEDEY. Megengedem a' pór nép közöl. Ez a' nemzeti sajtáságok közé tartozik.

KAP. Melly ha magyar sajtáság volna, nemzetünket az irokézek közé számlálnád, úgy-e?

GEDEY. Hibás szokás, gyengesség , minden nemzetben lehet —

KAP. NO még is valahára rá jövé!; el ne felejtse! Hadd szorítsam-meg érte kezedet, pajtás ; mert viszont hálából megismerém ám, hogy

A meliának teljes igaza van a' kiszorításokra nézve.

GEDEY. Oh Ameliának mindenben igaza van! Mi lenne, pajtás, ha barátságosan megosztoznánk? én Ameliánál maradnék, te pedig a nekem szánt magyar, eleven arczü, villogó szemó pajzán Ilkát vennéd-el.

KAP. A' gondolat nem rősz; de mit szólnának az atyák hozzá? mit a lyánykák? A vevó szándéka még nem határozza-el a' vásárt.

GEDEY. Illy esetben csak határozott akarat győz, 's te nem vagy csekélyebb pár Ilkához, mint én. Jer próbáljuk szerencséinket, barátom; te magyarosan ostromlasz, én angolul.

kézen fogva el .

MASODIK FELVONAS.

Terrasse a mezei lak előtt, oldalt két sor hársfa,
középeit
rózsa-bokroktól övezve *Ámor* szobra.

ILKA es JULCSA.

JULCSA. Ilkám, vitézed ugyan pedzi a horgot!

ILKA. Szerencse isj mert érzem, magamsem vagyok messze a' fennakadástól. G edey, külföldi kórságát kivéve, Julcsám, igen ínyem szerinti ifjú.

JULCSA. Ezen kórságtól pedig, olly szép, olly ügyes orVosné mint Ilka, hiszem, ki fogja gyógyíthatni.

ILKA. Reményiem magam is ; mert a' baj, látom, még egészen szivére nem vette magát. De ki is kell azt izzadnia, hadd lakoljon azon magasztalásokért, mellyeket az asztal felett, hazánk' mellőzésével, a' külföldre vesztegetett.

JULCSA. Már az én kapitányom e részben kímélést érdemel. Tettetted észre mint tüzelt a' magyar mellett?

ILKA. Nem igen biz én — Gedey —

JULCSA. Egészen elfoglalt, úgy-e? no nem neheztelek; hiszen magam is alig láttam a' kapitánytól tányéromat is. — De itt jönnek hőseink, engedjünk helyet nekik, sétáljunk a' kertben addig, míg felettünk alkudoznak, elvonulnak .

GEDEY ÉS A' KAPITÁSY.

GEDEY. Meg kell vallani, Kálmán pajtás, hogy Szilvási jól vendégel. Beefsteake-jénél valami ízletesbet alig ettem magában Angliában is.

KAP. Igen, mert Amelia mellett ültél. Plum-puddingja ugyan maradt volna országában! elég rószt volt. Csak a' jó érmelléki bor bír a helyre hozni. Az egész asztalnál azt becsültem leginkább , hogy Ilka mellé estem.

GEDEY. 'S haladtál-e nála valamit, barátom ?

KAP. Annyira a'mennyire. Nem láttad, hogy csirke-sarkantyút is szakítottunk már együtt?

GEDEY. Oh Amelia hideg irántam, barátom, mintha egész életében csak fagyalattal élt volna; pedig az egész asztal felett hazája' elsőbbségeivel mulattatám.

KAP. Úgy-e? már látom sikeresebb a magyar ostrom. Ilka csemegével kínála, én pedig úgy nyúlék a' tányérhoz, hogy egyszersmind kezcsekjére szorítám kezemet. Ő elpirult 's lesüté szemeit; én pedig a' félretett csirke-sarkantyút vevém elő. Ki a' nagyobbak szakítja, ezt sűgám hozzá, még ez idén megházasodik vagy férjhez megyen. Én szakítottam a' nagyobbak. Rajtam nem is múlik, angyalkám, ezt sűgám ismét, csak a' sarkantyúm' kisebb darabja álljon reá. Újra elpirult Ilka, de mosolygásából gyanítám, hogy nem neheztelt-meg. Ládd, barátom, a' jó magyar legény könnyen nyilatkozik, a' jó magyar leány nem igen zárkózik, 's így köztök hamar megkészől, mit az égben elvégeztek.

GEDEY. Neked könnyű munkád van. Ilka szabad, mert velem való viszonya csak az apák' levegői vára. De nekem félnem kell, hogy Amelia el van foglalva, legalább aggódva vevém észre, hogy az özvegy tanácsos igen szemmel tarta bennünket, 's különös részvétellel van a' szép angolné iránt.

KAP. Láncz-hordtát! tán csak nem hiszed, hogy a vén sas lenne vetélkedőd?

GEDEY. Nem lehetetlen ! Egy olly lyánka, mint Amelia, ki venné még a' telet is fagyából. De átengedni ugyan nem fogom neki. Ha szerelmes bír lenni, verekedhetik is; párviadalra hívom-ki.'

KAP. Kétségkívül angol hidegvérősséggel?

GEDEY. Gúnyolj bár, érzem, Amelia nélkül nem élhetek. Mindig több több kecsek, jeles tulajdonok fejlenek-ki előttem benne. Barátom, azt hiszem, Anglia mintául, irigylés' tárgyául köidé ezen angyali leányát Magyarországba.

KAP. No ugyan volt is itt reá szükség, midőn Ilka már köztünk lakott! — De ím itt jó a te imádottad. commandó-hangon Vigyázz! előre nézz! egész svadronnal fogunk ostromlani!

ILKA ES AZ ELŐBBIEK.

ILKA. Kapitány úr! Ilka barátném, mint mondá, ígéretnél fogva, mire a' lyánykák igen számot szoktak tartani, a' kertben sétára várja kapitány urat. Hagyjuk-e várni őt, és számlálni a' hosszú pillanatokat?

KAP. Ezer hálát ezen jó újságért! Rohanok, repülök. De egy megjegyzést itt kell hagynom Amelia kisasszonynál, melly külföldinek nem árthat. Mi magyarok, bár igen szeretjük ön ma-

gunkat, de ha szerelmesek vagyunk, szerelmünk tárgya nélkül nem élhetünk. Ezt azért mondtam, szép Amelia kisasszonyka, nehogy Lajos barátomnál gyilkosságba essék elsiet.

GEDEY. Ezen megjegyzést Kálmán barátom, érzem, szívem után tévé.

ILKA. És még is, annyi Magyarországon a virító ifjú, és Angliához képest oly ritka itten az öngyilkosság, hogy vagy hibásnak kell lenni a kapitány úr megjegyzésének, vagy talán az igaz szerelemnek kell igen ritkának lenni a magyar földön.

GEDEY. Nem minden napi az igaz, mint más hazákban sem. De az enyémről szép Amelia iránt, melly becsülésen 's ebből eredő lelki vonzalmon alapú, esküvel fogadhatom, hogy az igazak közé tartozik, melly csak a szívvel hal-el.

ILKA. Kár, hogy ezen szép vallomás csak az angolnét illeti, 's annál fogva azt nem méltathatom úgy mint óhajtanám. Angol születésem csak a sors' játéka, 's így személyes tulajdonimnak nincs érdemük Gedey úr' hajlandóságaira nézve.

GEDEY. Lehete becsülésem, mellyel az angol nemzet' kitűnő tulajdonit méltatom, első költőgetője érzelmeknek, de azt azon tiszta győzvésem érlelé és örökíté, hogy szegény hazám illy angyalt nem bír mutatni, és hogy Ameliában bár melly nemzetnek is remekét fognám birni.

ILKA. Ezen szép hízeltés valóban igen kötelező, s ha még is magyarnak születtem volna, nem merném azt engemet illetőnek venni.

GEDEY. Ez nem egyéb messze vitt szerénységnél. Ekkor boldogságomnak nem fogna határa lenni. De hazám csak egy század múltával fog szép neméből illy remeket mutathatni!

ILKA. Ez viszont messze vitt méltatlanság. Mennyi jeles magyar lánykát nem ismerek, kit nemzetem irigyleni fogna! S aztán az a' nevelési, szokási rokonság az egyföldiekben, az egy-nemzetiekben — milly hatalmas ingerrel nem nevelheti a hon leánya iránti vonzalmat! Rokonok vagyunk, az igaz, más nemzetekhez; de magunk saját nemzetének fiai és leányai, s ezen viszony, úgy hiszem, gyengédebb, szentebb amannál.

GEDEY. Oh ez valódi angol szép érzelem!

ILKA. Nem egyedül. Nevezetesen a' magyarban igen lelkesnek tapasztalául a hon szeretetét, 's megvallom, főképen ez taníta becsülnöm e' nemzetet.

GEDEY. Így reményihetem tehát, hogy szép Ameliánál, magyar születésem nem fog akadály lenni szerencsémben?

ILKA. Sőt igen. Mint magyarné, nem tagadom, szerencsés fognék lehetni Gedey úr kezével; de mint angolné, épen elveimnél fogva, angol férjjet óhajtok. Mert ez ismerni fogja nemze-

tiségem hibáit, miktől ő sem ment, és türelmes leend irántok. Ezt más nemzetbelitől, kivált Gedey úrtól, ki saját nemzete iránt is olly szigorú, alig reménylhetném.

GEDEY. Milly bizodalmatlanság ön magában ! melly en gémét a' legboldogtalanabb halandók közé sőlyeszt.

ILKA. Mentsen isten ! Engedjen Gedey úr barátnéjának, mellynek szívből ajánlom magamat, egy tanácsot. Keressen a' magyar leánykák között, ki csekély személyemet kipótolhassa szívében.

GEDEY. Oh ez kegyetlenül hideg tanács! módos elútasítás ! Hogy születnék nálunk Amelia, 's ha született volna is, divatköntös-e a' szerelem , hogy kényünkre változtathassuk azt ?

ILKA. Hagyjon erről engemet barátnéját gondoskodni , kedves Gedey úr, 's minthogy angolné vagyok, fogadjunk, hogy huszonnégy óra alatt olly magyar lánykát teremtek számára, kiről saját szíve után meg fogja vallani, hogy semmiben sem csekélyebb nálam.

GEDEY. De ha ez lehetséges fogna is lenni, ki parancsolhat az akaratos szív' hajtásának?

ILKA mintegy gondolkodás titán . Annyi mint az, arra is kiterjesztem fogadásomat, hogy Gedey úr szintolly forró indulattal leend iránta, mint mi-lyennel irántam nyilatkozik.

GEDEY. Topp! így fogadok, mert nyeresem, fájdalom, igen is bizonyos; de szép egem, látom , örökre elborult. 'S ha nyerek.... ?

ILKA. Legyen angol paripám tölem emlék Gedey úrnál.

GEDEY. Más emléket, angyal! egy bucsúcsókot —

ILKA. Ám legyen! ámbár az angolné igen gazdálkodik csókjaival. 'S ha én nyerek....?

GEDEY. A' legszebb arany láncz legyen há-lám' bizonyosága.

ILKA. Mi angolok semmi alakban nem kapunk a' iánezonon. Inkább egy férőúi eltökélést fognék jutalmul kérni Gedey úrtól.

GEDEY. Áll az alku , angyal, bármi legyen az.

ILKA. Eltökélést, hogy soha azontúl szép házaja iránt méltatlan nem leend;

GEDEY. Ezer örömmel imádni fogom honomat, ha hozzád hasonlót mutatni birand.

ILKA. Kezet ide, angol szokás szerint! kesét nyújtja .

GEDEY megcsókolja a nyújtott kezét .

Szívesen !

oh de e' kéz még sem engem fog boldogítani !

KAPITÁNY, JULCSA És AZ ELŐBBIEK.

KAP.. Lajos barátom, a' magyar ostrom teljesen győztes lön, enyim a' vár. Nézd, szép Ilkám már tfizi kifelé a feladás' zászlóitát

JULCSA Ámor szobrára koszbrút tűzve . Ne légy most az egyszer, kis isten, olyan mint lenni szoktál, hogy hamar beszállsz a had' fiához, de hamar is odább szállsz tőle!

KAP. Nálam, fogadom, felejtí a repülést.

JULCSA. Amelia! számodra is kóték koszorút. Nem fogná tán ellenzem Gedey úr, ha az enyém mellé tűznéd-fel, a' kis isten' szobrára.

GEDEY. Ah! lady Amelia keményebb, hidegebb irántam e szobornál.

JULCSA. Úgy hát csak szárnya' hegyére akasztom Ámornak a' koszorút; majd lerázhatja, ha végkép' szárnyra kél. Mert, édes Gedey úr, még én reményemet nem vesztém, hogy Amelia bárátném is kitűzi a' zászlót.

KAP. Jobb, barátom, fogj magyar ostromhoz te is.

ILKA. Szerencse, hogy azt Gedey úr felejté a' külföldön; mert attól, megvallom, egy kissé magam is tartanék.

SZILVÁSI lobbal *jő* . Öcsém Lajos, abban a' te francia Jeanodban több a' szél, mint mennyit az angol hajósok ismernek. Dél előtt néma szobalyányunknak hágott a' lábára, hogy szinte megszólalt ijedtében, délután kedves poharamat töré-el, most pedig földijével, francia szakácsommal perel, hogy szinte zeng az udvarom belé.

GEDEY. Szeles az igaz, édes bátyám, de ügyes strasburgi születés.

SZILV. Valaraellyik apja kómíves vagy nap-számos lehetett a Babylon tornya építésénél; mert zavart nyelvét házamnál senki sem érti.

GEDEY. A' francziát már felejté, a magyart pedig még nem tévé sajátjává.

SZILV. így szokott járni a korcs!

JEAN ÉS CHARLES perelve jönnek .

JEAN. Majd előadok én minden jó féle maitre Charles!

CHARLES. Majd szólok én, jóféle maitre Jean

JEAN. Nagyságos uram !

CHARLES. Nagyságos úr!

SZILV. No mi zaj ez? Charles! tán egy pohár borocska megint felöl buggyant a^r mértéken ? Te különben nem szoktál franczia létedre is szelkeskedni, 's nem is vagy már gyermek.

JEAN. Nem bizony, azért fel is hagyhatna már ő keme a szerelmeskedéssel.

CHARLES. Miért is ne ? érett szóló ad jó nedvet, nem ilyen egres.

JEAN. Náni már gróf Hegylakinál nekem igére kezét.

CHARLES. Akkor lehetett még az, midón a muszje Jean csak nagy-szalontai születés volt de most strasburgi fiám! Ha ha ha! Ki jó ura-

ságát megcsalni képes, tán ne csálná-meg a szegény hiedelmes lyánykát?

GEDEY. Mit, Jean, 's te magyar születés volnál ?

JEAN. Bocsánat, nagyságos uram! Vágyásom nagyságod' kegyes szolgálatjába juthatni —

GEDEY. Pelengérré való!

SZILV. Ne bántsod, öcsém, mint magyar fiának legalább érthetni szavát, 's tán szélességből is bágy alá.

JEAN. Oh, nagyságos uram, vagyunk még többen is felmagasztaltatandók. Nevezetesen maf-tre Charles, ki becsületes osgyáni fi, hol az apja azon nagy bírd fazekakat készíti, mellyekben most érdemes fia a' franczia és angol étkeket főzőgeti. Apja' remekei között, mint illik, a'boros kancsót méltatja leginkább.

CHARLES. Oh az én francziaságom csak nagy-ságos vendégünknek tiszteletére vala rendelve.

GEDEY. Mi a' tatár!

JEAN. Kétségkívül ugyan illy tisztelet-tételül rendeltetett-meg Nánika' angol némasága is, ki, régi tudomásom szerint, egy a legjelesebb magyar pergő nyelvek közül.

KAP. Ha ha ha! hál' istennek, szépen halad a' magyarosodás! Megvallom kételkedem az angol kocsisban és schweitzzi majorosban is.

SZILV. Méltán is, mert mindkettő saját magyar jobbágyomnak fia.

GEDEY némi nehezteléssel . Sajnálom, hogy itt velem komédia játszatik —

SZILV. Csak kedvedért nem veled, édes öcsém ! mellynek kimenetele, mint szokott, víg leend itt is. Mert ím lady Ameliában van szerencsém neked valóságos magyar Ilka leányomat bemutatni.

GEDEY. Lehetséges-e az ? E' remek honom' leánya ? Oh én ezerszer boldogabb mint érdemlém! kezét csókolja Ilkának . Bocsánat, szépilka, a' botor tévedettnék!

ILKA. Szívesen, ha tiszta és szilárd a' megtérés. Mint angolné megnyerém fogadásomat, mint magyar leány örvendek rajta, jó hazámért, és jó magamért is.

GEDEY. Tartom fogadásomat én is. Hazámat, Ilkámat becsülnöm, szeretnem, legyen ezután legszentebb érzelme szívemnek!

JULCSA. Ilkám! lenge Ámor ma mint térítő is igen megérdemli a' kettős koszorút.

ILKA. Helyes ! Fel tehát koszorúmmal veszélyes szárnya' hegyéről pajzán homlokára! feltfizi a koszorút .

KAP. félre . Ezen zavarban utoljára is én kapom-el az angolnét. fenten . Szabad tudnom, tu-

lajdonképpen ki fog boldogítani e' kedves lánykában engemet ?

SZILV. Juliska húgom, testvéremnek magyar pajkos leánya.

KAP. Szent a' dolog, könnyebben lélekzem; mert ha még magyar lányka mellett is tanulnom kell nyelvemet, mi lett volna belőlem külföldi mellett ?

NANI hunnyászan . Hát a' szegény némával mi történik,?

SZILV. Két szék közt, mint illik, a' pad alatt marad.

NÁNI. Oh inkább néma maradok, nagyságos uram.

JEAN. Ha az én kegyes uram megbocsátná szelességemet, én kész volnék megoldani ezen néma nyelv' kerekét, mellyhez úgy sem igen nagy erőmú kívántatnék —

GEDEY. Ám legyen, de ezentúl csupán nagy szalontai fi vagy ! érted-e ?

JEAN. Szívesen, nagyságos uram! mit is keresnék Strasburgban ? ott sem kapnék jobb szolgálatot és csinosabb menyecskét.

CHARLES. Hát a' szakács, üres kézzel, csak a lakadalmi ebédeket főzze, nagyságos uram?

KAP. **Úgy** van, **Károly** mester! de ne üres kézzel kapitány és Gedey ajándékot nyújtnak neki , hanem a' legjobb borból tölt pohárral a párok'

egészségéért. De az átkozott plumpudding elmaradjon ám, Károly mester!

SZILV. Yén fazekak vagyunk már mi ketten, jó Károly; azok már drótosán sem igen állnák ki a házasság kemény tüzét.

CHARLES. Igaz, nagyságos uram, de még is sajnálom dolgomat; csak még búmban itálnak ne adjam magamat.

JEAN. Minthogy a szokott útra hamar rá tér az ember!

SZILV. Ne tedd, Károly, vagy legalább ejtsd délutánokra kétségbesésedet, ha már feltálatál. — így, gyermekeim! most már, hála az egeknek, mind magyarok vagyunk megint; tervem szerencsésen elsült, szerencsésebben, mint reményitem is. Most menjünk magyarosan vigadni, jó barátokkal, zengő muzsika és habzó bor mellett. Párjával kiki! Megyek én páratlan sas elöl!

Gedey Ilkát, Kapitány Julcsit, Jean Nánit füzve karokra, el .

KAP. Julcsihoz menes közben . Terve elsült? ezt nem értem, angyalkám, tán piztoly neme —

JULCSA. Majd megtanulja tőlem, más többel , kapitány úr! Reményiem olly híres új magyarok leszünk....

KAP. Szavakban, isten neki! nem bánom; de szívben, lélekben, maradjunk rózsám a régiek el .

CHARLES egyedül, gondolkozva . Illy VOSZ falu
bán jó bort sem kaphat az ember; rász bor mel-
lett pedig vajmi keserves a' búsulás is. Mond-
hatom, kettős a' ketsebbeesés! elbiczcg .

FAK ANDRAS.

A' HALÓI,

Hajdú -vigyázat alatt izzad kertében urának,
Könnyek közt, a belét, 's íme nagyasszonya jő,
Hozza kihunyt madarát, szive csaknem megszakad érte,
'S rózsabokor' töviben ásata nékie sírt.
A' pórnak szemeit látván könnyekbe fürödni :
, Jó lélek, téged nemde kanárim epeszt ?
Ez mélyen sóbajt 's „Oh nagysás asszonyom! — úgymond
—
Rabságom' kinait könnyezem! 's ássa a' sírt.

SZEKACS.

HUNYADI' HALALA.

LEGENDA.

Lenéze isten a' magyar hazára,
'S Nándor' körén megállt pillantata,
Hol ozmánok' töme'ntelen hadára
Hunyad győző aczélt villogtata,
És kedve telvén jámbor bajnokában,
Ekkép tanácskozik örök magában :

„Jó bajnokom, magyar népem' hiv őre,
Bevégezed tisztod' szivem' szerint,
Ősz fűrtöd 's érdemed dicsőbb tetőre
Szeretteim' közébe jönnöd int.
Én adtalak segédül földieknek,
Én visszaadlak ismét a' mennyeknek.”

Mit isten gondol, ember fel nem éri,
De látják a' dicsőült angyalok,
Mert gondolatját szent öröm kíséri,
'S értelme délsugár gyanánt ragyog,
Látják, mit isten végezett Hunyadról,
'S zeng háladal szelíded ajkaikról.

'S mint ifjú szózraj langymeleg tavasszal
A gyöngye galyt zsisongva szállja-meg:
Úgy környezé imádó hódulattal
Isten székét az égi szent sereg,
Parányitól a legnagyobbikáig,
A békenemtőtől vér angyaláig.

És szellemkebleikből lágy sóhaj szállt
Fel a' magas királyiszék felé:
„Ok vajha én küldetném a' leventát
Vezetni-föl nagy istenünk elé! “
Isten mosolyga e' szelíd sóhajhoz,
És szóla kedvteléssel szent Mihálhoz:

„Mihál, te édenem' dicsó vezére,
Hunyadnak te valál örszellemül,
Le téged küldelek Zimony' terére
Ősz hívemért, övezd magad körüi.
Nagy innep leszen ez magas mennyekben,
Jelenj tehát meg fényes ékeidben.”

A hős angyal legott arany lovára
Terít szivárványtarka szőnyeget,
Van rá hímezve csillagok sugára,
Ragyog hajnal' peréme fék helyett.
Magát alkony pirosdad fellegevel
Övedzi, 's villám élű fegyverével.

így ékesítve száll a' bajnok angyal,
De még ezerszer szebb, -mint írva van,
'S versenygve fényre tiszta déli nappal,
Arany lován a' föld felé suhan.
Közelve a' rokon magyar hazákhoz,
Magában szent Mihál ekkép sohajtoz:

„Istennek áldott föld, szép magyar hon ,
Milly gyász borítja ékes arezodat ?
Mi lelt szegényt, hogy síkon, völgyön,
ormon
Hangoztatod jajos fohászodat ?
Oh sejtet nemde, hogy vas oszlopotdtól
El kell szakadnod jámbor bajnokodtól?

De ali! keservkönyűidet töröld-el,
Tekints körül honott 's vidékeden,
Moravt, Nisszát, nézzd Vaskaput Szecbnnel,
Vagy állj a nándorvári téreken
Ott küzde érted győződelmi kardja,
'S ma néki isten a jutalmat adja."

így szólva szent Mihál, Zitnyhoz ér-el,
Éjfél' homálya rajta 's néma csend,
De látja mint van elborítva vérrel
A' völgy alatt és Nándor' orma fent,
És mond : „Ti, kik szent ügyben itt halátok,
Lebegjen béke, szent sereg, reálok!"

Zimony' hegyoldalában álla vára
Hunyadnak, arra villanyéi Mihál,
És harczszerekkel ékes csarnokára
Arany lován látatlanul leszáll.
Belől a csarnok' déli szögletébe'
Búsan lobogva szent szövétnek égé.

'S pihen tábor-szerű nyugágyon ottan
Az egykor érez, most hervatag Hunyad,
Pajzsára dőlve ül ugyan nyugottan,
De lankadása végveszélyt mutat. -
Jámbor papok 's baráti körben állják,
'S az istent drága éltéért imádják.

De esdik mindenek felett Kapisztrán,
Hunyad' bajtársa 's isten' embere:
„Oh idvezítőnk a magas keresztfán,
Tekints bitednek bajnokára-le,
Hagyd gyámul ötet árva híveidnek,
Gátot csak ő vet a' pogány' dühének.“

És nyári permeteg gyanánt ragyognak
Szemében a' baráti hév könyek.
„Atyánk, nagy istenünk! — ígyzen zokognak
A' künn siró árvák és özvegyek —
Ne vedd-el ötet tőlünk, a' veszélyben
Utánad benne bízunk 's fegyverében.“

,Szeretteim, ne sírjatok miattam,
Né sírjatok — mond halkkal Hunyad
Soká futék 's a' célhoz eljutottam,
Cseledének ma isten nyugtot ad.
A' mit tevék, ő benne bízva tettem,
Ad ő nektek megint védőt helyettem

Majd inti két fiát közel magához,
Kíséri őket sújtó fájdalom,
Egyik hasonló a' nyíló virághoz,
Ez gyöngye bimbó zöld reménygalyon.
A lankatag keblére fogja őket,
'S szólítja a' keservben szenvedőket:

,Szerelmes gyermekim, ti ősz fejemnek
Reménysugári, isten vél etek,
Megérett már gyümölcse életemnek,
Én messze messze válom tőletek,
Szeressétek viszont egymást ölelve,
'S példámra, mellyet láttatok, figyelve.

Hármat kötök fiúi telketekre,
Halljátok ősz apátok' végszavát:
A' mint ügyeltek e' nagy szent nevekre,
'S drágák leendnek nektek egyiránt:
Isten, magyar hazátok, és királytok,
Úgy szálljon áldás gyermekim reá tok

Mond, és kezét a' térdelőkre nyújtván,
Megáldja őket buzgó hangokon,
Oh milly dicső, mi ritka példalátvány
Illy áldomás alatt illy két rokon!
A' főnagykok nézik borult szemekkel,
'S Hunyad feléjük fordul illy igéekkel:

„Barátaim, szülöttimet, hazámat
Vegyétek, kérlek, gondotokba fel,
Egyeztetek csak egyesítve vállat,
A célhoz így, nem másképp juttok-el,
Ha nem hagyjátok a' pogányt pihenni,
Porom csak úgy fog békén szenderegni.

Szól 's a' pajzsra dől-Ie lankadólag,
Barátit fogja aggó félelem,
He íme a' hanyatlót ápolólag
Egy gyönyörű vitézfi ott terem,
A csarnok eltelik nagy égi fénnel,
'S Hunyadra 's a vitézre száll tüzével.

Szent bámulással 's néma tisztelettel
E jelre a' sereg le térdre hull,
'S Hunyad mennyekre felvetett szemekkel
Istennek esdik, mondva búcsuúl:
„Uram, te hozzád vágy öreg cseléded,
Testét a földnek, lelkét adja néked.”

'S megáll verese a' dicső kebelnek,
A' pajzson csak hideg szobor pihen,
Mert a' mitől kebel 's kar hévre kelnek,
Az égi szikra többé nincs jelen,
Amott röpül már szellemvillanással,
Az ifjú hőssel, isten' angyalával.

Czuczos.

A P A I N K .

Nyolcz száz évek előtt kőik laktak kajdan
apáink.
És mi dicsőt teltek ? Pálma nem adta elő.
Nyolca száz éve. kogy a Dana' partjain laknak
apáink.
És mi dicsőt tettek ? Pálma nem adta elő.

A K U L C S .

Nyitni lehet jó vas kulccsal, vagy zarni egyenlon.
Más az arany kulcs ; ez többnyire zarni szokott.

NAGY IGNACZ.

PÁLYAKÉP

Virágok évszakában
Örömkorban szülöttem ,
Örömré bajiadon ;
Szívből mosolygva szálltam
Az élet tengerére,
Ingékony kis bajon.

Mondjátok, oh barátim,
Áld ás küldötte voll-e
Vígélü szellemem ?
Csak parlag nyílt előtte.
Csak keskeny út röptének,
S bab , mennyi sérelem !

De ő jogát kivívta ,

'S a csendes gondtalanság
Nevelt álmod nekem.
Szent lön a gondtalanság,
És még is ezt az angyalt
Ab, el kell küldcnem.

Nézzétek, árny-alak keli:
A bús arczü okosság ,
S gondot parancsola ;
Tüskés vesszőkre bízott
Gyümölcsöket teremni
A meghitt mostoha.

Víg hajlomásu szívet
Mít ér a gyász fiának
Kínjára túrnia ?
Szörnyekben bal reménye,
'S bimes képzelnie múltán
Zordabb az éjszaka.

R E V A I .

Délczeg 's kénye szerint lejt **Árpád'** nyelve, lekötni
Szolgai pórázzal nem lehet a **szabadot.**
Hajdan ingyen szóllak, 's ím Révai támada 's már
lejt
Önkényt a' simuló mestere szabta utón.

CZUCZOR.

A B A R L A N G B A N .

Itt a sötétségben terjeszt a fáklya világot ,
Kívül a napfénynél a haza barna sötét.

SZEKACS.

TUDAS.

Tejfelt üt, kis szobám köré
Méc s kinti árva fényeit
'S körül e' sok tarka tan,
Melly ifjú álmunkban hevít s

Az álom, a szomj, a' szilaj
Vágy: *tudni*, örült 's isteni,
Vizsgán körüi csapongni kész,
'S ész' szárnyán égbe szállani;

Eg föld, tűz, vízről rántani
Természet titkos fátyolét
'S az emberben felfödni a'
Rejtélyek' legnagyobbikát.

Mi baszna éji mécsnek és
Elménk bódult sejtésinek,
Hiú remény s erőlködés
Kettős vakságba ejtenek.

A' *múlttól* mit tanulhatnnk?
Dics', bánat 's bűn 'örök sorát.
Megkérdem a' *j'óvot*, de mély
Öléből válasz nem jut át.

A hullám néma cs a p
A légnék csak fuvalma száll;
K. egyesb a *fold*, sír mélyiből
Örök válaszként szólt *halál*

Minek kell erre bölcs ? Ez egy
Valóra természet tanít,
Tudásra kába költi-el
Az ifjúkor' gyöngy éveit.

Mit csak hervadt kor hozna, azt
Adnunk a tudomány siet,
A lázas arczot, lomha vért
'S a lankadt röptű szellemet. .

Gondolkodás kesergeni
Tanít, 's gúnyolni a' mi szent,
'S magányost egy világ' körén
'S mint puszta parton idegent;

Bár melly üdvünkül nyert csomót
Szétold, hiú álomnak sejt,
Hitet, szerelmet és reményt;
'S a' kétség' éjjelébe ejt.

LUKACS MORICZ.

A' HU LEANY.

Nem hervaszt engem szerelem .
De bú és fájdalom ;
A sírba szállt le jegyesem,
Elbunylát siratom.

'S nem csal. könyezni fog szemem
Az elhunyt kedvesért,
Ah élni nem lehet nekem,
Ha ő már véget ért.
'S nem fogja senki sejteni
Miért hervadtam el,
Nem fog virág fölzsengeni
A' halmon, melly benyel.

De búm a' sírban élni fog
Idők' határáig ,
Lelkemmél , bár elhamvadok ,
A bú együtt lakik.
Ah! egy volt, kit szerettem éti,
Es szeretóm csak egy,
Most ő a' földben 's rajta én
Haldokló síri jegy.

USABA.

O R L A Y.
REGÉNYES TÖRTÉNET.

I.

**A' ket vetelytárs harcra száll;
A' jelszó : ő vagy a' halál !**

Csendesen és simán folyt a' Duna lombkoszorús partjai között, 's apadt árjai' közepén egy kerekded homok szigetet tüntete ki, melly puszta minden növényi díszől, 's csak igen kis vízzel látható , egyedül azért látszott a' verőfényre koronként kitekinteni, hogy a' víz' vándor madarai tiszta fővényén megpihenni 's futosni kiszálljanak. Az egész táj ünnepélyes csendben várá az alkonyt, 's egészen hallgatásba látszék merülni; mert a' béke 's csend' zavarója — ember nem láttató magát. Azonban e' magány 's csend' ünnepe nem tarthatott soká. Egy lenge csónak bontakozott ki a' bal part' bokrai közül, 's könnyű gyorsasággal befelé haladott. A' hajós egyedül volt, talán egyike a' vidék halászaiknak, de keszületei most egészen ellenkezőt mutattak szelíd

foglalkozásával; mert alig éré el a' leírt szigetet, gyalom helyett két villogó kardot emele ki csolnakából, 's egymásnak éllel úgy helyezé a' kis sziget' szélére, hogy markolataik a' két ellenpartnak kifelé állottak. Majd egy magas dárdára vérszín lobogót tüze fel a' sziget' közepén, 's víz' mentében gyorsan elevezett. Fél negyed óra múlva már nem vala látható. Távozta után nem sokára két lovag jelenék meg a' két ellenparton, tüstént visszavonulók, de csak azért, hogy kevés idő múlva ismét eljöjenek, nem ugyan mint előbb vitézi díszekkel 's fegyvereikben, hanem pusztán 's mezetlenöl, mint két fürdő, ki a' hatalmas folyam' özönével megküzdni, vagy abban hevét enyhíteni jó. Mellökre vetett kezekkel 's merőn átható tekintettel állának egy ideig szemköztt; de amint egyik vízbe veté magát, azonnal példáját követé a' másik is, 'S most, mintha versent úsznának, gyors karral szegek befelé a' csillámos özönt. Úszások iránya, melly egyenesen a' kis szigethez tartott, gyaníttatá, hogy egy célra törnek. A' bal part felől jövő , vagy a víz sodrától kaptva, vagy ügyesebb úszó lévén, noha nagyobb tért kelle átszegnie, valamivel hamarább érkezett, 's felkapván a' kardot- a' sziget' felső fokához sieté. Ellentársa épen ekkor nyújtá a' szigetfokhoz kezét 's a' szigeten álló olly dühösen csapa hozzá , hogy ez tanácsó-

sabbnak tartá, a' zátanyon, mellyet lába épen érinte, visszavonulnimint megtámadójával fegyvertelenül 's vízben illy egyenetlen csatára bocsátkozni. A zátony a sziget' fokából nyúlt föl-felé a víz alatt, 's ő ezen, derékon fölül vízben , a foktól mintegy ölnyire megállván, pihegő de féléimetlen bangón monda: „Te gyalázatos, gyáva ember vagy, Orlay, eddig csak kajánnak hittelek. Térj innen helyedre , vagy tüstént vissza úszók, 's kihirdétem Mátyás' országában , hogy a' tős gyökeres Orlaynál nincs czudarabb ember. Vívjunk meg, ha jót akarsz, mint vitézekhez illik, egyenlő csatában De a' szigeten álló, kit nem sikerűit csapása még bőszebbé tőn, nem akará martalékát illy olcsón elszalasztani; hirtelen elszánással a' vízbe szökött, hogy amazt elejtse. Az azonban most is, mint előbb jókor félre szökkent, 's míg Orlay víz ellen küzdött feléje, ő az alatt víz'mentében könnyen elére a' sziget' jobb partját, hol a' neki szánt kard a' homokra lefektetve volt. „Halld, Orlay — így szóla most, kikapván a' porondra — ki ne szállj, míg meg nem engedem; mert a milly nemtelennül megtámadál, olly eltökélt vagyok kedvező helyzetemnek hasznát venni, mihelyt közelebb jössz; maradj a' zátanyon, míg dolgomat végzem. 'S a' mérget fűvő Orlay a zátanyon maradt. Az alatt emez felrántá a' letűzött dárdát, 's dara-

bokra törvén a Dunába veté, a' lobogót pedig letté hasítván, egyikével gondosan megtorló kardja markolatját, leszárítá vele kezeit 's karjait, másikat pedig a' nyugtalanul váró Orlaynak hagyva : „Jöhetsz !” monda 's a' sziget jobb szélére visszavonult. Orlay kijőve, megtorló kardját, 's tenyereit a' homokba mártá, hogy jobban markolhasson ; mind e' mellett most korán sem vala olly mohó a' viadal' megkezdésében, mint imént : szótalanúl, komoran vesztegle helyén 's által elleni társa' mozdulatait vigyázá. Most nyugalomban vala mindkettő, 's látható mind arcaik' mind termeteik' különbözése. Orlay magas és izmos vala, de minden karcsúság nélkül, csaknem egyenlően vastag ; arcza nem eléggé szép , hogy azt indulatainak vadsága 's erőszakos szenvedélyek el ne rútíthatnák. Most épen illy kifejezés terűit el rajta: komor vala és setét, minden nemesség nélkül. Társa ellenben, bár kevesbbé szálas, karcsú de izmosabb, 's tagjai' öszeillő aránya, 's különösen bátor, nemes, nyílt csaknem derűit arczulatja által sokkal szembetűnőbb, úgy álla, kurta Öve' lepleit kivéve, egészen meztelenül, mint egy fiatal görög isten , ki a' vizek' országát látogatni jöve. „Nos, Orlay — monda most nyugodtan — tudod-e hogy ketten vagyunk szemközt, társ és barátok nélkül, kik biztassanak, ha lankadunk, kik szán-

janak, ha elesünk? távol az emberektől, távol még a' földtől is, melly testünket bevegye, egyedül az igazságos isten' szemei előtt, 's csupán a' szív bátor ütéseire, karjaink' hatalmára 's a szerencsére bízva? Tudod-e, hogy itt együnknek halni kell ? Én tudom, Orlay, 's nem *rettegem*. Te ugyan czinkosúl akarál elejteni, 's azt rójja föl lelkedre az ég ; de ím most itt vagyok szemben veled, kész harczot állani, mihelyt úgy akarod ' ,Hallgass, kérkedő fattyú! — kiálta haraggal, de szembetűnőlog megrendültén, Orlay — utállak mint férget, melly boldogságom gyökerén rágódik. Köszönd a' világ' ferde Ítéletének, hogy ki nem irtottalak, mint a patkányt, el nem vesztettelek, mint az ebet, 's leereszkedém e viadalra, mellyre nem vagy méltó. Védd magadat!

'S összecsapott a' két ellenség, dühösen 's rémítőleg Orlay, sokkal vigyázatosabban 's erejével okosan gazdálkodva amaz, 's a' harcz néhány pillanatig sikeretlennek látszott; mert Orlay' támadó csapásaira amaz folyvást védőleg visszonzott, 's erejök vagy ügyességök a' viadalt súlygyenben tartá. Azonban Orlay a' vagdalkozás által neki tüzesedve 's első döbbenéséből felbátorodva, veszélyesebben kcзде bajtársa' feje körül járni. Csapásai már nem valának olly könnyen háríthatók ; már ellentársa' melle, vé-

konya gyengén megszabdalva, 's egy nyakának szánt 's egészen fel nem fogott vágás által füle megett a bőr felkarcolva volt. Orlay most teljes bizodalmaival barczolt azon önérzetnek, melyet neki mind csatán, mind badjátékon annyiszor diadalmas karjai szereztek. Mind sűrűbben, mind kárhuzatosabban ejté csapásait vetélytársa' melle 's nyaka körüi, 's idejét vélvén, hogy a viadalt végezze, egy hirtelen vágással végre feje fölé csapott. Azonban a' veszedelmes csapás el

lön hárita 's a' harcz' szerencséje csak hamar megfordult. Ugyan is a sebzett vitéz még csak most látszék viadalt kezdeni, midőn amaz pazarolt ereje' fogyatékaival már hanyatlásnak indult. Legelső megtámadását egy hatalmas karcsapás tévé, melly, lappal fordulván kardja, nem sértett ugyan, de Orlaynak különben is megfáradt jobb-ját még inkább lassítá. 'S ez most magát védőlég tartva inkább, a' sziget' alsó széle felé hátrált, olly szándékkal, hogy valamennyire kipihenjen. Azonban egy másik csapás mellét egész csontig keresztül hasítá, 's vére bőven ömlött alá tagjain, 's befesté a' szomjas homokot, melly eddig emberek' bűne által fertőztetve nem volt. Orlay, most már csaknem a' sziget' peremén, vég elszánással megfeszítő minden erejét, hogy ellenségét vissza torolhassa de egy szédítő csapás, melly fejére zuhant, véget vete az öldöklő via-

dalnak. Élettelen dőlt hanyatt a' csendes hullámok közé, 's azok, esése által megzavarodva , foglalatos keringéssel vevék fel a nem várt martalékot, 's vitték lefelé az éjnek 's néma lakóiknak áldozatul.

A' győző merőn és mozdulatlan néze egy ide-

ig ledőlt ellensége után , kit a' habok közé majd lemerőlni, majd ismét véresen felbukkanni látott. 'S noha különösnek tetszék, hogy a' test többet van víz felett, mint alatta, végre még is meggyőződött a' felől, hogy halálos ellene vagy már is halva van, vagy hogy sebei 's a' víz menthetlenül előlendik őt. Illy hittel álla meg egy ideig a' viadal' helyén kör tekintte az alkonyodó láthatáron, majd felszedd 's a' vízbe veté az elszabdalt lobogót, 's gyilkos harcának véres tanúját, a' kardot, messze a' habok köze sujtá. Utána indult nem sokára maga is 's szerencsésen kiúszott a' partra, hol az erdő' lombjai közt eltűnt. A' kis sziget ismét puszta maradt, de a' dúlakodó nyomokkal együtt járó vér mutató, hogy ember vendége volt.

II.

A jegdombosabb helyen egyedől állott az is-
ten háza, kicsiny, de elég tágas a nem fölötté
népes falu' híveit befogadni, 's mind csinnal,
mind gazdagon felbútorozva, a' falunak urai,
Darvasék 's az Orlayak által. Már jó ideje, hogy
benn gyűlve volt a' nép; komolyan hangzónak el
a' lélekható orgona' véghangjai a mester' har-
sány énekével. A' templom' ajtajának két hív
őre, a' béna vén Dara 's egy szegény vak ifjú,
ki leterített gubán jobb felen ült, felhagyanak
a' tördelt beszélgetéssel, melly rendeltetésük'
unalmas egyhangúságát néha megszakasztá, 's a'
templomból kijövendő népre várakozva, arczaik
's helyzetök azon könyörületre indító alakot vé-
vé fel, melly hosszas gyakorlás által nálok ter-
mészetté vált. Azonban, úgy látszék, a népet
még valami benn tartóztató, 's a' vak Sajó — így
nevezék a' fiút — csalhatatlan füleinek adatait
kö-
vetve, el nem mulatható ezen észrevételt tenni;
„Dara bácsi! ki lehet ez a' mérges úr, ki már
másod ízben kerüli a' templomot, 's be nem mer
menni, mintha tömjénytől irtóznék?“ De Dara

bácsi bölcsen hallgatott, mert egy köpönyegbe burkolt magas szál ember épen most csapott el közel az egyház ajtónál, s mielőtt a jövőnek háttal te'rdelő Dara kitelhetőképen szemébe nézett volna, már ismét elhaladott. A' vak Sajó mintegy folytatva félbeszakadt s válasz nélkül hagyott beszédét, „Úrnak kell lenni, monda, mert különben most templomban volna, s haragosnak, mert lépései alatt szinte remeg a domb.“^u, Hallgass — felele a szélhűdt Dara, — jönek!⁴ 's a beállott csend után az indulás' mozgásait lehete hallani, midőn a' vak Sajó, fejét a' küszöbre hajtva, lágy, csaknem leheletté finomult sugalommal mondá: „Zelemér! “ 'S a' szép Zelemér, az öreg Darvas' egyetlen leánya, első lépett ki anyja mellett a' templomból, olly kéjt sugárzó arczczal, mülyen csak egy boldog menyasszonyé lehet, kiben üdvözítő bitté áldatott fel azon édes remény, hogy a' földön ledrágább kincsét, a' szeretett ifjat, övének mondhatja. De még ki sem lépett jól a küszöbön, midőn halványodottan döbönt vissza; mert most harmadszor jelent meg a' köpönyegbe burkolt lovag a jobb sarok felől, 's egy sápadt, szenvedély dülta arczot tára ki, mintegy ráfeledkezve, az oda pillantó leány szemeinek; de épen ezen pillanatban visszafordult, 's a' templom' oldalától födetve, nem láttatott többé. A' gondos anya

aggódva szorító magához megrezzent leányát; de a' hely 's időpont sokkal ünnepélyesb vala, hogysen kérdést tegyen hozzá. Utánok jött ősz fűrtéiben , komorabban mint ez alkalomhoz illet, az aggastyán Darvas, mellette az ifjú vő, a' deli Csatár, alig merve segéd kezét ajánlani a' remegő, de parancsoló tekintetű ősznek. A templomon kívül körülömlé őket a' kised nász kíséret, többnyire rokonság, a vidék mind két nemű ttjaiból 's tisztesebb személyeiből szerkeződvé. A nász általában igen egyszerű 's a' magyar divat' ellenére pompátlan vala, nem kevéssé díszesítve mindazáltal az ifjú pár' összehangzó szépsége 's az azt környékező arcok' virító vagy tisztes tekintete által. Az öltözetek inkább csinosak és daliásak, mint pompázók valának , egyiránt távol a' porba sújtott szegénységtől 's fel erőltetett pazarlástól. A' nép tiszteletes távolságban kíséré az úri nászt, 's miután az, részint lovakon, részint hintákon eltávozott, el oszlanak kiki házaikhoz, éldélni a' hetedik nap' nyugalmát 's örömeit. Csak a két koldus marada még a' templom előtt, a' napi történet fölött értekezve. „Szép-e a vőlegény? “ kérdé szinte félelmesen a' vak Sajó. , Hm! öcsém — felelt az öreg Dara — Csak ollyannak kell a' vőlegénynek lenni. A' mellett vitéz is, 's mondják olly jó, mint a falat kenyér. No hiszen az isten

most meg is áldottad A' vak Sajónak e közben sóhajtása hallek; de az öreg azon föl nem akadva folytatá beszédét: „Még is az a' pogány öreg Darvas inkább akarta volna leányát a gazdag Orlayhoz adni „Az isten ne adja!" szóla közbe buzgó áhítattal Sajó. „Dejszen nem is adhatja már; mert Orlay ö keme a' vízbe fült; már neki régen megesett a' hideg lakodalom. Az öreg azonban nem rosziúl számolt; mert lásd, Sajó öcsém — folytatá kényesen a vén Dara — akkor ez a' falu, öt más helységgel, egy kézre jött volna De máskép tetszék az úrnak. Orlay elveszett, 's az öreg kénytelen volt leányát annak adni, kinek nem akarta. No de már ez megvan. Annyi bizonyos, hogy az isten' angyalai egy szikrával sem szebbek Zele kisasszonynál, ha repülni tudna ! ' fejezé be kászolódás közben, szinte víg lelkesedéssel, Dara 's vasalt botjával lassanként elkoczogott. „Ah, én nem látom öt! — sohajta szomorún, magán maradva, a' világtalan Sajó, — én nem látom az eget, nem látom a' földet,

nem látom Zelemért. Szép Zelemér! Ah nekem mindig éjféli van, nem esteledem, soha sem virádok, 's gondolatim álomhoz hasonlók , fejemben születnek, fejemben hálnak el, 's nincs a' ki megmagyarázza őket. Mindenható ! ha én egyszer, csak egyszer meglátnám öt; azután záródnék el szememnek a' világ. Mi nekem az ég,

mi nekem a' föld, ha ót megláthatám! Szegény Sajó!...“ Az egyházi' rideg kopogása elveré a' vak fiú' álmait. Fölkele, összerázá süvegében néhány filléreit, melyekre könnyei hullottak, 's ügyes tapogatással épen haza felé indult, midón egy kis, mintegy nyolcz éves, leány lelkendezve jött elébe's vezetni lí.ezdé; de Sajó észrevevé az ellenkczó irányt. „Hová vezetsz, Boris ? “ kérdé a' kis leánytól. „Darvasékhoz — lön a' felelet,— Zele kisasszony azt mondta, hogy ma ott ehetünk. Oh, Peti bácsi, ma szép ám még Zele kisasszony', valaki gyöngyöt szórt el a' haja között, úgy csülámlik, hogy még....! ' csevegett a' kis leány 's öröm 's kíváncsiság lelkesítette lépésekkel gyorsan élvezeté bátyját a' lakodalmas házhoz.

III.

Legszebb virágát vágyaimnak.
Letörte más.
Vágyaim most téged
szomjaznak
'Mcgtorolás !

Egy tágas terembe, mellynek öbleit egy falba tűzött szövétnek világító, két férfi lépc be , mind termeteikre, mind fegyvereikre igen különbözők, mert a' mint szálás vala egyik, kinek halvány arczulatját nem rég hegedett hosszú seb bélyegezé, olly zömök 's piros pozsgás volt a'

másik, 's övébe rejtett gyilkaival, széles sárga hüvelyű kardjával, vállán függő tegzével, ijával, 's a' mellére akasztott buzogánnyal 's kürttel mintegy bepánczélozva, igen hasonlított a' süldisznóhoz, mellynek minden oldalon ártó fegyverei vannak; míg amaz mind mozdulataiban, mind öltözetében lovagiabb, egy könnyű kopjaszált horda jobbájában, nagy egyenes kard lógván balja felől. Azonban volt, mi a' két, látzólag olly igen különböző alakot egymáshoz hasonlítóvá tévé, tudüllik arcaiknak azon kifejezése, mellyen vadság és rász akarát ült. Atkozott setét lak ez a' tied — szólt a' lovas, midőn belépének — pokolnak kellene tartanom, ha nem tudnám, hogy haramia-fészek." „Igen megbecsülsz, uram — felele a' zömök öntetszéssel — magara is azt tartom, hogy a' pokolnak igen nagy előmenetelt kellene tennie, ha ezen szerény kis üreggel mérkezni kívánna; mert míg a' balsúgó, a' sátán, csak gondolatokat Ől, mi, dicsekedés nélkül legyen mondva, életeket irtunk. Noha — folytatá beszédesen — Mátyás ő felsége, a' mi vitéz ugrik....“ „Fúljon meg az a' te vitéz urad — kiáltá méreggel a' lovas — miatta kellett avval a' félpasztor Csatárral titkos viadalra kelnem, különben örökös közbenjárásai miatt a' leányhoz nem juthattam volna. Oh hogy a' sátán öt ki ragadta körmeim közül, hogy én okosabb nem

voltam....!” Vagy hogy engem nem isméri előbb.” Folytatá a’ haramia. „Igen, Csigolya, téged kell vala ismernem, illy emberre volna szükségem, mint te vagy, ki két legellenkezőbb dolgot tud egyszersmind: tenni és hallgatni.”

, Igen! tenni mint a’ villám , hallgatni mint a’ föld. De, uram, itt már bizton vagyunk. A’ mi haladt, el nem marad: kit kell megfosztani...?

„Nyomorú tolvaj! ” monda megvetőleg a lovag.

,Megállj, uram, még nem mondtam végig, megfosztani jószágaitól, életétől, ’s a mi legköltésesebb és nyaklörőbb, de nem szinte kivihetetlen, becsületétől? No ’s meglegszel velem?’

„Fejedelem vagy! — monda az ingerlékeny lovag — de most az egyszer meg kell toldanom lajstromodat: neked egy leányt kell elrabolnod ’s egy ifjat .megölnöd.”

, Megölöm és elrabolom!’ kiáltá lelkesedéssel a’ hold’ vitéze.

„És hallgatni fogsz.”

, És hallgatni fogok.

„így. Az alku áll. És még is, Csigolya — szála szünet után a’ lovag — jobban tevéi, ha, mikor vég eszmélettel sajkádhöz ütődtem, a’ helyett hogy főiem elél, lebuktattál, a helyett hogy ápolál, megfojtottál volna!”

„Már megengedj, uram, azt igen ostobául cselekedtem volna. Aztán felede, hogy azon a kurta övezeten kívül, mellyet alig lehet gatyának mondani, semmi sem volt rajtad. Ruháidat is valami gaz ember szedte fel a parton, csak egy rózsa ezüst csat vagy boglár sem jutott kezemhez

A lovag nyugtalanul egy törzsök-székre veté magát, 's az asztalra könyökölt.

„'S ne vedd hizelgésnek, én egy kissé számot tartottam rád. Templomban voltatok 's én — no én is ott voltam az oltár mellett, 's három emberre vigyáztam különösen. Az egyik, az csak egy gyenge asszonyi állat volt, de szép, mondhatom hogy szép. Szeme mint a' bogár, szemöldöke mint a' nadály, termete mint az őzifíé. 'S a' hajadon ájtatosan imádkozott: tekintete földre 's koronként az oltárra szegezve. Csak egyszer pillanta fel 's akkor szemei egypár férfi szemmel találkoznak „Hah átkozott! “ dühöngve magában a' lovag. „A' szemek, uram, nem tiéid voltak ; mert te akkor elsötétédél, 's szemeid, hol eddig kém gyanú borongott, olly haragosszikrát vetettek, hogy... de mit beszéljek többet! Arczodon akkor egy egész ég iháború volt: setét felhői 's villámai lobbant haragodnak. Mikor így láttalak, gondolám: ez embernek valaha szüksége lehet rád ! “

„A faltyú ! — kiáltá hirtelen felszökkenve a' lovag — az utált kölyök, talán épen most öleli őt, most játszik setét fürteivel. Azon ajak, azon szem, tagjainak hósín bársonya... hah átkozott! — mind azon báj, mellyet én csak távolról imádtam, mellyből kétségbeesésem méret szilt magának, neki mézet terem. Igen , ő ingyen bírja mind azt, miért én egy világot elpazarlani, minden ereimnek vérét kiontani, 's egy öröklétet végig kárhozni nem sokaltam volna. O illeti ajkait! egy illetés nekem mennyországom volna ; ő fogja fel azon pillanatot, mellynek gyönyörétől megreszket a' lélek ; ő azon a' kebelen édeleg.. . Nem, nem, ezt nem gondolom tovább. — Mennyi idő van most?“

„Biz, uram, már közelebb vagyunk a' hajnalhoz mint az éjfélnél.“

„Mindennek vége van ! Oh ördög és halál ! Haramia!“

„Uram!

„Te nem tudod mi a szerelem. En, én tudom azt. De a ki szeret, az nem lehet szerencsés. En felnőni láttam őt, én, mint a'kertész, ki csemetét ültete, gyermekkorra óla számot tartók arca' rózsáira, 's azok' legszebbike már le van szakaszlva. Igen ! az nekem örökre elhervadt; azt egy mindenhatóság vissza nem teremti. Mindenhatóság, én megtagadlak téged ! ‘

, Bolond beszéd! monda magában az unatkozó haramia.

„Oh nekem *rég* meg kell vala halnom, meg akkor, midőn legelső szerelemmel más szemébe nézett ; most nem gyötörnének a' pokolnak kínai , nem ért volna ezen mardosó gyalázat. Oh csak egy nappal érkezzem még előbb, vagy a' világ válnék sírhalommá, legalább ez a hegy szakadna le reám!”

, Uram! — szóla most a haramia, ki magát szorosán a' dologhoz szereté tartani, 's igen bámult úri vendégének ezen egészen új gyengeségein. — 'ő minden éjjelre illy fogcsikorító mulatságot akarsz-e magadnak szerzeni?’

„Villám és halál! “ kiáltá lázadtan a' lovag. ,fgy, uram, már ezt szeretem hallani — folytatá Csigolya. — Fordítsd meg a' sort. Ma te töl—téd kínban az éjszakát de elronthatod vetélyt ára a clnak ez egyért minden éjszakáit. Aztán, uram, ez az első éjszaka, mi van abban kívánatos, ha az ember igazán fölveszi? -Te úgy birandod őt, mint egy fiatal özvegyet, ki talán majd nem is lesz olly vonakodó irántad, mint hajdonúl volna. Mert hejh! uram, leány és asszony két igen különböző dolog. Azonban az idő is elhaladt, akarnám tudni, áll-e előbbi határozatod vagy nem ?

E' végső igen világos szavak hidegebb eszméletre hozták a' lovat, 's noha még folyvást lázadtan veit ere, nyugodtabbnak erőlködék látszani, 's bizodalmasan megfogván a' haramia' kezét, így szóla hozzá: „Csigolya, én neked máris sokkal tartozom; te mentéd meg életemet; de ha ezen mercnyünk sikeröl, vissza térek ismét ősi birtokomba, 's tízszeresen rovom le adósságomat. Igen, Csigolya, Csatárnak halni“

, 'S szép nejének tiédnek kell lenni! záré be diadal' hangján a' haramia. De most kívül lassú zaj hallaték, mintha valaki közelgene. A' haramia hirtelen meggondolással lefordító a' szövétneket, 's miután azt gondosan eltapodta volna, már besuhant az idegen vendég is. 'S most hárman állottak a', borzasztó setétben, felfogott lélekzettel 's mozdulatlanul, nem látva 's nem láttatva, gyanú és félelem' tárgyai egymásnak ; csak a' haramia' lelkében villant meg egy gondolat, 's az gyilkolás volt. Minden idege megfeszülve, a'tör jobbában magasan emelve, hogy a' belépttnek első mozdulatát meggyilkolja.

„Ki van itt ?” zenge most egy félénk gyermeki hang.

, Szent Jeromos ! — zúgá magában a' haramia 's ijedve bocsátá le a' tört kezéből. , Hát te, rós kölyök — szóla tovább a' gyermekhez — nem tudsz jelt adni ha jösz ? mit keressz te most

itt? „Oh, apám, hiszen keed van itt — mondá a gyermek.—Hát, édes apám, én csak azért nem adtam jelt, mert elfeledtem. Aztán az emberek ide küldtek a' farkas völgyből, hogy már világosodik.

Fuss előre, kis fiam — mondá szokatlan szelidséggel Csigolya — mondd, hogy mindjárt megyünk, 's az ajtót, ha kimégy, félig nyitva hagyd. Nem láttál künn senkit ?

„Deb'zon ! “

, Hát kit láttál?

„Szár az ágon tar varjút. Aztán, apa, anyám azt izeni, hogy pénze elfogyott.

,Takarodj' ! kiáltá rá Csigolya félboszúsan. A kis fiú, ki hihetőleg ismeré az efféle követelések munkálatait, már ekkor az ajtónál volt, készen, hogy a bokrok között a' szabadba menjen ; de apja hiegyobbítá magát s így szóla: ,Várjatok rám estére a Sólyomkő alatt. S a fiú most hirtelen eltűnt. Csigolya három ajtót zára be maga után s új frigyeseivel elhagyá ezen örök éjű tanyát, méltó tanúját egy új gonoszság setét terveinek.

IV.

Én láttam St, az Iszonyat !

Olra stam arcán a' boszút.

„Egyetlenem „ — monda Csátár, midőn ilju hólgyével az úti szekerektől távol egy rövidebb

's igen kellemes hegyi ösvény' fő fokán megállapodott — szép Zelemérem! milly öröm az nekem , melly üdv, hogy enyémnek mondhatlak, enyémnek isten 's ember előtt, enyémnek a' szív előtt, melly maga fölött semmi idegen hatalmat nem ismer. Ah Zelemér! atyádnak előbbi szigorú tilalma 's nagyra vágyó házasságtervei alig engedék közelítésemet, 's most egyszerre látlak, hallom édes szózatodat, ízlem ajkadat, öllelek, bírlak. Szent isten! mit adandók vala azon jónak , ki ezt nekem a' csüggedés' napjaiban megjósolta volna. Még most is úgy tekintek, mint egy kedves regét, mellyet örömet hallunk, de hinni nem lehet; mint egy kellemes álmot, mellyben tartani kell a' felébredéstől. Es még is tagadhatatlan, hogy te karjaim között vagy, 's hogy te vagy, szépséged a tanú. Szép Zelemér ! Jól adá az ég, hogy többé semmi akadályt nem tetek élőkbe. Azt nem tudom mint és mennyire szeretlek, de azt tudom, hogy ha téged el kell vala vesztenem , fellázzadtam , megőrültem , a világot felgyújtottam volna. De nem, nem gyötreak többé ilyen gondolattal. K.i mondhatja most, hogy te nem vagy enyém? Ezen szem'úszó két ege, ez ajk mosolygása, homlokod' derűje, mind ezek azt vallják, hogy te enyém , hogy te boldog vagy! “

Mindezekre, valamint a' beszéd' némelly más részeire is a' boldog ifjú nőtől egy néma szíves Ölelés volt a válasz, melyet most Csatár érzelmeinek azon foka szerint viszonzott, mire azok beszéde' tartalmai szerint emelkedének.

„És még is, Csatár — monda a' boszú ölelésből kifejtekezett nő — félelmem nem akar szünni. Az, kitől a' templomból kijövet visszadöbentem, Orlay volt

„Orlay! — monda mintegy elmerülve Csatár — Álmodol Zelemér

„Ah Csatári — monda félelmesen a' nő — adná isten, hogy álmodtam volna, úgy nem lebegne az a' rettenetes kép szüntelen előttem, nem kísértene nappal örömeim körül, nem riasztaná el álmaimat. Gyermekkorom óta ismerem őt; gyakorta játszott velem, 's atyám' óhajtasaként, mint tulajdonát nézett Parancsolhattam 's megteve mindent; de soha sem töré, hogy mással enyelegjek. Utánam járt, mint az árnyék, sötét gyanúval, 's elfanyarítá gyermekéveimet. Mikor ifjúvá lön, egy rettenetes esküt monda, ha nem lennék övé. Irgalmas ég ha az az ember él, úgy én nem lehetek nyugodt: csak látása is fölemésztené boldogságomat

„Gyermek vagy — monda félig feddőleg Csatár — nem vagyok-e melletted 's juthat-e még időd rá csak gondolni is? Légy nyugodt, édes

Zelikém, ha minden baj a' világon olly távol maradna tőlünk, mülyen bizonyos hogy Orlay nem él, úgy' tiszta 's háborítatlan lenne boldogságunk. Kívánatodra ím elhagyjuk a helyet; távol leendesz félelmed' tárgyától, ha az a' túlvilágról kísérteni vissza járna is. Mondhatom neked olly bizonyosan, mint karjaimban vagy, hogy...."

, Hah, Orlay ! ' sikolta fel rémülten a' nő, 's a' bámuló Csatár' lábainál összerogyott. A tárgy, melly ezen rémülést okozá, egy halvány áhrázat volt, két haragos szemtől világítva, melly a' szeretőkkel általellenl lombok közöl egy pillanatra kitekintett. Az arcot nem sokára a' test is követé: Orlay volt. Mielőtt Csatár elájult kedvesét fölemelhette volna, már előtte állott holtnek vélt ellensége, Csatár' végszavait gúnynyal utánozva: „Mondhatom neked — így szólt — olly bizonyosan, mint azon asszony lábaidnál he- . ver, hogy Orlay él! Ragadjátok el ez asszonyt 's e'kölyket vagdaljátok össze!" parancsoló most Orlay, 's Csigolya elérőhant czimboráival ; de Csatár már ekkor felkészülve állott, 's legelső csapása földre terített egy haramiát, ki feléje vágott. Nem sokára közös verekedés lön, mellyben Csatár a sokaság ellen egy faderékl oz va- la kénytelen hátat vetni, 's onnan elég szerencsésen védte volna magát, midőn elájult kedvesét felkapá Orlay 's vele a' fák között eltűnt. Csatár

most mindenről megfeledkezve, dühösen megróhaná az útját álló haramiákat, 's rendkívüli ereje 's ügyessége által tágasabb helyen tán utat tört volna; de itt minden felől körülvéve, 's indulatja által vigyázatlanná téve, csakhamar elakadt, több felől megsebeztetvén, 's Csigolya' buzogányának egy súlyos ütése által eltántorítatván. A' harcznak vége lön. Csigolya még egy biztosító tördöfést készüle tenni Csatáron, midőn mindnyájok' rémültére közel egy vadászkiürt' riadása hallék. „Megálljatok! ki mer itt csatázni Mátyás' híre nélkül ? “ kiáltá harsányan egy uralkodói hang. 'S a' haramiák rémülve sűgák egymásnak : , Mátyás király! ' 's csak hamar eltűntek az erdő' sűrűjében, magokkal víve ae el ejtett társat is. 'S Mátyás király, mert csakugyan ő volt, egy könnyű sugár termet, vadász kopjával kezében, kiürttel oldalán, kijött az ösvényre, 's a' mint körültekinteni kis időre megállt, mind testtartásának daliássága, mind kivált arczának komolyan parancsáé fennsége jelenték, hogy akár mint levente, akár mint király, a' bajokkal szembeszállni kész. így álla egy ideig, midőn Csatárt szédülten egy fának dőlve látá. Igen csodálkozott, hogy illy nagy zaj után csak egy embert talál, azért is meghagyó utána érkezett embereinek, hogy az erdőben szerte nyomozzanak. Az alatt föleszmélt Csatár,

ifjúi ereje kiáltván a' szédítő csapást, 's midőn első eszmélettel „Zclemért sóhajтана' királyt látá maga előtt. ,Hogyan, Csatár? te itt? 's mint szavadból sejtem, szeretőd vagy Hölgyed elraboltatok? Zavart tekintettel 's még mindig kábultan néze fel erre Csatár, 's kebléből mély sóhajtas szakadt. De a' király, valamint sokat kívánt katonáitól, úgy hű bajtárs is volt. Történetíróink megjegyzik róla, hogy minden vitézét nevén szólítható. Csatárt azonban nem csak így ismeré. Csatár Orlayval együtt udvaros volt nála, 's egyike azon ifjaknak, kiket mind tere-meiben, mind a' vívó pályán 's csatateren szerété maga körüi látni ; mert a' milly bátor 's vitéz vala itt, olly deli 's nemes magaviseletté a' társas körökben. Az udvar' ifjainak figyelme leginkább rá 's Orlayra volt, azon különbséggel, hogy őt szerették, Orlaytól félték. De a'királyhoz térve, ő kedvelt bajnokának illy balesetén igen felindult, 's alig tartóztató magát, hogy a' rablók' nyomozására 's megbüntetésére el ne távozzék. Azonban Csatár' átlapolja szinte segélyt kívánt. A' király felsegítő őt, 's miután kipihenni hagyta, 's látá hogy ereje 's eszmélc-' te lassanként visszatér, kérdé, mi baj érte 's kik voltak bántói? „Felségesuram!—szóla esdekeive Csatár — ha valaha híven szolgáltalak, siess a' rablók után, Orlay elrabló hölgyemet.

,Orlay?—szólt csodálkozva Mátyás — meg vagy zavarodva, Csatár; hisz Orlay nem öl. Eszmélj csak fel. Senki sem tudhatja olly bizonyosan, hogy Orlay meghalt, mint épen te, Csatár. „Nyelné el őt az örök kárhozat olly bizonyosan, mint az, hogy él.“

,Ohó! hiszen te már tűzbe is jössz; no ez jó jel 's remény a gyógyuláshoz. Ne hidd azonban, hogy mi tudatlanok vagyunk. Nem alkuvál-e te halálos hajra Orlayval, tíz bajtárs' jelenlétében ? Nem víttatok-e a tavasz' derekán alkony tájban, Orlayval egy kis pusztaszigeten, ketten minden tanú nélkül? Nem esett-e vég csapásodtól holtan a' habok közé Orlay ?

,Igen, uram — monda mind inkább erősödve Csatár — ezen kar döntötte őt a' habok közé; de a' milly bizonyos, hogy halottnak hittem, olly tagadhatatlan hogy él 's elrablá hölgyemet. 'S oh boldogtalan, míg én tettemet hirdetem..

, Addig embereim nyomozzák rablóidat. Férfiasán, Csatár! ha bajok nem volnának a' világon, mire akkor férfi, mire a bátorság? nyugodjál meg szavamon. Ha Mátyás király hatalma elég, hogy rajtad segítsen, nincs okod búsulni. A' titkos viadalt, mivel becsülettel álltad, nem akarom tudni, ha ellenséged meghalt volna is; de ha él 's rabolt, számot kérünk tőle.

Ekkor belepe egy a király' emberei közül, „Felséges uram — mondá, egy bolt testet talál tünk fej nélkül. A' többi rablóknak nyomára sem akadhatánk, mintha csak a' föld nyelte volna őket el.“

, Jöjtek utánam — monda a' király — az Orlyak' várát fogjuk szemre venni.

V.

Az nap, hogy Csatár szekerei megindultak, korán reggel kivezettető magát Sajó egy szoros út mellé, hol az új párnak okvetetlen át kelle mennie; meghagyd azonban, hogy délután érte jőjenek. Itt ült ő, előtte a mély úton túl magas meredek part, háta mögött sűrű erdőség, mellynek lombjaitól beárnyékoztaték. Az erdőnek rejteményes moraja, lombsuhogás s madárhangból elegyítve, még inkább elmentők andalodon lelkét, elméletei lévén a leghívebb barátok, kik őt soha sem hagyák társaság tálán dl. De ezen barátok nem voltak vigasztalók, szomorú s kietlen dolgokra lévén emlékeztetői, mindazáltal kedvesek neki; mert nem hagyák el setét napjaiban.

„Én boldogtalan — így sohajta fel hosszas merengése után — még csak el sem búcsúzhat-

taui tőle, meg sem köszönhetem neki, hogy gyermekkorom óta őrangyalom volt. Midőn más kicsúfolt, ő vigasztalást monda, midőn más elhagya, ő felkeresett; midőn kivétenek, mint a' kórebet, ő felvételő, és házában ápolt. — Bár ne tette volna, mondá egy kis szünetre, magát mintegy megczáfolva, most talán nem élnék, nem túrném ezt a' mondhatatlan kint. Szegény Sajó! ki tehet róla, hogy te vak, ügyefogyott és pór születés vagy? ki tesz téged olly nemessé, vitézzé, delivé, mint Csatár? Oh a' kit Zelemér szeret, annak dicsőnek kell lenni! — 'S még is, óhajtanám, hogy e' szem megnyílnék 's felgyújtaná nekem tűzével a' setét levegőt, hogy képét a' fénytől dicsőülve látnám, úgy járulnék hozzá, mint isten' oltárához , honnan üdvözülés' reménye mosolyog. Oh mit nem adnék egy ilyen álomért! odadnám azon szemet, melly most nincs, melly mindenem volna, mellynek vakablakában most éjjél 's levertség tanyáznak. — Örök isten ! én öt nem látom ezentúl! Látom ? boldogtalan ! 'S még is, midőn ajka felém olly szelíden zenge, midőn kis kezeit ajkaim illették, midőn könnyű lépteit haliám elsuhanni, úgy tetszék, mint ha láttam volna, lelkem bizonyosan látá, szépnek , dicsőnek, iraadandónak ! Ah Zelemér!... De most legalább elbúcsúzom tőle, még egyszer hallom édes csengő szavát, annak utóhangja

fennmarad lelkemben, lelkem azon hangba költözik át.“

’S most valóban emberi hang szegő meg a’ csendet, de nem olly csengő, nem olly szelíd tartalmú, millyet Sajó vára , hanem durva férfias ’s gyanúsan elnyomott, műlyenen a’ rősz lelkiösméret szól. „Siessetek haza, a’ király’ kopói nyomunkban! “ Ezen kevés szó elég vala Sajót értesíteni, hogy nem jó helyen van. Hirtelen felszedé csekély batuját ’s vele még jókor vissza a’ bokrok közé vonóit. Azonban nem tudván mennyire van a’ haramiák’ szemei előtt fedve ’s nem jönnek-e egyenest rejteke felé, igen kezdé helyezete veszélyességét érzeni. „Itt várjatok be — mondá ugyan azon hang — ha egy vagy keltő jön a’ király’ embereiből, üssétek le ; ha többen, ugorjatok szét’s úgy térjete haza.“

’S most Sajó több férfinak dobogását hallá, mint a’ horhosból a’ gyalog útra egy résen felkapaszzkodónak. Sajó most. elveszlé minden bátorságát; szellemi gyengéd óhajtásai elenyésztek a’ komoly baj előtt; egyedül szabadulásáról gondolkodott. Majd négy kézláb , majd tapogatva, de igen bajosan és lassan haladott befelé a’ bokrok és fák között, a’ mint csak lehetett olly kevés zörejjel. Több ízben megállapodott ’s körüi haligatózék; de az ijesztő hangok nem akartak elmaradni fülétől ; sőt mintha üldöznék, a’ lábdobogás ’s ha-

raszt' suhogása mindig feléje látszottak tartani. Hiába vonult belebb meg belebb az erdőbe, a' vegyes zaj mind inkább közelge feléje, 's ő most vég erőködéssel keresztül ronta egy sörő bokron 's ott vesztegelt, bevárni jó 's bal szerencsáját. Kétsége még mindig fennmaradott, valljon, míg egy felől bokortól fődetik, nem lesz-e más oldalról egészen kitarva, 's azért térdre bocsátkozék, kezeit összetéve mint az imádkozó, noha félelmében imádkozni nem bírt.

„Nyissátok meg az ajtót a' patak felől, amaz most messze 's igen szem előtt van, — szóla ugyan azon férfi-hang, melly már két ízben megszólalt — 's várjatok reánk. “ A' zaj lasanként kisebbedít, 's a'vak Sajó mindinkább kezdé remélni, hogy felfödetlen marad; de most egy segítségért kiáltó asszonyi hang hasítá a' levegőt, és Sajó, ki épen felállani készült, elzúzottari rogya vissza térdeire ; szemei villámkarikát vetének, de csak hogy örök éjjelök annál setétebb 's rémületesb legyen. Majd eszeveszetten rohana a sikoltó hang után, nem gondolva étellel, nem semmi akadálylyal; de a' kiáltás elhangzék 's csak hamar kalauz nélkül maradt. Ott álla most egyedül, tüskétől megszaggatva, úttévesztve, világtalan, minden remény nélkül, hogy visszatérhessen, kitéve a' vadon erdő' ártalmainak, 's mi az élet legkinzóbb szörnyetege, az éhenfralásnak. 'S ő

mind ezt nem érzé, nem gondolá, nem ismeré ;
mert a' sikoltó asszonyi hang Zelemér' hangja
volt.

VI.

Sóhajts, avagy kiálts,
Nincsen remény,
Egy bérez fejed fölött,
És öröd — én !

Azon setét teremben, hol nem rég két fér-
fiú' gyilkos terveinek valánk tanúi, most igen
nagy elevenség mutatkozott. Középen Csigolya
állt egy csapat emberrel, kiknek nyugtalansága
elárulá, hogy valamire várnak ; azonközben több
fáklya gyújtatott meg, 's köröskörül a' falból ki-
álló tartókba tetetett. Most látszék csak tisztán
a' teremnek mind nagysága, mind különösége:
akkora -volt, hogy kétszáz embert bőven befo-
gadhatott ; falai terméskő, de mellyén az anya-
természetten kívül emberkéz is munkált, magas-
sága mint égy templomé; 's a' mi ismeretlennek
borzasztóvá tévé, rajta egy ablak sem volt. Föl-
felé ment egy kürtőféle nyílás ; de annak gyen-
ge derűje a szövétnék-fény miatt most nem va-
la látható. 'S ha az egyetlen ajtó, hol a' bejá-
rás volt, betétetett, hasonlónak leheté mondani

egy lezárt koporsóhoz. Különösségeihez járult, hogy bal oldalán patak csaponga szilaj árjaival, mellynek mormolása a' gyakran sok ideig pusztá terem' csende't egyedül szakasztá.

Most ajtó nyílék 's egy véres fej gördült be a' haramiák' lábaihoz, kik első pillanatban megdöbbenve 's visszaborzadva, majd szilaj hahotával fogadák a' lábatlan vendéget, mert benne elesett bajtársok' fejére ismertek. A' fej után belépett annak levágója is, egy nyúlánk délczeg legény, kit Csigolya különös figyelemmel fogadott. „Derék fi vagy, Fitos, hogy fejét elhoztad, így legalább reánk nem akadnak. Mihelyt az erdő tiszta lesz — szóla tovább társaihoz — odább kell államink; a veszprémi vásár nyakunkon. Most jertek utánam.” Evvel felszúrta kardja' hegyére a véres fejet 's a bejárással általellenben egy alacson ajtóhoz mene. Utána mindnyájan az üreg' belsőbb osztályaiba vonultak, de vad zajgásaik gyenge moraj gyanánt még néha hallhatók valának.

A' nagy terem' jobb oldalán egy négyszegű benyílás volt, ott ült alacson kereveten Zelemér, feloldott szemeit a' hely 's jelenetek iszonyai ellen még most is kezeivel fedve. „Szent isten! hová jutottam!” voltak első szavai csüggedségében. „ Szeretőd' karjai közé — monda tompa merengéssel Orlay, ki most az egyik szeglet' árnyé-

kából, hol eddig őt Zeleiner nem láttá, előlépett ; — szeretőd karjai közé jutottál, szép Zelemér! bocsássa meg neki az irgalom istene, hogy téged eszénél, az életnél, becsületénél is jobban szeretett.

„Haramia! 's ezt a' le nyelveden szerelemnek híják? Oh, Orlay, ha én téged soha nem láttalak volna, más világon félkárhozatot kiáltanék értté. Ne közelíts hozzám , Orlay, te kísérlete minden örömmimnek, ne közelíts hozzám ; mert az élő istenre esküszöm — Orlay hátrább vonult — hogy holt testemet leled. 'S tudod-e mióta hordom e tört velem ? láttam ördögi képedet a' templom előtt, 's fídtam, oh én nyomorú! hogy lelkem után jársz. De jól van. Eddig boldog voltam, eddig nem láttad erőmet, most, most látni fogod.

, Hagyd el — monda most szomorún inkább mint haraggal Orlay hallgass rám Zelemér ! — Ah ha te ez egy bűnömet megtudnád bocsátani.

„Soha! monda indulattal a' szerencsétlen nő. „Soha! — ismételd megrázó fanyarsággal Orlay. — Ah Zelemér! a' rövid élet' pillanatai néha hosszabbak minden Öröklétnél, ha azon élet fölött egy egész nagy bérez fekszik sírhalomúl, 's a' szűk ajtónál, melly kifelé viszen, a' megve-tett szerelem 's féltékenység áll őrt. 'S egy illy keservesen hosszú pillanatban sok megy át a'

leiken: kín, fájdalom, kétségbeesés, a' gondolatok' ezer meg ezer rajaival, mellyek közül egy sem hoz virágot, egy sem a' vigasztalás' mézét, míg végre a' pusztá lelkét elfoglalja egy nagy gondolat, a' minden gondolatok' legerősebbike, az ellenállás' lehetlenségének meggondolása. Mondám, itt reánk egy bérez nehezedik, az ajtót én őrzöm sóhajts vagy kiálts, senki sem hallja meg, még az isten sem: engem sem hallgata meg vérző kínaimban. Két dolgot hagyok, miről gondolkodjál. Vagy titkon léssz hölgyem itt, világtól elszakadva, akaratod ellen, vagy megegyezel összekelésünkben, 's akkor asszonya vagy birtokomnak, életemnek, akaratomnak mert tudd meg, mától fogva Csatár' özvegye vagy.“ E' vég szavak villámként rázák meg a' nő' idegeit: felijedt, meg visszarogyott ülésére de Orlay többé nem ügyele reáj tovább ment 's kétszer tapsola, mire a' barlang' túlsó feléből egy agg banya biczegett elé. „Sára! — mond Orlay — maradj a' nagyságos asszonynál, 's ha valamit parancsol, légy szolgálatára. Nem sokára meglátjuk egymást Ezen' szavakkal hirtelen kiment a' teremből, a' boldogtalan nőt leggyötörőbb elméleteinek 's azon gondolatnak hagyva martalékul, hogy Csatár nincs többé.

VII.

Itt nyugszanak mind egy hián,
S az íme jó, 's olly halovány
Nem tudni él-e, vagy halott?
Ki látta, vissza borzadott.

Két deli hős, 's jó távol útonok a' kísérő csapat, egy várhoz közelítenek, mellynek falain, köröskörül nagy fekete zászlók lobogónak. Mit a vár kivől mutatott, benn még inkább szembe-tűnő volt. A' vár' népe mind egyik feketében, czímerek és paizsok bevonva, 's minden' a' mi szomorúság' jelét viselheté, a' legmélyebb gyászban; mert az egyetlen örökös, virágzó korban, véletlenül kihalt. A' gyásznak megfelelő azon komoly csend is, melly gyéren, lakott teremében uralkodók. E' vár az Orlayaké volt. Midőn a' két idegen a' felsőbb palotába vezettedék, egy tisztos öreg, az Orlayak' régi várnagya fogadá őket, kinek feje hajfürtei 's csüggedt tekintete sokkal mélyebb gyászra mutatónak, mint az, melly ruháin látszott. „Hol van uratok? “ kérdé parancsoló hangon az egyik jövevény, s az öreg várnagy Mátyás királyra ismere benne. „Urunk, felséges király! — monda az öreg elcsodálkozva — adná az ég, hogy itt volna 's felségedet üdvözölhetné; de ő nincs az élők között többé. „Valóságot akarok, öreg, nem csak tőled — monda szelídítve a király — miről bizonyos va-

gyök, hanem embereitől is. Mi tudatik uratok hol létéről ? “

, Uram! — monda egy kissé neheztelve az öreg — nem tudom, mivel érdemelték az Orlay-ak, hogy a’ vég ivadék elhunytakor fölötté illy kíméletlen vizsgálat tartassék. Látja felséged, hogy mindnyájan gyászt viselünk, s ez nálunk csak halottért lehet. Urunk hihetőleg a’ vízbe halt; mert ruhái a’ parton találtattak. ’S ez sokkal szomorúbb dolog, hogysen magyarázatot törjön.

„Nyugodjál meg, öreg, a’ mit én keresek, igazság; de azt keresni akarom, ha szinte az Orlayház sírboltjait kéne is feldúlnom. Igen ! ’s épen a’ sírboltot akarom látni, öreg; mert a’ sírboltban gyakran élők lappanganak; ’s ki akarom hallgatni a’ vár’ lakóit is. Nyisd meg a’ sírboltot ’s rendeld őket oda.“

A’ király ez által két czélt remélt elérni, úgymint a’ ház’ rejtekeit fölfedni, ’s egy úttal a’ vár’ népét olly helyre vinni, mellynek komoly ’s titkos borzalmú tekintete a’ vallást sikeresbbé tegye. ’S a’ sírbolt, egy tágas földalatti terem, megnyiltaték. Kétfelnl a’ falnyílásokban poriának az Orlay-ház’ elhunytai, versent korhadozó koporsóikban ’s díszekkel. Középen egy gyász emelet állt, felette koporsó, az elveszettnek fegyvereivel borítva, mellyek fölött fejtől két keresztbe tűzött kopja lengeté lobogóját.

„Nyissátok meg a koporsót! monda a' király. 'S a' megnyitott koporsóban az elveszettek ruhái voltak. Ezen közben begyólt a' vári nép 's a' király kérdé: mindnyájan itt vannak-e? , A rőt vadász hibázik — monda egy a' cselédek közül — vadászni van.

Most a' király kérdéseket teve a' várnagyhoz 's a' néphez Orlaynak elmaradásáról, 's vajjon nem hazug-e a' hir holta felől, 's nem lappang-e valahol Orlay akár itt, akár más birtokán ; 's hogy a' ki ezen lappangást tudva is titkolja, az igen nagy bűnnek 's szigorú büntetésnek teszi részesévé magát. Mindezekre feleletlön, hogy halottnak tudják. „Esküdjétek ezen koporsóra, a' mit vallottatok.“ , Esküszsük !

Hangzott mindnyájok' ajkairól. 'S a' király már épen indulóban volt, midőn egy száraz rőt ember a sírboltba érkezett. „A rőt vadász! zúgá a nép. „Hol urad ? kérdé a király, midőn megérté, hogy ez az elmaradott.

, Jön!

A váratlan felelet a' várbelieket nagy rémületbe hozta merevenen , némán , haloványan, hajborzadtan álltak , meglátni a legszornyebbet, mit emberi szem láthat, de soha még nem látott , — a' kísértetet. Ezen pillanatban egy magas alak állá el az ajtót, 's a várbeliek előtt ismeretes hangon kiáltá : „Ki meri háborgatni el-

hunyt őseimet ? Ki az a vakmerő — folytatá haraggal — ki itt a holtak nyugalját zavarja ? “

„Orlay, jőj közénk!“ kiáltá fel egy még merészebb hang. ’S Orlay döbbenve ismerő meg azt. Jöve erőtetett délczegséggel ’s bátran, de kísértetnek is elég haloványan. Azonban közeledtével a vár’ népe mind inkább magához tért, ’s a’ borzadás most nem csekélyebb bámulásnak engedé helyt, melly utóbb a’ legvontabb figyelemmé vált, midőn a’ király, nem várva Orlay’ üdvözlét, megfogá annak jobbját, ’s a’ koporsóra tevén monda: „Orlay ! e’ nép ’s mi mindnyájan azt hívök, hogy te halva vágyj eléggé gyász dolog, ha meghaltál volna olly véletlenül ; de sokkal inkább az, hogy élsz, ha bönnek terhe nyom. Eskügyél meg őseid’ hamvaira ’s ezen koporsóra, melly úgy vegye fel valaha nyugalomra testedet, amint igazan szólsz, eskügyél, hogy te Csatárnak hölgységét, az öreg Darvas’ egyetlen leányát nem raboltad el.“

Halotti csend álla be ’s mindnyájan Orlayra függesztett szemekkel várák hallani az esküt, melly egy előttök egészen új ’s rendkívüli dolog felől vala leteendő. De Orlay a’ várakozásnak meg nem felelt. Visszavoná jobbját a’ koporsóról ’s egy kissé elpirulva, tisztelettel ugyan, de elég makacsul mondá: „Felséges uram! én az istenen kívül kettőt ismerek magam felett, a ki-

rályt és a' törvényt. Királyom személyét tisztelem, a törvénynek engedelmeskedem. A mire most felszólított felséged, ha a törvény s bírám ítélete úgy parancsolja, megesküszöm; ba nem parancsolja, nem esküszöm. Különben pedig — folytatá csaknem elbizotts ággal — szeretnék azon embernek szemébe nézni, ki engem, eddig feddetlent, illy bűnnel mint szemtanú vádol." , Az ember én vagyok, Orlay! ' szóla fel Csatár, ki most előjőve a sírok megöl, hol eddig kardjára támaszkodva tompa mélázásban állt. S Orlay a' holtnak véltet — mert Csigolya annak állítá — s elkövetett bűne legrémítőbb tanúját , örökös és halálos ellenét, maga előtt látva, .egy oszlophoz visszatántorodott, 's minden a' ki e' pillanatban látta, megrendült állásán 's csüggedt tekintetén bűnvállást olvasott; de hajlékony 's edzett természete hamar gúnyvonással segíté fel arca' levertségét, 's a' másik pillanatban már úgy állott az oszlophoz dölve,, mint kinek lelkében igen jó alap van az egykedvűségre. De a' fájdalomiból felizgatott Csatár, nem elégele csupán megjelenni ; férfias határozattal a' koporsóhoz lépe 's így szólt: ,Te nem akarsz megesküdni, Orlay? megesküszöm én. Halld, Orlay! én téged a legundokabb zsványok' czimborájának, útonállónak, latornak tartalak, 's esküszöm az élő istenre, ezen koporsóra, melly a' múlandó-

ság' jelképe, melly arra int bennünket, hogy egykor isten' elé állunk, számadandók minden tetteinkért; esküszöm azon előtted ismeretlen c-rényre, mellynek becsület a neve, hogy te hölgyemet, Darvas' egyetlen leányát, szemem láttára latorul elragadtad. Úgy áldjon 's verjen meg isten' kegyelme 's haragja, mint igazat vagy hamisat szólok. Ha pedig mind ezekre sem hajlanál — szolt a koporsótól kissé hátrább lépve, — 's tagadni mernéd miket állítottam, akkor hazug vagy előttem 's egész magyarország előtt, akkor czudarnak, szemtelennek mondalak, olly czudarnak, a' milly tetemes vagy! nem csak mondalak, de kiállók megbizonyítására akárhol, akár-mikor 's akármilly fegyverrel. 'S ezzel Orlayhoz hajítá keztyűjét; de Orlay a' keztyőt nem vevé fel, hanem haraggal körültekinte 's kérdé: „Hol vagyunk mi itt? török 's tatárok közt, vagy Magyarországon? Mikor tűrte még Orlay, hogy háza béke idején megszállassék, nevét tulajdon ősei' sírboltjában meggyalázzák? — Felséges uram, csak jelenlétednek köszönje e fiú, hogy meg nem zabolázom. Én vele nem vívok, nem víhatok, mert rablók, kiktől távol létemben megtámadtatám, tehetienné sebzék jobb karomat; de tűrni nem akarom, hogy cselédeim előtt nevetem gyalázza. Tagadom mind azt, mivel vádoltatom, hazugságnak, gonosz költeménynek mon-

dom, 's yisszatorlok reá minden gyalázatot, mellyel most illetett ; ellenmondok egyszersmind minden további sürgetésnek 's háboríttatásnak. Van törvény, vannak törvényes bíráim, hallgasanak 's ítéljenek meg; de mind addig házamban én vagyok az úr! “

„En pedig úr vagyok fölötted és magyarországon — monda most a fölingerlett király — 's megmutatom, hogy a' gonoszszal, ha törvény' redőibe búvik is, tudom éreztetni haragomat. Hogyan, Orlay? te, gyáván és makacson egyszersmind, sem vinni, sem eskünni nem akarsz, 's még is ártatlan vagy ? Nézz meg jól, Orlay! én vagyok-e azon ember, kivel játszani, ki előtt elkövetett bűnt palástolni lehet ? Mi által rettenetes az oroszlán Hunyady' fajzata? az által-e, hogy ellenségei, mint atyját, rettegik a mezőn? Nem, Orlay! a törvény 's igazság ellenei még inkább rettegik őt; mert felfödi az elrejtett gonoszt 's megbünteti. Igazság vagy halál ' — 's e' végszót tompán zúgá vissza a' rokon keblű bolt. — Vagy vissza szerzed bántatlanúl minél előbb az elrabolt hölgyet, vagy eljövök, mint törvényes biráid' egyike, 's apám' szent haimvaira mondom, lesz okod megbánni átalkodásodat, ha még egyszer ennyi őseid volnának is , mint kik itt nyugosznak. — Te 's ti mindnyájan fejeitekkel álltok az elrabolt leányéit!

A rőt vadász most egy gyanús tépést téve , de Orlay dárdája véletlenül-e vagy úgy intézve, épen jókor nyúlt által előtte, s mielőtt tovább mehetne, a király és Csatár már elhagyók a boltot. — „Távozzatok ! — szóla most Orlay, kinek átalkodottsága minden egyéb érzelmein s indulatain uralkodott. — Te, Kónya, itt maradsz.!”

A rémült nép örömmel s könnyebbedő szívvel távozik a helyről, hol az élők és holtak’ vegyes tanácsában olly váratlan s főben járó dolgnak levének tanúi.

Orlay most Kónyához fordult: „Miért akartál te imént a király elébe térdepelni s megváltani , hogy titkaim egy részét tudod ? “ Kónya fejlesütve hallgatott. „Én jó urad voltara s akarok maradni, de hallgatást kívánok. — Nyisd meg azon ajtót! “ szóla most határozottan, s egy koporsó megetti ajtóra mutatott. Kónya reszketve fogada szót, ’s egy fa-ágygyal bútorozott keskeny ajtó nyílék, fölünnen gyengén világítva, mélyebb és magasabb, mint a’ sírbolt maga. Ezen csendes tanyát rendelé lakúi Orlay leghűbb emberének, hihetőleg, hogy a király jelenlétében lépéseit ezentúl jobban kormányozza ő s hogy éhen ne veszszen, maga nyújta le naponként eledelet egy toronyszobából, melly másnak zárva volt. A várban a rőt vadász nem láttatott többé, mint híre lön, messze útra küldetvén urától.

VIII.

Ki az, ki a vadat fektéből fölveri
?Vadász-e ? oh igen, ki szívét keresi.

Míg a' bánatos szülői házon legsúlyosabban fekütt a' gyász, addig az eset' rendkívülisége által felizgatott király minden irányban megjárata az erdőt, kikutatá Orlaynak minden jószágait, vallatá 's esketé küldött birák által embereit, 's minden erővel azon igyekezett, hogy titkához férhessen a' gaz tettnek, melly csaknem szemei előtt követtetek el.

De a legbuzgóbb nyomozó Csatár volt. Mint-ha elveszett lelkét, kiszakadott szívét kereste volna, olly csüggedetlenül, olly semmi egyébbel nem gondolva járd az erdőket. Százszor is visszatért a' helyre, hol kedvese kiragadtatott karjaiból, megvizsgált mindent, a' mi nyomnak mutatkozik, 's nem csak napokat tölte nyomozásai-ban, hanem néha éjenként is virraszta leshe-lyén, gyanakodó fülei minden kis neszt jelnek magyarázván; vagy rohana viselhetetlen fájdalom-maitól üzetve, mint a felriasztott vad, míg fá-radt érzékeit végre elnyomd az álom.

Illyen álmából ébrede egykor heggel, midőn egy vad körtefa alatt fekvétől mintegy húsz lépésnyire egy suhanczot láta álldogálni. Testén vászon üng és gatyá, nyakán kopott fátyol ken-

dó, lába meztelen, feje földetlenül, bal felén egy átvetett szőrtarisznya, mellynek lapos oldalai nem igen nagy úti készületre mutatának. így állt a' szánakozásra méltó fiú, 's mozdulatlan egyenes állása, merő tekintete, már távolról mutatók, hogy világtalan. Ezen fölül ruhája és teste ágtól és tövistói irgalmatlanúl megszaggatva, felkarczolva 's bevérezve volt, míg beesett arczain a testi 's lelki szenvedés egyesült nyomai látszának. „Senki sincs itt? — szóla bágyadtan a szerencsétlen fiú; — ki vezet haza isten nevében a szegény világtalan Sajót? “ Hangjának rekedtségéből leheté gyanítani, hogy ezen felszólítást igen sokszor kelle sikeretlenül ismételnie. „Ah istenem! — szóla végre elfojtódva,— éhen kell itt vesznem. ’ s álló helyében összerogyott Kogytában zokogása hallaték, melly kétségbeesését fejezé ki.

Csatár haza vezeté a' szerencsétlen fiút, ki útközben elbcszélé, hogy a' haramiák által helyéből kizavartatván, mind inkább mélyen bonyolódott el az erdő' sűrűjébe, hol miután az éhség 's szomjúság mardosó kínait 's az éhelhalás előérzetét kiszenvedte volna, végre egy vad körtefa alá menekedett, 's szomját a' nem, messze csergedező patakból oltotta. Csatár a' vak fiútól két nevezetes dolgot tanúit: azon helyet, melly felé hölgye gyaníthatólag hurczolta-

tott, másodszer a' patakot, mellynek kútfejenél valami rejteknek kelle lennie.

Másnap Csatár egy halmot került meg, melly a' felette domborodó magasabb hegyeknek mint egy zsámolyul látszék szolgálni, a' halom' felső végén egy pusztá kőbánya volt félig vízben, félig gyommal 's bokrokkal benőve. A' domb' gerinczét 's különösen alsó végét sűrű csalit fedé, melly bői egy tiszta, bő vizű patak ömlött alá. Csatár áttört a' csaliton, 's meglepetésére benn tiszta pázsitos tért találá, mellynek közepét a' patak' árjai hasíták. A' pataktól mintegy lépésnyi közzel egy másik száraz meder is volt. Ezen patakot vévé most vizsgálata' tárgyául Csatár, 's az elrabolt hölgye után sovárgónak gyakran úgy tetszék, mintha a' patak' morájával emberi hangok is jönének alá, majd tördelt fácskákat lele a' patak' szélein, 's végre mondhatatlan örömére egy kis fa keresztet A' kereszt selyem fonallal volt állalkötvé, 's a fonalon három apró gyöngy csillogott. Most már rendíthetlen állt hiedelme, hogy a' domb' üregében élő lény lakik. Eltávozik, hogy kinyúgott erővel térjen vissza, elszántan, akármi áron is a' hegy' titkaihoz jutni.

Más felől a' király' kutatói az Orlay várban felfedék egy alkalommal a' titkos toronyszobát, hova Orlay senkit sem engede járni. Midőn belépének, alunnan egy gyenge hang könyörge fel:

„Nagyságos uram! az isten’ irgalmára kérem, vessen le egy falat kenyeret, mert meghalok éhen ; a’ víz poshadt, már alig ihatom ; a’ patkányok is majd megesznek itt lenn: alunni sem merek miatlok. Az istenért! könyörüljön rajtam. — Hiszen nem akartam én a’ király’ elebe térdepelni ; mit vallhattam volna én a’ király előtt ? hogy az erdőben egy titkos tanya van?. Hiszen annak is csak táját tudom. Nagyságos uram!.. Hogy veszett volna minden nemzetséged! de ezt már a’ patkányokhoz mondá ide ne jőj pára, mert bizony megeszlek. Ha-ha ! úgy-e most itt szorult kelmed ! — — Uram! az istenért adj en nem mert patkány húst eszem, és megátkozlak tőle! ”, A’ király nevében kérdelek — kiáltá most le a’ király’ egyik embere — ki vagy ’s hogy juttattál ide?

„A’ király’ nevében ? Oh öröm ! uraim, én mindent kiváltok, mindent a’ világon; én sok, nagy, rettenetes és iszonyú vallomásokat fogok tenni, csak vigyenek föl innen,” kiáltá vissza csaknem nevetséges nyomorral a’ rőt vadász. ’S most saját utasítása szerint feltöretvén a’ sírbolt-beli ajtó, kivétetett a’ nyomom elcsigázott ember, valamint az előtt gyűlölség úgy most szánakozás’ tárgya a’ cselédség előtt, ’s első rettenetes de őszinte vallomása volt, hogy — igen éhezik.

IX.

Halál , vagy én

A vőlegény !

Zelemér mind ez idő alatt a' barlangban sínlett olly végtelen lelki 's érzéki nyomorban , nüllyen volt azon gyönyör és boldogság, mellynek öléből kiragadtatott. Orlay valót jövendőié. Illy rövid idő, alig tíz nap, alatt által rohant szellemén minden gondolat, minden érzemény, legboldogabb pillanata' emléktől kezdve a' legmeszszebb 's ijesztőbb jövendő' kilátásáig, mihez csak egy tekintet kelle mostani helyzete iszonyaiba, hogy lelke a' pokol' kínyaiban részesüljön, hogy sírjaikba letegye minden reményeit, minden óhajtását. Mind ezen veszteségeiből azonban — olly édes vala a' fiatal élet — fenn tartott egy gondolatot, a' szabadulhatását. 'S illyenkor még azt sem akará hinni, hogy Csatár elesett. De ezen pillanatai ritkán lehettek; mert vagy Orlay' unatásai, vagy a' banya' fecsegései emlékeztetéek helyezete' kietlenségére. A mi szabad pillanata volt, legszívesebben tölté a' kis patak mellett. Ezen halálhonban úgy tekinté azt, mint egy élő lényt, melly szabadból jő és szabadba megy, mint egy követet az élők' országából, mint egy szíves részvevő barátot, melly könnyeit árja közé fogadja, hogy kivigye panaszolni azon ég

alá, hol az isten' napja ragyog egy szép világ fölött, mellyben ő boldog volt. Csörgéseit ábrándozó áhitattal hallgató, mint valamelly gyermeket, ki ártatlan beszédeivel vigasztalást cseveg. Nem ritkán jeleket bíza csapongó habjaira, tördelt vagy faragcsált fadarabokat, végtére kis kereszteteket , mellyeket majd fátyol rojttal, majd gyöngyös fonállal tekergete körüi. Minden illy kis jelt úgy tekinte, mint hajót, melly messze tengerekre száll, mellynek útját az óhajtott révíg ezer veszély állja, 's még akkor is kérdés, feltalálja-e, a' mit ott keresse ? Imádsága, óhajtásai , remény és kétkedés között, kísérek mindenkor ezen kis gályákat, hogy szerencsésen úszszanak ki a' halál' honából, hogy azt a' szeretőnek mindenlátó szemei fölfedjék. Épen ezen foglalatosságban volt most is, midőn az ajtó'nyílása 's lábdobaj jelenték, hogy kínzója jön.

Orlay jött''s fáklyákat gyújtogatakörüi, majd egy ajtót nyita meg, honnan nem sokára Csigolya lépe ki társaival.

„Itt a' pénz' utója — monda most Csigolyához, 's egy tetemes erszényt nyújta át — olvasátok meg.“ 'S Csigolya kinyitó a széles szájú erszényt, felkavaró ujjával az aranyakat, majd megsúlyogalá jobb kezében 's monda: , Jól van , uram, a' pénzben nincs hiány, mit kívánsz tőlünk ? '

„Hogy egy eV lefolyta elölt e barlang' fele ne jőjetekl“

, Azt min bátorságunk miatt is megteszszük — monda Csigolya — különben is ezt a Bakonyt már igen kezdik búni. Csak egyszer Balatonon átkelhessek, uram, k épp el sem fordulok többé e' táj felé, — értem, ha te nem parancsolod. Szerencse maradjon veled, lovag úr, adjon isten sok pénzt és örömet. Ha nem lesz ránk szükséged többé, az is jó; de ha lesz, embereid vagyunk

Ezen szavakkal eltávozték a' haramia minden társaival. Zelemér, ki eddig gyakran rettegéssel hallá a' távolabb üregben tompa zajgásaikat, most még is megdöbbene távoztásokon, 's döb-bentse teljes rémületté vált, midőn a' különben útált banyát is utánok elbiczegni látta; mert el-lenei' leggonoszbikával, Orlayval egyedül mara-dott.

Orlay a' kimenők után három ajtót zára be, 's lassú elszánt lépéssel a' terembe vissza tért; bezára azt is, honnan imént Csigolyát bocsátá be társaival.

„Kettcn vagyunk — monda Orlay setétebben, mint valaha — 's a' világ nem tudja hogy va-gyunk, nem fogja beszédünket félbeszakasztani. Szólj, Zelemér, mit határoztaál ? Azt tudod, azt mondottam már — folytatá a' választ be nem vár-va — hogy szerelmed nélkül sem élni, sem hal-

ni nem tudok, nem akarok. Gondold meg ezt jól 's ne válaszolj hirtelenkedve ; helytelen válaszod engem gonoszszá, téged boldogtalanná, mind kettőnket igen nyomorává tenne. Te azt mondod, utálsz mint bűnödöt; én azt mondom, szeretlek mint bűnödöt, 's imádandó bálványom-má teszek ; mert az ég látja, nincsenek bűneim , csak a' mellyeket e'rtted követtem el. 'S mint képzelheted, hogy illy utáltán 's így szeretve eltűrjem azt, ha téged más ölel ? A' mindenhatóra! azt tűrni nem fogom."

„Légy irgalommal, Orlay, szóla esdekelve a nő.

„Irgalommal! én ? 's vagy-e te irántam irgalommal? van-e a világ, sőt az ég maga? Válaszolj , válaszodat várom."

„Ah Orlay ! — monda megindító fájdalom' hangján a' nő — bocsáss meg, ha első hevem-ben durván 's kíméletlenül utasítottam vissza szerelmedet. Azóta meggondolám a dolgot, megtörtem, a' mi makacsság, megaláztam a' mi kevélység volt bennem, 's itt ültem világtól elhagyott nő, kinek férje öleve, maga egy bérez alá eltemetve van. Itt ültem, Orlay, 's gondolkodom ; megemlékezém ifjú éveinkről, kitekintek a' messze jövőre, összevetém a' lehető a' lehetetlennel, 's kérdezém lelkiö smér etemet, hihető-e hogy én téged most vagy valaha, e' pil-

lan tatban vagy évek múlva szeretni tudjalak ? A' halált állítám biztatóul mellém, 's ah, Orlay....'

„A' halál mit javasla válaszolnod ?

, Hogy én neked, ámbár üldözöm, ámbár ellenségem vagy , igazsággal tartozom j hogy én téged, Csatárom' gyilkosát, sem most, sem ha élnénk, világ'végezetéig nem szerethetnék.

„Nem szerethetnél? — monda fanyaron mosolyodva Orlay — 's ha Csatárnak nem volnék gyilkosa ?

,Oh ki gyűlöli őt úgy mint te ? monda kételkedve a' szerencsétlen nő

„Félre értesz. Csatár iránt én tévedésben voltam j az én gyűlölt vetélytársam él.

,Ő él! Oh hála neked, jóságos isten ! — szóla kifakadó örömmel a nő — ő él! Oh Csatár! az egek hosszúra nyújtsák életedet.

„Boldogtalan ! 's ez a' te meggondolt válaszod? Feleled, hogy kezeimben vagy?

,Nem, Orlay, felele bátran a nő, semmit sem feledek. Oh hála neked, hogy e' hírrel lelkemet újra fölélesztéd. Sokszor erőködtem, de nem bírtam hinni, hogy Csatár még él. 'S most hiszem, most tudom, hogy él. Most, Orlay , nem rettegek tőled! most újra ki merem mondani, hogy útállak, hogy megvetem fenyegetésidet. Csak moccanj, Orlay, 's tanúja léssz egy olyan tettnek, mellyet még nem láttál. Igen,

te vitéz, te hatalmas Orlay, egy asszony hal meg előtted ön kezei által; mert erősebb benne az utálat irántad, mint a halál minden rémségei; de Csatár, ő boldog lesz, ő nem jut ördögi körmeid közé, ő soha sem lesz olly nyomoré, mint te vagy, nem olly boldogtalan ; mert én őt szeretem , olly kimondhatatlanul szeretem, mint ú-tállak téged ‘ szóla nemes hevültében a nő ’s a’ főlemelt tör készen állt kezében. Orlay összezúzva rogya le a’ pacira , ’s egy pillanatig mozdulatlan maradt. Majd felszökkent, mint kit belső vihar űz, az ajtókhöz mene, ’s miután mindeniket jól zárva találá, visszatért, ’s erős lépései mutaták, hogy agyában nagy dolgokat forral.

„Hallod, Zelemér! — monda nyugalmas de bal jóslaté hangon — ezen barlangot senki sem ismeri kívülem, csak a’ kik épen elhagyók, ’s azok egy év előtt vissza nem térendenek. A három ajtó’ kulcsa itt kezemben van. Meggondol-tad-e hogy ez itt rettenetes lakás, hogy innen szabadulás nem is képzelhető ? ”

„A’ halál innen is kiszabadít.’

„Igen — válaszolt komolyan Orlay — az egy halál. Bocsásd le törödet, Zelemér, és halgass meg engem. — Boldogtalan! te azt hiszed, hogy tested’ gyönyöreire éhezem ? Nem más tépte-c le annak is rózsáit? Mi vagy te most nekem ’s

mi voltál valaha? Te angyalom, te istenném voltál, most — asszony vagy ; de nem akarom, hogy nélkülem örömekeket találj , nem akarom , hogy mások bájaidban dőzsöljenek. Hah! én egyszer, de csak egyszer sem ízlém ajkaidat; 's nem senkiét, mert a' tiedre vártam, mind azon szerelem' összeségével, melly kebelemben évek óta gerjedt. De most más sem fogja ízleni ajkaidat , más senki sem a' halálon kivől. — Látnod ezen két kulcsot, a' két külső bejárás' kulcsait? még most itt vannak, még most a' halál' barlangjától az élethez csak néhány lépés kell, 's íme — 's most egy fáklyával egy gyéren rostlyzott örvényhez téré — most az öröklét' küszöbénél állunk. — 'S ekkor leveté a mélységbe a' két nehéz kulcsot. — Te épen úgy mint én, el vagyunk temetve."

, Rettenetes! ' monda most elborzadva a nő 's aléltan az ágyhoz támolygott.

„Rettenetes, de te kívántad így. Most látod, hogy nem mulatni jöttem, hogy nem a'szilaj vér' csiklandása hajt. Én lelkemből szeretek, 's ki így szeret, azt csak viszont's önkéntes szerelem elégítheti ki. Kértelek, imádtalak ez egy rövid szóért: szerelem! 's te azt feleled: halál. Jól! mi meg fogunk halni. Temetőnk olly roppant lesz, mint szívünk' fájdalom volt, a' ti-

éd Csatárért, az enyém éretted. 'S most ismét két kulcsot vevén ; az örvény felé mene.

, Megállj, irgalmatlan! kiáltá felijedten a' nő, kit helyezőiének ezen váratlan alakodása a' halál iszonyainál is inkább elborzasztott, 's Orlay t a kulcsokkal vissza tartóztatá.

Orlay megállapodék. „Van-e kilátás , hogy évek' múltávalmidőn az idő elhomályosítá a' történet' képeit, van-e remény, hogy engem szerethess? Ne mondd azt, hogy szeretsz, csak a' reményt, hogy valaha szeretni fogsz talán, 's még nem vagyunk elveszve. Én feltöröm az ajtó' zárait, külső országokra viszlek, szebbekre dicsőbbekre, mint e magyarország, hol az élet paradicsommá lesz, hol minden ember boldog, hol én is boldog lehetek még. Hallgatsz? Az isten könyörüljön rajtad. 'S most a két belső kulcs borzasztó zuhanása hallék, 's a nő ijedve hökkent vissza Orlaytól.

„Így! — szóla dermesztő nyugalommal — most el vagyunk jegyezve. halál a' násznagyunk, ezen nagy sír a menyegzői ágy.“

'S most leveté bő köpönyegét, raellybe burkolva volt, 's egy aranyos magyar ruha, rövid setét zöld dolmány , feszes testszín nadrág, mind kettő gazdagon kihányva, 's rojtos rövid bakancs, egy magas termetet tüntetőnek ki, .mellynek mozgásain erő 's élet mutatkozott,

míg a rajta uralkodó fejet a' halál már elfoglalni látszott. Az arcz kihalt, setét, a szem mint egy kiégettnek látszó, 's az egész ábrázat borzasztó vala. A' szerencsétlen nő szeméit elfordítva, erőből és reményből kifogyottan, csaknem eszméletlenül állt, az iszony vevén hatalmat minden érzékein, midőn Orlay egy hosszú tört vona ki övéből, az egyetlen fegyvert, melly nála volt.

„Készítsd gyilkodat — szóla most a' nőhöz — az idő eljár 's szövétnekeink immár hamvadoznak.“

Zelemér felrázkódott fél halotti nyugalmából 's valamint előbb kész a' várt megtámadást hallállal előzni, úgy most, szülvén a' megtámadtatás' félelmei, rettegé az imént kívánatos halált. Minden Önvédelméről megfélekedezetten Orlay hoz rohanva a' tört után nyúlt, .mellyet az épen fel emelt. , Megállj, iszonyú — szóla — hallgass meg mielőtt véres munkádat végzenéd — Orlay le bocsátá a' tört. — ,Oh én boldogtalan! mit mondjak, mit ne mondjak neked? Ah én olly fiatal vagyok, és olly boldogtalan. Ah Orlay az isten' irgalmáért! szabadíts meg innen ; vígy monostorba, Orlay, ott lemondok minden örömiről, le róla, kit gyűlölsz, csak szabadíts meg innen. Ah Orlay! gyermekéveink' szent ártatlanságára kérlek, könyörülj rajtam! Ezen szavakkal a'mé rőn álló Orlaynak térdeihez omlott.

„Boldogtalan — monda a' nőhöz Orlay, — nem tudom melly átok akará—de úgy kell lennie—, hogy egymás' gyötrői, gyilkosai legyünk; te, mert utáltál, én mert szerettelek; utálat 's szerelem egyaránt kíntermők levének számunkra. De megesküvém , hogy nem tűrlek másnak karjaiban ; lennék bár a' sír' lakói között, menyekzödre visszatértem volna. Most együtt tesszünk utat a' túl világ felé. Te nem léssz virasztója bolt testemnek: az reád igen sok kint 's rémületet hozna; nem fogod bevárni az éhség' ostromait ; példámat követended, hogy magadat a' kétségbeesés' karjából kiragadd. — Ah Zelemér! bizonyosan a' túlvilágon máskép látjuk egymást. Te ott nem látod homlokom' redőit, nem azon arcot, mellyet a' balság bélyegez ; te ott egyedül lelkemet látandod , a' tisztát, a lángolót, az éretted elveszettet, mellyet a' féltés' dühangyalai nem kergetnek többé. Te ott szeretni fogod azon lelket, melly sugaraid között elenyészni vágy ; megbocsátod neki a bűnt, mellyet elkövete, hogy veled egyesüljön." — 'S most ellenállhatatlan erővel és tűzzel karjaiba ragadd a'hölgyet, 's őrzöngő ábrándozással nyoma az első és vég csókot ajkaira, 's míg az andalodásából felriadott asszony, karjaiból kiszakadván, tőle hátra vonúlt „Isten veled, szép menyasszonyom — monda ő csaknem túlvilági el-

ragadtatással — mi ismét látjuk egymást." 'S egyzersmind magasan emeld jobbjobban a' gyilkot. Rémületesen sikolta fel a' nő 's aléltan borúit el arczaira. Midőn ismét felpillant, már hamvadozának a' fáklyák' üszkei ; még egy lobbanás, 's a' lábainál fetrengő Orlaynak vértéi en ábrázattát 's meredező rémszemeit látá. Most az utósó fáklya' világa is üszkébe fült, 's ott álla a' legboldogtalanabb nő, borzasztó setétben, egyedül, virrasztója egy öngyilkos halottnak, ki bolt arczát még az éjen át is rá meresztgeté, kinek nyögéseit minduntalan vélte hallani, kinek szellemét, mint kísértetet, iszonyodással várta megjelenni ; ebhez a' tudat, hogy itt örökre, menthetlenül el van temetve, élőhalott, ezerféle kínnak 's rémségnek áldozatul hagyva. Imádkozék, hogy ereje legyen megszabadítani magát kínaitól , felfogá a' gyilkot 's a' gyilok kifordúlt kezéből.

X.

Hol a setét zsvivAny
Jár orzott kincs után ,
Temetve vannak ot
Az élő és halott.

Csatár a' dombi pataknál, mellyet csaknem szakadatlanul őrzött, igen különös tüneménynek leve szemtanúja. A' patak, melly előtte folyt,

egyszerre fogyni kezdte 's nem sokára egészen kiapadóit ; de azon pillanatban TÍZ borítá el a' száraz medert, 's a' helyét váltott patak ott épen olly vígan csörgeté habjait, mint imént. Nem sokára megzörrenének a bokrok, 's közölök a' vizetlen öl maradt meder' hosszában fölfelé egy hosszú, keskeny 's igen súlyos tölgyfa ajtó nyílék, melyet alunnan négy izmos dárdanyél emelt. Minthogy ezen ajtó a' fák- 's bokrokkal zárt tér' al végén volt, Csatárnak, ki főlebb a' kútfnél ült, elég idő juttatá magát a' felső részen elrejtetni. Innen látta most négy férfit előlépni, kik, miután a' zárt helyről az erdőbe kitekintének, az üregből egy szekrényt emeltek ki, mint látszék, nem becsületes kereset' gyümölcsét. Ezek Csigolya czimborái voltak, kik vezérök' tudta nélkül rejtének ide némelly drágaságot, 's távozta után visszatértek azt kezökhöz venni. Beszédök érthetetlen suttogás, mozgásaik minden zörej nélkül, általában magokviselete a' legnagyobb mértékben óvakodó volt. A' szekrény ki lévén emelve, halkán és vigyázva ereszték le az ajtót; eltisztogatók a' róla lehullott iszapot, gondosan körültapaszták széleit 's végre beborítók a patak' ágyában megtorlott kövecsesei, úgy hogy a meder tökéletesen egynek 's egyenlőnek látszott. Most egyik a megürült medernek kútfejéhez méné, 's belül, mint benyújtott dárdája'

koppanásából lehet gyanítani, egy kis ajtót bil-
lente meg, melyre a' patak ismét régi helyére
tért. E szerint az ajtó a meder egy részét
tevén, rendesen víz alatt állt, még inkább fel-
födözhetlenné téve a' falomb 's bokor által, melly
rá a' lebocsátás után önként vissza borúit. A'
haramiák még egyszeri kitekintés ntán eltávoz-
tak orzott kincseikkel. Csatár, ki mind ezt fel-
fogott lélekzettel nézé, kirobana most rejtekéből
's azon módon, mint a haramiáktól látá, meg-
változtatá a patak folyását, mellyen az üreg tit-
kaihoz remélt juthatnia. Azonban az ajtó olly
súlyos volt, hogy legalább is három ember' ere-
jét kívánta. Távozáék tehát, hogy segítséget hí-
jon; de alig hagyá el a zárt tért, egy csapattal
találkozáék, melly a dombot kerülgeté. A csa-
patban legelőbb is a rőt vadászt pillantó meg,
ki a személyesen ide érkezett királynak meg-
esküvék, hogy e domb alatt vagy körüi rejtezik
az elragadott nő, noha a bejárást mindeddig
nem vala képes felfödözni; mert urát csak bizo-
nyos távolságig vala szabad ide kísérnie.

Csatár rendkívül megörült ez új híren 's ta-
lálkozáson, 's az egész csapatot az imént leírt
ajtóhoz vezeté.

Itt azonban vigyázat kívántaték ; meglehet,
hogy az üregnek több nyílása volt, azért is a'
csapat' fele örül künn hagyatott 's a' dombot kö-

rül vevé; a másik a király után, ki az illy kalandoknak szenvedélyes barátja volt, az üregbe indult. Legnagyobb csend vala parancsolva mindnyájoknak. Fölemeltetvén az ajtó, lemenének hat lépcsőn egy kisebb, majd ugyan annyin fel egy tágasabb üregbe, bol félig elhamvadt tűznek üszkeit lelek. Ezen üreg, mellynek egyik oldalán csermely folya át, előteremül látszott szolgálni ; mert belőle több szűk torkolat nyilék minden felé, 's a' kutatók, hogy tovább haladassanak , kénytelenek valának tüzet gerjeszteni. Innen több felé kísértvén utat, végre egy tekervényes szűk és alacson sikátoron ménének, hol le, hol fel felé, midőn a' síri csendből rémületes asszonyi sikoltás hallaték. Mindnyájan dőbbenve álltak el a szűk torkolatban; de Csatár, ki megismerd a' sikoltó hangot, kimagyarázhatlan érzelmek 's indulatok' harczaitól fizetett előre. A király megindult sürgetéseire, 's most megint egy nagy üreget értek, hol, miután tüzet raktak volna, ismét feltalálák a' patakot 's mellette egy vas ajtót, melly el vala zárva.

Csend vala körüi, csak a' kis patak moraja hallható. Csatár Zelemér nevét kiáltá háromszor , mellyre mozgás vétetett észre az ajtón belül. Az ajtó betöretett. Mellette térdein, kulcsolt kezekkel találák az annyi ijedelmek által megrendült 's összeroskadt nőt ; távolabb a' vé-

rében fetregő Orlayt, jobbába szorított gyilkával, 's vértelen arczán azon indulat' kifejezésének maradványaival, melly életének olly engesztelhetetlen üldözője 's erőszakos halálának okozója volt.

VOROSMARTY.

A Z A L O M .

Mi naborgatja almaid ?
Oh kelj-fél , édesem ;
Mi látomás nem hagy neked
Pihenni csendesen ?

Szived milly nyugtalan dohog,
Ajkad mi lángmeleg !
Ne félj, lelkem szép hitvesem,
Ne félj, én költelek.

Hű férjem, ah miért vered
Föl boldog álmomat ?
A' mennybe látám gyermekem ,
Kedves halottamat.

ERDELYI JANOS,

- SZUZ MARGIT' ALMA.

A' királyi szűz szelídke Margit
Térdrül egykor így imáda istent:
„Oh kegyelmes isten ! én növendék
Ifjú lányka nem tudom, mi üdvösb,
És mi jobb nekem: taníts tehát meg,
Mit miveljek ? és jelentsd ki nékem,
Istenem, mi boldogíthat engem ? “
És bocsáta isten rája álmát,
Édeset, minő a kised' álma
Jó anyjának ápoló ölében.
Álma vitte őt kies ligetbe.
A ligetben két virágbokor volt,
Egy viríta ormán zöld halomnak,
Más viríta völgyöbölbe rejtve.
Egy parányi 's fürge szárnyas angyal
Köpködd körűi a' gyöngye szüzet,
És mosolygva a halomhoz inté,
'S a' királyi szűz szelídke Margit
Felkiálta: „Jaj be szép virág az,
Mülyen nyájasan néz a' magasról “
És mosolygva szólt a' szárnyas angyal

,Várj, 's tekints csak fel szelídke Margit
És a' lányka néze felfigyelve.
Napsugárzott a' virágkehelyrc,
A' kehelyből harmatgyöngy fehérlett,
Tarka lepke repkedett közöttte,
Szállt zszibongva fürge méh reája ,
'S a' királyi szüz szelídke Margit
Felkiálta: „Jaj be szép virág ez,
Mint örülnek néki lepke, méhe! “
És mosolygva szólt a' szárnyas angyal ;
,Várj, 's tekints csak fel szelídke Margit
És a' lányka néze felfigyelve.
A' virág lecsügge dél hevétől,
Nagy darázsok jöttének donogva,
Rút babócsok 's más bogár-neműek,
Mellyeket nyár 's délnek lángja éltet,
'S a' virágon durva röppenéssel
Gázolának által, 's felkiálta
A' királyi szüz szelídke Margit:
„Jaj be kár a' gyöngye szép virágért! “
Lágymosolygva hallgatott az angyal,
És a' lányka néze felfigyelve,
ím, csodálatos ! kelt délnyugotról
Fergcteg 's a' zöld ligetre zúdult,
Összezúzva halmon a' virágot,
'S Margit felsohajta fájdalommal:
„Szép virág, be búsan kell kimúlnod!
Kár hogy olly magas tetőn virágzál

A' parányi 's fürge szárnyas angyal
Röpködött megint a' szűz' kőíében,
És mosolygva völgyöbölbe inté,
Hol virult a' második virágszál,
Vad tövisek árnyékába rejtve.
Nézte a' szelíd szűz és sóhajtott:
„Árva, gyöngé, elhagyott virág te!
Illy homályban kell-e hát virulnod?
Fel magasra nyúlni tuskoszálak
Tiltanak szegényt el, nap sugára
Tán ha egyszer száll reád naponnan,
Még csak méhe sem lebeg feléd itt;
Kedvesem te, árva kis virágom,
Kár örökre, kár örökre érted! “
S könnyet ejte szűz szelídke Margit.
A könnyű virágkehelybe hullott,
De a lányka nem tudott felőle ;
Ámde látta a kicsinded angyal,
S a' leányka' szűz ölébe röpönt,
Hónyakát szárnyával fogta által,
S csokolá őt a' meleg könnyúért,
Majd piczin kezével hajnal-arczát
Nyájasan simítva szóla hozzá:
„Szép királyi szűz, szelídke Margit,
Fájlalod tehát a' szép virágnak
Árva sorsát, fájlalod te jó szív?
Oh de nézz csak, nézz reá figyelve.”
Szólt az angyal a' leány' öléből,

Nyájasan mulatva hajnal-arczán.
A' leányka néz, 's remegni lát egy
Gyöngyöt a nyíló virágkehelyben ,
'S mond : „Be szép gyöngy! millyet
életemben
A királyi keltben sem találtam."
Lágymosolygva hallgatott az angyal.
Majd csapongva dongnak a darázsok,
Rút babócsok, 's illy nemű bogárnép,
'S illetlen nyugszik a' virágszál.
Kánya, karvaly, sas lecsap körötte,
Ám a' túske őrzi szárnyaiktól.
Büszke szarvas, tiszta őzikével
A' bokort kerülve futnak által;
Fereteg dúl, törve zúzva lombot,
'S épen a' virág áll völgy' ölében.
A' királyi szűz szelídke Margit
Látta mind ezt, 's felvidulva szóla:
„O te rejtve nyíló szép virágszál !
Árva vagy, de gyámod a nagy isten.
Annak áldozol csak illatoddal,
Boldog, ob ezerszer boldog árva!"
'S monda néki a' kicsinded angyal :
, Szép királyi szűz szelídke Margit,
Láttad, mülyen a' virágok élte,
Szép virág te szinte nagy Budában.
Isten azt azért mutatta néked,
Dolgodat bogy intézd el szerinte,
Fel halomra, vagy le néma völgybe

Ültesd által életed virágát.⁴
Szólt a kisdéd angyal, s a' leányka'
Hónyakát szárnyával átölelte,
S mintha eljegyezné őt jegyesnek,
Csókot illesztvén a szűz ajakra,
Elszállt tőle tünde lebbenéssel.

A' királyi szűz pedig felébred,
is az álom' 's égi csók' hevétől
Lelkesedve a' királyhoz indul.
Béla, hogy magához jöni látja,
Szól: „Jó gyermekem , szelídke Margit,
Monddsa, mit kívánsz apád' szivétől ? “
'S mond a' gyöngye szűz szelídke Margit:
, Drága gyöngyim 's a' királyi udvar
Fompadiszét félretennem engedd,
'S hagyj lemondnom a' világ' zajáról.
A' szigetben ottan szent magányban
ignek áldozandom éltemet fel,
'S elvonulva ott imádom istent,
Hogy reád 's hazámra küldjön áldást.⁴

UZV CZOR.

JELEN ÉS MÚLT

A jelennek dús mezőin
Minden élet hervadás,
A bit, a kő tönredékeny,
Öröklő a' változás.
A mi benne szép tenyészik,
Úgy lobót csak a' tiéd ,
Ha letördelted virágít,
Kellemét lia ízleled.

. Isten új perczet teremthet,
Múltat nem hoz vissza ő,
A nem éldelt óra elfoly,
Ujra nem teremthető.
A jelennek éleményi
Képzik a szép múltakat
'S por' fiának sírig adnak
Istenítő álmokat.

Eldeld, szedd hát a' jelennek
Kel lem dús virágait,
Ok hímzik majd rózsaszínnel
Agg korodnak alkonyit,
S ha a' szép emlékezetnek
Holdvilága rád derül,
Fölkelnek, kiket sirattál ,
A' koporsó' éjibül.

RAJZA

GYASZ ES REMÉNY.

Holló hajfürteid
Sint olyan feketék ,
Mint csillagszemeid'
Igéző párja kék:

Még is míg fürteid
Jelentik gyászomat ,
Szemednek kék ege
Reménysugárt nem ad.

Oh hozd fel csillagod
A' kék szemben , remény,
Vagy, gyász, merülj el a'
Sötét haj' tengerén.

CSABA

A CSÓNAKOS.

Mi csónakázik olykoron
Az estve' fényiben ?
Lenéz a' vízre 's más eget
Lát babja tükriben.
Mint angyal ő, mint mennylakó
Két ég között röpül,
Fenn és alatt csillagsereg
Ragyogja őt körül.

Szabad folyó' hullámain
En csónakos vagyok,
Utamra eltűnő vizen
Derengő hold ragyog.
Szabad folyom a' szerelem
Vezérem a remény,
Mint hold tűnő felhők közül
A vándor' éjjelén.

Leányka jőj, kis
csónakom
Szerencsepartra lesz,
Hol új virány s elégedés
Boldog szigelje lesz.
Oh nézd, miként csillog,
ragyog,
Hah és örvény alatt,
A hü szereim olly lángoló,

ERDELYI JÁNOS.

A KORSZELLEM.

korszellem erős, igyekezzél jární nyomában;
Ellene hogyha szegülsz, jő szilaj árja — 's
ragad.

SZENVEY.

EGY KEPSZOBORRA.

Nem faragott, ah lány, köből a művész keze téged,
Köre magad váltál a kora búcsú miált:
Innen az elhangzott panaszok fájdalmi, innen
Szende mosolygásod köhideg ajkaidon.

VOROSMARTY.

AZ IDEÁLOK

Schiller után.

Itt hagysz tehát báj ke'pzetiddel,
Örökre itt hagysz engemet?
Es elhagyod gyötrelmeiddel;
El örömmel szívemet?
Nem tarthat semmi vissza te'ged ,
Oh öltem' arany ideje?
Hiába ! mély örök tengerbe
Ragad hullámid' ereje !

A' nap leszállt, 's rá nem talállok,
Melly tavaszomra fényt lövellt ;
Eltűntek a' gyöngy ideálok,
Mik üdvezíte'k a' kebelt.
Isten-karához álmainnak
A' boldogító hit kiholt, —
Mind zord valóság martaléka,
Mi egykor olly tünde'ri volt.

Mint hajdan a' követ habozva
Pygmalion átkarolá,
Míg márványkeble't lángadozva
Az érzemény körölfolyá;

A természetet úgy öleltem,
'S tartam szerető szívemen,
Míg az lehelni és hevülni
Kezdett költői keblemen.

'S lángösztonimból részt fogadván

,
A', néma, szót és nyelvet lelt,
'S a vonzat' csókját visszaadván,
Szivem hangjára megfelelt.
Fa élt nekem 's élt rózsá akkor,
A' csermely dallal kedvezett,
És életem' viszhangzatától
A' lelketlen is érezett.

Mindenható vágygyal feszíté
A' mindenség szűk kebelem',
Tüzelt kilépni az életbe,
Hol tett, kép 's hang lesz létjelem.
Míg a' bimbó titkolva rejté,
Milly nagynak tetszett e' világ,
'S oh a' mi most magát kifejté,
Be együgyű parányisági

Mint vágatott merész tüzébe'
Víg álmokképzetek között,
Az ifjú élte' küzdhelyébe,
Kit még egy gond sem üldözött;

A' legmagasb csillagzatokhoz
Emelték büszke vágyai,
Nem volt olly messzeség, hová nem
Vivék fellengő szárnyai.

Milly könnyen termett czélhelyénél,
Mi olt előtte fáradtság,
Mint tánczolt élte' szekerénél
Az égi szellemtársaság!
Fortuna aranykoszorúval,
Cythere angyalbájjival,
És Fama csillagkoronával,
Astraea lángsugárral!

De a fēlpályát alig érvén ,
Már a' kíséző istenek ,
Csalárdul egy más útra térvén,
Egymás után elvesztenek.
Nyilgyorsan tünt-el a' szerencse,
A' pajkos ész szomjan maradt,
Vad kétség nyomta az igazság
Körüi el a' napsugarat.

Láttam, miképen fertőztette
Fórhomlok a' dicskoronát,
A' gyöngy tavaszt gyors vég követte ,
Gyors a' szerelem' báj korát;

És mindig pusztább, csöndesebb lett
A' rögborított szűk ösvény,
Alig vetett egy holt sügárkát
Sötét utamra a remény.

Ki az, ki társaim' sorából
Nekem szeretve nyújt kezét?
Ki még vigasztal 's híven ápol,
'S a' gyászveremhez elvezet?
Te vagy, te édes szent Barátság!
Minden sebeknek orvosa;
Kit rég keresve, föltaláltam,
Te vagy szívem hő biztosa!

'S te Szorgalom, ki víg tüzében
Mindig vele száz kötést font,
Ki soha sem fogy erejében,
Ki lassan épít, de nem ront;
Ki örökélet' házfalához
Nem adsz, csak fővényszemeket ,
De az idők nagy adójából
Órát, napot róvsz 's éveket!

SZENVEY.

A CSALÓKA TÁVOL

Hol messze ormokon aranya agár szökell,
Feléjük húz szívem szelíd reményivel,
'S ha rájok nézdelek, kinyílnak karjaim,
Szememből könny pereg 's meglepnek álmaim.
Sejtésem ébredesz olly titkos-édesen,
Reményem vakmerő, reményem végtelen :
Hegyen túl messzire boldog vidék terül,
'S mosolygóbb föld felett szelídebb ég derül,
Rokonszív vár reám gazdag virányokon,
Rokonszív, és szabad, és fényölelte hon.
'S így bizton indulok a' messze bérez felé,
Velem leng álám is 's megyek tovább elé.
Nyom 's éget dél heve, 's csak ott csügg hű szemem,
Hol kék ködök megett virúl szebb édenem.
De ej borong reám, utam homályba vesz,
Nincs csillag és vezér, sűrűt sötét fedez,
Körülem barna éj' hollói küzdenek
'S rózsás reményeim az éjbe tűnlenek.
Hol vagy szabad haza, te fényölelte hon,
Hol szív, melly értene, hol hű, nemes's rokon?

I OTH LORINCZ.

ŐSZI DAL

Köd borong, száll a daru
Zúgva fenn az égen
Száll s meleg hazát keres
Déli messzeségen,
Néki olt virít a hon,
Hol'nincs tél az ormokon.

Sárga a viráglevél,
A lomb hervadandó ?
A mit látsz , oh fold fia,
Hamvatag, múlandó ;
Gyarló létből a kebel
Jobb hazába esdekd.

Szír, beteg szív, itt az ősz,
Dombjaid lehulltak,
S többé foldileg neked
Ők ki nem virulnak.
De ne szálljon bú reád,
Lelsz te is majd más hazát.

BATZ.

YORIDALA,
KELETI ELBESZELES.

I.

Nagy tenger' árjai mosnak egy szigetet keleten, messze Európa szák határaitól, közel pedig Asia' virágos partjaihoz, túl a mennyei országon, a' thea-termő Sinán, a khoreai tengersizoros mellett. Ezen sziget legnagyobbnak mondható a csendes tenger Éjszaki részében, nem magánosan álló, hanem többektől körülvevett, nagyobbaktól és kisebbektől. Mindnyája pedig a délibb égal áldásaiban részesült. Bőven terem benne az élettápláló ris, a fáknak minden gyümölcse, s a Sinából átvándorolt thea, mellynek agyde-ritő erejét nélkülözhetlenül megszokták a lakosok, 's melly hosszú úton hozzánk is elhintáztatik öblös hajók üregében. De ezen áthozást magunknak kell véghez vinnünk, mert Japán lakói nem távoznak honi partjaiktól, a természet' áldását s kezeik műveit árulandók. Japán'

lakói fogva ülnek tulajdon szigeteiken, míg magoktól minden idegent messze tartanak.

Ez nem volt mindenkor így. Voltak idők, mikor Nippon messze szigetekhez küldő hajóit, ős Sikofh' közművei főn Kamcsatka felé nem kevesebbé találtak vevőket, mint Cochinchinában 's a' csöndes tenger' szigetsorán. Akkor a' tettekével együtt a' gondolkozás' mezeje is tágasabb volt, tárva álltak a' szigetek, városok és faluk minden ismeretnek, 's Ásia' elmevirágai a' legkeletiebb ég alatt majd legszebben virágoztak, mikor azokat a' mongolok Sucz' szorosától az Euf-ratig, Indusig, sőt még a' sárga folyóig és a'kék tengerig, melly Sina véghatárait mossa, eltapodták. Száz ezrekkel tódultak Dsingiskhán' tanítványai a' khoreai tengerszoroson Japán felé is, megtámadásokat Tamerlan idejéig többször megújíták, de Japán hódítlan volt. Az idegen hadakozók sírba temetkezni jöttek csak át a' hullámokon , 's visszavezető utat igen kevesen találtak a nagy sergekből.

Így maradt Japán önállású, előlialadást tevő a' mesterségekben, művészetben, hajózásban, elmefejlésben; Némelly művök most is fölülmulhatlan, mikor a' tudományok óriási léptekkel haladnak a' tökély' végormához, 's midőn mi azt gondoljuk: elménk előtt semmi nincs lehetetlen, 's mikor ő reájok sajnálkozva pillantunk, sajnál-

kozva gondolunk, mint az időtől annyira hátra maradiakra, mint reményt épen nem mutatókra, hogy szerencsétlen rendszerék' megváltoztatásával ők is minél több érintésbe jönének a' többi nemzetekkel, 's kivált Európa 's Asia' lakóitól elfogadnák, a' mi dicsőt és okosat ezek rövid idő alatt szereztek, 's azzal magokat a' földteke minden tekintetbeli uraivá tették, nem olly urakká ugyan, műlyenek Asiában vannak, kényszerint liatalmaskodók a' testen, 's bilincsek közé zárók a' szellemi erőt, az anyagtalant, az égi igazságokkal élőt, 's az azok nélkül haldoklót: hanem urakká a' tudomány és tapasztalás által, mellyeknek erejével a' természet' három országát kincseik' előadására bírják, 's a' csillagokkal milió mérföldekről hirdettetik az igazságokat.

Mint minden embernek, úgy a' japániaknak is keblökben van a fejlődési csira, melly harmat és fény által ápolva, ép növényé válik, harmat nélkül elszárad, fény hija mellett pedig beteg nevedést vesz. Ki volna pedig, magát emberbarátnak nevező, ki az egész világ minden népének az első, szerencsés esetet nem kívánná ? — És bár lett volna úgy az Japánban is ! De itt a fejlődés csirájától, mikor az már emelkedni kezd, harmat és fény elvonaték, 's a' növények' ezen legjelesbike megállapodott, sőt csök-

kent 's hervadó-félben van. Ennek eredetét akarom itt elmondani.

Egy ember maga magát semmiből nagygyá, tökéletessé fejteni nem tudja. Mondják ugyan az ökörszemről is, azon parányi madárról, mely a' gyepükön repdes majdnem ágról ágra, 's magasra emelkedni soha nem láttaték, hogy a' magasra repülésben kifogott a' sason, a' napba nézni tudó sason, mely a' felhőkön túl szeret úszkálni, 's szárnyaiban fārszthatlan erő van, és mint legfelleŋgőbb, madarak' királyának nevezteték. De azt senki sem feledé el a' meséhez hozzá lenni, hogy a' sas' tollai közé rejtkezdek el, 's mikor ez már egészen kifāradt, ő repülni kezde, 's a' borostyánt elnyeré. Arról azonban hallgat a' krónika : mint jött alá, 's a' sas nem boszúlta-e meg a méltatlanságot. Annyi való 's tárgyunkhoz illő marad, hogy emelkedése' nagy részét az ember másoknak köszöni, azoktól faragtátik ki, 's néhány év alatt olly-állapotba jő, mülyenbe, magára hagyatva, századokon által sem jött volna.

A' mi egyes embernél igaz, igaz a' nemzeteknél is. Egyes nemzet, magába zárkózva, nehezen vagy alig emelkedik nagy tökélyfokra, 's minden előmenetelén is az egyoldalúság súlyos bélyegként mutatkozik. Vannak ugyan ezen egyoldalúságot dicsérők, a mennyiben azt a' nem-

zetiséggel összezavarják, 's a' nemzet' ismertető bélyegének, néha palládiumának, szentségének határozzák. Mennyire van igazok 's mennyire merülnek hibába, a' nemzetiség és egyoldalúság' szigorú, bölcs meghatározásából fogna kitetszeni, mellyel mi itt nem foglalkozhatunk , tárgyunk' előadásához sietve. Mi az egyoldalúságot legtöbb esetben hiánynak határozzuk, mellynek kitöltése mind egyes személyeknél, mind össze-seknél kötelesség.

Japán' lakói ezen igazságot némán átlátni 's megismerni tetszetek a' régibb időkben. Mert náluk nyomait mutathatni meg az indus, a' thibeti, 's a' sinai mivelődésnek. Sőt még a' persa-vélemények sem idegenek előttök azon idők-ből , mikor Zoroaster az égi fényeket tanítá isteni erőknak, sőt isteneknek, imádandóknak. Japánban ma is vannak, kik a' fölkelő napot imádják, mint istent, mint Heliost, kit Aegyptus és Hellas is ősmert, ki sugaraival a' szemeket élte-ti , a' földnek termékenységet ad, nyarat és télt hoz elő, ez utolsót nem olly zivatarosán ugyan, mint minálunk, de esőset, a' tikkadt föld' hatalmas enyhítőjét. És a' nap egyedül nem uralkodik , nem istenkedik náluk az égen, mert az egyedűség, Zoroaster szerint, tökéletlenség, kín, hijány. Azért a' napnak van több istentársa, a' fogyó 's növvő hold, 's az éjszaka' vándoraira vi-

gyázó csillagok. Ezeket Japánban ma is sokan imádják. De azért Bráma is imádtatik, sarjadékával Visnuval, 's a már ezer változásokon átment Sivénnel, kik nem keveseket választottak magok mellé nő, anya 's ivadék néven, tiszteletre mind méltókat, 's az áldozatokon örvendőket, a' kérőkön segítőkét. így divatozik a' brahminizmus Japánban nagy kiterjedten, de elég helyet hagyva még a' Dalai Lámának 's a' confuciusi szellemiebb bitnek. Ez mind annyi tanúja, hogy a' japániak érintésbe voltak Asia' szárazával 's onnan oktatást, igazságokat, véleményeket 's közbeközbe ürességeket is kaptak.

Minekutána Afrika körülhajóztaték 's a' tengeri út Indiába fel lön találva, az európaiak' kutatásának nem volt vége, határa. Keresztény hajók lebegtek, majd föl Sina' szélein, 's a' japáni szigetekhez is. Itt békésén és jól fogadtattak, kereskedési szabadság adaték nekik, 's tenger és száraz föld nyitva hagyaték előttök. A kereskedés pedig nagy hasznot hajta mind a' két félnek. Európa tanító 's tanuló lett, adott és vett, 's a' kölcsön-batásnak kölcsön-emelkedés volt sükere.

Az európaiak pedig nem csak kereskedők maradtak Asia' keleti partjain, hanem oktatók és térítők is. A' keresztény vallás' áldásait közölni akarák a' megismert népekkel. Mert ezen szent hit' szelleméhez tartozik, hogy üdvözlésében

minél többen részt vegyenek. Hirdetői tehát első földadásoknak tekinték azt terjeszteni, mint az apostolok tettek, 3 azon vértanúk, kik szent kötelességektől kínok és halál által nem hagyák magokat eltántorítottatni. Az új hit tetszett ezen vidékek' lakóinak, — és hol is volna kebel, mellyben annak szent igazságai leghatalmasabb visszhangra ne találának ? ! — Nem a' békesség, a' rend, a' testvéri szeretet' hite-e ez? és ezek szerint nem a' szabadságé 's mind azon jóké-e, mellyek az okos polgári elrendelésből származnak ? Természelfölöttisége pedig nem visíszajesztő, mert az másképp nem lehet, 's általa az ember csak erősebben kapcsolatik mindenható istenéhez, ki a' meg-nem-halást természetileg bizonyítja be a' hit' isteni állapotának példája által.

Szép vala Japánban az urnák vetése, 's a' leggazdagabb aratást ígérő, mikor az ápolók' tisztátalan keze az egészet visszapótolhatlanul megromtá. A' béke, türelem és oktatás' pályájától eltértek a' keresztény tanítók, türelmetlenkedtek 's hivatlanul mások' ügyeibe avatkoztak. Ez sokaknak nem tetszett, 's föllegeket gyűjtötte össze, villámosokat, ijesztőket, rongálókat. Az olvasó borzad tőlök, de nem segíthet a' megtörténteken, 's legfőlebb azzal vigasztalja magát: úgy volt a' történendők' könyvébe írva; — vagy: a' tosznak megjelelt példája jó mag nélkül soha

sem vész el. — Mi pedig ezen elcsapongásokat elhagyhatatlanoknak véltük, hogy olvasóinkat azon pontra állítsuk, mellyről történetünket a' legszerencsésb sikerrel nézhetik 's vizsgálhatják.

II.

Nagy kedvem jött a' japáni partokon látni a' fölkelő napot Különben is már meguntam a' városban ülést, kevés járást, 's a' csupa kézművek, árúk közötti lappangást. Korán ültem sajkára a' meakói öbölben, 's evezőink szapora locsogással hajtottak délre a' Kufinodur' egyik hegyfokára , melly sziklás homlokkal dül a' tengerbe, nem félve ennek száz mérföldekről jövő hullámaival megküzdeni. Teljes erejökben ragyogtak még a' csillagok, mikor a' sajka megállott, én kiléptem, 's a' kijegyzett Ösvényen föl indultam a hegyre. Dicséretökre mondhatni a' japániaknak, hogy nálok belföldi és idegen a legnagyobb bátorságban utazhat éjjel és nappal, síkon és hegyeken ; százszorta bátrabban mint hazánkban, a' hesperidák' szép ege alatt, hol a' szabadság' szent zászlójának árnyékában sokan féktelenkednek , 's a' hegyi utakat járhatlan bátortalanokká teszik. Ez Japánban részint a' nagy népesség' szüleménye lehet, melly a' lakosokat ezer érintésbe hozza egymással, az érintések pedig emberisedést, szelidülést szülnek egy részről, míg

más oldalról szigorú szabályokat hóznak elő , melyeknek egyesek és öszvesek őrei, sükerök pedig a' csend és biztosság.

Néhány megbotlást kiyéven, igen szerencsésen haladtam előre. Két völgyet metszék már keresztül, midőn szürkülni kezdett 's én léptemet siettetni valék kénytelen, ha nap' kelte előtt akarék a' hegyre fölérni, melly a' tájon legmagasabb vala. Iparkodásom nem' lön sükeretlen ; mikorra az ég hajnali pirosságot kezdte keleten nyerni, én már a' tetőn álltam. Kilátásom a' legbájolóbb volt. Lábaim alatt két hegy és két völgy nyugvók, részint erdős, részint a' legtarzább csoportozatban miveitj távolabb a' meákói öböl ezer hajóival, és egész messzeségben a' végtelen tenger, összeölelkezve a' csillagaitól megfosztott éggel mindnyája fölött pedig a' reggeli gőz tanyázott, idomait a szellő' lehelleteként változtatva. A reggel pedig egyre tovább fejlett. A' tenger' színe lángolóbb és lángolóbb lön, míg egész tűzpirosán emelkedék ki a' nap, egy sugarat lövellvén elő, és másikat és többeket. Képezeletem édeset játszottak e' nagy tüneménynél, a' fények' árjában úsztam 's annak dicsőségében, ki leikével az egész világot átöleli, mindent életet egekben, földön és a' vizek' mély gyomrában. Térdre hullva vegyitém imádságomat a madarak' dalaival, kik hangos torokkal bizonyítók,

hogy ők is érzik az élet kellemét 's hálával adósak az életadó iránt. Azt pedig későn vettem észre, hogy nem egyedül vagyok a hegytetőn, hanem van más is, ki a' reggelnek örül, ki nem akar rosszabb lenni az erdők' madarainál, hanem korán kel, a' múlt napok' áldásaiért bálákat adandó a' sors-vezetőnek, jövendőre pedig kegyelmet és jó sükert kérendő mindenben, a' mihez fog. Ezen észrevétel nagyon megörvendeztete. De milly nagy lön meglepetésem, mikor kémlődve a' fajombeli lényhez közelíték, 's ő ezer kellemének ruházatában előttem áll. Nem láttam még nyíltabb, szebben domborodó homlokot, mint az övé, nem tüzesebb szemeket és pirosabb ajkakat, nem gögösb nyakat és vallásosabban emelkedő mellet. Haja fekete mint a' holló, 's göndörödve hull a hófehér vállaira, kiválva a' mogol szabály alól, mint általában a' japániak sokban közelíteni látszanak az európaiakhoz. De ő mind azoknál europaiasabb volt, kiket valaha Nippon' szigetén láttam, 's első pillanatra kételkedhetém, nem Lisbonának lyányát látom-e előttem. Testi kellemeit pedig lelkei látszának emelni. Az istenhez imádkozék ő, a' tökéletesség atyjához, a' legjobb és legigazságosbhoz; és a' ki azzal társalkodik, nem lehet tökélyre nem törekvő, a' jóság és igazságnak nem barátja. És imádságában nem a' törődés

lelke mutatkozott, nem félelem, rettegés, rimán -
kodás, műlyeneket a' bűnösek, embertársaik'
idvén garázdálkodottak, mutatnak; hanem öröm
és megeleégedés ült homlokán, legszebb remény
szemeiben, 's azon mosoly-árnyék ajakain, melly
a' belső idvnek és bizodalomnak kétségtelen ta-
núja.

Engem ezen egy pillantás megváltoztata. Nem
az voltam többé, a' ki előbb, mert nem azt ére-
zém, a' mit előbb. A' foglalatoskodás, a' ke-
reskedés , a' munka 's a dolgokba merülés gyö-
nyörködtettek mind eddig, 's főczélul a' hasz-
not és nyereséget tekintém. Most új érzés tá-
madt kebelemben, különböző minden voltaktól,
nyugtalan , feszítő, vágyó, 's mind a' mellett ki-
mondhatatlan édes. Első leány volt, kit szeret-
ni kezdék, szeretni szívem' mélyéből 's fejem'
egész képzelődési erejével. De hozzá járulni nem
bátorkodám.. Csak rejtek-helyemből nézem egy
jóltévő bokor mellől, ő pedig nem soká maradt
térdein, hanem fölkel, könnyű pamut-leplét a'
szellő' lengedezéseinek engedve, vidámon néze
körüi, 's csalogány-torokkal e' dalt intézé a' már
egészen fölbújt naphoz :

„Ki fogható hozzád az égen ? az est' csilia-
ga-e, melly utánad hamar elhaldoklik, vagy azon
ragyogó fény, melly jöttédet sokszor megeleői
keleten ?

„Mindenik hozzád foghatlan, oh nap! mind a' rezgő csillag, mind a' hajnal' ragyogó követe.

„És mérkőzhetik-e veled azon éji leány, melly bánatában havonként elfogy, 's a' remény' ápolása által ismét fényre derül ? mérkőzhetnek-e az üstökösök, mellyek a' gyávák' rettentéseől néha néha jelennek meg az égen ?

„Nem mérkőzhetik veled sem a hold, sem egyike azon bujdosóknak, mellyek végetlen úl-ikon kalandoznak és sugaraidat hosszú üstökben fogják föl, nekünk vere vissza általa a' fényt.

„Nem tőled kap-e éltető meleget földünk, és földünkön a gyöngéd virág, a' szelíd juh, 's a dühös oroszlán? nem-e az ember, ki magát a' természet' királyának vallja?

„Igen! oh nap, te adsz éltető meleget földünknek, virágai 's állataival; te hevíted a' természet' királyát, az embert.

„Imádva légy, leghatalmasabb lény, te a' tavasz' előhozója 's az ősz gyümölcseinek érlelője!

„Lelketlennek látszol ugyan te, mert anyag vagy, 's az anyag nem erő. De hol még is azon lény, melly az erők' tulajdonait náladnál jobban mutatná ? A' levegő-e az vagy a' csillagok ?

„Te vagy, oh nap, a' fő isten lakja, te vagy az örök erő' leglényesebb tüneménye, benned mutatkozik az ő valója, mert erőd mindenható.

„Imádva légy, oh nap, keblemtől is, melly magát ihletve érzi általad ! “

A' dal' utólját alig hallhatám, mert a' leány lefelé indulva gyorsan haladott. Első tuzemben utána akartam szaladni, hódolatomat fejezendő ki, 's vizonszerelemért esdeklendő előtte; de lábaimat legyokerezetteknek érzém 's jó ideig nem tudtam távozni helyemből. Zavarom egyre tartott , indulatok csapongtak mellemben, 's nem érzett vágyok szorongaták szívemet. Utoljára a' kis bíró kezdé fejét fölemelni bennem. Még egyszer előmbe állítá a' leányt, de nem tisztasága' teljes napfényében, hanem mint napimádót, mint bálványozót. Ez elszomoríta. Olyan szép testben annyira szennyes lélek! annyi kellem mellett annyi tévelygés! rövid életre örök halál!

Azon föltétel mellett indultam haza, hogy a' bájos syrenétől őrizkedni fogok, de mikor a' sajkában ültem, már vissza kívánkozám a' hegyre, 's midőn szobámban valék, nem ismértem portékáimra 's elfeledék rendeléseket adni embereimnek. Másnap a' korány a' hegyen köszönte , de nem valék többé pusztá kézzel, hanem gitáromat tartám kezemben , és játszám rajta gyöngéd énekeket, a' mórok idejéből és főlebb-ről, mikor Koma még keresztény nem volt. Énekemhez a' nap egész dicsőségében mosolygott, épen olly bájolón, mint tegnap, mikor a' leány'

ömlédeztete hozzá imádó éneket. Szavam elállott, csak újaim futkostak a húrokon, 's a' mint emlékezetem újra mondá a' tegnapi dalt, a' hangszer szavakat ada neki 's hangokat, mellyek magamat is gyönyörködtettek. Ismételve lön így a' leány éneke, 's dicsérve a' nap általam, keresztény által, kinek csak későn juta eszembe, hogy tőlem az igaz isten vár dicséretet.

A tegnapinál nagyobb bánkódás közt indultam haza, 's mikor ismét az öbölben úsztatám sajkámat, juta eszembe, hogy a' leányt nem láttam. Azonban képzeletem legélénkebb színekkel mutatá őt előttem, 's gyakran kételkedni akarók, nem volt-e ő is jelen. Boszonkodtam magamra : miért nem vizsgálódtam jobban, miért nem indultam az ő Ösvényén, talán föllelendém őt, dolgaival foglalatoskodót, és gyönyörködhetém arcza' szépségében, ballgathatám ékes dalaikat. Vakmerőségem többre is ment. Szemközt fogám őt, szeme' mélyébe tekinték, és ott kimondhatatlan valamit láték, vonzalomhoz 's reményadó sugárhoz hasonlót. Illy gondolatok között szállék ki Meákó alatt.' Sok foglalatosság várakozóok reám; dologba levék merülve fél éjjelig, 's a' hajnallal újra munkához kelle kezdenem. így múlt el a' hét, és én kedves útaróat soha nem ismételheterém.

A' munka 's az elfoglaltság tisztítani szokják a' képzelődést 's igen csillapítják az indulatokat. Ezt magamon tapasztalám. Mikor egy hét múlva, nagy szorgalom mellett, ismét üres idő' urává lehettem, egészen szabadabb volt szívem, 's fejemben sokkal hatalmasabb az akarat' szózata. De a' kapott láng nem aludt el. A' nap' imádóját én is keblemben imádtam 's vágytam vele találkozni, hogy viszont szerelemért esdekelyem neki.

III.

Nem gondolná az ember, milly hamar és könnyen változtathatja meg egész életmódját. Egy csekély eset! és egész életed ellenkezőre fordul. Nem sokat különbözünk a' mérő serpenyőtől, melly annál könnyebben hajol a' túl oldalra, minél közelebb volt a' teljes súlyegyenhez. Nem értem itt pedig az igazságtalanságokat 's a keleti vad önkényt, melly kényszeríti az embert pálya-, élet-törvény-cserélésre, hanem szabadságában képelek mindenkit, mellynél fogva választhatási joggal és kénnyel bír. És még is könnyű lapták vagyunk a' sors-gyermek kezében, hintáló sajkák az élet-tenger' hullámain. Másokon látám ez igazságokat, és legújabban magamon tapasztalám. Változásom pedig a' körülményekre is elragadt. Ezek közül mindenik véget-

len szorgalommal dolgozott négy napon, hogy az ötödiken magát kideríthesse, 's míg én a' rendszeren reám várakozó sajkán a' Kufinodur' leírt helyeire mentem, addig azok Meákó' vidékén mulatni kalandoztak gyalog és szekereken, majd hordoztatva magokat beleplezett gyalog-székeken. Gyakran megfordultak a' kedves találkozási helyen , de a' nélkül, hogy ismét szerencsés voltam volna. Gitáromon a' legszebb dalokat énekeiéin 's minden erőmet öszvevéve, — 's a' vidéket egészen főilármáztam: mert csapatonként gyűltek öszve a' környékből ifjak és vének hallgatásomra. Csak ó hibázott, és szüntelen ő maga hibázott!

Utói szór indulék szerencsét kísérteni. Jó korán jutottam ekkor föl, korábban mint valaha. A' teljes hold nyugoton ragyogott még, fényéből keveset vesztve a' keleten szürkülő hajnal által. Borzasztó szép 's háboríthatatlanól csendes volt az éj. Jól ki lehetett venni a' hegyek' menetelét's a' völgyeket, 's távolban a' tenger' árjait, és ezek fölött a' nagy vitorlás hajókat. De azért egész különbség volt a' nappali 's mostani világosság között. Mert ez szürke homállyal volt vegyítve, 's mintegy fátyolon kérésztől mutatá a' tárgyakat. Mikor a' nézést megelégelve, a'várakozást megunva, hangszeremhez valék nyúlándó , egy alakot véltem a' bokrok között meg-

pillantani, melly lappangva simult előbbre. Fölhagytam éneklésemmel . 's az alak után indultam, melly egy magános tölgy alatt állapodék meg jó távol a' bokrostól. A' szélső bokorig mentem, de tovább mennem lehetlen volt megláttatás nélkül. Ott húztam meg tehát magamat, 's csupa szem és fül levék, hogy mindent lássak és halljak a' mit ő tesz, de érzékeim az egyéb világ számára elhaljanak. Ő vala, a' keresett leány. Látám pedig megállani a' hegytetőn, észrevettem vallási komolyságát, 's nemsokára énekét hallám megzendülni, melly a hold' dicséretére szólt.

„Idvez légy te kisebb csillag — így énekelt — dicsősége az éjszakának, biztos vezető az éj' homályaiban.

„A naptól kölcsönözöd ugyan fényedet, 's homályos vagy magadban mint földünk, 's mint a' többi bujdosók:

„De kölcsönzött erényedet is ezrek' javára használod, világítasz vele, 's megőrzöd botlástól a' szegény vándorokat!

„És így isteni tulajdont mutatsz, kinek lénye jóltevésből áll.

„Bár hozzád hasonlítanának az emberek is!

„Idvez légy, nyugvó hold, dicsősége az éjszakának, biztos vezető az éj' homályaiban ! “

Ezeket éneklé magánosán a' leány, 's az c-gész vidék kéjeigéni látszék csalogány-hangjaiban. En azon időt elérkezettnek véiém, mellyben magamat mutatnom kell. Gitáromhoz nyúltam ; rezegtek a' húrokon kezeim, 's a' hangok megszólaltaknak látszanak tudómben. De erőködtem, és a' leány dalfcseletet nyere, illyent:

„Álomba szenderít az éjszaka fiatait és, öregget, hímet és nőt, selyem szőnyegekre fekteti a' gazdagot, pamut- szőrpárnákra a szegényebbet.

„Ólommadárként telepedik a' szemek fölé, a' fülek halló erejét elveszi, zsibbasztó lepellel takarja körüi az agyat.

„De vannak , kikre hatalmát ki nem terjesztheti , kik álmhozó erejének hosszán, hatalmasan daczolnak.

„Ide tartozó az égen, a levegő fölött minden csillag; és ide a' hold, melly nyugoti ágyába siet, hogy ifjúvá förödje ben magát.

„Ide tartozó a' földön, az ég alatt, a' levegő keblében némelly ember ;

„Ki ragadozó állatokként vérengzeni éjjelenként jár;

„Kinek szeméből a' szerencsétlenség konyákét facsar;

„Kinek szivét lángok háborgatják, 's epedve vágy egy rokon szív után.

„Ezen utolsók közé tartozom én, oh hold ,
hív társom a' virasztáskan! “

Énekem figyelmet gerjézté a leányban, ki
közelebb jött, velem szóba cresszkedék, a' he-
lyen több hajnalban megjelent, versenyt éneke-
lénk egymással, 's egy hónap múlva teljes haj-
landósággal látszék rajtam csüggeni.

IV.

„Nem rettegsz egy csillagimádót szeretni?
— így szóla egyik napon Don Alonzo hozzám,
egyike azon buzgó embereknek, kik a'Tajo'part-
jait elhagyók, hogy a' legtávolabb keleten hir-
dessék az úr Krisztus' ígét. — „Az örök élet csak
azoké, kik az úrban hisznek; boldogtalanok pe-
dig , kik világi javakért 's a' múlandóság' dol-
gaiért az örök élet' idvességiről megfeledkeznek.
,De csak látná őt, tisztelendő atyám, egész
máskép beszélne. Mikor őt teremtő az isten,
remekele, hogy megmutassa nekünk földieknek:
mi legyen a' legszebb test, 's megmutassa az ég'
angyalainak: mülyen a' legangyalibb lélek

,',Fiam, ezen beszéd is kárhózatós.
Legszebb
lélek csak keresztényben lakik, 's a' legszebb
test, ha pogányé, csupán kísértésül teremtetek
a' világ' ura által, hogy rajta gyakorolják önmeg-
tartóztatási erejüket az idvesség' fiai. Üdv pedig
azoknak, kik mind végig állhatatosak maradnak;

ellenben jaj a' gyöngének, ki magát pogúny-ke-
csekkel hagyja lebilincselni! “

„Mind ezeket elgondolám én is, atyám, sőt
elgondolám százszor, és hánytam vettem nyug-
talan éjjelimen , de a 'pogány leány' képét nem
tudtam vele kiverni agyamból. Mert olyan jó
Ő, hogy keresztény jobb nem lehet, olly ragasz-
kodó , hogy keresztény jobban nem ragaszko-
hatik, olyan nyílt eszö, hogy csak kedvezö is-
ten adhata neki annyi elmevilágot. En, atyám,
nélküle el nem lehetek.

„Szerezz tehát magadnak érdemet, 's térítsd
meg őt az anyaszentegyház' kebelébe. Különben
is illö, hogy az egész világ egy anyaszentegyház
legyen, egy akol, mellyben juhok a' hívök 's
azoknak pásztora az, ki mennyben az atya' jobb-
ján ül.“

„Legyen, tisztelendö atya! a' mihez mind
eddig nem tudtam fogni, első alkalommal hozzá
fogok 's megtéríteni őt, hogy örüljön az egész
mennyország, 's benne mind azok, kik Krisztus
által idvezültek

Áldását adá reám Don Alonzo, 's én a' leg-
nagyobb föltétellel ültem következő napon sajká-
ra. A' leányt szokott helyünkön lelém. Örven-
dezve lépett előmbe 's ragyogó szemekkel mutatá
az utolsó csillagot, melly a' feljövendő nap elől
az ég'kék fátyolába rejtezkedett. Beszédünk bíz-

tos, bátor lön, 's mikor a nap tenger-sugarai-val előtört 's a leány imádó szavakra fakadóit, hozzá fogtam nagy munkámhoz. De boldogulni legszentebb szándékom mellett is, nehezen tudók. Mert az első vélemények a szívnek fenekére vernek gyökeret, 's onnan az agy' és szív' minden ok-ostromaival is alig irthatók ki.

„Miként volna isten a' nap, — szólék hozzá — mely lelketlenül világít a magason, 's öntudás nélkül jár pályáján, nem különben mint földünk, mint a' hold 's csillagok' ezredei? Hogy tulajdoníthatsz, oh kedves Yoridala, teremtő erőt azon lénynek, mely maga is teremtéj örök életet, mely bizonyosan megszán egykor világítani; 's kormányzó észet, mely más kormányzó által indítaték meg? Higy azon istenben, ki a' világot, és téged, és engem teremté ki által létez a' nap és világosság, kinek lelke élteti a' tenger' hullámaikat."

'S mi gondja van szerelmednek mind ezekre? — felelt a' leány. — Nem mondad-e, hogy te engemet szeretsz, engemet a' mint vagyok, együgyüségemben, tudatlanságomban. Miért baj-

lódol olyan dolgokkal, mellyek csak mellékesek, mellyek a' szerelemhez nem tartozók annyira; mintha fő gondod volnd bennem keresztényt találni, nem pedig érzékeny, hozzád hív leányt?

„Én téged szeretlek, legforróbb indulattal szeretlek, leány! de lelkiösmeretem' szavára süket nem tudok lenni. Oh leány! nem csak ezen élet méreték az embernek, hanem egy másik, egy hosszabb is, hol jutalmát vesszük itteni cselekvésünknek , jót vagy rosztat, a' mint jók vagy rosztak valánk. A' ti csillagimádó hitetek hallgat erről, vagy csak igen homályosan beszél; nem úgy a' mi isten-küldte vallásunk, mellynek törvényei világosak és szava hatalmas. Én a' te lelkedért is adózom a' másik életben 's a' magamét is elveszteném, ha az idvesség' útjára át nem vezetnélek.

,Tinektek szenteltek vannak, mint gyakorta mondád, kik látatlan istentekről írtak, beszéltek; és volt egy, ki isten a vala, a mit én megfogni nem tudok; nekünk bölcseink vannak , kik a' csillagokról, holdról, napról tartanak oktatást 's mondják, hogy valamint a' csillagok, hold és nap el nem enyésznek, hanem változásokon mennek keresztül: úgy az ember is, vagy a' benne lakozó finomabb erő, tóletek léleknek neveztetett, el nem vész, hanem a' természet' kebelében megmarad, gyűlve, oszolva, ilyen vagy olyan anyagokhoz kötve. Arról azonban hallgatnak ezen úgy nevezett bölcseink, milyen állapot vár reánk a' halál után; ellenben tanítják, hogy a' rószt bizonyosan büntetést húz

maga után, valamint a jó maga magának áldása, és pedig már a halál előtt, melly az egyenlenségeket bizonyosan kiegyeníti. Látod pedig, kedves Mendizanóm, én senkinek ártani nem akarok, az egész világgal békességben élek, 's így büntetéstől soha nem félhetek. De annál kevésbbé félhetsz te, én miattam. Mert más vétkéért veled csak egy igazságtalan lény lakoltathat, a' mülyennek te istenedet nem hiszed. Maradjunk tehát, édes Mendizanó, volt véleményeink mellett; imádjad te ismeretlen alakban a' világ' alkotóját, én őt a' nap', hold'és csillagok' képében imádom, 's azon könnyebbséget érzem mellette, hogy őt anyaghoz kötve képzelni is tudom. Hasonló segedelmet te magad is használsz, midőn neki emberi alakot tulajdonítasz, nem egyéb okból, mint hogy anyagtalan, mit képzelni nem tudsz

Nem volt egészen váratlan előttem e' felelet, még is nagyon meglepett. De nem mondék egészen le a' győzelemről. Elővettem tudományomat 's azon fegyvert, melly egész Európát meghódítá. Megmondám a' leánynak, hogy minden ember szenved már az eredeti bűnben, melly Ádám atyánkról 's nejéről Éváról maradt ránk, mellyet csak a kereszttség' szent vize mos le hogy istenről legbizonyosabban nem a' nap vagy csillagok, hanem az ő egyetlen szült fia beszélt,

hogy ő legigazságosabb, 's ezen tulajdonságánál fogva a' készakarva tévelygőket köteles megbüntetni. Hosszú volt beszédünk, már a' nap magasra jött fel, 's én egyre nem boldogulhattam. Ez nekem nagyon fájt, mert a' leányt végetlenül szerettem, de keresztény is akartam lenni, 's megbocsáthatlan véteteknek tartám: nemkeresztény kebelt hódítani. Újra kérém a leányt: veszen félre minden okoskodást és higyen, higyen az én szerelmemben 's az által a' keresztényi igazságokban. Ő nem hajolt, apjai' hiténél kívánt maradni, 's elhatározottan mondá: maradni fog.

Elkeseredve fogám meg utolszor kezét. „Édes Yoridala, te engem többé nem fogsz látni — mondám — nem fogsz gyönyörködtetni ezüst hangjaiddal, nem szemednek égi sugarával 's lelked ezer kellemével. El kell válnunk. Az isten ott fõnn az egekben nem rendelt bennünket egymás' számára, nem ez életben, és nem ez élet után. Oh, Yoridala, ha te engem igazán szeretnél, 's e' szerelemnél fogva tévelygésednek búcsút adnál, az egész örökkévalóság a' miénk volna, miénk az egész örök élet, melly nem néhány évtizedre nyúl ki, mint e' földi lét, hanem vég és örökké vég nélkül. Mennyit örülhetnénk mi ezen bosszú léteién keresztül, mennyit élhetnénk szerelmünknek a' bennünket és vi-

lógót alkotó isten' közéletén ! De így te a' sötétse'g' helyén maradsz, hol napsugár soha nem dereng, hol a' csillagok' sugarai le nem rezegnek feléd tiszta éjjeleken. Yoridala, — és én sírni fogok miattad! “

Es könyáim valóban le is csordultak. A' leány érzékeny ültnek látszék ; 's talán megegyeztünk volna, ha dón Alonzo hozzánk nem simul, szóváltásunkat hallgatja, 's nekem kezem' fogva így nem szól:

„Hívőnek könyáit hitetlen meg nem érdemli. Hadd maradjon a' sötétségnek, ha tévelyegni akar; kapsz te, Mendizano, kezedre érdemesebbet is. Jöszte most velem, nagy közleni valóm van; hitbeli ügy, melly Krisztus' országának nagy aratást ígér.”

Don Alonzo' megjelenése nem volt ínyemre, de mikor a hit' ügyében segedelemre szólta föl, mindent feledve indultam vele. És ott hagytam a' leányt könyáival, epedő pillanatával, csókolatlanúl; elmentem, hogy többé vissza ne jöjjenek, lemondék az élet' boldogságáról, hogy a jövőben annál nagyobbra szerezzek jogot magamnak. — Kíséröm igen sokat beszéle hozzám, és én igen keveset érték belőle, 's már majd haza jutánk, mikor én még egyre a' leánynál voltam, őt látám nedves szemével, és szivem nagyot dobogott, kebelem fohász' özönében szorult. Ott-

hon dón Alonzó' szobáinak legbelsebbikébe vezetett, az ajtókat gondosan elzdrá, 's nagy halkkal mintegy súgva beszéltte ezeket: hogy a' keresztények' száma Japánban véleményen fölül megszorodott, ennél fogva illetlen, sőt véték, hogy az igaz hit a' pogányságnak szolgálója legyen ; isten az övéit el nem fogja hagyni, hanem diadalra segítendij álljak tehát én is a' hitterjesztők' sorába, szóval, értékkel 's, ha a' sors úgy hozná magával, vérrel, étellel is. A' meakói Dairi helyébe lépjen Krisztus' szolgálja, 's Confucius, Fohi, Zoroaster helyett dicsértessék az, ki istennél vala 's maga mint ige isten vala. — Nekem tetszék a' terv, kezemet adám reá, 's hamarjában nagy dolgok' titkába avattatám. Több portugaliakkal jöttem ezután öszve, majd japániak is bocsáttattak hozzánk, kik már vízzel leöntetve hozzánk hasonlókká lettek. Meg lön pedig határozva, hogy a' keresztény hit minél buzgóbban hirdettessék, hogy mihelyt sükeres mozdítást lehet reményleni, a' pogányság ellen fölkelés indíttassék, Kubók és Dairik keresztény hitre téríttessenek, vagy különben helyeikről letétessenek. Nagy volt a' munkásság mindenfelé, 's én sem valék legutolsó a' foglalatosságban. Annyival buzgóbban dolgoztam pedig én, mivel a' vérengzésnek nem valék és nem vagyok barátja, 's így pályámat a' béke' idejében akarám tét-

tekkal, buzgósággal fényleltetni. Mert, hogy zivatarok fognak beállani, előre gondoltam, ismer-
vén a japániak' elszántságát 's Kubók' nyakas
vakmerőségét. Előre féltém pedig Yoridalát, az
egyre felejthetlent, kit örömezt küldtem volna
biztos partokra. De nem lehet ; már rég nem
látám őt.

V.

Még Alonzo mindennapi barátom volt; meg-
látogata 's tőlem is látogatásokat fogada el, míg
új tervünkön szorgalommal, 's a' mint látszék
jó sikerrel dolgozók: Európából csupa kedvező
híreket kaptunk. A főlshiget megtisztult a' mó-
roktól, 's az új hit, melly Németországot ron-
gálá, a' Pyrenaeeken túl lépéseket tenni erőte-
len vala. A' romai szent atya megelégedését je-
lenté a' japáni kiküldött térítők' munkásságán,
sőt több munkást is küldé még, ezek között né-
hány főbb rangú papi személyt. 'S ezen újságok
engem inkább érdekeltek, mint családoméi, no-
ha ezek sem voltak szomorítók. Hajóim szeren-
csésen érkeztek elLisbonába, igen jó áron ürí-
tettek ki, 's nyereségem majd félmilliót teve.
Az adott utasítások szerint ügyvivőm még egy
hajót vásárolt a' többiekhez, 's elküldé mindnyá-
ját részint Indiába, részint Sina 's Japánba. A
Meakóba rendeltetket naponként várám, annyival

inkább , mivel itt megrakodtatván, Kantonba akartam menni.

Forró augusztusi nap volt; szellő nem mozdult órákig, s a tenger' színe csöndesen, mozdulatlanul állott. A' hajók hasztalanul tárták ki vitorláikat, nem mozdulhattak helyükből. De a' tengeri madarak, mellyek száz mérföldnyire szoktak a' száraztól lebegni, seregesen lőnek láthatók, előkövetci a' zivatarnak. És este felé komorult is a tenger fölött az ég, lassú szellő kezdett lebegni, 's benne szokatlan zöld színrel hánykolódtak a vizek. A' hajósok siettetek útjokat a' biztos part felé. Némelylek jőkor értek be 'a örvendeztek a vész' kikerülésén. De mások még távol vannak, 's a' szélé nevedett légfolyamtól erőszakosan hajtának. Sötét felhők vonják be az eget, mellyeknek gyomrát egyes villámok hasgatják, 's nem sokára tompa morgástól követtetnek. Szélvész kezd dühöngeni, még a' kikötő is remeg 's benne lánczra kelnek a hajók; a meákói öböl minden életét elveszti, mert úszó épületei mind a' parthoz fűjvák. Megérkeztek a' föllegek, a' nap hamar estté változik , 's csak a cikázó villám teszi ismét 's gyakorta nappallá. Az eső majd hull , majd szakad; a' villám vakít és süketít, a' szélvész ront, emészt. És még is új hajók érkeznek, kettő egymás után, vitorla nélkül, majd égb

meredő, majd hullámokat hasgató árboczokkal. Az öbölbe hajtattak már, a kikötő felé lövellnek, a' nép szalad, látni: szerencsés lesz-e bejöveteleik, vagy a' keskeny utat vesztve öszve törtetnek? A' hullám át-átsapott a' hajó' födelén, de a' kormányost le nem csaphatá lábairól, ki két segéddel együtt iparkodék jó irányt adni a' hajónak. 'S törekvése jó sikerű. A' hajók az utolsó zajgónál vannak, ott hol a' kikötő' kapujánál torony-magosságnyira locsolódnak a' hullámok, 's a' sziklás falakat fejük' tajtékával akarják tovább marni. Hajóimra ráismertem, 's ki már előbb is féltem, most ingadozni érzem térdeimet. Az egyik hajó egészen jól futott 's meg nem ütközve ért a' révbe, de a' másikat épen behaladtakor kapá-fől egy ordító hullám 's oldalával nem szelíden zsúroltatá meg a' kapuszirtet. A' sértés nagy volt, de örültem, hogy csak sértés, nem pedig törés volt. A' hajó, kis foltoztatás után, ismét tengerre mehetett.

Már nem csak a' felhők okozták a' homályt, hanem a' nap is leszállóit a' nyögött hegyek mögé, mikor új látvány voná a' nézők' figyelmét magára. Egészen rossz irányban hajtatték egy hajó az öböl' legsziklásabb része felé, honnan menekvés senki elé nem mosolygott. A' meákóiak mindent elkövettek, a' mi elkövethető volt a' baj' elhárítására; lámpákat égettek, segítő em-

bereket állítottak ki De tengerre szállani vezető sajkákkal nem lehet. Mert a szél egyre zúgott 's a parton ezer irányban tördelődtek meg a hullámok. is a vész sem vala megelőzhető. Nagyot villámlék 's látni lehet, miként szállt a tűz keresztül az árboczon. Majd tűz látszék a hajóban is és a' segedelemért kiáltok' szava kihallatszék az elemek' ezerszer zavart zaján. De segíteni senki nem tud. A tűznek azonban eleje véteték, eleje még nagyobb baj által. A' baj közel nyög már a' parthoz, csónakba szállnak belőle az emberek, melyet egy hegymagosságú bullám hátára vesz 's egy rándítással a' parthoz csap , fölfordulan dót , megtörendőt 's terhétől megszabadulandót. Az emberek nagyobb , kisebb sérüléssel 's a' japán iák' segedelme által megmenekedtek — melly munkában a hullámok' visszahanyatlása igen elősegítő volt — de csak azért, hogy megmenekedésöknön sírjanak. Mert jött egy új hullám is, melly teljes erővel csapá egyik partsziclához a' hajót, 's ez ízre zúzva eltűnt, terheit részint a' tenger gyomrába hullatván, részint a' fatöredékekkel együtt, a' vizek játékának átengedvén.

Az elveszett hajó birtokosa egy Ő3Z férfiú volt, kinek szemeiből szelidség és jóság néze ki, de ezek mellett most a' fájdalom is. Agg ajaki nem fakadtak panaszra, de olvasám arczár *ól*,

hogy mindenét veszté. A' japániak ilyenkor különös bánásmódúak. A' megbukott és nem fizethető mind addig becstelen, míg életével nem adóz , a' halál pedig — az önkénytes — minden szennyet lemos.

„Szegény Gorid — így szólának többen — alig fog üzethetni, 's ő becsületesebb ember, mint hogy gyalázzal élni akarna.”

, Sajnálom Őt — monda egy másik — noha nekem is adósom. Részemről az adósságlevelet kész vagyok elszaggatni. ‘

„Én segíteném őt — kezdi egy harmadik — ha Mahometnek nagy ellensége nem volna; de mivel őt prófétának el nem ismeri, nem törődöm bajával.”

. Míg ezek így beszéltek, az öreg Gorid körül néze, látá mindenének töredékeit, kérdező: meg lehetne-e valamit menteni ? 's midőn tagadó feleletet kap, elkeseredése fő fokra hágott. Elbúcsúzott a'világtól, a' szép napfénytől, 's mind azon tárgyaktól, mellyek kedvesek voltak előtte az életben, különösen pedig hitelezőitől, kiket a' sors csapása miatt megcsalni kénytelen. A' villám' szapora fényénél 's a' parti lámpák' sugaránál jól látám őt. Kést kére, melly nyomban adaték neki. A' japániak' arczán öröm sugárzott. Mert ők legnagyobb cselekvésnek tárták azt, mit Gorid vala teendő, és erénynek minden erények

fölött. Az erény' gyakorlásán pedig a' föld' minden részében örül az emberiség, természet ősz-tönénél fogva. in látszám egyedül különbözni a' sokaságtól; előre tolokodtam a' bámulva örülök közt, és megragadám az aggnak kezeiben a' kést, épen mikor basmetszve akara életének végét vetni. Tettemen bámult az öreg, a' sokaság morgott, én pedig szólék: „Niphon gyermekei, bölcs meákóiak! ne Ítéljetek egy idegen' tettéről elébb, mint annak okát hallanátok. En keresztény vagyok, 's az én hitem Bzeretetet parancsol, ajánl minden felebarátom iránt. Parancsának pedig engedelmeskedni akarván, meg nem szenvedhetem, hogy valaki azon nyomorú dolog miatt, mellyet mammonnak, pénznek neveznek, öngyilkossá legyen. Én ügyeinek kügazítását magamra vállalom, hitelezőit kielégítem, de kívánom, hogy élete maga 's mások előtt sérthetlen maradjon."

Ezen előadás igen új volt 's szokatlansága által meglepő. A' morgás hamar megszűnt, az öreg némi vonakodás után elfogadá segedelmet, a' hitelezők ki lönek elégtve, 's a' keresztényi jóságnak nagy híre keletkezett az egész tartományban. Ügyünknek — mellynek tervéről néni ellyeket mondók már, a' többieket pedig történetírókra bízom — ezen egy cselekvés által végellenől sokat használtam. Mert a' keresztelen-

dők' száma szerfölött szaporodott. Örömemnek e' mellett csak azon egy hiánya volt , hogy a' megtértek között nem volt a kufinoduri lányka.

VI.

Egy hét múlva Kantonba kelle indulnom. Foglalatosságaimat többnyire végezem már, dolgaim jól rendezve állottak, csupán Alonzo' tervében kellett még némellyeket tennem. Ez is végrehajtaték 's készen voltam az indulhatásra készen , de csak külsőleg, mert belől erős láncz tartott vissza. Fölösleges mondanom, hogy ezen láncz Toridala volt. Hónapok lefolytak már, mióta egymásnak hírét sem hallottuk. A' kereszténység nagy előmenetelt teve Japánban; a bevásárlásnál igen szerencsés valék ; sőt a' mi több, azon férfiú, kivel jót tevék, munkássága 's a' szerencse' kedvezése által hamar jó állapotba helyezé magát. Mind ez nagy öröme szolgált nekem. Csak azon utósó örömem hibázék , hogy Yoridalát még egyszer lássam.

Az idő 's a' gondolkozás nagyon érleli az embert, 's az észérésnek azon igazság' átlátása szolgál gyümölcséül, hogy a' természetiség megbecsülhetlen kincs, hogy a' természet olly hatalmas szóval beszél, mellyet semmi bölcselkedési erőködések el nem nyomhatnak. Don Alonzo elég sokat beszéle hozzám a' szerelem' levivásának di-

csőségéről 's azon érdemeokről, mellyeket az úr nyája körül szerzék magamnak; de szívem hamar elvesztő főimelegülését 's Yoridala' körébe kívánkozott. Sajnálni kezdém he vességemet, majd nyugtalan levék, dobogó szívű, epedő. Képe éjjel nappal előttem lebegett; látám őt rajtam csüggyve, egész ártatlanságában, hozzám szelíden símulót, mint gyöngre repkény a' tölgyfához simul ; látám elválásunk' utolsó pillanataiban, mikor ő egészen jó volt irántam, én pedig vad, erőszakoskodó, meggyőződése ellen kényszerítő. Nem ő hagyott el engem, hanem én váltam meg hucsúcsók nélkül tőle; nem ő hagyta félbe a' találkozást , hanem én maradtam ki hálátlan hollóként. És most méltán szenvedem a' büntetést, mint ő méltatlanul. Mert hogy szívében mind egyre élek, arról bizonyos valék, 's ha kiszakasztatám, ő nálam boldogtalanabb.

'S milly hiú az ember, mennyire szereti érénynek, jóságnak nevezni azt, a' mi nem egyéb haszonlesésnél! Yoridala' vigasztalását hozám okúi magam előtt, midőn fölindulék a' Kufinodurra, noha óhajtásom 's szívem' legbelsőbb vonzalma volt az igazi ok ; az ő kebeléről akaróm — színre — leemelni a' terhet, noha en kebelterhem' kínait vágytam levétetni. Igaztalan ugyan nem lehetek magam iránt, mintha az ő szenvedései nem érdeklettek volna, hanem azt

a' magaméihoz képest némileg mellékes dolognak mondhatom. A mint pedig a hegyre emelkedem, mind zajosabb és zajosabb lön. kebelem, remegtem testemben, 's hajdani kedves helyünkre alig mertem lépni. Szent borzalom között járultam oda, 's kalapvéve. De őt nem találtam. Épen egy éve volt azon napnak, midőn megvallá hogy szeret, 's szerelme' előzalogául rózsaaajkáról csókmézet hagyta szedni, keveset ugyan, de annál édesebbet 's a' jövendő égi kéjek' hírnökét. A' helyen egy kis köemlék állott, három lábnyi magos, fél széles, gránitból mestersegesen faragott, rajta — bámulásomra — az én 's ő neve. Teteje pedig koszorúval volt ékesítve, ujdonnal, ma szedett erdei virágokból készfittel. „Tehát itt volt ő — gondolám — ma volt itt, épen azon napon, mikor egy igenével földről egekbe emelt. De utolszor is volt itt, síremléket adva annak, kit el nem felejthet. Többé nem jövend el! “

Egész komolyan ültem le az emlék mellé, szemeimet a' tengerből kimerült nap' sugarain legeltetém, midőn erősebb szellő kezdte zúgni 's egyik távolabb eső bokron egy kendőt lebegtete. Megrettenve szaladék érette, 's nem kis bámulásomra az övének ismerém; és pedig en ajándékom vala, Kantonnak legszebb szövete. Fölvettem a' kendőt, megcsókolám, nézém és újra csó-

kólám. Az ő keblén volt az, az ő hőmellét tartarta, 's azon mellben egy szív dobogott, melly engem igen és forrón szerete. Képzetelekben olvadoztam, a kendőt százszor vittem mellemhez és ajkamhoz, 's míg ezt szorítám és csókoltam, a' lányt gyanítám keblemen, ajkain véltem égni csókomat.

Elsötétült szemekkel álltam ott, lábaim mintegy a' földhöz gyökereztek, mikor egy alak állt előttem meg, szép pamut lepelben 's kerek szalmakalappal fején. Nem mertem hinni szemeimnek. Yoridalának kell vala lennie, de Yoridala nem olly halavány volt mint ez, nem olly szórtalan mint ez; Yoridala tárt karokkal szokott várni, ajkain idvezlés és idvezlési csók lebegett, mellyet én onnan vidámon szedtem le. Ez nem úgy jött; ez nem az én Yoridalám.

És eltaláltam; ő nem volt többé az én Yoridalám. Igen meglepetve látszék látásomtól nem tudott szólani. „Yoridala, egyetlen Yoridala! beh örvendek, hogy ismét láthatlak. Meg tudsz-e bocsátani gondatlanságomnak? 's elfeledheted-e, hogy téged akkor kérdezélek szerelemhez nem tartozó dolgokról, mikor szerelmedet elfogadtam, és — el hagy álak? Oh legkedvesb leány! igen érzem e méltatlanság' büntetését, 's eljöttem, hogy kérjelek: vedd le anyagi lelked jósága által szívemről a' terhet. Én ezt el

nem hordozhatom. Szerelmed' eljátszása örök kín lenne keblemben

Igen későn jöttél, Mendizano, mikor már többé magamé nem vagyok. Ma van évnapja egy előttem kedves történetnek , ma tevém annak emlékére az utolsó tiszteletet. Ezen koszorú, mellyel a' követ takarám, az én fejemre szállhatott volna, 's akkor boldog leendék, míg most nem tudom minő sors vár reám. De erről hallgassunk. Mendizano, én téged igazán szerettelek ; arczomon láthatod küzdésem' jeleit, nagy harciba került, míg a' halálkíntól menekedhetém. Te rosziúl bántál velem, de megbocsátok, mert én mindegyre szeretlek. Éljd boldogul, Mendizano, 's ne felejtse el Yoridalát, ki szavát már másnak adta

Jobban ismertem a' lányt, mintsem többé reménylenem lehetett volna. Kértem azonban még is, esedeztem előtte, térdeimre hullottam, kezeit mellemhez, szivemre, ajakimhoz vontam, de hasztalan; mikor tovább bátorkodám, ajkainak megcsókolásához, félre vonult, 's jobbomat megszorítva, 's kendőjét elvive, tovább ment.

Most érzém helyzetem' egész iszonyatosságát, most víttam az elvesztett idvesség kínos viadalát, a' poklok egész tüzét keblemben érezvén dühödni. Nem tudtam mitevő legyek; akartam sírni, de szemeim szárazak voltak; akartam

imádkozni, de csukott ajkaim csak görcsös mozdulást tehetek. Szoborként álltam, szemeimet utána meresztve, míg végre követésére határozám magamat. Futottam ekkor, hogy nyomát ne veszítsem, 's még is hiában törekvém, mert az első völgyben eltűnt a csinos mezei lakok között 's engem töprenkedésemnek hagyta. Nagy reménnyel valék azonban megtalálása iránt, mivel lehetetlen ismeretlennek lennie e' lakóknál de annál kevesebbé tudám mit csináljak velem, ba föllelendém. Másképp is gondolám hamar megmagamat, 's annál inkább, mivel atyjának nevét nem tudám, 's leány után — még pedig elígért leány után — kérdezősködni illetlennek véltem ; a' hazamenetelre határozom magamat, 's utam a' tengerpart 's a' meákói öböl felé irányzóin.

VII.

Némán ültem szobámban, mint a' fájdalom általában néma szokott lenni; ki-kitekinték az ablakokon a' népes *tengeröbölre* 's kívántam a holnaputáni napot, mellyen szívnyugalmam' elrablásának helyéről örökre távozzam. Haza kívánkoztam pedig, Fortugalliának virágos partjaira , hogy gyermekségem Örömeinek emléke földerítse lelkemet. Nagy út volt előttem, az egész ó világ' megkerülése, 's kétszeri átmenetei az egyenlítő alatt. De mind ettől nem tartottam,

csak attól félek, hogy szívsebemet egész újdonságában viendem keresztül rajta.

Don Alonzo igen fontos képpel sietett be hozzám. „Munkánk végéhez siet — így szóla — három nap múlva Japán' sorsa el lesz döntve. Lehetetlen nem boldogulnunk. Az egész ó épület alá van ásva, kezek és fejek birtokunkban. De némi kiadásaink vannak, melyekre pénz szükséges. Itt van a' tanácsnak egy íve, melyre kiki adakozását fölírja ; pénz-fölvevőül én rendeltettem.“

Két ezer piasztert fölírek és leolvasék. Alonzonak, ki azonnal tovább ment. De helyette többen jöttek hozzám, mind lázos örömben, mint a kétes de jó reményt adó esetek előtt szokása az embernek lázосkodni. Ezekkel különbözőféle dolgokról szólék, de legtöbbit a' napokban történendökröl: ha valljon jó szerencsével fog-e hajlani a' Dairi, 's pogány főpapi hivatalát fölcserélendi-e krisztus' szolgálatával; 's a' Kúbó fegyverhez fogand-e, vagy meg hagyja magát kereszteltetni. Különbféle vélemények voltak, de abban mind megegyeztek, hogy a' szent ügynek lehetetlen nem diadalmaskodnia.

Ebédnél több vendégem volt, 's a' körülforgó borpoharak feledteték velem a szív állapotát. Derült, nevető, csapongó lettem. Mula-tóսunk közben egy idegen jelentetéк be, ki ve-

lem akar szólam. Az előszobába mentem ki, hol egy inas várt reám 's kérdezé: en volnék-e Mendizano ? Igent hallván, egy levelet ada át, illy tartalmút: „Siess az örvényszirthez, mert veled nagy közleni valója van — Yoridalának.“

Rövid volt a levél, de még rövidebb az én várakozásom. Bementem vendégeimhez, helyettest adék nekik 's indultam. Az orvényszirtnél már várakozott reám a' leány; szemeiből nagy komolyság néze ki, arcza halavány volt. „Szeretsz még engem, Mendizano ? “ így szóla.

„Szeretlek, Yoridala, és szeretni foglak, míg eszméltni tudok, felelém.

„Tudod, hogy én is szerettelek , 's mondom, hogy egyre szeretlek, és egy föltétel alatt tiéd lehetek. Akarod-e ?

„Szólj, égnek angyala, 's a' lehetetlent is lehetővé teszem, csakhogy a te kedvedben járjak.

„Meddig akarsz Meákóban mulatni ? “

„Két nap múlva indulni akartam Kanton felé, 's onnan messze el távol hazámba. De most te parancsolj velem; kedvedért akár örökre maradjak.

„'S az én kedvemért milly gyorsan indulhatnál ? “

„A' szél jó; akár két óra múlva.

„Tedd a' mint mondád, édes Mendizanóm. de Kantonba menj, ott állapodjál meg 's végezd el az én ügyeiúet is. Szerelmem ezen ügyei van összekötvé. Az egész e papirosba van összeírva. Jól el fogsz rajta igazodhatni. De esküdjél meg, hogy a' papiros pecsétét föl nem bontod 's az Írásokat csak Kantonban olvasod el, hogy a' dologról senkinek nem szólasz, 's indulásodat nem kürtölteted ki. Esküdjél.“

, Esküszöm az élő istenre, édes Yoridala , ki a' napnak sugarakat és melegítő erőt ada, ki a csillagokban mindenhatóságát mutatja, ki a' mi szíveinkben szerelmet kelte egymás iránt és esküszöm hozzád való tiszta szerelmemre, hogy úgy teszek, mint most szóval mondád, 's utóbb írásaid által parancsolod

Ekkor nyakamba borult, sírt és megcsókolt. Én is az idvesség' konyáit sírtam, 's bócsu-csó-komban lelkét látszám fölszívni. Nem tudék elszakadni tőle; újra 's újra szorítám magamhoz, míg ő vontá el magát 's menetelt parancsolt. — Gyorsan haladtam ekkor, 's míg fölöttem ború lebegett, a' távolban szép korányt sejdíték, melyet szerelmem' napja derít föl. Menet hajóimhoz tértem el, 's rendelést osztók a' vitorla-főlhúzásra; lakhelyemre érvén pedig, vendégeimet menőfélben lelék, gyűlésbe iparkodókat, kiktől sok új dolog' ürügye alatt maradhatok csak hátra.

Egy óra' lefolyása alatt mindennel készen valék, 's már a' hajóra akartam indulni, midőn az öreg Gori lépe be hozzám. Leültetém őt a' bérlett házi bútorokra 's elmondatám vele jövele' okát.

„Azért jövök, édes dón Garcias, hogy újra köszönetét tegyek hajdani jóságáért. Kegyednek köszönöm életemet, kegyednek a' mim az életben van. Igen nagy adósa vagyok √én kegyednek ! Adósságomat pedig szeretném lefizetni. Mert ismét jó gazdag vagyok; kegyed' segedelme igen bőven kamatozott, azon fölfü hogy reményem' ellenére gazdag öröködést is nyertem. Mind ezen birtokon fölül pedig van egy kincsem, nagy kincs — magam is úgy merem bátran nevezni — egy leányom, szelíd, jó, ép és nem kellemetlen testi. Ezen leányt szántam én neked, dón Garcias; jer, nézd meg őt, 's ha szeretheted, légy fiammá, légy egyetlen gyermekem' férjévé, 's legyen tiétek mindenem a' mim van. Hogy pedig semmi ellenvetést ne tehess, tudd meg, hogy én megkeresztelkedtem, 's bizonyos vagyok, hogy leányom is kész lesz azon idvezítő hitet elfogadni , melly ember- és isten-szereteten alapul, 's melly olly férfiakat ad a' világnak, mint dón Garcias. “

„Nagyon köszönöm jóságodat irántam, atyám, de sajnálom, hogy el nem fogadhatom. Az aján-

dék nálunk keresztényeknél nem kölcsön, azért visszafizetése meg nem engedhető; leányodat pedig meg nem kérhetem, mert én szeretek 's ezen szerelmemhez örökre hív akarok maradni. „Szeretsz! — mondá meglepetve az öreg — de nem hazádbeli lyányt? Leányom hasonló állapotban van, de szavát adta, hogy jóltevőmnek, dón Garcíasnak az én kedvemért átnyújtja kezét. Az egész alku nem rég történt, 's régen te meg sem is történt volna, mivel a leány igen ragaszkodott idegen kedveséhez, ki azonban búcsút monda neki, mivel kereszténnyé nem teheté. A' leány Mendizánónak nevezé a' férfiút; én pedig gyanítom, hogy Mendizano te vagy.

„Úgy van, atyám, én dón Garcias Mendizano vagyok! leányod pedig Yoridala; nézd ez...⁴ Ekkor a' vett irományokhoz akarék nyúlni, de esküm juta eszembe 's titkolám a' dolgot. Az öreg meglátá az iratokat, 's megismerő leánya' írását. Nagyon kért és végetlenál kért: adjam őket neki olvasásra át. Engedtem; a' levélben ez állott: „Édes Mendizánúm! mikorra te e' levelet olvasod, a' japáni keresztények kivérzetek, 's én boldog vagyok, hogy téged megmenthettem. Hiteles kútfőből tudtam meg, egy órával ezelőtt, hogy az idegenekre halál határozaték, 's halál mind arra, ki valamelly idegent megment, elbújtat vagy elszöktet. Veszélynek

tettein ki életemet, midőn megmentésed' elhatározám, de éretted mindenre kész vagyok. Most érkezik a' Kubának hivatalos parancsa, a' Dairitól is aláírva, hogy minden igaz japáni fegyverkezve várja be az estet, 's a' Kubó' zászlója alá készen álljon. E' parancs szigorú, csak az ősi hitűekhez szól; elárulása, kinyilatkoztatása vagy megszegése halálhozó. Atyám nincs itthon, dón Garcíáshoz ment, kinek szavamat kellett Ígérnem. Bár őt is megmenthetnök, mert igen jónak kell lennie! Atyáin végetlen dicsérettel szól róla, 's szépnek is mondja. Oh Mendizano, volnál csak te azon Garcias! De én minden esetre a' tiéd maradok. Ha dón Garcias megszabadul a' vérpad elől, nem fog érettem veszélybe visszajönni; ha szegényt a' mért sors eléri, nem lesz kihez ígéretem kössön. Te várd be Kantonban a' dolog' kimenetelét, én addig atyámmal a' magunk' ügyét kiegyenlítem, 's reményiem, hogy az ő megegyezésével tiéd lehetek. Ha pedig soha — soha nem jöhetnél vissza, ha az idegent örökre pallos várna Japánban, ha többé meg nem láthatnálak, akkor, kedves Mendizanom, élj boldogúl, örökké boldogúl 's emlékezzél meg arról, ki szívében mindig a' tiéd marad.

E' levél' olvasására örült az öreg Gori, igen nagyon örfilt leánya' érzelmein, de a' kubói pa-

rancs nem kissé nyugtalanítá. Nem hitte azonban, hogy a veszély annyira sürgető volna. „A leány még ma tiéd legyen, don Garcias, 's vele együtt szaladj a' fenyegető veszély elől. Jőszte, vidd el magaddal. Es én mentem az öreggel. Bejutánk mezei házához jó egy órai járás után ; Yoridalát nem lelök otthon. Új rendelések érkeztek a' Kubótól, mellyekből látható vala , hogy az idegenek' elfogatása szigorúan meghatározatték. Késnem tovább nem lehet, minden perccel nőtt a' veszedelem. A' házbani taitózkodásom Gorit és Yoridalát is veszedelembé dönthették. Mert atyafi atyafiért, atya gyermekeiért 's gyermekek szüléikért, szomszédok szomszédokért voltak felelettel adósak. Egész japániasan öltözködve szaladtam a' tengerpart felé, ott japáni vitorlákat húzaték árboczaimra 's nyomban indultam. A' hajók között nagy mozgás volt, nekem épen nem tetsző, 's alig menék ki a' kikötőből , mikor a' kimenetelt nyomban elzárák , sőt vizsgáló sajkát utánam is küldtek. A' sajkabeliek reánk ismertek, mint portugálokra 's lármat ütöttek. Száz hajó indult nyomban utánunk ' 's egyik gáton — melly a' hullámok ellen fél órányira bocsáttaték be a' tengerbe — tüzelni kezdtek reánk. Igen közel voltunk, jól láthatók az embereket, sőt még a' gyújtó kanóczot is. A' japániakat lövésbeli ügyetlenségükről jól ismer-

vén, igen közel bátorkodánk a gáthoz, 's én tüzelni parancsolok hajónkról, de parancsomat hamar visszahúztam, mert a' gát elején Toridalát pillantám meg, ki szabadulásomon örülni látszék. 'S oh bár meg ne pillantottuk volna egymást! Akkor a' kedves lélekre nem váraozott volna veszély mert aligha el nem árulta magát Vagy tán elájult ? Annyi való, hogy fekvé vitétek tovább, és én hasztalanul szálltam embereimmel sajkába, őt hajóimra hozandó; mire part felé siettünk, ő eltűnt. A' hajók pedig nagyon iparkodtak utánunk, és soká üldöztek, de kevés vala , melly sebességre a' miéinkkel mérközheték. Egyik, késő este, holdfénynél nagyon megközelelte bennünket, de épen maga kárára, mert ágyúval és karddal zsákmányunkká tevők. A' többiek távolról láták ezt 's kedvök elmúlt a kergetésre; másnap reggel egyedül valánk a' nagy tengeren, 's egy hét múlva a' japáni szigetfokot álzászlók alatt elhagyók 's a' khinai tartományokhoz közelíténk.

VIII.

Két hónapig hallók Japánból a' vérengzés híreit, harmadik hónapban már mind ki voltak az idegenek irtva 's a' kereszténység' száma észrevehetienné olvadt le. Többeknek nevét hallok pedig, kik áldozatul estek el, 's ezek között

nem kevés ismerősöm volt Meakóból. Don Álvaro a fölkelés harmadik napján már fejevételre ítélteték. Hasztalan törekvém pedig Toridaláról 's az öreg Goriról hírt hallani. Mindenik csekélyebb sorsú volt, mintsem életök' vagy halálok' híre Khináig hathatna. De én előttem fő becsű volt tudni: mi lön belőlök, 's nem kevéssé szomorodtam el, midőn hallám, hogy halálos büntetés alatt tiltva van minden idegennek 's minden időre a tartomány' belsejébe menni, sőt még a' kiszállás is. Ezen törvény alól a' khinaiak voltak csak kivéve, kiknek szabad kereskedés engedteték az egész birodalomban, míg egyéb nemzetek csak Nangasakiban köthettek ki. A' portugálok azonban ide is alig bocsátattak.

Sok tünődés után abban állapodtam meg, hogy khinainak adom ki magamat, és úgy lopódom be a' Kufinodurra. Ezt nem vala könnyű végrehajtanom, mert az európainak arcvonása Asia' keletén nagyon szembetűnő. Segédül volt azonban maga a' természet, kevéssé gömbölyeg képet, ritkább bajuszt és szakállt, s sárgás bőrt adva, mellyeket én mesterségesen még inkább kiemelék, bőromet sárgásra festve, arczomat kelekítve, fejemen egy búbig lenyírva a' haját, és a' legtarkább khinai öltözetbe búvá. így egyik nankingi ismerősöm' hajóján bemeheték Meakó-

ka, 's föl nem fődztetve járhatám ke a' város jól ismert utczáit. De melly különbség volt olly kevés hónapok után a mostani 's az előbbi város között! Milly kissé olvadott le a' népség! a hajdani szakad mozgás' helyébe milly feszes és féiékeny társalkodás lépett ; a város tüzek által végetlenül szenvedé, mellyekért az ártatlan keresztényeknek kelle itt is, mint a' kegyetlen római császárok alatt, szenvedni. Elmentem arra is, hol hajdani szállásom volt ; de a' házat nem lelém , le vala tövig rontva. Ebből azt itélém, hogy név szerint is kerestetem, ismertem, 's ha történetből elárulom magamat, büntetés vár reám, 's mivel a' japáni törvények a kis bünre úgy mondanak halált mint a' nagyra, fölfedeztetésemrael halálomat tudám kapcsolatban. Ez igen vigyázóvá tön. Gori után nem mertem nyilván kérdezősködni, annál kevesebbé bátorkodám Yoridalát kutatni. Mellékes utakat választék tehát ; khinai ismerősöm' ügyeibe avatkozva 's napról napra jobban eltemetkezve. így az iratokból annyit tanulhatók ki, hogy Gori' számolásai mindenütt keresztül voltak vonva. Megijedve tettem ezen észrevételt, mert gondolám , hogy Gori míg él, föl nem hagy számolásával. Utóbb félhivatalosan teheték Gori felől kérdést, de feleletül vállvonítást kapék, 's ezt: volt, nincs.

Egy hetet tölték Meakóban, a' nélkul hogy legkevesebbé is közelítettem volna célhoz, a' nyolczadik történetből vezetett hozzá. Ekkorra ünnep parancsoltaték az egész tartományban 's halotti imádkozás. A' tenger maga is hallgatni látszék ; a' néptelenné lett kikötőben ünnepiesen lobogtak a' zászlók, 's kevés csónak rendíté meg a' nyugvó vizek' színét. A' boltok mind zárva voltak, 's a' szobák' belsejébe is nyugodni kellett a' kereknek. Mert a' kubói hatalom a ház' legutolsó rejtekébe is behatott 's a' nőt férjének örévé tette. Illy nagy nyugalomban csak a' kíváncsiság nyugtalankodott. Százféle hír repdesett a' városon kérésztől, abban mind meg egyező, hogy valami nevezetes személy halálra vitetik ki. A' hír pedig legbátrabban lépdelt a' kh in a iák között, mivel ezek tulajdon ügyvivőjök' védelme alatt álltak. Itt hallók pedig a' dairi' egyik cselédétől, ki egyszersmind a' khinaiakhoz rendőrségi tiszt gyanánt adaték, hogy egy pamut és thé-termesztőnek, ki egyszersmind kereskedő is vala, leányát viendik ma ki halálra , mivel a' keresztényekhez szíta, noha maga meg nem keresztelkedék, 's egy portugali ifjat méltó büntetése elől elszöktete, őt a' következő dolgokról tudósítván.

„Csak ő egyedül az, kinek a' dairi kegyelmet akart adni, de méltatlan rá “ szölt a' cseléd.

„De nagyon szép — monda társa, egy iszonyú szalmakalapú férfi, ki a' theát nem kevesebbé szerette inni, mint a' nagy kalapokat hordani — 's a' szépség hatalmasabb a' theánál is.“

„S hogy lehet olly ostoba makacs , 's nem enged a' Dairi' kívánságának! Két dolog téteték elébe, mellyen szabadságát 's életét megválthatja; a' Dairinak szeretete, vagy kedvesének, amaz igen gazdag dón Garcíásnak kézre juttatása. Ő egyiket sem ígéré meg, 's ha nap'nyugta előtt egy órával meg nem ígéri, halála bizonyos.“

Leírnom lehetetlen, mit érzék e' szavak' hallására. Besötétölni véltem a', világot, 's a' sötétség fölött egész dicsőségében Yoridala' képét látám ragyogni. Megszabadítását elhatározása magamban. Hajh be édes volt a' meghalhatás' reménye, hogy ő életben maradjon!

E' szent, nagy szándék egészen más emberé tön. Elszánt, tüzes és még is vigyázó lettem. A' Dairi' cselédeivel erőltetve csevegtem különböző ajándékokkal lepem meg őket egész csodálkozásokig, vendégeltem őket, míg nem vendégnek meghívattattam általok is. Így jutottam be a' Dairi' udvarába, melly nem kevesebbé mint az istamboli serail, lakhelyeknek, kerteknek , úrnak, szolgáknak, nőknek és nemférfiőknak gyfilő helye. Itt az egész udvariak fi-gyelmét magamra vonám , 's egy óra múlva

kellemes khinai nevet kaptam. A' kellemes klünait pedig az udvarbeli nők is akarták látni, így lön Szerencsem sok sze'p és nemszép nő'körébe jutni, kikkel sokféle dologról, de főképen a' nap történetéről szólottam. Nevezetes volt pedig, hogy annyi nő közül ritka sajnálta Yori-dalát, a' minek részvétlenséget nem tulajdoníték okúii, hanem inkább irigységet, mivel a' Dairi sok száz ezerek közül csak öt találta szépségre.

„Én pedig nem hiszem, hogy olyan különös szépség volna az a' lyány — mondék — olly bájos szemei nem lehetnek mint önnek — ekkor a' tömlöcztartó' neje előtt hajlám meg— sem olly gyönyörű homloka, sem olly rózsaajkai." Az asszony majd agyon pirulta magát, 's férjével együtt meghajolva jelenték tetszésüket. De én tovább szólék: „Kíváncsi vagyok még is látni azou nevezetes személyt, ki egy Dairinak tetszhetik, Dairinak, ki lelkét egyenest Fohiéből kapta, 's szent lábaival a' földet soha meg nem érinti. Igen, igen sokat adnék érte, ha láthatnám

A' tömlöcztartó nagy szemekkel néze rám , 's majd pillanta is, mellyet én elértettem. Veszélyesnek mondá ugyan mindkettőnkre nézve a' merészletet, de nejtől is ösztönöztetve, megígéré, hogy bevezet hozzá. Én Örömemben majd összezúztam kezét.

Ebeden a' tömlöcztartónál voltam, több ismerősökkel együtt. Nem kíméltük a szavakat, 's én belőlem történettenger áradozott, melyet a társaságbeli nők dicséretével fűszereztem. És a' kik tőlem megdicsértelek, mind magasabban tárták nyakaikat. Hogy irigyeket ne szerezzek és ellenségeket, senkit sem hagyék tömjén nélkül ; de a' legnagyobb adagot tömlöcztartóném' számára rendeltem, ki utóbb egészen elszédült tőle, 's ba néha szédelgésében közelemre jutott, tetszését kézzsoritással adá tudtomra. Azonban boraim mind elfogytak, 's kénytelen valék hajóra küldeni új palaczkokért. Egész szekrénykével hozaték most, 's az új palaczkok egész társaságunkat villámos erővel látszának örvendésre bizgatni. Nem csak én beszéltem ezután sokat, hanem férfiak és nők keverték öszve lármáikat, véleményeiket, Ítéleteiket, mellyek szabadon csavarogtak ki a' Kubóra, Dairira 's min denre a' miről különben szólani senki sem mert volna.

Mikor én a bornak illy boldog hatását láttam , megváltoztattám tervemet. Eddig Yoridaláért meg akarék halni, mert a' Dairi' szavaként : ő kegyelmet nyercnd, ha Mendizanót törvényték kezére tudja keríteni ; most Yoridalát velem együtt akarárn megmenteni. E' végre a bort kelle minél jobban keringtetnem, hogy az udvar-

beliek mind elvesznek eszöket, különösen pedig tömlöcztartó ut am és neje. Poharakat csendítették meg tehát, 's mindenki' egészségére 's barátságára mindenkinek inni kellett. Mikor az utolsó palaczk megürült, láttam hogy többre nincs szükség.

A. ' meleg tartományokban a délután' nagy részét álommal töltik az emberek, 's helyette este 's éjszaka dolgoznak. Ezen szokás némileg Japánban is divatozik. Embereim annál inkább követék pedig most, mivel rendkívül nehéznek érzék fejöket, 's szempillájok erővel lehunyódolt. Kiki alvó hely után nézett, 's egy negyed óra múlva senki sem volt ébren, kivéven a' tömlöcztartót 's nejét, kiket én lefeküdni nem hagyék, hanem Yoridala' megmutatására únszoltam. Csodálám pedig, hogy gyanúba nem jövök elütök. De a' bor' szerelme azt nem engedé.

„Holnap is lesz szerencsénk önhöz, Csing-Ling Mió ? “ kérdé tőlem álnevemen a' tömlöcztartóné.

„Naponként, édes szépem, — feielék — valamíg csak él nem hagyom Meákót.

„De még jó soká fog maradni, nemde ? “ szólt a' férj, 's igen barátságosan czirókálta arczomat.'

„Több hónapokig — mondám én — de most nem sokára a' hajóra kell mennem, kérem tehát

önt, Yedda-Melon úr, tartsa-meg 's teljesítse ígéretét.

„Nyomban ! ezennel ! — felelt a' tömlöcztartó — csak a' zár-szoba' kulcsaiért megyek.

És ment. Hozzám pedig a' szépnek dicsért nő igen nyájas volt, karomba kulcsolta kezét, 's fejét váltamra néha úgy er'cszté le, bogy arcza az enyémhez ért 's nem csekély forróságot árula el. Én a' kedvezésben határt nem ismerék, míg nem megvallá a' nő, hogy kedvesebb embert nálamnál soha sem ismert.

Én pedig önnél kedvesebb asszonyt nem! feleltem neki, 's örülék hogy férje a' további hízelgés alól fölszabadított. A' kulcsokat hozva bejött ez, 's hárman indulánk Yoridala' szobája felé, melly magános földel alatt álla a' kertben, 's ablaka a' Dairi' palotájára adott kilátást. Ezen elrendelésben hihetőleg olly szándoka volt a' Dairinak, hogy a' kert 's a' palotának szépsége szinte úgy megtegyék a' magokét YoridaJánál, mint a' halál' félelme, 's a' halál urának diadalmát elősegítsék. De Yoridala nem azok közül való volt, kik vagy félelemből, vagy alávaló földi dolgokért hódolnának. Én őt hozzám holtig hívnek gondolám, sőt az ellenkező lehetlenségről meg voltam győződve.

Elérve a' foghelyhez, csodálkozám milly kevéssé volt az zárokkal terhelve. Az ajtón nem

volt egy lakatnál több , 's az ablakot hat vékony vás-szál védte. De mitől is tarthatott volna Yedda-Melon úr, kire a' fogoly bízva volt, midőn egész Japánban még égy rász gondolat sem maradt kitudódás nélkül? Egy ügyefogyott leány hogy akarhatna csak megszökni is, és ki volna őt megmenteni szándékozó ?'

A' lakat fölnyitván beléptünk a' szobába. Sovány-haloványon üle itt a' leány egyik szegletben, hátát a' falnak támasztva, lábait pedig félig összehuzottan tartva. A' szoba' festéseivel lát—szék mulatni, mellyek különféle vidékeket mutattak , tarka madarakkal bővelkedőket. Beléptünkör nem fordult nyomban felénk, hanem ruháit látszék igazgatni; azonban jól észrevettem én, hogy valami fehéret rejtett el azok' redőibe. Majd fölkelte 's fekete nagy szemei felénk villogtak. Hajh mennyire érzém nyomban hatalmokat! ismét kész valék érette halálra, kész a' kínok' minden tengerét nyakamba öltetni.

A' tömlöcztartóné Yoridala' helyére ült le, szemeit be-behunyta, 's majd fejét is lekonyítá. A' leány pedig bágyadt hangon, de vidor szemekkel beszélő őrihez : „Tudom , Yedda-Melon úr, hogy még csak két óra van hátra életemből, ha nem hódolok. Sokat tünődtem magamban, mitevő legyek. Végre győzött az élet' szerelme , 's én elhatározóm szerelmemet a' Dairinak

ajándékozni. Vidd meg e' hirt az élet és halál urának legalázatosb szolgájától.“

A tömlöcztartó ezeket hallva fölugrott örömeiben , de ugrás közben elvesztő súlyegyenét 's a földre nem legszelídebben esett le. A nő fölébredt a lárámára, de csakhamar behunyta szemét és még mélyebben aludt. Én mintegy vilámtól verve áltam, 's átkozódni kezdtem a nő iránti vonzalom, hit és hőség ellen. Mélyen néztem az ingatagnak szemeibe, pillanatommal földre akarván őt verni; megnéze ő is, rám látszott ismerni, de szóttalanúl fordult el tőlem.

„Még ezt! — sohajték — nem hittem hogy egy leány ennyire képes! “

X.

Yedda-Melon tántorgva távozott el a 'Dairi' palotája felé , Polli helyettesének hirt adatandó, legkedvesebb hirt, a' mi halhatatlan füleibe csak juthat. Utón, úgy látszék azonban, nagy szomszúság kezdte háborgatni, mert félre tért 's egyik mesterséges halom tövében nagy kortyokat ivott az ottani forrásból. Én az alvó nőtől nem tartva , pirongatólag kezdők Yoridalával szólni, de karjaim közé hullott ő, és bocsánatért esdeklett.

„Hütelenségedért bocsánatot ? nem , azt soha sem !“ feleltem én , 's kibont ám őt karjaim közül. -

„Hagyj itt nyugodnom egy kevéssé! — szólt ő tovább — végetlenűt elfáradtam, miolta utolszor látók egymást.

„S oh bár soha ne láttuk volna! — dörögtem én, de félve az őrné' fölébredésétől, még is mérsékelem szavamat — akkor legalább csalt hitemben boldog lettem volna ; de most téged és nemedet utálok

„Méltatlanul bánói velem! — felelt ő szelíden 's nem hagyó magát eltolni keblemről, és én sem valék minden háborodásom mellett is azt tenni képes.— Mendizanóm , én hív vagyok hozzád.⁴

„Hát izeneted a Dairihoz ?”

„Az család- Napnyugta után egy órával érettem küldend ő, de akkor én már mentve leszek. Nézd ezen Írást, az éjjel dobták be szobám' ablakán

Egy írást ada át, mellyben ez állott: „Tgérj szerelmet a' Dairinak, de ne félj, hogy az övé légy, mert fél órával a'homály' beállta után elviszünk azon utón, mellyen ez írást hoztuk ; 's te szabadságodban azt teheted, a' mit szíved óhajt.”

„S te rájok mered ezekre bízni magadat ? ”

kérdem én, 's még inkább meresztém szemeimet.

„Miért ne ? — felelt ő — a' ki a' Dairi' hatalmából 's a' halál elől megszabadít, az bizonyosan jó barátom

„De hát ha kezedet kéri drágaúi ?

„Azt csak dón Garcias Mendizano bírhatja, ezt mondom nekik, valamint neked mondom. Itt azonban el kelle hallgatnunk, mert a' tömlöcztartóné fölébredt vízért nyöszörgőit. Adánk neki, jó híveset, 's nem sokára ismét aludt, míg férje is', igen sokára, szomjelég ed ten közelié meg a Dairi palotáját.

„Nem ismered az írást? s nem is gyanítod kitől van ?" kérdem én tovább.

, Épen nem — felelt a leány; — atyám vonásaihoz hasonlít némileg, de ő eltűnt, hihetőleg elvérzett. Édes Mendizanóm, beh egyedül vagyok a világon! ne légy te gyanakodó irántam ; légy jó hozzám, ki esküszöm, hogy tiéd vagy a halálé vagyok. Ah be édes tudni azt, hogy egy méltó kebel, egy jó szív, egy erős lélek szeret bennünket. Mendizano , a halál keserő, de csak akkor, ha nem te fogod be szememet; az élet édes, de csak te melletted.

Ezeket mondta vállaimra dőlve s könnyeit hullatva. Nagyon elérzékenyített. Együvé hulltak konyáink , együvé olvada szívünk, s együvé tapadt bennünk a lélek. Soká álltunk így, boldogabbak az idvesség szellemeinél, 's elfeledve, hogy tátozó örvény fölött töredékeny lécezen állunk. Kebelemre szoritára őt gyakran, olly édes forrón, mintha az egész életet peresz alatt le

kellene élnünk ; és biztatáni 's elhítem vele, hogy enyémmé kell lennie, hogy mindig olly boldog leend mint most.

A' tömlöcztartó visszajött a' palotából, 's a' tőle kapott, örvendetes hírt ágyúdörgések jelenték. Yoridala' hódolását tudták a' dologba mélyen belátók, a' nép pedig örült a' Dairi' kegyelmének. Szerencsénk vala pedig, hogy Yoridala nyomban el nem vitettek ; hihető az egész átszállítási ügy a' tömlöcztartóra bízának. Iattól legjobban lehete pedig tartanunk. És valóban közel is jött ő a' házhoz, de feje' súlyát odáig nem bírva, leheveredett a' gyepre, 's áldatá velem a' bornak álomadó erejét.

Rettegés es öröm között hosszú-röviden folyt az idő a' bealkonyodásig. Ekkor pedig hamar fekete lön az éj ; 's most örülék először az esthajnal' hiányának, mellyen előbb gyakran sajnálkozáam. Mert, az éjszakiabb népeknek mondván, a' déli tartományokban néhány perczzel nap nyugta után nyomban koromfekete az éj, 's az esti szürkület' bájos fény-homály vegyülete ismeretlen. A' Dairi' palotáján világítva voltak az ablakok, 's nem sokára örvendő zaj hallatszék felőle. A' megszaladás' idejét elérkezettnek véelve magammal indítám Yoridalát. Kimegyünk az ajtón, becsukám a' lakatot, 's a' kulcsot az alvó tömlöcznök' nyakába akasztám. Indulánk, de

épen ekkor nyakon is ragadtatunk. Yoridala el- sikoltá magát.

„Ki vagy, ki e' leányt el akarod rabolni?“ szól lassan döbögve egy erős férfi - szózat. Én szó helyett niegragadám a' kérdőt 's földre téritöm ; de hamar megragadtatám én is, 's két férfi' karjai közt érzöm magamat.

„Halál' fia vagy, mihelyt motszansz ! “ mon- dának azok, pillanat alatt megkötöztek 's Yöri- dalával tovább akartak illanni. De a' leány ri- mánykodott, térdre esett 's mondá: nélkülem inkább hal mint megy. A' rablók kénytelenek voltak engemet is magokkal vinni; annál inkább, mivel a' Dairi' követei elértek már a' fogházhoz, 's a' tömlöcznököt ott nem találván, a' lakatot erőszakkal ütök le. Szerencsénkre nem tapasztalák hiányunkat ; mert az ott alvó személytYo- ridalának vélték 's a' Dairi' elébe vezették. Né- mán mentek a' palota felé, mert a' Dairi' ked- vesének tisztelete hallgatást kíván; de három ágyúlövés jelt ada annak érkezéséről, 's a' palo- ta'minden világa, mintegy varázsfuvással, elolta- ték. Mert a' Dairit halandó szemnek nem sza- bad látni, még annak sem, ki a' kegyelmek' leg- nagyobbikára méllattaték.

Mi csöndesen folytatóké tovább utunkat: kötél-létrá' segedelmével a'kertfalakon átléptünk, 's kis idő múlva az öbölnél álltunk. Itt Yori-

dalának hajóra kellett lépnie. Én nyomában voltam. A' hajó elmozdították a' parttól; kiterjesztettek a vitorlák 's nagy hamar a' tenger szabadán lüntálódtunk. Gyertyát csak ekkor gyújtottak a hajó-szobában.

Mindeddig nem tudtam, kik között vagyok, 's mi sors vár reám. Szólni tilos volt; elmaradnom nem volt szabad. De én annyira gyermekké lettem, hogy minden mormogás nélkül követtem Yoridalát. Mikor gyertya gyújtaték, még nagyobbnak találtam a' mesét. Két álarezos férfi volt körülöm; az egyik fekete, a másik már ősz hajú. Kérdőre vettem, minő öszvefűggésben vagyok a' leánnyal ?

„Ő nekem kedvesem — felelék én — 's adott szava szerint jövendő nőm.

„Abból misem lehet! — felele a fekete hajú álarezos, levéve álarczát — a' leányt én teszem hitvesemmé.

Én csikorogtam fogaimmal, Yoridala hozzám simulva így szólott: „Akárki légy, férfiú, tisztelned kell a'kebel' szent tüzét. Én neked gyönlölséget esküszöm, ha szerelmem' megtörésére kényszerítenél, mellyet ezen ifjú, Mendizano bír.

„Igen elhatározottan szólsz, leány — mond a' fekete, 's arczvonásiból előttem némileg ismeretes férfiú — de én nem akarok mindjárt el-

ijedni tőled, hanem kényem szerint tcendek, 's neked engedelmeskedned kell.

„Úgy van, leányom! “ szolt az ős férfiú, rezgő ismeretes hangon. És Yoridala ellágyúlt szívvel kezde a' hangokon könyözni. Nagyon megilletődtem én is; mert a' hangok Goriéilioz igen hasonlítottak. „Ne sírj, leányom — folytatta az ős — én neked atyád leszek! “

Yoridala az ős' kebelére hullott; én mind kettőjüket tartam.

„És te jótakaró atyád' szaván meg fogsz nyugodni; én téged félhez adlak, és pedig ahhoz, kit szíved óhajt. Válassz itt, vagy halaszd másorra és máshová a' választást

, Nyomban választok ! “ felelt Yoridala, 's az én-jobbomat fogta meg.

„Légy tehát dón Garcias Mendizanoé; atyád' áldása frigyeteken !” szolt az ős, levette vékony álarczát 's atyánkat ismerők meg benne, atyánkat mondom, mert e' pillantat óta Yoridala' kezét bírom. — Sokáig csüngtünk a kedves öregem, 's lassan meheténk annyira, hogy történeteit elbeszéltessek vele. Igen röviden mondá most el azokat, mint szabadult ki megfogói' kezéből, mint hagyá el Japánt, miután Yoridalát, a'szinte befogottat, kezére nem nyerheté ; mint juta el Khoreába, hol hajdani kereskedő társától, a'velünk lévő férfiútó , jól fogadtaték, 's most attól

Meakóba hozaték; mint tanulák ki Yoridala' fog-ságát, 's mint szabadíták ki azt. Ez utolsóban ön is társ valók, 's nagyon örvendónk a' szerencsős találkozásnak.

Vígan lettünk a' hajón 's örömmünket csak az háborító, hogy Yoridala éjfélt után a' tengeri betegséget megkapta 's 48 óráig rendkívül rosszúl volt. Ekkor egyik kis szigetnél kikötöttünk 's hajónkat friss édes vízzel megraktuk. A' kis nyugalom 's száraz levegő meggyógyítok Yoridalát, a' többé bajába vissza nem esendőt. Így Kho-rea helyett Kantonba vitorláztunk, hol a' partra hajnalba szálltunk ki. Itt imádta Yoridala utol-jára a' felkelő napot. Mert, noha épen nem kényszerítém, kereszténnyé kívánt lenni, 's harmadnap Kantonban vízzel le is öntették.

Csak ez volt hátra hogy öt nőmmé is tegyem. Megkértem e' végre kezét magától, atyjától, 's mindenik igent monda. Nankin mellett egy e' célra fölütött bíbor-sátorban korán reggel esküvék szerelmi hűséget a' legkedvesb leány, 's az ég' áldása bőven szállt reánk. Gori, a' kedves öreg, elhagyta örökre Japánt, 's már igen otthon érzi Lisbonában magát de hegyi lakomat, a' Cintra hegység' egyik szép pontján, többre becsüli a' városinál. Nyelvünket is tori némiképp, de unokáit japáni szavakra tanítja, 's rendkívül örvendez, ha azok megértik őt.

így derült ki a japáni zivatar, melly —
mint hírből kitanultam— a' meakói tömlöcztar-
tónak, ki egy évre első tanácsnok lön a' Dairi-
n ál, majd legtöbbet használt. Én Yoridalámmal
igen boldogul élek, ki azonban nap- hold- csil-
lagait most is háborítatlanul 's örömmel nézi,
sőt buzdításomra japáni dalt is dalol feléjük. 'S
ki ne is mondana dalt a naphoz? —

Melly a szemeket sugarakkal örvendezteti
meg ;
A' terme'szetet jéghidegnek lenni tiltja;
'S az isten-erő' leghatalmasb kinyomása!

AMOR ELLEN.

**Gyűlöl Om Amort, mért nem lodöz az állati nemre.
Mért egyedül szívemet sebzi nyilával a vad.
Nagy csoda, hogyha isten kinez embert. s vajmi dicsőség
Hogyha szegény fejemen nyer diadalmi babért**

SZÉKÁCS.

SZÓZAT.

Hazádnak rendületlenül
Légy híve, oh magyar;
Bölcsőd az 's majdan sírod is,
Melly ápol 's eltakar.

A' nagy világon e' kívül
Nincsen számodra hely,
Aldjon vagy verjen sors' keze,
Itt élned, halnod kell.

Ez a' föld , mellyen annyiszor
Apáid' vére folyt;
Ez, mellyliez minden szent nevet
Egy ezred év csatolt.

Itt küzdenek honért a' hős
Árpádnak hadai,
Itt törtek össze rabigát
Hunyadnak karjai.

Szabadság! itten hordozók
"Veres zászlóidat,
'S elhulltanak legjobbjaink
A' hosszú harc alatt.

Es annyi balszerencse közt,
Olly sok viszály után,
Mégfogyva bár, de törve nem,
El nemzet e' hazán.

'S népek' hazája, nagy világ!
Hozzad bátran kiált:
„Egy ezred évi szenvedés
Kér éltet vagy halált!“

Az nem lehet, hogy annyi szív
Hiába onta vért,
'S keservben annyi hn kebel
Szakadt meg a' bonért.

Az nem lehet, hogy ész, erő,
Es olly szent akarat
Hiába sorvádozzanak
Egy átoksúly alatt.

Még jöni kell, még jöni fog
Egy jobb kor, melly után
Buzgó imádság epedez
Száz ezrek' ajakán.

Vagy jöni fog, ha jöni kell,
A' nagyszerű halál,
Hol a' temetkezés fölött
Egy ország vérben áll.

'S a sírt, hol nemzet sőlyed el,
Népek veszik kőről,
'S az ember' millióinak
.Szemében gyászköny ül.

Légy híve rendületlenül
Hazádnak, oh magyar,
Ez éltetőd 's ha elbukál,
Hantjával ez takar.

A' nagy világon e kivől
Nincsen számodra hely;
Aldjon vagy verjen sors keze.
Itt élned, halnod kell.

VOROSMARTY.

A' REMÉNYHEZ,

**Nincs halandó szemnek égibb,
Mint bájképed, oh remény!
Ah de minden a' mit ígérsz,
Gyarló, földi tünemény.
„Rába én, hogy úgy öleltem
Szívigézö álmidat !
Mellyet égbe építettem ,
Osszedultad a hidat.**

**Most a fényhomból kizárva,
Hol örök tavasz virul,
Messze végtelenbe sírok
Bús hazámnak partiról
S irgalomnak nincs hajója
A sötét sors tengerén,
Melly áttenne oly világba,
Hol való lesz a remény.**

BAJZA

HATTYÚDAL

Hamvadsz , hamvadsz égi tűz keblemben ,
Már hevednek végső lángja' lebben ;
És utánad hervad ifjúságom ,
E kies föld többé nem világom.

Elborul a hosszú éj feleltem ,
Mellyben álmom htts ágyát vetettem ,
Benne nincsen szép örömré pályá;
Benne nincsen fájdalom' homálya.

Benne nyugszik szenvedély viharja ,
Mély nyugalma' bú s kéj nem zavarja ;
Még sötétje sűrű fátyolán át,
Bájos kék szem nem löve sugarát.

Elfelejttem ott a lángszerelmet,
Mellynek kéje üdvre nem emelhet.
'S bár mi bájló, sújt ezer kínokkal ,
Míg utolsó óhajtásom elhal.

Sírban álmok végtelen nyugalma ,
Ott elalszik fájdalom hatalma ,
S túl az ég, melly kedvesem szemével
Egy lázurszín' pompájába , kékell ,

Ott bujából felderűi a' lélek,
S rózsalakban új szerelmet élek.
Rózsalakban boldog új szerelmet,
Millyre földi vágy s baj nem emelhet.

S te , ki bájlón lengéi el feleltem ,
Kit a földön hön 's tisztán szerettem ,
S te, ki ioldöu tőlem elszakadtál,
Feltalállak csillagok lakánál.
GAAL.

HONI HŰSÉG

Van, haza, dús legelőd, iparagod,
marhalenyésztés;
Nincs föld, mellynek több czímercs ökre
legyen.

HUNYADI LASZLO.

En szírből szeretem, de gyűlölték ellenim a bont,
S mert azt nem lehetett, engemet írta vasok.

EGY ALVÓ KISDED FÖLÖTT

Boldog álmok' bájölén
Szunnyadsz , kedves
gyermekem ,
'S láttod
gyermekálmaim'
Híjjá vissza énnem.

Kebleden szent
nyugalom
'S tiszta emberbélyeg fü,
Nincs még összedúlva rút
Önzés' gerjedelmül.

Életgond' jeges szele
Nem fagyasztja éltedet,
Lét' szűz 's tiszta reggele
Lakja boldog kebledet.

Tettetés 's kaján barag,

Mikkel küzd e' földi lét,

Még pokollá nem tevék
Kis szived' derfilit egét.

Es könyez, hogy életet
Hü dajkája' fűrtivei ,“
Bölcső' lágy párnái közt
Játszva nőm tölthette el.

Vagy hogy gyöngé Bimbaja
Míg virággá nem nyílott,
Egy korább halál' derén
Jókor el nem hervadott.

I O T H L O R J K C Z .

EMLÉKKÖNYVBE

HA van erény földön 's van díj számodra , szelidség!
'S szívbeli jóságnak van becse ember előtt,
Ügy te, nemes hölgy, boldog vagy, sőt emberi kéjen
Túl, boldogságod csak magad által erőt
Isteneid neked áldozalidra önérzetet adtak,
Drágábbat kincsnél, angyali műveidét.

V Ö R Ö S M A R T Y .

A M A G Y A K .

Míglen imádta Hadúrt, hősnép vala, fegyvere villám
Most szelíd istene van 's fAKutya, gyáva, kevély.

S Z E K V E Y .

EGY KOPONYÁBÓL KÉSZÜLT LAKOMA.

Angolból , lord Byron után.

Ne rettegj! el nem tűnt eszem;
Élők közt ritka koponya,
Mellyből, miként belőlem itt,
Nem ömlik ízetlen sóba.

Szerettem, ittam, éllem,
Haltam, mit a' sors rád is szab ;
Tölts-mcg 's ne félj megbántani,
A' feregszáj még undokabb.

Jobb serlegképen hordanom
A tűzi tál t, melly istenit,
Mintsem táplálnom Tóid alatt
A férgek nyálkás fajzatit.

Hol egykor elmém tündökölt ,

Most másokét ébresztem én;
Bornál jobb pótlék nem lehel
Az eltűnt agyvelő' helyén.

Míg bírsz, igyál! Ha mint magam
Elhaltatok mind, majd kiment
Sírodból is más nemzedék,
'S veled szintén .örvendhetend.

S így míg az élet napjain
A fők olly gyakran ártnak,
Portól S a fergek éhilől
Megmentve tán még hasznosak.

LÜK.ÁCS MÓRICZ.

JO EJSZAKAI.

Kedvesid ha elhagyod ,
Mondj nekik jó
éjszakát;
Kívánd : ég derítse-fel
Rád és rájok hajnalát.

Mert a nap letttn s ceád
Zordon éj sötétedik,
'S reggelért, melly
egybehoz ,
Senki nem kezeskedik.

S ah ha egy kedves
viszony
Búcsuzatlan elszakadt.

BAJZA.

IDOSZAKOK és KOSZORUK.

I

Ádría tengernek fonforgó Bakjai
Vájjon oly nagyok-e mint szemem árjai?
Zrinyu

A' kies Abaúj' szélén , ott hol az a' zemplényi megyébe nyomul, látszik egy domb, közepette egy termékeny rónának ; a dombon, magányosan , egy csak félig kész, vakolatlan házj néhány ablaka téglával berakva, néhány másnak hibázó üvegtáblái helyenként papirossal pótolva. A' ház udvara mögött egy kert, 's benne viola és emlénnyel beültetve egy sír, alatta egy fejr kőnek. A hely' neve Széphalom.

A' fejr köhöz támaszkodik egy nagy szépségű lény ; emberalakú, de földfeletti tekintettel; vonásiban az a' véghetetlen nyájasság és jóság, mellyeket nemtőnél gondolunk. A' kiknek megjelenik, Honszellemmek nevezik őt.

'S kétes derű vala írva képére, 's nyomai hosszú keserűségnek. 'S megszólalt:

„Gyéren tűnek fel örömeim, mint föllegek közt itt ott egy tiszta fény ; 's épen azért még drágábbak, még becsesbek. Fájdalmim pedig nagyok és sokak.'

Tolt idő, midőn engem az én népem elfelejtett. Szomorú idő, 's tiszerte szomorúbb, mert egy nagy korra következett; korra, melly szakadásaiban is erős , szenvedéseiben is bátor, hú magához nyomatásában: meghasonlás és háború , árulások és Ínség közt fennkölt érzesű vala, 's koszorúzott az értelem' virító ágaival.

De e' kornak is eljött órája, és letűnt. Pázmánt a hon' határain rég letevék a' sírba ; Zrínyi' kobzának hangjai hallatlanul zengettek el az Adria' szélvészéi közt ; Murány' ura és urnéja örök nyugalomra hajlottak, 's utánok Murány' éneklője is.

A' nyugalom évei elzsibbaszták, nem üdítek föl népemet. Én neki álmaiban sem jelentem meg Ott ültem kedveseim' sírja fölött ; 's körültem a magyar birodalom sírkert, mellyben csak árnyékok lengettek föl 's alá. Azoknak kelle lenni, különben mint lehete, hogy nem ismerlek meg engem, és én nem ismertem meg őket ? “

II.

Múlik az *ej*, virrad.

Bessenyei.

Örömnek könyei folyjak el szememet.

Barcsai.

„Mikent puszta fenyéren is terem olykor egy egy illatosabb virág, úgy született a' szendergő időnek is néhány fia, kiknek füleibe áthatának a' rég elhagyott szószékek dörgései, feledésben porló lantok' zenéi, 's a' vérmezők' riadalmi 's e' hangok, majd nyájasan és bájlón, mint Memnon' szobrában a' kelő nap' sugarai, zengének vissza kebleikben; majd ismét fájdalmasan, mint ugyan abban az estveli nap vérszínben leáldozó tüze. E' viszhangok illeték az alvók' füleit, föl—ébreszték, kiknek volt, sziveiket; 's az ivadék támadozott; és sápadt arczaimon is rám kezdte ismerni, mint midőn távol és rég látott barát vonásin emlékezünk vissza rég elmúlt viszonyokra.

Álrezzent lelkemen a gyönyör. Az én népem kimondta nevemet, 's a' név elismertetett szerte a' haza' földén.

'S egy hatalmassal lön harCzora. elkölt ellenem, mert bálványnak tartott, álistennek. Céljai szentek, de nem jól választva az eszköz, 's nem jól értve a' cél maga. Én küzdöttem; 's velem a' lelkek mind; 's az én ellenem engedett.

Az én nevem pedig tiszteletes lön e' földön minden jók, 's félelmes minden nemjók előtt.

A' korona újra ragyogott, 's örömjaj hangzott végig birodalmamon a Krivántól az Adriáig, 's Pozsonytól a székelyek' földéig."

III.

, Hamvamat a' maradek aida ni fogja, tudom.

Kazinczy.

„Új kor derengett. Kor, melly nyelvemet érteni , érzésimet viszonzani dicsőségnek tartotta.

Te hű serege nyelvem' papjainak, mellynek neve e' négy folyó közt elhangzani nem fog, legyen üdvöz emlékezeted ' Te védő kart nyújtál a' szegény leányzónak, ki megvetve, eltaszítva 's idegen rabságban, nem merte felvetni tündérszeme' pilláit, nem, mutatni arcza' rózsáit. Általad fényre vonva, népem megismerte menyaszonyát, kitől áradandó leszen reá minden boldogság. Áldás reátok 's nevetekre fény !

De nem volt előttem nagyobb, nem kedvesebb senki náladnál, ki itt enyészél a' sírban. Mosolyogva nyílt meg előtted az élet, meg egy fényes pálya, a' földi javak' sokféle varázsival édesgető. Isten veled, te fény, kényelem's minden földi jó! — mondád — én független maradok tőled, hogy egy istenné' rabja lehessen. 'S tapsolának a' jók, 's áldozatod kedves volt; a

tieid pedig szántak, 's hűségedet betegségnek mondák.

Azonban jött a' meggondolatlan barát, 's körülvéve. Te megintéd őt, korholád, és hallgatl. 'S megragadott a' sors iszonyú kezével..... De lelked erőt vön a' honszcrelemtől 's nem csüggede. Negyven éve virult el életednek, 's halántékid már őszbe borultak, virító tetemeid őszveasztak..... De fentebb és fentebb loboga kebledben a' világ, melly szemeidnek nem loboga. 'S megszülemlék az eszme, mellyel új biradalmakat valál elfoglalandó nyelvennek ...

Megjelent végre a' szabadulás' órája , 's te kiléptél ismét a föld' színére. De a' melly ivadék ismert vala, rég elfeledett, az új ellenben nem ismert téged.

Te pedig hozzá fogtál a' nagy munkához. Irtanod kelle 's rontanod, hogy építhess ; és korod fellázadt ellened butaság' és makactság', irigység' és dacz' minden fegyvereivel. Árulónak szidalmazta téged, a' hűvet; rontónak az alkotót; őrzöngőnek a' bölcset; tilalmakat akart szórni ellened, a' jötevő ellen; üldöze, rágalmazta, követ emele minden kicsiny gyarlóságod elleif: te pedig beburkoltad magadat rendületlen hited', eltökélt nagy szándékod', 's tűrő bölcseséged' palástjával , 's hagyád magadra hullani a' köveket, és — építettél.

Zászlód alá esküvők egy újabb, lelkesebb sarjadék. 'S követő az úttörőt. Az egyesült erő új századot teremt; a' század pedig el nem is-, merte teremtőjét. —

Itt szenvedői te, e' rideg falak közt. A' háza gondjai közt elfeleded magad', el háznépedet. Bevontad ablakodat, hogy ne lássa senki, mint nem tállhata hitvesed egyebet, mint a' mi egykori legszegényebb jobbágyod' asztalán is áll. Lelked bőkön tűrte saját Ínségedet, 's nem jajdultel, csak midőn gyermekidet pillantád meg. 'S mind ezt érettem.

Azért nem volt előttem es nincsen nagyobb, sem kedvesebb senki náladnál, ki itt enyész el e sírban. —

Most házad üres. A' barmincz évi örömek' háza, nemzeti haladáson kelt örömeké, 'sa' harmincz évi gyötrelmek' és jajok' háza üres és puszt. Mert mit nekem annak mostani lakója!

Vagy inkább, fájdalom nekem, ez idegen lakók miatt, 's jaj mindnyájatoknak, kik ezt látjátok és tudjátok, és segíthetnétek; de nem rázkódik meg lelketek, és nem szánakoztok még a' síron túl is a' nemesnek árváin, 's nem boszúijátok meg a' szerencsétlennek emlékezetét; ki ha láthatná házát, és benne nem özvegyét és gyermekeit, hanem ez idegen háznépet : el-

fájdulna a' kidobogott szív, 's a' halott mélyében süiyedne sírjában.

IV.

S ha kik szavamra buzdulatba kelnek,
Jutalma nyílik e szorult kebelnek.

Kisfaludy Károly,

„Lelkes férfiak lépdeltek az úttörő' nyomain.
Váratlan fényben, új csillagként a' borongó egen,
túnt fel Miklának dalosa. így még nem zenge
magyar lant. Dicsőség lengett fejére, közös a'
nagy úttörőével. De a' mi ki volt víva az ész 's a'
szépnek istennője előtt; a' sokaság tagadta, ne-
vetekre szégyent toriaszta.

Az oktalan, a' hálátlan nép! így támadt fel
a' zsidó nép is vezetője ellen.

'S új segedelmet küldte a' jó ügyek' ura.

Egy régi háznak, mellyből nyolez század
alatt egész egy had vérzett a' csata' síkján, fiai
közül az utolsó, gyilkolója lön anyjának, szüle-
tése által. Az apa' haragja lebegett a' bölcső
felett; az csinála a' heves, de lelkes, de angya-
lijó gyermekből veszett fiút, az üzte csatákba,
ki a' rideg életbe, ínségbe. De mind ez nagy
iskola lön neki. Fölébredt lelkében az ész' ha-
talma , föl keblében a' honszerelem' édes-keser
szenvedelme.

Ő pedig az úttörő' zászlóihoz állá.

Sok alakú, gazdag szellemének ereje feltölté megint az elcsüggedt, vagy készantag elfordított, elszórt, megvesztegetett figyelmet. Új mezők nyíltak a magyar lantnak; új élet keletkezik a' színpadon. A' sokaság érze valamit, mit az előtt nem; az avatott felfogta őt, és áldá. Elszántsága és ereje új kedvet 's ösztönt öntének társaiba; biztatásai új bajnokokat neveiének az ügynek.

Az ő évtizede koronázza a múltat, 's kezdője egy szebb jövőnek.

A' színre néztem; a' szó honi volt, de idegen : ember, érzés, hang; betekintek a 'lyányka' csendes bajiokába: honi volt mit a' fül hallott, de a' léleknek idegen. Ő magadat tüntete fel, oh nemzet, színeden ; a' lyányka téged láta és halla ; és téged kezde érezni. 'S a' kor hevült tőle, 's lassanként nem hallá többé az ócsárlókat, hanem hinni és reményleni kezdett.

Boldogok, kik látják kikelni a' magvakat, mellyeket hintének!

Tőled, hő fia népemnek, ez öröm megtagadtatott. Kora sírba szálltál, miután a' sors keze megenyhült vala már feletted, 's napjaid elért függetlenség után 's nemzeted' tapsai közt derültebben folytának már, 's éjjeleiden nyugalom

lebegett. Sírba szálltál küszöbén egy új, nyíló időszaknak. mellvet te is segítettél támasztani: de

az szépen virít, elszórt magvaid kikelnek; a' remények, mellyeket szíved' szent hitében neveltél, teljesednek; 's kiket buzdítál, a' férfiak, dicsőséggel váltónak fel a' pályán.

Te pedig mind ezeket nem érhetted ; nem örülhetél a' jókkal, nem munkálkodhatál tovább az erő- és lángésznek melletted feltűnt emberivel. Azért emlékezedet fájdalommal párosulva él szívedben , 's mind azokéban, kik téged szerettek.“

V.

Áll a Parthenon.

Panegyrius.

„Az én sugallásim nem voltak hasztalanok.

Együtt a' haza' atyái. Panaszim előtörték szíveikből, buzdításim ömlöttek ajkaikról. Főikéi fia egy felejthetetlen férfiúnak, 's leteszi áldozatát a' legszentebb ügyért. Meglepetés, bámulat , öröm köti le a' nyelveket; de szólnak az arcok' vonásai 's a' könyűk, mellyek a nagy tettnek folynak.

'S a' bajnokot bajnokok követik. Füstölög az oltár. Áll a' Parthenon.

Hála, mert nemzetemről le van törölve az önzés , a' szökkeblőség' szennye; lé, általad, hősfaj , mellynek neve bájhang lesz a' népnek, míg élni fog e földön; és nagy leszen a világ előtt : mert nagy az, ki eszméért áldozni tud.

'S nappalik e' birodalom felett.

Nem voltak tehát hiába téve a nagy munkák , hiába hullatva a verítékek, sírva könyei, váltva a' keservnek és Örömnnek; nem szégyenült meg e' gyermeki bizodalom, 's a' százados reménység betelni indult. A nemes tudományok megszólamlanak nyelvemen ; 's van, ki meghallgatja a' szólókat. 'S közöltök ott az áldozatiévé is; munkál és fárad, küzd és ví, tollal és tettel, éj és nap.

Oh mikép háláljam meg neked ezt, hú fia nemzetemnek ? “

VI.

S feltámad a poraiból.

Regi irániba.

„A' szép hajnali eget felhók borítják. Az irigység' és meghasonlás' szörnyei dúlnak hajjokimban. 'S kiséretökben ledérség és gÓg, áltudás és önhittség , feledése minden nemesnek, tapodása minden szentnek. Az én ügyemnek nem voltak veszélyesb ellenei mint e' had. Az én színeimet hordja zászlóin, 's ezek alatt öldös; engem hord ajkain, és kudarezot áraszt rám.

A' te elleneid, úttörő, ki e' sírban hamvadsz , nem hívének benned. Ez a' nép pedig hisz bennem 's az én védeimben. Hanem elárul engem, és gázolja őket azon rút érezért, melyet

csak dicső czél nemesít. Ezt készek ők minden áron vásárlani.

Azért borong felhőkkel homlokom, 's keseríti bú örömeimet.

Te pedig, úttörő, lengd körüi türelemmel azokat, kik hozzám hívek, 's szent ügyemhez. A' te emlékezeted, melly nekem kín és öröm, tanítsa őket a' nemes tettek' örömei felett túrni, a méltatlanságokat megvetni! Úgy ők örökké fognak érteni engem, 's a' felhők oszlani.“

TOLDY FERENCZ.

D A L .

**Szelíd emlékezet, mint fold felett az ég,
Lebeg virányidon , ob játszi lengeség !
Daloltam ifjú lányt és pásztorérzetet,
És büntelen reményt szálló időm felett.
A' lány' bamvedrinél kihalt- víg énekem.
Komoly való szivet adott a sors nekem.
Majd rólam is dalol a párka egykoron ,
S örökre hervadok halotti álmokon.
S ha majd e hó kebel lesz síri martalék,
Ki mondja, hogy én is vérző szívfi valék ?**

ERDELYI JANOS.

A HOLT MAIKA

Hú lányka halva van, szép arcra hervadói,
'S az ifjú elrohan hús sírok' halmihoz.
'S a sírokon ledől, keserve mely, nehéz,
'S kel újra, mert felé int ismert drága kéz.
Szél szárnyon egy alak lebegve hívja őt,
'S átfutja a' hegyet, át a' kopár mezőt;
Jól ismert szép alak, jól ismert szép szemek,
Es arcz, de nem piros, és kéz, de nem meleg.
Szétszórva lengenek hajának fodrai,
'S mint hárfa zengenek jégajka' hangjai.
Az ifjú, karjait Ölelve tárja szét,
'S követve üldözi elvesztett édenét.
Körülé vad, sötét éj holló szárnyai,
'S hús széllel zörgenek kupresszek' lombjai,
'S hol messze bérez alatt mély afrpatak zuhog,
A' kedves kép után őrijöngve tántorog.
Hég egyszer látja őt túl bérezek' orminál,
Kinyújtja karjait — 's a mélyben sirt talál.

IOTH LORINCZ.

A VÁNDOR

Schiller után.

Gyöngy tavaszban állt világom ,
Hogy búcsút vevők atyám'
Hajlokátul 's ifjúságom'
Víg játékit benn hagyám.

Édes Hittel od' engedtem
Örömemet, javamat —
'S gyermek-ésszel megkezdettem
Nagy zarándok-útamat.

Mert remény és egy sötétes
Hitszó lelkem' tüzelő
„Menj — sugá — az út nem kétes ,
Menj folyvást kelet felé.

Utadon majd, jó halandó,
Egy arany kapuhoz érsz ,
Földi üdv itt nem múlandó,
Mennyben léssz, ha itt betérsz."

Jött nap, est; 's én meg nem álltam,
Lépéseim sebesek
Voltának , 's még nem találtam
Azt meg, a' mit keresek.

Száz hegyek, folyók 's vizzályok
Torlasztanak gátokat ,
'S én folyók 's vad árdagályok
Felett vertem hidakat.

'S jöttem egy folyam' partjához,
Melly keletnek ömledelt,
'S bizakodva fonalához ,
Ösztönöm bélöktetett.

A' habok ált utoljára
Egy tengerbe vitetem,
Mellynek végtelen határa ,
'S a' czélt itt sem érhetem.
Ah ! e' czélnak nincsen útja ;
A' menny e' föld' hantjait
Szüntelen 's örökké futja,
És az ott nincs soha i t t !

NEMZETI KINCS

Göggel nEz le reánk a külföld 's mond : „Vasnlad nincs
Van becsebb kincsünk, a' neve vas-türelem.

NAGY IGTKACZ.

MELLYIK JOBB?

Tán annak is igaza van,
Ki szőke lányt szeret,
I e százszorta inkább ,Ha ki
Barnával fog kezét.

Hülyén dicső egy alkotmány
Illy barna lány, lia szép,
Azt már csak látni kell, az egy
Valódi bűvös kép.

Hajának gyásza, mint az éj ,
Fehér kebelre száll,
Szemének villanásira
A' szív 's az ész eláll.

Hát még ha jó , hát még ha hív
Az ám az isteni;
Azt bírni annyi , mint az ég'
Üdvét raegízlni.

**Illy barna nemde tetszenék,
Illy szép, jó, bú? mi kár!
Illy énnél nem szolgálhatunk :
A barna csapodár.**

Hoi-r.ó.

CSALODAS.

**Az est ve' szép óráiban
Száll ének messziről,
Kedves leány gondolta azt
Szivünk szerelmiről.
Hol vagy, felém ki lengeted
Fájó kebel dalát ?
Utánad én fölverjem-e
A' barna éjszakát ?
Értem sobajt, ab mint tud ő
Lelkemre dallani!
Minő hatalma van szivet
Keservre gyújtani !
De ah csalódás! A leány
Felém nem is sóhajt,
Bennem zugó szárnyú aeol-
Hárfája költe zajt,**

ERDELYI JIKOS.

DAHOZ,

Nem mondom, Hogy szeretlek,
Mi haszna mondanám ?
Te szómra nem hajolnál
'S csak búmat toldanám.

Nem mondom, mint szerellek,

Hol lennék arra szót ?

Nem érez, a' ki érez
Szavakkal mondhatót.

Nem mondom, e' kebelben
Mi mély a fájdalom :
Az ilyen fájdalomnak
Legjobb a' sírhalom.

CSABA.

NYUGOTI NAPFÉNY.

Villámlik, dörög: a haza vár jólékony esőre,
S nyugoti napfénynél sújtja határit a' jég.

SZEKVET.

KI AZ?

A! völgyeken 's a bérczeken
Fölötted, oh hazám ,
Ki virraszt égi őr gyanánt,
Naponnan éjszakán ?
Szilárd, de olly szelídeden
Mosolygnak ajkai,
'S hatalma nagy, ha bár aczélt
Nem edznek karjai.

Mint langyos estve a' liget
Sötétes árnyain
Az illatos fuvalm, lebeg
Ön röptű szárnyain,
'S a merre száll, 's a merre leng,
Szent érzelem fakad ,
A szív dobog, 's szülő hona'
Szerelmiért dagad.

Ki az, ki fölken ihleteit
Erényvitézeket,
Kik szólva 's téve győzzenek
Gálád alnépeket ?
Kik a' könyűt, melly a' szegény'
Arczán redőkct ás,
Kegyes kezekkel törlik-el,
'S szón a siránkozás.

Kik a' jogot, mint isteni
Parancsot, tisztelik,
A' durva kor kilincseit
El szerte tördelik ,
'S az éltető nap' útain
Kimérik az irányt,
Hogy süssön paloták fölött
'S kunyhókra egyiránt.

Ki az, ki visszabűvöK
Az ősi szittyahont,
Midőn nyelvét éleszti-föl,
A' kincsbecső vagyont ?
Értő fülekbe harsog a'
Törvény szent hangja már,
'S birószavára a gonosz
Már is bünbánva vár.

Kinek hatalmas karja az,
Melly, mint az áradat,
Kebelbe hat, szivet ragad
'S nem ismer gátakat?
Vad erkölcsöt szelídre vált,
Borúra hoz derút,
'S homokká zúzza Vaskaput,
A' sziklabércz fejűt.

Ki az, ki ősz fűtű apák
Szívének lángot ad,
Hogy ifjudó kebellet át
Öleljék a' hazát?
'S kiben bíznak jelenkorunk'
Ifjú reményei ? —
Az ébredő honszellem az
'S hatalma mennyei.

FOGLALAT.

ACZELMEISZETEK MAGYARAZATA.

BAJZA.

JELEN ÉS MÚLT	lap. 301
ŐSZI DAL	310
A REMÉNYHEZ	318
JÓ ÉJSZAKÁT	384

CSABA.

A' HU LEÁNY	233
GYÁSZ ÉS REMÉNY	302
IDÁHOZ	401

CZ...

A' FALUSI KIS LEÁNY PESTEN	41
NYILATKOZÁS	52
NÉPDALOK	91
REMETE PÉTER	112

CZUCZOR.

A' LEGSZEBB ÉNEK .	3
HUNYADI JÁNOS	5 6
KONT	135
HUNYADI HALÁLA	224

RÉVAI	lap. 232
SZŰZ MARGIT ÁLMA	296
HUNYADI LÁSZLÓ	380
KI AZ ?	402
ERDÉLYI JÁNOS.	
AZ ÁLOM	295
A CSÓNAKOS	303
DAL	395
CSALÓDÁS	400
FÁY ANDRÁS.	
A KÜLFÖLDIEK	183
GAAL.	
VERHOVINA	143
HATTYÚDAL	319
HOLLÓ.	
A HOLDHOZ	140
MZLLYIK JOBB ?	399
KOVÁCS PÁL.	
ROMÁN ÉS NEM-ROMÁN	59
LUKÁCS MÓRICZ.	
.....NÉHEZ	6
EGY EB SÍRJÁRA	131
TUDÁS	233
EGY KOPONYÁBÓL	KÉSZÜLT
BILLIKOMRA	383
MAKÁRY.	
PÁLYAKÉP	231
NAGY IGNÁCZ	
NEMZETI ER	142

PINTER ENDRE.	
AZ UTOLSÓ ÖBEB'TA	103

SZÉN VET.

HAJDAN ÉS MOST	51
ZAGYVA	141
AZ URACS	113
BUDAPESTI HÍD	182
A' KORSZELLEM	304
AZ IDEÁLOK	305
HONI BŐSÉG	380
A VÁNDOR	391
A' MAGYAR	382
NYÚGOTI NAPFÉNY	401

SZÉKÁCS.

TYNNICHOS	49
A' SZERELEM DALNOKAIHOZ	55
EMBER 's EMBEREK	139
ESDEKLÉS	113
HAJNAL ÉS ÉJ	180
A FÖSVÉNY	182
A' VELÓT	223
APÁINK	230
A' BARLANGBAN	232
ÁMOR ELLEN	314

SZONTAGH.

PÁLYAKÉP	1
----------	---

TOLDIT.	
IDŐSZAKOK ÉS KOSZOK	lap. 385
TÓTH LŐRINCZ.	
ÍDA SÍRJÁK	50
A VÖLGYI HÁZ	51
viszoNLÁTÁS	119
A CSALÓKA TÁVOL	309
EGY ALVÓ KISDED FÖLÖTT	381
HOLT MÁTKA	396
VAJDA.	
YORIDALA	311
VÖRÖSMARTY.	
A' SZEGÉNY ANYA	142
ORLAY	236
EGY KÉFSZOBORRA	304
SZÓZAT	315
EMLÉKKÖNYVBE	382